Georges

Simenon

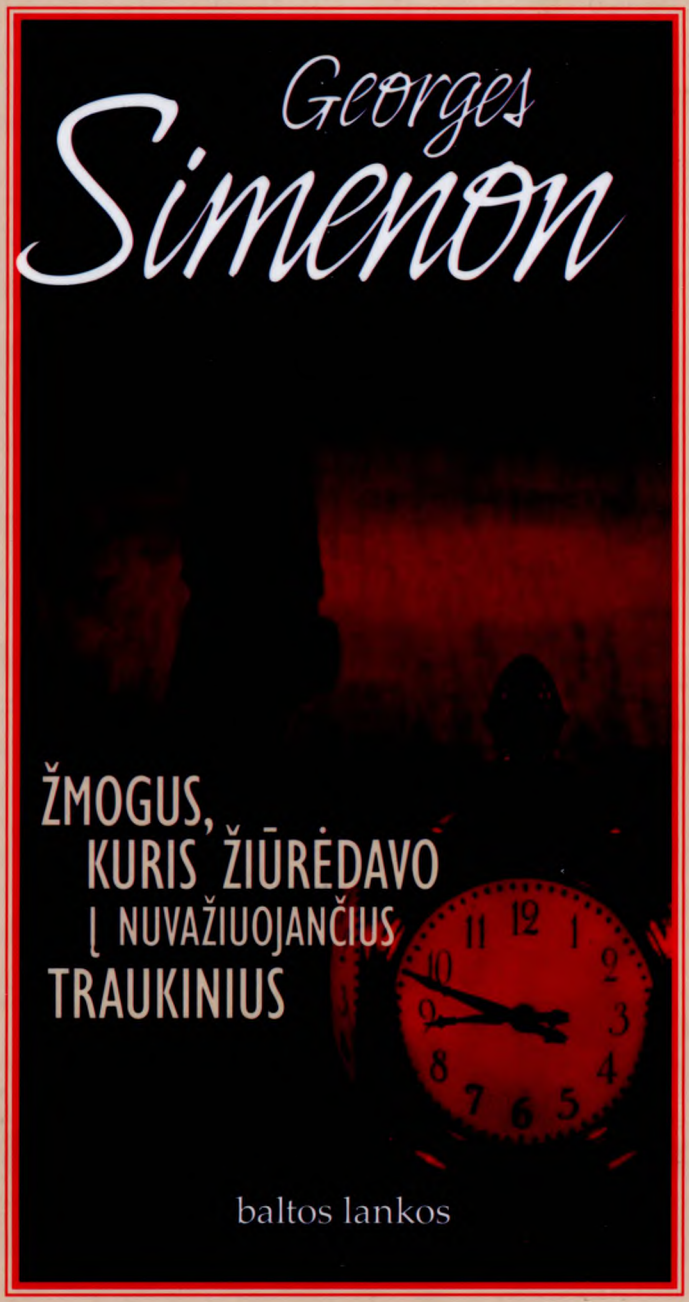

ŽMOGUS, KURIS ŽIŪRĖDAVO Į NUVAŽIUOJANČIUS TRAUKINIUS

baltos lankos

GEORGES
SIMENON

Žmogus, kuris žiūrėdavo į nuvažiuojančius traukinius

Iš prancūzų kalbos vertė
Vilius Litvinavičius

baltos lankos

UDK 821.133.1-31
Si73

Versta iš:
Georges Simenon, *L'homme qui regardait passer les trains*,
Paris: Gallimard, 2008

Redaktorė
Virginija Drobelytė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

ISBN 978-9955-23-524-8

Translation entitled „Žmogus, kuris žiūrėdavo į nuvažiuojančius traukinius“ © 2011 Georges Simenon Limited, a Chorion company. All rights reserved
© Vilius Litvinavičius, vertimas į lietuvių kalbą, 2011
© Baltų lankų leidyba, 2011

I SKYRIUS

Kaip Julijus de Kosteras Jaunesnysis girtuokliauja „Mažajame šventajame Jurgyje“ ir kaip neįmanomi dalykai tuo metu staiga peržengia kasdienio gyvenimo užtvaras.

Kalbėdami apie Kesą Popingą, turėtume pažymėti, kad aštuntą valandą vakaro jis dar turėjo laiko viso to išvengti, nes jo likimas kol kas nebuvo nulemtas. Tik laiko kam? Ar jis dar galėjo daryti ką nors kita, išskyrus tai, ką rengėsi? Beje, įsitikinęs, kad jo veiksmai turės nė kiek ne daugiau reikšmės už tuos, kuriuos jis tūkstančių tūkstančius kartų per dienų dienas atlikdavo ir anksčiau?

O jis tik gūžtelėtų pečiais, jei kas nors pasakytų, kad jo gyvenimas netruks staiga pasikeisti, o ši nuotrauka ant mažo staliuko, kur jis stovi apsuptas šeimos ratelio, atsainiai pasirėmęs ranka į kėdės atkaltę, bus išspausdinta visuose Europos laikraščiuose.

Pagaliau net jei jis sąmoningai imtųsi aiškintis, kas gi glūdi jo sieloje, kad sudarytų prielaidas tokiai audringai ateičiai, tai, be jokių abejonių, nė nepagalvotų apie jį persmelkiantį užslėptą jausmą, beveik gėdą, kai pamatydavo pravažiuojantį

traukinį, ypač naktinį, kurio nuleistos langų užuolaidos dengė keleivių gyvenimo paslaptis.

Net jei kas nors atvirai išdrįstų pareikšti, kad šią akimirką jo šeimininkas Julijus de Kosteras Jaunesnysis įsikniaubęs į stalą „Mažojo šventojo Jurgio“ užeigoje uoliai geria, tai poveikis būtų kaip žirniai į sieną, nes Kesas Popinga nejautė jokio polinkio mistifikuoti ir visada turėjo aiškią nuomonę apie žmones ir reiškinius.

Ir kaip iššūkis bet kokiai tikrovei Julijus de Kosteras Jaunesnysis iš tiesų sėdėjo „Mažajame šventajame Jurgyje“.

O Amsterdame, „Karltono“ viešbučio apartamentuose, tokia Pamela maudėsi vonioje, nes rengėsi eiti „Pas Tušinskį“, į madingą kabaretą, kur ji dirbo.

Tik ką tai galėjo turėti bendra su Popinga? Kad ir tai, jog Paryžiuje, Blanš gatvės restoranėlyje „Pas Meli“, kažkokia Žana Rozjė, tokia rudaplaukė, sėdėjo prie staliuko vieno tokio Luji draugijoje ir, imdama garstyčių, jo klausė:

– Tai tu dirbi šį vakarą?

Ir kad Žiuvizi miestelyje, netoli manevrinės geležinkelio stoties, prie Fontenblo plento, kažkoks autoserviso savininkas ir jo sesuo Roza...

Iš tikrųjų visa tai kol kas neegzistavo. Šie ateities vaizdai buvo iš pačios artimiausios Keso Popingos ateities. O jis tą gruodžio dvidešimt aštuntosios trečiadienį, aštuntą valandą vakaro, nė už ką pasaulyje to nenumanė ir rengėsi ramiai rūkyti cigarą.

Ir jis niekam neprisipažintų, nes priekabiau pasižiūrėjus tai būtų panašu į šeimyninio gyveni-

mo kompromitaciją, kad pasibaigus vakarienei jis pajuto sunkiai įveikiamą potraukį nusnūsti. Maistas čia buvo niekuo dėtas, nes, kaip ir daugelyje olandų šeimų, pavakarieniauta gana lengvai: puodelis arbatos, riekutė duonos, užtepta sviestu, keli plonyčiai griežinėliai kumpio ir sūrio, kartais dar pyragaitis.

Tikroji kaltininkė veikiau buvo tokia įspūdinga krosnis, geriausia, kokią tik įmanoma sumūryti, iš žalių keraminių koklių su masyviais nikelio apvadais. Ir ši krosnis nebuvo šiaip sau krosnis, nes trykštančia iš jos kaitra, alsavimu, jei galima taip pasakyti, suteikė ritmą visam šių namų gyvenimui.

Cigarų dėžutė gulėjo ant marmurinio židinio, ir Popinga tingiai paėmė vieną, šnarpšdamas jį pauostė ir sutraškino tabaką. Tai būtina, jei nori tinkamai įvertinti cigarą, be to, taip yra įprasta.

Vos stalas buvo nukraustytas, Popingos duktė Frida, penkiolikmetė kaštoniniais plaukais, susidėliojo sąsiuvinius po pačia lempa ir ilgai stebeilijosi į juos didžiulėmis tamsiomis akimis, kurių žvilgsnis ničnieko nesakė ar bent jau nieko negalėjai iš jo išskaityti.

Viskas ėjo įprastine tvarka. Karlas, trylikametis vaikėzas, pasitrynė kakta į motiną, paskui į tėvą, pabučiavo seserį ir nuėjo miegoti.

Iš krosnies vis sklido ūžimas, ir Kesas iš įpročio paklausė:

– Ir ką gi jūs veikiate, mamyte?

Mamyte ją vadino dėl vaikų.

– Turiu užbaigti šios dienos albumo dalį.

Ji buvo keturiasdešimties metų ir galėjo pasigirti tokiu pačiu švelnumu, tokiu pačiu orumu, kokiu alsavo visi namai, kiekvienas čia esantis daiktas ir žmonės. Gal netgi galėtum pridurti, kad, panašiai kaip krosnis, ji pasižymėjo aukščiausia Olandijos žmonos kokybe, o kalbėti vien apie aukščiausią kokybę, beje, buvo tikra Keso manija.

Jei jau iki galo apie kokybę, tai čia tik šokoladas buvo ne aukščiausios rūšies, tik valgytas vis tos pačios markės, nes kiekvienoje pakuotėje rasdavai blizgančio popieriaus paveikslėlį, kuris paskui užimdavo vietą tam skirtame albume, ir per keletą metų turėjo susikaupti spalvinga visų pasaulio gėlių kolekcija.

Taigi ponia Popinga įsitaisė prie savo garsiojo albumo ir dėliojo tuos paveiksliukus, o Kesas tuo metu sukinėjo radijo imtuvo rankenėles. Iš išorinio pasaulio jį tepasiekė vienišas sopranas ir retkarčiais dar fajanso dzingsėjimas, atsklindantis iš virtuvės, kur tarnaitė plovė indus.

Oras buvo toks sunkus, kad cigaro dūmai nekilo iki lubų, bet likdavo tvyroti aplink Popingos veidą, ir jis kartas nuo karto juos išsklaidydavo ranka lyg Nekaltosios Mergelės kūdikis debesėlį.

Jau penkiolika metų šitaip slinko gyvenimas, ir jie visi buvo kone sustingę tomis pačiomis pozomis.

Tačiau šiek tiek po pusės devintos, kai sopranas pagaliau išsikvėpė ir monotoniškas balsas pradėjo pranešinėti biržos kursus, Kesas ištiesino kėlis ant kelio sudėtas kojas, pasižiūrėjo į savo cigarą ir sudvejojo:

– Svarstau, ar viskas tvarkingai sekasi „Okeane III“!

Tyla. Tik krosnies ūžimas. Per tą laiką ponia Popinga suspėjo įklijuoti į albumą porą paveikslėlių, o Frida užversti sąsiuvinio lapą.

– Gal bus geriau, jei eisiu pasižiūrėti.

Ir štai burtas buvo mestas! Dar truputis laiko surūkyti porą ar trejetą milimetrų cigaro, pasirąžyti, išgirsti, kaip derinami muzikos instrumentai Hilverso kamerinėje salėje, ir Kesą pačiupo lemtingai besiklostančių aplinkybių krumpliaračiai.

Dabar kiekviena tų akimirkų tapo reikšmingesnė už visas tas akimirkas, kurias teko išgyventi iki šiol, net kiekvienas rankos mostas įgavo tokios svarbos lyg tų valstybės vyrų, kurių menkiausius judesius užfiksuoja laikraščiai.

Tarnaitė atnešė jo storą pilką apsiaustą, kailiu pamuštas pirštines ir kepurę. Dar įmovė batus į kaliošus, o jis tik paklusniai pakėlė vieną koją, paskui kitą.

Jis pabučiavo žmoną, dukterį, konstatavo, kad nežino, ką pastaroji galvoja, o ji tikriausiai apskritai nieko negalvojo; paskui jau koridoriuje suabejojo, ar verta sėsti ant dviračio. O jo dviratis visas buvo nikeliuotas, su pavaromis, vienas gražiausių, kokį tik galėtum įsivaizduoti.

Jis nusprendė nukakti pėsčiomis, ir kai išėjo į lauką, patenkintas dirstelėjo pro petį į savo namą. Jis savo ranka braižė planą, prižiūrėjo statybą. Namą reikėtų vadinti netgi vila. Gal ji nebuvo didžiausia visame kvartale, bet pretendavo į geriausią sumanymą ir idealiausias proporcijas.

Netgi pats kvartalas, vienas iš tų naujųjų, šiek tiek nuošaliau nuo Delfzeilo plento, buvo pats patogiausias ir sveikiausias Groningene.

Iki šiol gyvenimas Kesui Popingai teikė vien pasitenkinimą, nes niekas negali tvirtinti, kad aukščiausios kokybės daiktas nėra aukščiausios kokybės daiktas, kad gerai pastatytas namas nėra gerai pastatytas namas ir kad Ostingo mėsos gaminiai nėra geriausi visame Groningene.

Pasidarė žvarbu, spaudė sausas ir skvarbus šaltis. Po kaliošais gurgždėjo įšalęs sniegas. Susikišęs rankas į kišenes ir su cigaru tarp dantų Kesas žingsniavo uosto link, susirūpinęs, ar tikrai viskas gerai „Okeane III".

Tai nebuvo sau susigalvotas pasiteisinimas. Jis iš tikrųjų jautė pasitenkinimą išeiti į nakties vėsumą, užuot snūduriavęs įprastoje namų šilumoje. Tik jis nė už ką nebūtų išdrįsęs atvirai pamanyti, kad pasaulyje gali būti kokia nors mielesnė vietelė už jo namų židinį. Štai kodėl jis parausdavo, kai išgirsdavo pravažiuojant traukinį. Ir tai sukeldavo keistoką baimę, kuri leistų numanyti, kad jį apima ilgesys.

„Okeanas III" iš tikrųjų buvo visiškai realus, o naktinis Popingos apsilankymas buvo jo tarnybinė pareiga. Pas Julijų de Kosterą Jaunesnįjį jis ėjo pirmojo pavaduotojo ir bendrovės patikėtinio pareigas. O Julijaus de Kostero Jaunesniojo bendrovė buvo solidžiausia ne tik Groningene, bet ir visoje olandų Frizijoje, tiekianti visus laivybos reikmenis, pradedant takelažo lynais ir baigiant mazutu ir anglimis, įtraukiant aprūpinimą alkoholiu bei maisto atsargomis.

Taigi „Okeanas III“, turėjęs išplaukti iš kanalo į įlanką vidurnaktį, maždaug priešpiet pateikė nemenką užsakymą.

Kesas laivą pamatė dar iš tolo, nes tai buvo didelis trijų stiebų kliperis. Vilhelminos kanalo prieplaukose nesimatė nė gyvos dvasios, tik visur prigriozdinta lynų ritinių, kuriuos jis mikliai perlipdavo. Paskui kaip žmogus, įgudęs tokiuose reikaluose, jis užsiropštė locmano kopėtėlėmis į laivą ir tvirtu žingsniu pasuko kapitono kabinos link.

Tai tikrai buvo paskutinė galimybė atidėti lemties nuosprendį. Jis dar galėjo apsigręžti ir pasukti atgal, bet apie savo likimą ničnieko nenumanė, todėl stumtelėjo duris ir kaktomuša susidūrė su raudonveidžiu milžinu, kuris apipylė jį visokiais, kokius tik mokėjo, įžeidimais ir keiksmažodžiais.

Atsitiko visiškai negirdėtas per visą Julijaus de Kostero Jaunesniojo bendrovės gyvavimo laiką dalykas: barža cisterna, turėjusi septintą valandą išpilti mazutą, – o Kesas Popinga pats ją užsakė, – iki šiol neatplaukė! Ji ne tik kad neprisišvartavo prie „Okeano III“ borto, bet jos denyje nebuvo nė vieno žmogaus, o likusių atsargų taip niekas ir neatgabeno.

Po penketo minučių Kesas Popinga, kažką murmėdamas panosėje, išlipo krantinėje, užtikrinęs, kad įvyko kažkoks nesusipratimas, ir viskas tučtuojau bus sutvarkyta.

Jo cigaras užgeso. Jis pasigailėjo, kad paliko namie dviratį, ir dabar bėgo. Taip, jis bėgo gatvėmis lyg koks berniūkštis, taip, jis buvo išmuštas iš vėžių nuo minties, kad laivas, nepristačius mazuto, turės

praleisti potvynį ir galbūt sužlugs reisas į Rygą. Nors Popinga pats neplaukiojo, vis dėlto buvo išlaikęs tolimojo plaukiojimo kapitono egzaminus ir dabar kaip tikras jūreivis gėdijosi dėl savo bendrovės, kad nutiko toks dalykas.

Ar ponas Julijus de Kosteras nebus užsukęs, kaip kartais pasitaikydavo, kokiais nors reikalais į bendrovės būstinę? Ten jo neatsirado, ne, ir Popinga, uždusęs, nė kiek nesudvejojo pasukti link savo šeimininko namų, kuplaus, prašmatnaus kotedžo, tiesa, senesnio ir ne tokio patogaus kaip jo, panašiai kaip ir kiti namai šiame mieste. Ir štai jis pirmą kartą prie šių durų. Kai paskambino, pagalvojo, ar numesti cigarą, ir jau gromuliavo sakinį...

Žingsniai priartėjo iš tolo, atsivėrė durų langelis, ir į jį pažvelgė abejingos tarnaitės akys. Ne! Pono Julijaus de Kostero nėra namie. Taigi Kesas sukaupė drąsos ir paprašė, kad jam leistų pasimatyti su ponia de Koster, kuri iš tikrųjų buvo didelė dama, provincijos gubernatoriaus duktė, ir niekas nedrįsdavo painioti jos į komercinius reikalus.

Durys pagaliau atsidarė. Popinga turėjo ilgokai palaukti trijų marmurinių laiptelių apačioje, šalia vazono su didele palme, paskui jam davė ženklą kopti į viršų, ir jis atsidūrė kambaryje, apšviestame oranžinės šviesos, kur laukė moteris šilko peniuaru, rūkanti cigaretę nefrito kandiklyje.

– Ko pageidaujate? Mano vyras išėjo iš pat ankstaus ryto, kad suspėtų užbaigti darbą biure. Kodėl gi jūs ten nenuėjote?

Ir jam niekaip nepavyko užmiršti nei šio peniuaro, nei tų tamsių plaukų, pakaušyje susuktų į

kuodą, nei visiško abejingumo tos moters, kurios akivaizdoje sugebėjo tik kažką neaiškiai lementi traukdamasis atatupstas.

Po pusvalandžio išgaravo paskutinė viltis, kad „Okeanas III" galės išplaukti į reisą. Kesas vėl pasuko bendrovės būstinės link, manydamas, kad pakeliui galbūt pavyks susitikti su šeimininku. Paskui jis sugrįžo kur kas judresne gatve, kur dar tebeveikė parduotuvės, nes artėjo Kalėdos. Kažkas sugriebė jį už rankos.

– Popinga!

– Klasas!

Čia buvo daktaras Klasas, vaikų ligų specialistas, iš to paties šachmatų mėgėjų klubo kaip ir jis.

– Ar šiandien neateisite į turnyrą? Atrodo, kad tas lenkas bus sumuštas...

Ne, jis neateis. Tarp kitko, jo diena yra antradienis, o šiandien juk trečiadienis. Jis kaip reikiant pabėgiojo po šaltį, todėl veidas buvo įraudęs, o alsavimas karštas.

– Beje, – vėl prakalbo Klasas, – pas mane ką tik buvo užsukęs pasimatyti Arturas Merkemanas...

– Jam pačiam būtų tik geriau, jei turėtų šiek tiek gėdos!

– Tai aš jam ir pasakiau...

Ir daktaras Klasas pasuko klubo link, o Popingą užklupo dar viena nemaloni staigmena. Ir kodėl čia tam daktarui taip staiga užėjo pasikalbėti su juo apie svainį? Juk kiekvienoje šeimoje pasitaiko kokia nors dėmelė, dėl kurios tektų daugiau ar mažiau gėdytis.

Merkemanas, beje, nieko blogo nepadarė. Nebent jam priekaištautum tik dėl to, kad apsikrovė aštuoniais vaikais, betgi kažkada turėjo neblogą darbą varžytinių agentūroje. Vieną gražią dieną jį prarado. Ir ilgam laikui liko be darbo, nes atrodė pernelyg reiklus, o paskui būtų pasitenkinęs nesvarbu kuo. Taip prasta padėtis pasikeitė į dar blogesnę.

Dabar jau visas miestas jį pažinojo, nes visiems iš eilės įkyrėdavo pasakodamas apie jį užgriuvusias nelaimes ir savo aštuonis vaikus.

Kaip tai vargina. Net skrandyje sunkumas pakilo, ir apie svainį smerkiamai pamanė, kaip tas neprisižiūri, o jo žmona dabar, žiemą, išeina apsipirkti be kepurės.

Nieko nepadarysi! Jis įėjo į krautuvėlę nusipirkti kito cigaro ir nusprendė sugrįžti pro stotį, nes čia buvo ne ką toliau, kaip eiti palei kanalą. Ir jis žinojo, kad nesugebės ištverti nepasakęs žmonai:

– Tavo brolis lankėsi pas daktarą Klasą.

Ji supras. Tik atsidus nieko neatsakydama. Visą laiką taip pat!

Vis apie tai tebegalvodamas jis praėjo pro Šventojo Kristupo bažnyčią, po to pasuko į kairę ramion gatvelėn, kur išilgai šaligatvių driekėsi tikri sniego pylimai, o prie kiemų vartų kabojo masyvūs belstukai. Jis bandė galvoti apie Kalėdas, bet nevertėjo vargintis, nes žinojo, kad jau už trečio dujinio žibinto jam kils visai kitų minčių.

O! Tokia smulkmena! Keletą akimirkų trunkantis nerimas. Taip visą laiką būdavo, kai jis po šachmatų partijos grįždavo pro šią vietą...

Kitaip negu tokie miestai kaip Amsterdamas, Groningenas yra dorovingas, todėl čia nėra pavojaus, kad tiesiog gatvėje sulauksi tam tikro pasiūlymo iš nepadorios moters.

Bet vis dėlto per šimtą metrų nuo stoties stovėjo vienas namas, buržuaziškos išvaizdos, galima sakyti, net prašmatnus, tik jo durys prasiverdavo vos vos stumtelėjus.

Ten niekada nežengė Keso koja. Apie jį savo šachmatų klube tebuvo girdėjęs įvairiausių istorijų. Bent jau jis, kad ir kaip ten būtų, turėjo rūpestingai saugotis neištikimybės savo žmonai.

Ir tik kai vakarais praeidavo pro tą vietą, įsivaizduodavo ten vykstančius tam tikrus dalykus. Bet šį kartą jis buvo nepalyginamai labiau sujaudintas, nes pamatė ponią de Koster su peniuaru. Iki šiol jis ją matydavo tik iš tolo, gatvės drabužiais. Jis žinojo, kad jai vos trisdešimt penkeri metai, o Julijui de Kosterui Jaunesniajam jau buvo sukakę šešiasdešimt.

Jis praėjo... Tepastebėjęs pirmame aukšte, kai stabtelėjo akimirką, judant du šešėlius už užuolaidos... Iš čia matėsi stotis, kur penkios minutės po vidurnakčio turėjo išvykti paskutinis traukinys... Priešais stotį, šiek tiek dešiniau, dar buvo „Mažasis šventasis Jurgis“, kuris, veikdamas gal ne taip įaudrinamai, reiškė jam vos ne tą patį kaip namas, kurį ką tik praėjo.

Kadaise, dar diližanų laikais, čia buvo užeiga, pavadinta „Didžiuoju šventuoju Jurgiu“, netoli kurios atsirado kita užeigėlė su „Mažojo šventojo Jurgio“ iškaba.

Dabar likusi vienintelė ta užeigėlė, įsikūrusi pusrūsyje, langais palei pat šaligatvį, beveik visą laiką būdavo tuščia, lankoma daugiausia vokiečių ir anglų jūreivių, bet tik tuo metu, kai kiti barai mieste jau būdavo uždaryti.

Popinga prieš savo valią visada mesdavo ten žvilgsnį, nors ir nieko ypatinga nepamatydavo, tik tamsinto ąžuolo stalus, suolus, taburetes, o gilumoje už baro – storulį šeimininką, kuriam pagurklis trukdė užsisegti apykaklę.

Kodėl gi „Mažasis šventasis Jurgis" sukeldavo įspūdį, kad čia lėbautojų lizdas? Gal dėl to, kad veikdavo iki antros ar trečios valandos paryčių? Ar kad kadaginės ir viskio buteliai lentynose stovėjo tankiau negu bet kur kitur? Ar dėl to, kad baras buvo pusrūsyje?

Kaip visuomet, Popinga šį kartą taip pat metė ten žvilgsnį ir po akimirkos jau stovėjo prispaudęs nosį prie stiklo; kad geriau matytų ir būtų tikras, jog akys jo neapgauna, ar bent įsitikintų suklydęs.

Groningene surastum dviejų kategorijų kavines: *verlofus*, kur prekiaujama vien silpnaisiais gėrimais, ir *vergüningus*, kur liejasi stiprusis alkoholis.

Tačiau Kesas manytų, kad ištiko didelė gėda, jei įmintų koją į *vergüningo* kavinę. Atsisakytų net pažaisti pamėgtais kėgliais, jei šio žaidimo salė būtų išsidėsčiusi tokio pobūdžio įstaigos galinėje patalpoje.

„Mažasis šventasis Jurgis" buvo visų *vergüningų vergüningas*. Tačiau salėje apačioje gėrė vienas

žmogus, ir tas žmogus negalėjo būti niekas kitas tik pats Julijus de Kosteras Jaunesnysis!

Jei šią akimirką Kesas būtų atsidūręs savo šachmatų klube ir pasakęs daktarui Klasui, net nesvarbu kam, kad matė Julijų de Kosterą „Mažajame šventajame Jurgyje", į jį tik liūdnai pasižiūrėtų ir patartų pasigydyti!

Yra žmonių, iš kurių leistina ir pasišaipyti. Bet Julijus de Kosteras...

Ta jo barzdelė kaip ledo gabalas, atšaldanti visą Groningeną. O jo laikysena! O juoda apranga! Dar ta jo garsioji skrybėlė, tarpinis meliono ir smailios mago kepurės variantas...

...Ne! Neįmanoma, kad Julijus de Kosteras galėtų nusiskusti barzdelę. Ir tiesiog neįtikėtina, kad jis apsirengtų juokingu kaštoniniu kostiumu, kuris jam dar ir per platus.

O jau sėdėti čia, prie „Mažojo šventojo Jurgio" stalo su nepermatoma stikline, kurios turinys tegali būti kadaginė...

Ir taip jau nutiko, kad tas žmogus atsitiktinai dirstelėjo pro langą ir atrodė toks nustebęs, jog net šiek tiek ištiesė kaklą, idant geriau įsižiūrėtų į Popingą, kurio nosis buvo priplota prie stiklo.

Ir atsitiko dar labiau neįtikėtinas dalykas, nes jis lengvai mostelėjo, lyg kviestų:

– Įeikite gi pagaliau!

Ir Kesas įėjo, tiesiog paralyžiuotas. Sako, taip nutinka gyvūnams nuo gyvatės žvilgsnio. Jis įėjo, o smuklininkas, tuo metu šluostantis stiklines, jam šūktelėjo:

– Ar negalite paskui save uždaryti durų kaip visi žmonės?

Čia jis, Julijus de Kosteras! Parodė savo bendrui taburetę ir sumurmėjo:

– Galėčiau lažintis, kad buvote užsukęs į laivą?

Paskui nelaukdamas atsakymo, taip trumpai, kaip niekas niekada dar negirdėjo jo kalbant:

– Jie ten keikėsi?

Ir vėl, staiga pakeitęs toną:

– Iš tiesų tai turėjote mane šnipinėti, kitaip iš kur žinotumėte, kad aš esu čia?

Labiausiai stulbino, kad jis visai neatrodė susierzinęs, kalbėjo be jokio apmaudo žaismingai šypsodamasis. Jis mostelėjo šeimininkui, kad pripildytų stiklines, bet paskutinę akimirką apsigalvojo ir liepė palikti butelį ant stalo.

– Paklausykite, pone de Kosterai, šį vakarą vyksta...

– Iš pradžių išgerkite, *pone* Popinga!

Toks buvo jo įprotis Kesą vadinti ponu Popinga. Beje, taip šaukdavo ir savo nereikšmingiausius sandėlininkus. Tik dabar į šį žodį įdėjo romios ironijos ir atrodė, kad jam malonu trikdyti savo darbuotoją.

– Siūlau jums išgerti ir kuo nuoširdžiausiai patariu ištuštinti visą butelį, jei tik sugebėsite, vien tam, kad alkoholis padės geriau suviršinti tai, ką turiu jums pasakyti... Nesitikėjau malonumo susitikti su jumis šį vakarą... Galėtumėte pastebėti, kad ir aš esu šiek tiek išgėręs, ir tai suteiks žavingos stilistikos mūsų pokalbiui...

Jis buvo girtas! Popinga galėtų dėl to prisiekti! Taip, jis buvo girtas ir dar atrodė kaip žmogus, kurio toks gyvenimo būdas ir kuriam tai nesudaro menkiausių keblumų.

– Labai nemaloni „Okeano III“ istorija, nes šio puikaus laivo fraktavimo sąlygos tiksliai nurodo, kad po septynių dienų jis turi būti Rygoje... Bet dėl to, kas iš tikrųjų vyksta, bus kur kas nemaloniau kitiems, pavyzdžiui, jums, *pone* Popinga!..

Kalbėjimas jam netrukdė nei valgyti, nei gerti, o Kesas besidairydamas pastebėjo šalia jo ant suoliuko pasidėtą didelį minkštą ryšulį.

– Ir dar nemaloniau, kad neturite santaupų ir turėsite atsidurti ant grindinio kaip jūsų svainis...

Ir jis taip pat jam stengiasi priminti Merkemaną?

– Ištuštinkite savo stiklinę, prašau jūsų... Esate gana protingas žmogus, todėl galiu jums viską pasakyti... Įsivaizduokite, *pone* Popinga, kad rytoj bus paskelbta apie Julijaus de Kostero Jaunesniojo bendrovės piktybinį bankrotą, o policija pradės mano paieškas...

Laimei, Kesas jau buvo kone vienu mauku ištuštinęs dvi stiklines kadaginės. Jam galėjo atrodyti, kad alkoholis iškraipė jo regėjimą ir prieš jį sėdi visai ne Julijus de Kosteras, velniškai nutaisęs cinišką šypsenėlę ir ramiai glostantis švariai nuskustą smakrą.

– Vis tiek visko nesuprasite, ką ketinu jums paaiškinti, nes esate tikras olandas. Bet vėliau, kai gerai apmąstysite, *pone* Popinga...

Kaskart „*pone* Popinga“ jis ištardavo kitokiu tonu, tarytum užsigardžiuotų kiekvienu skiemeniu.

– Ir tai jums pirmiausia įrodys, kad, nežiūrint visų jūsų puikių savybių ir labai geros nuomonės apie save, kaip bendrovės patikėtinis esate tiesiog apgailėtinas, nes taip nieko ir nepastebėjote... Štai jau aštuoneri metai, kaip visa galva esu pasinėręs į įvairias spekuliacijas, kurias būtų per švelnu apibūdinti kaip rizikingas...

Pasidarė dar karščiau negu Keso namuose, tik toks skirtumas, kad kaitra atrodė tiesiog nuožmi, svilinanti, kokią be gailesčio skleidžia ketaus krosnelė, kurias dar galima pamatyti nedidelėse geležinkelio stotyse. Oras buvo sunkte persisunkęs kadagine, ant grindų pribarstyta pjuvenų, stalas išmargintas drėgnais alkoholio ratilais.

– Gerkite, prašau jūsų, tardamas sau, kad beliko tik ši vienintelė paguoda! Tarp kitko, kai paskutinį kartą mačiau jūsų svainį, tai jau atrodė, kad jis pradeda šį bei tą suprasti... Taigi buvote nuėjęs į laivą ir...

– Buvau užėjęs pas jus į namus...

– Kur pamatėte žavingąją ponią de Koster? Ar ten buvo daktaras Klasas?

– Bet...

– Nesijaudinkite, *pone* Popinga! Tai jau tęsiasi trejus metus, kone diena iš dienos daktaras Klasas miega su mano žmona, o pirmąkart tai įvyko vieną Kalėdų naktį...

Jis gėrė, trumpai papsėdamas rūkė cigarą ir Keso akyse darėsi vis panašesnis į tuos gotikinius

kipšus, kokiais puošiami kai kurių bažnyčių portalai, o vaikai prašomi nuo jų nusukti žvilgsnį.

– Savo ruožtu turėčiau pridurti, kad kiekvieną savaitę važiuoju į Amsterdamą aplankyti Pamelos... ar prisimenate Pamelą, *pone* Popinga?

Reikėjo dar pagalvoti, ar jis tikrai girtas – toks atrodė ramus, o Kesas kaip koks mulkis išraudo vos išgirdęs Pamelos vardą.

Argi Popinga jos negeidė kaip visi normalūs vyrai? Groningene užteko vos vienos slaugos ligoninės visam miestui, panašiai teko tenkintis ir vieninteliu kabaretu, kur buvo šokama iki paryčių.

Jis ten niekados nebuvo nuėjęs, bet dažnai girdėdavo kalbant apie Pamelą, tvirtai sudėtą rudaplaukę, šiek tiek švepluojančią šokėją; ji dvejus metus gyveno Groningene ir vaikščiodavo po miestą ekstravagantiškai apsirengusi, o vietinės damos, jai praeinant, iškart nusigręždavo.

– Na gerai! Taigi aš išlaikiau Pamelą... Ir aš ją įkurdinau Amsterdame, „Karltono“ viešbutyje, o ten ji mane supažindino su savo žavingomis draugužėmis. Ar jau pradedate mane suprasti, *pone* Popinga? Dar nesate taip nusitašęs ir dar galite girdėti, ką aš jums sakau? Pasinaudokite proga, tiesiog maldauju! Rytoj, kai apie visa tai galvosite, tapsite kitu žmogumi ir galbūt imsitės ką nors tokio daryti savo gyvenime...

Jis kvatojosi! Išgėrė, pripildė stiklines sau ir bendrui, kurio akys jau ėmė drumstis.

– Žinau, kad pirmam kartui to pernelyg daug, bet neturėsiu laiko antrą kartą jus pamokyti... Taigi rimtai vertinkite viską, ką tik sugebėsite

įsisąmoninti... Pagalvokite apie tą varganą kvailelį, koks esate... Taigi! Jums dar reikia įrodymų?.. Pateiksiu vieną iš jūsų profesinės srities... Turite tolimojo plaukiojimo kapitono diplomą, kuriuo taip didžiuojatės... Julijaus de Kostero bendrovei priklauso penki kliperiai, jais rūpintis turėjote būtent jūs... Tačiau jūs nesugebėjote pastebėti, kad vienas iš jų plaukiojo tik dėl kontrabandos, o kitas mano nurodymu buvo nuskandintas, kad gaučiau draudimą!..

Ir per vieną akimirksnį įvyko neįtikėtinas dalykas. Kesas įgavo, jam nė pačiam nesitikint, tiesiog antgamtiškos ramybės. Gal toks buvo alkoholio poveikis? Kad ir kaip būtų, jis be menkiausios reakcijos, atrodė, pasyviai klausosi, kas jam sakoma.

Vis dėlto... Vienas ir tas pats bendrovei priklausančių penkių kliperių pavadinimas „Eleonora I“, „Eleonora II“, „Eleonora III“... Ir taip penkis kartus! Tai vis ponios de Koster vardas, ir Kesas ją ką tik matė vien su peniuaru bei ilgu cigaretės kandikliu burnoje, pagaliau ji, pasak jos vyro, miega su daktaru Klasu!

Lyg šventvagystei to dar neužtektų! Be Julijaus de Kostero Jaunesniojo ir jo žmonos, egzistavo būtybė, kuri atrodė iškilusi aukščiau visų žemiškų reikalų – tai Julijus de Kosteras Vyresnysis, ano tėvas, bendrovės steigėjas, kuris, netgi nežiūrint jo aštuoniasdešimt ketverių metų, kas dieną didingai tebesėdėdavo savo karališkame kabinete.

– Galėčiau lažintis, – dabar aiškino jo sūnus, – kad jūs nežinote, kaip ta sena padugnė mano tėtu-

šis įgijo turtus... Tai buvo per Transvalio karą... Jis siųsdavo saviškiams nekokybišką ginkluotę, kurią pusdykiai nusipirkdavo Belgijos ir Vokietijos gamyklose... Dabar jis jau taip nukvakęs, kad tenka prilaikyti jo ranką, kai turi pasirašyti... Dar vieną butelį, šeimininke! Gerkite, brangusis *pone* Popinga... Rytoj, jei jums tai suteiks malonumo, galėsite pakartoti visas šitas kalbas mūsų šauniesiems tautiečiams... Aš gi oficialiai būsiu miręs!..

Kesas jau turėjo būti visiškai girtas, ir vis dėlto nepraleido nė žodžio, nė menkiausios pašnekovo veido išraiškos. Jam tik atrodė, kad veiksmas vyksta nerealiame pasaulyje, kur jis pateko visai netyčia, ir užtektų vienintelio žingsnio, kad vėl grįžtum į įprastą kasdienybę.

– Iš esmės tai tik dėl jūsų esu labiausiai susirūpinęs... Pripažinkite, kad jūs pats užsispyrėte įdėti visas savo santaupas į mano verslą... Būčiau jus tiesiog pažeminęs atsisakydamas... O jūs dar užsimanėte pasistatyti vilą, paėmęs paskolą dvidešimčiai metų, ir jei dabar nesumokėsite metinių palūkanų...

Kitas jo klausimas tapo žiauriu Keso šaltakraujiškumo išbandymu.

– Klausykite, ar tik mokėjimo terminas nesibaigia gruodį?

Jis atrodė nuoširdžiai susisielojęs.

– Galiu jus užtikrinti, kad dariau viską, ką galėjau... Bet man nepasisekė, štai ir viskas!.. Tos spekuliacijos cukrumi tiesiog niokoja viską šioje žemėje, ir man būtų mieliau kur nors kitur pradėti viską iš naujo, negu toliau stumdytis tarp tų orių

idiotų. Prašau man atleisti... Ne apie jus kalbėjau... Jūs geras žmogus, ir jei būtumėte kitaip išauklėtas... Į jūsų sveikatą, mano senasis Popinga!..

Šį kartą jis neištarė „*pone* Popinga“!

– Patikėkite manimi! Žmonės neverti, kad patirtumėte tiek vargo dėl jų geros nuomonės... Jie yra kvailiai!.. Jie tik kelia reikalavimus, kad pasirinktumėte dorybingą išorę – ir šitaip apgaudinėjama dar daugiau... Nenoriu jūsų nuliūdinti, bet dažnai galvoju apie jūsų dukterį. Paskutinį kartą ją mačiau praėjusią savaitę... Taigi! Tarp mūsų kalbant, ji į jus mažai panaši, jos tamsūs plaukai ir tokios blankios akys. Ir aš vis galvoju, ar ji tikrai yra jūsų... Kita vertus, ką čia bepadarysi? Arba bent jau tai neturi tiek reikšmės, jei ir pats esi linkęs apgaudinėti... Bet jei užsispiri žaisti švarų žaidimą, o tave tuo metu apvagia...

Jis daugiau jau nekalbėjo bendrui, bet pats su savimi, ir priėjo prie išvados:

– Patikimiausia yra apgauti pirmam!.. Kuo gi tada rizikuojama... Šį vakarą padėsiu Julijaus de Kostero Jaunesniojo drabužius ant kanalo krašto... Rytoj visi žmonės manys, kad nusižudžiau negalėdamas pakelti ištikusios gėdos, ir šitie besmegeniai sukiš net nežinau kiek florinų, kad išnaršytų visą kanalą... Sakykite gi ką nors!..

Kesas krūptelėjo lyg pažadintas iš sapno...

– Pabandykite, jei nesate visiškai girtas, kuo geriau suprasti, ką aš jums dabar pasakysiu... Visų pirma noriu, kad žinotumėte, jog nebandau jūsų papirkti... De Kosteras dar nieko nėra papirkęs, ir patikėjau jums tiek visokių dalykų tik dėl

to, kad žinau, jog nesugebėsite kur nors nueiti ir visko išpasakoti... Tai sutarta? Dabar įsivaizduoju, ką, jumis dėtas... Iš tiesų jūs jau nebeturite nė skatiko, ir jei gerai pažįstu tuos žmones iš „Nekilnojamojo turto“, tai jau po pirmos pradelstos skolos atims iš jūsų namą... Jūsų žmona norės su jumis... Visi manys, kad esate mano bendrininkas... Jūs arba susirasite kokią tarnybą, arba nesusirasite nieko ir atsidursite tokioje pačioje padėtyje kaip jūsų svainis Merkemanas... Čia turiu tūkstantį florinų grynais... Jei liksite čia, tai niekuo negalėsiu jums... Tai ne vien penki šimtai florinų, kuriuos išpeštumėte iš viso šito reikalo... Bet jei netyčia rytoj besėdint šitoje pačioje vietoje jums pavyktų ką nors suprasti... Laikykite, seni!

Ir de Kosteras išsitraukęs staigiu judesiu stumtelėjo bendrininkui pusę pluošto savo pinigų.

– Imkite!.. Tai dar ne viskas... Aš dar neišsaudžiau visų savo šovinių, ir neteks labai ilgai laukti, kai vėl įeisiu į vėžes... Palaukite!.. Yra toks laikraštis, kurį skaitau kasdien jau trisdešimt penkerius metus ir toliau skaitysiu... Tai *Morning Post*... Jei nepasiliksite čia ir jums ko nors prireiks, išspausdinkite ten žinutę, pasirašytą tiesiog „Kesas“... Man to užteks... O dabar eisite kartu su manimi, nes tikiuosi iš jūsų šiokios tokios pagalbos... Man būtų labai liūdna šitaip išeiti, visiškai vienam, kaip kokiam elgetai... Kiek esu skolingas, šeimininke?

Jis sumokėjo, pasiėmė ryšulį už virvutės ir pasižiūrėjo, ar jo bendras tvirtai laikosi ant kojų.

– Pasistengsime vengti pernelyg apšviestų gatvių... Pagalvokite, Popinga! Rytoj jau būsiu miręs, ir tai geriausia, kas gali atsitikti žmogui...

Jie praėjo pro tuos plačiai pagarsėjusius namus, bet Kesas lyg nepastebėtų, taip jis buvo pasinėręs į savo mintis ir susikaupęs, kad išlaikytų pusiausvyrą. Jis norėjo, pasiduodamas beveik nesąmoningam refleksui, panėšėti savo šeimininko ryšulį, bet šis jį atstūmė.

– Eime pro čia... Čia ramiau...

Gatvės buvo tuščios. Visas Groningenas jau miegojo, išskyrus „Mažąjį šventąjį Jurgį", tuos namus ir geležinkelio stotį.

Kas vyko toliau, atrodė kaip sapnas. Jiedu atsidūrė Vilhelminos kanalo krantinėje, netoli vienos iš „Eleonorų", „Eleonoros IV", prikrautos sūrių eksportui į Belgiją. Sniegas buvo kietas tartum ledas. Mašinaliai Kesas prilaikė savo šeimininką, kad tas nepaslystų dėdamas ryšulį su drabužiais kanalo krantinėje. Lyg tyčia pastebėjo ten garsiąją jo skrybėlę, bet šyptelėti nesinorėjo.

– O dabar, jeigu nelabai norite miego, galite palydėti mane iki traukinio... Aš nusipirkau trečios klasės bilietą...

Tai buvo tikras naktinis traukinys – įmigęs, murzinas, perono gale atrodęs visiškai apleistas, o stoties viršininkas su oranžine kepuraite tik laukė švilpuko, kad vėl eitų miegoti.

Italai – tik iš kur jie atsirado? – visu būriu buvo sulindę į vieną kupė, ten grumdėsi tarp beformių ryšulių, o kažkoks jaunuolis, apsirengęs pūkuotos vilnos apsiaustu, priešakyje einant dviem neši-

kams, oriai įlipo į pirmos klasės kupė ir nusimovė pirštinaites, kad kišenėje susirastų arbatpinigių.

– Tai nevykstate kartu su manimi?

De Kosteras ištarė juokais, bet Kesui vis vien užėmė kvapą. Nors ir buvo girtas, o gal kaip tik dėl to, jis dabar jau suprato daugybę dalykų ir norėjo pasakyti...

Ne! Tam visai netinkamas laikas... Be to, jis nebuvo pasirengęs... Julijus de Kosteras pamanytų, kad jis nori tik pasipuikuoti...

– Tik be nuoskaudų, mano vargšas seni... Toks jau gyvenimas, galiu jus užtikrinti!.. Galvokite apie žinutę į *Morning Post*... Tik ne pernelyg greitai, nes man reikia laiko, kad...

Sąstatas tą akimirką krustelėjo, pasidavė pirmyn, truktelėjo, o Kesas Popinga taip niekada ir neprisiminė, kaip jis sugrįžo namo nei kaip paskutinį kartą pažiūrėjo į šešėlius už užuolaidų tuose namuose, tik šį kartą antrame aukšte, nei kaip pagaliau nusirengė, mamytei iš jo laikysenos nepastebėjus ko nors ypatinga.

Po kokių penketo minučių lova sulingavo nuo siaubingo supimo ritmo, o Kesui užteko jėgų tik įsikabinti į paklodes, ir jį apėmė baimės jausmas, kad kiekvieną akimirką gali būti išverstas į Vilhelminos kanalą, o „Okeano III“ įgula tyčia nieko nedarys, kad jį sužvejotų.

II SKYRIUS

Kaip Kesas Popinga, miegojęs ne ant to šono, atsikelia smagios nuotaikos ir kaip jis ima dvejoti rinkdamasis tarp Eleonoros ir Pamelos.

Jeigu Kesui netyčia pasitaikydavo išmiegoti ant kairio šono, tai miegas paprastai būdavo labai sunkus. Ir lyg kažkuo būtų prislėgtas, sunkiai gaudydavo orą, bruzdėdavo, dejonėmis prikeldavo ponią Popingą, kuri ryžtingai priversdavo jį užimti patogesnę padėtį.

Taigi jis atsigulė ant kairio šono, o atsikėlęs neprisiminė nė vieno nemalonaus sapno. Netgi išėjo dar geriau: jam rytais kaskart būdavo vargo išsibudinti, o dabar staiga, gal per vieną kitą sekundę, jis atgavo žvalią nuotaiką.

Jei ne lengvas spyruoklių girgždėjimas, reiškiantis, kad ponia Popinga keliasi, tai būtų neatsimerkęs ir miegojęs toliau. Kitomis dienomis Kesas tokią akimirką vėl ramiausiai nugrimzdavo į miegą, galvodamas apie likusį kokį pusvalandį palaimos.

O šį kartą – ne! Ir tuo metu, kai žmona jau buvo atsikėlusi, jis atsargiai pravėrė vokus, kad

apžiūrėtų, kaip ji priešais veidrodį traukioja iš plaukų segtukus.

Ji nežinojo, kad yra stebima, ir jos judesiai buvo itin atsargūs, kad neprižadintų vyro. Ji nuėjo į vonią, ten užsidegė šviesą, ir Kesas ją visą laiką matė tarpduryje.

Gatvėmis dar nebuvo praėjęs sargas, kad užgesintų dujinius žibintus, ir iš lauko girdėjosi tolygus skrebinimas, keliamas sniegą valančių kastuvų. Apačioje tarnaitė, nesugebanti nieko daryti be triukšmo, atrodė, kariauja su krosnimi ir puodais.

Mamytė svajingomis akimis movėsi šiltas apatines kelnes, kurių gumos glaudžiai prisispausdavo šiek tiek aukščiau kelių. Paskui ji pasivaikščiojo su šia apranga, išsivalė dantis, nutaisiusi juokingą grimasą nusispjovė į kriauklę, atliko dar daugybę ritualinių judesių, net nepamaniusi, kad gali būti stebima.

Žadintuvo skambutis nuskardėjo sūnaus kambaryje, ir iš tos pusės taip pat pasigirdo triukšmas, o Kesas, patogiai išsitiesęs ant nugaros, šaltakraujiškai nusprendė nesikelti.

Štai! Tai buvo pirmas reikšmingas jo sprendimas tą dieną. Jis nematė jokio reikalo keltis, nes Julijaus de Kostero bendrovei turėjo būti paskelbtas bankrotas. Jis iš anksto mėgavosi žmonos sumišimu, kai pareikš jai apie savo apsisprendimą likti gulėti lovoje.

Nieko nepadarysi! Dar ne tiek visko pamatys ta vargšė *mamytė*.

Beje, Kesui staiga iškilo vienas prisiminimas apie *mamytę*, siejantis su dabartine situacija.

Kažkada, prieš penketą metų, jis nusipirko raudonmedžio valtelę ir pavadino *Zeeteufeliu*, kitaip tariant, jūrų velniu. Ir ji iš tiesų, net nešališkai vertinant, buvo mažytis stebuklas: gražiai nulakuota ir blizganti, su vario apkaustais, išlakių formų – daugiau tiktų kaip gražus niekutis etažerėje negu plaukioti.

Kadangi ji buvo labai brangi, Kesą net apėmė šioks toks pasididžiavimo svaigulys, ir vakare jis patenkintas susiskaičiavo viską, ką turi: namą, baldus, pilnas spintas baltinių, sidabrinius stalo įrankius...

Taigi, trumpai tariant, tą vakarą sutuoktiniai buvo tokie tikri dėl savo gerovės, kad juokais numatė, kas būtų, jei tektų staiga nusigyventi.

– Aš kartais apie tai pagalvoju, – nepajudinamai ramiai išdėstė *mamytė*. – Pirmiausia reikėtų parduoti viską, ką turime, ir perkelti vaikus į nepernelyg brangų, bet gerą pensioną. Jūs, Kesai, be abejo, surastumėte ir vėl imtumėtės tarnybos laive. O aš vykčiau į Javą, ten ieškočiau ekonomės vietos kokiame nors prabangiame viešbutyje. Prisimenate tetulę Mariją, kada ji neteko vyro? Tai, ką ji padarė, man atrodo labai gerai apgalvota...

Jis vos nepratrūko juokais, kai pamanė: „Tai bent! Taip ir yra... Mes nusigyvenome!.. Pats tinkamiausias laikas vykti į Javą ir skaičiuoti paklodes bei rankšluosčius prabangiame šios salos viešbutyje...“

Taip jau išeina – kai bandai ką nors numatyti į priekį, tai nieko kita nepasakai, išskyrus kvailystes. Kadangi kreditoriai visų pirma atimtų namą ir

patys parduotų viską, ką jie turi. Pagaliau ir nėra tinkamiausias laikas per patį pasaulinės ekonominės krizės įkarštį ieškotis darbo kur nors laive.

Kita vertus, Popinga neturėjo tam nė mažiausio noro. Ir jei paprasčiausiai reikėtų pasakyti, ko jis iš tikrųjų nori, tai jam būtų nelengva atsakyti: Eleonoros de Koster ar Pamelos.

Šiuo metu jo atmintis gromuliavo nesenus įvykius: Eleonora su šilko peniuaru, su ilgu žaliu cigaretės kandikliu ir tamsiais ant pakaušio susuktais plaukais... Paskui pagalvojo apie savo draugą daktarą Klasą, su kuriuo žaisdavo šachmatais...

O paskui Pamela ten, Amsterdame, surinkusi savo jaunas drauges vien savivaliautoju tapusio Julijaus de Kostero malonumui...

Langai nuo speigo buvo pabalę, papuošti šerkšno žvaigždutėmis. Berniūkštis jau buvo nusileidęs iš savo kambario ir dabar turėtų būti prisėdęs pusryčiauti, nes pamokos mokykloje prasidėdavo tik aštuntą valandą. Dar lėtesnė už savo motiną ir dar melancholiškesnė Frida tvarkė savo kambarį.

– Jau pusė aštuonių, Kesai!

Mamytė tebestovėjo ten, vonios tarpduryje, ir turėjo du kartus pakartoti Popingai kvietimą keltis, o jis pasirąžęs pareiškė:

– Šįryt aš nesikelsiu.

– Jūs sergate?

– Nesergu, bet nesikelsiu.

Jam užėjo ūpas pokštauti. Žinoma, jis suprato, koks absurdiškas jo sprendimas, ir iš žmonos blakstienų virptelėjimų bandė įskaityti reakcijas, o ji apstulbusi net prisiartino prie lovos.

– Kas gi atsitiko, Kesai? Šiandien neisite į kontorą?

– Ne!

– Ar įspėjote poną Julijų de Kosterą?

– Ne!

Jam dabar buvo svarbiausia, kad jis suvokė, jog tokia laikysena nėra dirbtinė, o labiausiai atitinka jo tikrąjį charakterį. Taip! Šitoks jis turėjo būti visada.

– Paklausykite manęs, Kesai... Jūs sunkiai prabudote... Jei sergate, taip ir sakykite, tik jau negąsdinkite dėl niekų...

– Aš nesergu, bet liksiu gulėti lovoje. Gal malonėsite perduoti, kad atneštų man arbatos?

Šito net pats de Kosteras negalėtų perprasti. Jis manėsi sutraiškęs jį savo išpažintimi, bet Kesas mažiausiai pasaulyje jautėsi sutraiškytas.

Gal tik labiau nustebęs negu bet kada, bet daugiau dėl savo šeimininko elgesio. Juk jis vis dėlto laikėsi tokių pat pažiūrų kaip jis, tik Kesui jos taip ir liko svajonė.

Pavyzdžiui, traukiniai... Jis jau nebuvo vaikas, ir ne susižavėjimas mechanika jį taip traukė... Jis teikė pirmenybę naktiniams traukiniams tik dėl to, kad nujausdavo ten kažką slėpininga, netgi kone nuodėminga... Jam net atrodė, kad žmonės, kurie keliauja šitokiu būdu, kažkur iškeliauja visiems laikams. Ir tas jausmas sustiprėdavo, kai jis matydavo į trečios klasės vagonus besigrūdant vargšus su ryšuliais...

Kaip tie italai išvakarėse...

Taigi Kesas svajojo apie visai kitokius dalykus negu Kesas Popinga. Štai kodėl jis buvo toks net pernelyg Popinga, perdėtai griežtas, nes žinojo, jei per kokį žingsnelį nusileistų, tai jau niekas negalėtų sustabdyti.

Tą vakarą... Taip, tą vakarą, kai Frida pradėjo ruošti pamokas, o *mamytė* darbavosi prie savo albumo... Kai jis rūkydamas cigarą pasuko radijo imtuvo rankenėlę, ir buvo taip karšta... Jis galėjo tiesiog atsikelti ir tiesmukai leptelėti:

– Kaip įgrysta tupėti toje šeimoje!

Kad to neištartų, kad apie tai negalvotų, jis vis spoksojo į krosnį, kartodamas mintyse, kad ši krosnis gražiausia Olandijoje, vis stebėjo *mamytę*, kad įtikintų save, jog ji yra graži moteris, ir nuspręstų, kad dukters tokios svajingos akys...

Ir dar kada jis praėjo pro tuos garsiuosius namus... Galimas dalykas, jei kartelį ten įeitų, tai viskas būtų baigta... Jis taip ir tęstų... Išlaikytų Pamelą... Jis tikriausiai darytų uždraustus dalykus, nes pasižymėjo lakesne vaizduote negu Julijus de Kosteras Jaunesnysis...

Durys į gatvę tai atsiveria, tai užsidaro, girdisi Karlo dviračio skambutis, nes jis rengėsi važiuoti į mokyklą. Po penkiolikos minučių bus Fridos eilė...

– Štai jūsų arbata... Ji labai karšta... Ar esate tikras, Kesai, kad nesergate?

– Visiškai tikras.

Tai buvo perdėta, ir jam dabar iškart pasidarė aišku. Kol nejudėdamas tysojo ant paklodžių, jam

atrodė, kad kūne jaučia tikrą lengvumą, bet štai atsisėdęs gerti arbatos iškart pajuto aštrų skausmą pakaušyje ir jam ėmė svaigti galva.

– Atrodote išblyškęs. Gal „Okeanas III“ sukėlė kokių nors rūpesčių?

– Ar aš? Visai ne.

– Tai nenorite man pasakyti, kas jums yra?

– Taip. Tuoj jums pasakysiu. *Aš norėčiau, kad man duotų suš... ramybę!*

Tai buvo lygiai taip pat netikėta, kaip pamatyti Julijų de Kosterą „Mažajame šventajame Jurgyje“. Šiuose namuose dar nė karto nebuvo ištartas šitoks žodis, nes jie būtų sudrebėję iš pamatų. Svarbiausia, kad jis ištarė jį be jokio pykčio, šaltakraujiškai, lyg būtų dar paprašęs arbatos ar cukraus.

– Man bus didžiulis malonumas, *mamyte*, jei daugiau manęs neklausinėsite. Man keturiasdešimt metų ir turbūt galiu pradėti pats rūpintis savimi...

Ji padvejojo, ar išeiti, bet, negalėdama jam sutrukdyti patogiau pasitaisyti pagalvę, stabtelėjo pusiaukelėje, žvilgtelėjo graudžiai ir pagaliau be jokio triukšmo uždarė duris.

„Galėčiau lažintis, kad tuoj apsiverks“, – pamanė jis laukdamas, kada ji dėl to stabtelės laiptų aikštelėje.

Gulėjimas lovoje tokiu metu, dar sveikam, pagaliau buvo ir ne sekmadienis, kaip reikiant išmušė iš vėžių visą šeimą. Pagaliau Frida taip pat išėjo, ir jam prasidėjo laikas, kokio šiuose namuose dar nebuvo išgyvenęs. Jis girdėjo, kaip atneša pieną, paskui – kaip pradedamas valyti pirmas aukštas – iki šiol šie dalykai jam buvo pažįstami vien teoriškai.

Negirčytinai labiau iš tų dviejų moterų trokštama jam pasirodė Eleonora! Bet turėjo pripažinti, kad ji ne jo nosiai. Suprantama, jis jautėsi ne prastesnis už daktarą Klasą, kuriam buvo tiek pat metų ir kurį nuolat aplošdavo šachmatais. Dar daugiau, Klasas rūkė pypkę, o dauguma moterų šito nemėgsta.

Pamela atrodė kur kas prieinamesnė. Ypač dabar, kada jis kai ką sužinojo!

Betgi tuos porą metų, kai ji gyveno Groningene, jis taip nė karto ir neišdrįso!

Staiga jam dingtelėjo viena mintis, ir jis atsikėlė, basas perėjo keletą žingsnių linoleumu, ir jam dar smarkiau sudiegė galvoje.

Jis norėjo įsitikinti, ar žmona nepasiėmė pavalyti jo kostiumo. Tada ji išverstų kišenes ir šitaip surastų tuos penkis šimtus florinų.

Švarkas kabojo ant kėdės. Kesas išsitraukė pinigus, pakišo juos po pagalve ir vėl pabandė užmigti šilumoje, kurią jam pasiūlė lova.

Taip, geriau buvo rinktis Pamelą... Kodėl de Kosteras nusprendė jam priminti, kad jo duktė Frida tamsi ir nepanaši į jį?

Kad taip ir yra. Nors sunku įsivaizduoti, kad tokia moteris kaip *mamytė* galėtų jį apgaudinėti jau pirmaisiais vedybinio gyvenimo metais!

Ar po ispanų okupacijos neatsirado daugybės tamsiaplaukių olandų? Ar atavizmas negali pasireikšti po daugelio kartų?

Be kita ko, jam buvo vis tiek. Štai kas būtų nustebinę Julijų de Kosterą, kuris tikėjosi jį sugniuždyti! *Jam buvo vis tiek*. Nuo tos akimirkos,

kai nustojo būti bendrovės patikėtiniu ir jo vila nustojo jam priklausyti, nuo tos akimirkos, kai pasikeitė vienintelis dalykas, visa kita taip pat turėjo sugriūti.

Ir jis buvo pasirengęs rūkyti pypkę kaip Klasas, valgyti trečiarūšį sūrį, lankytis visose *vergūningo* tipo kavinėse, kurios tik yra mieste, ir užsisakinėti kadaginę be menkiausio drovėjimosi gaidelės balse.

Prasiskverbdamas pro muslino užuolaidą su žirneliais, į kambarį įstrižai įkrito saulės spindulėlis ir sumirguliavo spintos veidrodyje. Apačioje bildėjo abidvi moterys, rūšiuodamos kibirus ir grindų skudurus. Taigi *mamytė* kartkartėmis turėjo įtempti ausis, stengdamasi išgirsti, ką jis veikia.

Kažkas paskambino į duris. Girdėjosi, kaip koridoriuje pusbalsiu kalbamasi. Į antrą aukštą užkopė ponia Popinga, įėjo į Keso kambarį ir lyg atsiprašinėdama graudžiai ištarė:

– Atėjo raktų...

Žinoma, kad raktų nuo de Kostero bendrovės biuro! Jie ten visi turėjo ilgokai palaukti prie durų, kurdami fantastiškas prielaidas.

– Dešinėje mano švarko kišenėje...

– Ir jūs nieko neturite jiems pasakyti?

– Visiškai nieko.

– Ir nė žodelio neperduosite ponui de Kosterui?

– Ne!

Taip kalbėti buvo neįsivaizduojama. Anksčiau apie panašius dalykus jis net pagalvoti nedrįsdavo.

Tai patvirtintų, kada jie pasiduodavo iliuzijai esą turtingi, imdavo svarstyti nusigyvenimo galimybę ir prieidavo iki tokių kvailysčių kaip ekonomės vieta Javos saloje ir antrojo karininko tarnyba laive...

Niekad gyvenime! Nei tas, nei anas! Kadangi tikrai vieną kartą visiems laikams viskas baigta, tuo reikia pasinaudoti.

Dabar jis netgi gailėjosi, kad dar taip neseniai jam pritrūko ryžto viską išsakyti de Kosterui. Juk jis leido jam kalbėti. Anam atrodė, kad jis idiotas, geriausiu atveju drovus naivuolis, nepajėgus pats apsispręsti, kai sprendimas tuo metu iš tikrųjų jau buvo beveik priimtas.

Jis turėjo labai paprastai pareikšti:

– Ar žinote, nuo ko aš pradėsiu? Nuvažiuosiu į Amsterdamą ir susirasiu Pamelą...

Taip, senos sąskaitos, kurias reikia suvesti. Galbūt neatrodo pernelyg rimta, bet tai vis dėlto neatidėliotina, nes Kesą labiau už viską žemino, kad jis niekada neišdrįso, praeidamas pro tuos namus kas savaitę ir rausdamas lyg nenaudėlis mokinukas, kaip nors...

Taigi čia jau kaip kirviu nukirsta. Pirmiausia Pamela! Paskui...

Pažiūrėsime! Kesas tuo metu nežinojo, ką darys, bet puikiausiai žinojo, ko tikrai nedarys. Ir kaip tik tas rūpestis jam kvaršino galvą išvakarėse, tačiau jam pritrūko šalto kraujo apie tai pakalbėti.

Ar de Kosteras dar neužsiminė apie Arturą Merkemaną? Ar neįgėlė Klasas, kai atrodė sakąs:

– Jūsų svainis vėl buvo atėjęs kaulyti iš manęs pinigų. Koks nykus tipas!

Taigi Kesas antruoju Merkemanu netaps. Padėtį Groningene jis žinojo geriau negu bet kas kitas. Nepraeidavo nė savaitės, kai žmonės su kur kas daugiau diplomų negu jis imdavo visur vaikščioti prašinėdami bent kokio darbo. Ir labiausiai atstumiantys atrodė būtent tie, kas dėvėjo dar elegantiškus, bet visiškai sunešiotus drabužius ir dūsaudavo:

– Buvau tokios ir tokios bendrovės direktoriumi. Vis dėlto sutikčiau dirbti bet ką, nes turiu žmoną ir vaikų...

Ir taip jie vaikščiodavo iš vienos bendrovės į kitą su portfeliais rankose. Kai kurie iš jų bandydavo įbrukti elektrinius ventiliatorius ir gyvybės draudimus.

– Ne! – paskelbė Kesas labai garsiai, iš tolo dirsčiodamas į veidrodį.

Jis nelauks, kol susidėvės jo kostiumai, o batuose atsiras skylių, nei kol šachmatų klubo draugai pasidarys tokie gailestingi, kad neprašys nario mokesčio, kaip jau nutiko vienam dalyviui, todėl dėl visuotinio gerumo, balsavus komitetui ir taip toliau...

Beje, negalėjo kilti klausimo dėl tokių dalykų. Tikrai jam neužtektų jėgų priimti tokį iššūkį...

Bet jei jau taip įvyko, tai reikia tuo pasinaudoti...

– Kas ten dar atsitiko? – riktelėjo jis.

– Ponia de Koster klausia, ar nežinote kokių naujienų apie jos vyrą. Atrodo, kad šiąnakt jis negrįžo namo ir kad...

– Ko jūs norite iš manęs?

– Tai turiu pasakyti, kad nieko nežinote?

– Pasakykite jai, kad eitų po velnių kartu su savo meilužiu!

Po šito, jei ponia Popinga dar visiškai neprarado orientacijos...

– Pirmiausia uždarykite duris, meldžiu jus. Ir pasakykite tarnaitei, kad taip netrankytų to kibiro...

Jam skaudėjo galvą, ir jis pasišaukė žmoną, kad lieptų atnešti apelsiną, nes burnoje buvo glitu, o liežuvis pasidarė šiurkštus.

Saulės spindulys driekėsi vis toliau. Tik jautei, kad lauke sausas ir kvapą užimantis šaltis, net iki čia atsklido uosto garsai, sirenos iš laivų, priplaukusių pirmąjį Vilhelminos kanalo tiltą ir reikalaujančių jį pakelti. Ar „Okeanas III“ dar prie krantinės? Visai įmanoma. Kapitonas tikriausiai nusipirko mazuto iš konkurentų, žinoma, iš Vrichteno, kuris jau galvojo, ką visa tai galėtų reikšti.

Kontoros darbuotojai dar nieko nesuprato ir laukė, kol jis atvyks...

Taigi, – jis mėgdavo kartoti vis tą patį, kad kuo anksčiau pasimėgautų malonumu, – pirmiausia Pamela... Julijus de Kosteras sakė, kad ji įsikūrusi „Karltono“ viešbučio apartamentuose...

Po šito, turėdamas penkis šimtus florinų, jis taip pat sės į naktinį traukinį, ir tai bus, tarkime, „Šiaurės žvaigždė“...

Ar dar ilgai užtruks, kol suras Julijaus de Kostero drabužius? Netoli tos vietos, kur jie buvo padėti, yra įsikūrusi žvejybos reikmenų krautuvėlė...

Juodą skrybėlę sniege ant skardžio turėtų iškart pastebėti...

– Paklausykite, *mamyte*, jei man dar trukdysite, aš...

– Kesai! Tai siaubinga... Tiesiog neįtikėtina!.. Jūsų šeimininkas nusiskandino... Jis yra...

– Tai ko jūs norite iš manęs?

Ir kalbėdamas jis vis žiūrėjo į veidrodį, norėdamas įsitikinti, kad jo veidas išlieka visiškai nesutrikdomas. Tai jį linksmino! Jis visada mėgdavo žiūrėti į veidrodį, dar nuo tų laikų, kai buvo berniūkštis. Pasirinkdavo tokią ar kitokią laikyseną. Tikslindavo detales.

Iš esmės jis tikriausiai turėjo būti aktoriumi. Ir penkiolika metų jis pasimėgaudamas kūrė oraus ir santūraus, tikro olando, pasitikinčio savimi, savo garbingumu, išpažįstamomis vertybėmis ir turinčio viską aukščiausios kokybės, įvaizdį.

– Kaip jūs galite šitaip kalbėti, Kesai?.. Ar nesuprantate, ką noriu pasakyti?.. Julijus de Kosteras puolė į vandenį savo valia...

– O paskui?

– Sprendžiant iš jūsų, kaip man atrodo, jūs kažką žinote...

– Kodėl jums atrodo, kad turėčiau išsikraustyti iš proto, jei kažkoks žmogus nusižudė?

– Bet jis... Jis yra jūsų šeimininkas ir...

– Jis yra laisvas daryti, ką nori, ar ne? Aš gi jau jūsų prašiau, kad leistumėte man miegoti...

– Tai neįmanoma! Apačioje laukia darbuotojas ir primygtinai prašo su jumis pasimatyti...

– Pasakykite jam, kad aš miegu.

– Be abejo, policija taip pat atvyks užduoti jums klausimų...

– Tad dar turėsiu laiko atsikelti.

– Kesai!.. Jūs man keliate baimę!.. Jūs ne savo kailyje... Netgi jūsų akys jau ne visai tokios pačios...

– Gal malonėsite liepti, kad atneštų man cigarų?

Dabar ji jau buvo tikra, kad jos vyras smarkiai serga, mažų mažiausiai pervargęs, jei tik nebus išprotėjęs. Ir bevaliu balsu liepė tarnaitei atnešti cigarų dėžutę, nes nusprendė geriau neprieštarauti. Koridoriuje ji ilgai šnibždėjosi su atėjusiu darbuotoju, ir šis išėjo nunarinęs galvą.

– Ar ponas ne per geriausiai jaučiasi? – išgirdo pramurmant tarnaitę, kai ji įėjo į kambarį.

– Ponas dar niekada taip gerai nesijautė kaip dabar! Kas jums taip pasakė?

– Tai ponia...

Galėjo būti dešimta valanda, ir uoste tokiu metu keliolikos laivų iškrovimas jau buvo pačiame įkarštyje. Ir dėl viską nutvieskusios saulės turėjo būti toks gražus vaizdas, dėl kurio darėsi liūdna, ypač kai daugelio laivų žali, raudoni ar mėlyni bortų apkraštavimai atsispindėdavo vandenyje, o kai kurie, naudodamiesi ramiu oru, džiovindavo išskleistas bures...

Iš savo kontoros rytais jis visa tai matydavo... Jis pažinojo visus kapitonus ir jūreivius... Taip pat atpažindavo kiekvienos sirenos garsą ir galėdavo pasakyti:

– Paklausykite! Tai „Jėzus ir Marija“, praplaukiantis pro antrąjį tiltą... Jis čia bus po pusvalandžio...

Paskui lygiai vienuoliktą kontoros berniukas atnešdavo puodelį arbatos su sausainiais...

Visą tą laiką Julijus de Kosteras Vyresnysis visiškai vienas sėdėdavo kabinete už minkštai apmuštų durų. Ir kas galėtų pasakyti, kad jis yra nukvakęs! Jį pasodindavo į fotelį kaip kokią mumiją, tiksliau – kaip bendrovės simbolį. Į jį teleisdavo pasižiūrėti vieną kitą akimirką, o klientai tą absoliučią protavimo stoką palaikydavo didžiule išmintimi.

Kesas sujudėjo lovoje, jau sudrėkusioje nuo prakaito. Jo pižama po pažastimis buvo visiškai permirkusi. Vis dėlto jis dar dvejojo, ar keltis, nes tada reikėtų ką nors daryti.

Gulėdamas kambaryje, jis viską galėjo daryti mintyse. Ir Pamela jam atrodė lengvai prieinama, o Eleonora de Koster jį iškart sujaudindavo, nežiūrint to jos impozantiško cigaretės kandiklio.

Tik kaip viskas atrodys, kai jis atsikels, kruopščiai nusipraus, švariai nusiskus, užsivilks pilką Keso Popingos aprangą, kosmetikos priemonėmis priglaistys prie galvos šviesius plaukus?

Dabar jam reikėjo nors kiek atsispirti smalsumui ir netgi dar kažkokiam sunkiai nusakomam jausmui, kad nenueitų ten pasidomėti, kas vyksta, nes iš „Okeano III“ kapitono, o Kesas jį pažinojo kaip žiaurų ir vulgarų žmogų, galėjai tikėtis, kad jis sukels ant kojų visą uostą ir pareikalaus atlyginti sandorio nuostolius.

Ar tikrai policija pasirodys kontoroje?.. Viskas buvo taip netikėta, kad negalėjai numatyti, kas ir kaip klostysis toliau... Visą pirmą bendrovės aukštą užėmė sandėliai, tikriausios didmeninės parduotuvės, o ne kažkokios krautuvėlės. Prekių čia buvo prigrūsta iki lubų ir visur zujo sandėlininkai su melsvos drobės prijuostėmis.

Pačiame kampe buvo įstiklintas biuras, pro kurio langą vėrėsi vaizdas į uostą, o iš trijų pusių jį supo sandėliai. Toks buvo Keso biuras, kuriam atiteko to orkestro dirigento vaidmuo.

Antrame aukšte išsidėstė atsargų sandėliai ir dar keli biurai, o trečiame – jau vien tik biurai, kur dar aukštėliau kabojo dviejų metrų pločio firminis transparantas, per kurį juodu ant balto išsidriekė užrašas: „Julijus de Kosteras Jaunesnysis – laivų aptarnavimas".

Jam užtektų ryžto ir visai nesikelti, bet jis buvo nepatenkintas taip ilgai likęs vienas, nors pats griežtai prisakė, kad niekas netrukdytų.

Ką gi ten apačioje veikia abidvi moterys? Kodėl gi jų daugiau nebesigirdi? Ir kodėl daugiau nebeateina pasiklausinėti apie jo šeimininko savižudybę?

Žinoma, jis nieko nepasakytų. Bet jį erzino, kad ilgesnį laiką į jį nesikreipiama.

Jis suvalgė apelsiną be peilio ir, kad paerzintų *mamytę*, numetė žieveles ant grindų, paskui paniro į patalus, įsikniaubė į pagalvę, užmerkė akis ir prisakė sau galvoti apie Pamelą ir įsivaizduoti, ką su ja darytų.

Traukinio švilpukas atsklido lyg koks vilties pažadas, ir jis dar snūdomis apsisprendė niekur

nevykti dieną, nes pritrūktų romantikos, palaukti jei ne nakties, tai bent prieblandos, kuri ims tirštėti apie ketvirtą valandą.

Pamela buvo tamsiaplaukė, kaip ir Eleonora... Tik ji buvo kur kas putlesnė už jo žmoną... Ponia Popinga buvo tvirto sudėjimo, bet neputli... Ir ji jausdavo tam tikrą gėdą vakarais, kai Kesas pasidarydavo švelnus, ir staiga pašokdavo nuo menkiausio triukšmo, išgąsdinta minties, kad vaikai gali išgirsti...

Kesas sutelkė visas vaizduotės galias į Pamelą, paskui, visai prieš jo valią, į atmintį atplaukė Kostero Jaunesniojo bendrovės vaizdas, įvairios uosto vietelės, pakraunami ir iškraunami laivai. Kada jis susigriebė, sunkiai apsivertė ant kito šono ir vėl pradėjo: „Kai atvyksiu į tuos apartamentus „Karltone“, tai pasakysiu jai...“

Ir jis vis vaizdavosi ir vaizdavosi tą pačią įvykių seką, kurią buvo numatęs.

– Tėti?

Jis tikrų tikriausiai miegojo, nes staiga pašoko ir apstulbęs pasižiūrėjo į atėjusią paverkšlenti dukterį.

– Ką tu padarei mamai?

– Aš?

– Ji verkia. Ji sako, kad tavo būklė nenormali ir kad dedasi siaubingi dalykai...

Kaip blogai!

– Kur yra tavo motina?

– Valgomajame... Reikėtų sėsti prie stalo... Karlas sugrįžo... Mama nenorėjo, kad lipčiau...

Frida mokėdavo verkti iš tikrųjų visiškai neverkdama, ir tai buvo vienas jos ypatingų sugebėjimų.

Kai dar buvo visiškai maža, ją jau pradėjo apsėsti šita manija – ašaroti be jokios priežasties, apsimetus šio pasaulio žiaurumo auka. Dėl vieno „taip“ ar „ne“, dėl bent kiek griežtesnio žvilgsnio ji iškart suskysdavo.

Tai buvo taip įprasta, taip pastovu, kad nejučia suabejodavai, ar jai iš tikrųjų graudu.

– Ar tiesa, kad ponas de Kosteras miręs?

– Ir ko iš manęs nori?

– Mama sako, kad tu sergi...

– Aš?

– Ji norėtų pasikviesti daktarą Klasą, bet bijo, kad tu susierzinsi...

– Ji velniškai teisi. Man nereikia nei daktaro Klaso, nei ko nors kito...

Juokinga mergiūkštė, iš tiesų! Kesas niekada jos nesuprato, o dabar juo labiau. Ką ji čia veikia, tokiomis baikščiomis akimis žiūrėdama į jį, gulintį lovoje? Ar jis kada nors yra ją nuskriaudęs?

Ir dar, nepaisant visų ašarų, neįtikėtinas gebėjimas iškart sugrįžti į realybę.

– Ką turiu pasakyti mamai? Kad tu nusileisi pusryčiauti?

– Aš nenusileisiu.

– Tai turime valgyti be tavęs?

– Būtent! Valgykite! Verkite! Bet, dėl Dievo meilės, palikite mane ramybėje!

Jis nejautė kokių nors sąžinės priekaištų. Tačiau tai jį vis dėlto trikdė. Būtų buvę geriau išvykti iš pat ryto, apsimetant, kad nieko neįvyko, ir visi manytų, kad jis sėdi biure kaip kasdien.

Dabar jis jau net nebuvo visiškai tikras, ką toliau darys. Jis numatė daugybę nemalonumų. Bet labiau

už viską baiminosi, kad tik neateitų jo svainis Merkemanas ir įkyriai nepradėtų siūlyti savo paslaugų. Toks jis jau buvo. Visame kvartale niekas negalėjo ramiai numirti, kad jis nepasisiūlytų pabudėti.

– Eik valgyti... Palik mane...

Jei tik galėtų dabar išmaukti du ar tris stiklus alkoholio!

Bet šito dalyko namuose nebuvo. Vos buteliukas kadagių antpilo, vien ypatingoms progoms, kai užsuka netikėtų svečių. Be to, ropinė stovėjo užrakinta už kairių bufeto durelių.

– Iki pasimatymo, Frida!

– Iki pasimatymo, tėti.

Ji nesuprato, kad jis prieš savo valią ištarė tai su kažkokia ypatinga intonacija, ir nepajuto, kaip lydėjo ją akimis iki pat durų, o paskui įsikniaubė veidu į pagalvę.

Iš tikrųjų jis visai nežinojo, ką daryti. Ir turėjo dėti visas įmanomas ir neįmanomas pastangas, kad galėtų galvoti apie Pamelą bei apie kitką.

Laimei, antrą valandą atėjo jam pranešti, kad policija laukia de Kostero biure ir pageidautų jį apklausti.

Jis rūpestingai apsirengė, ilgai žiūrėjo į veidrodį, nusileido žemyn. Buvo patogi proga pasigerinti savo žmonai.

– Kaip jums atrodo, ar nebūtų geriau, jei jus palydėčiau? – įsidrąsino ji.

Tai jį ir išgelbėjo. Nes jis vis dar abejojo. Bet tas dalykas, kad ji, dar nesuvokdama, nujautė pavojų, kad rengėsi jį pasitikti...

– Esu pakankamai suaugęs, kad pats tvarkyčiausi savo reikalus.

Jos akys buvo paraudusios, nosis taip pat, kaip paprastai, kada ji verkdavo. Ji nedrįso žiūrėti jam į akis, ir tai įrodo, kad kažkokios užslėptos mintys jau kilo jos galvoje.

– Pasiimsi dviratį?

– Ne!

Labai retai ji kreipdavosi į jį „tu“, tik ypatingomis progomis.

– Kodėl tu verki? – jis pradėjo netekti kantrybės.

– Aš neverkiu.

Ji neverkė, bet didžiulės ašaros riedėjo jos skruostais.

– Kvaiša!

Šis žodis buvo pats švelniausias, kokį jis pasakė jai per visą gyvenimą, – to ji niekados neturėjo suprasti ar sužinoti.

– Tikriausiai negrįši pernelyg vėlai?

Kvailiausia, kad jis pats taip pat galėjo bematant apsiverkti. Penki šimtai florinų buvo jo kišenėje. Bet jis neprisilietė prie tų dviejų šimtų florinų, padėtų kambaryje ir skirtų poryt apmokėti sąskaitoms.

– Ar turi pirštines?

Jis pamiršo jas. Ji atnešė pirštines, bet jo nepabučiavo, nes šiuose namuose taip nebuvo daroma. Jai užteko, kad pasiliko stovėti ant slenksčio šiek tiek susigūžusi. Kesas tuo metu tolo, kaliošais traškindamas sniegą.

Jam reikėjo sutelkti visas įmanomas pastangas, kad neatsigręžtų.

III SKYRIUS

Apie mažytę raudono tymo užrašų knygutę, nusipirktą už floriną tądien, kai Popinga laimėjo šachmatų partiją.

Traukinys iš Groningeno išvažiavo prieš ketvirtį valandos. Pusę penktos jau temo, ir ką nors įžiūrėti pro vagono langą buvo neįmanoma. Kesas Popinga įsitaisė antrosios klasės kupė, kartu važiavo dar du žmonės: mažiukas liesas vyriškis, galintis būti durininku arba notaro klerku, o priešingame kampe – nebe pirmos jaunystės moteris, dėvinti gedulą.

Keso ranka atsitiktinai užčiuopė kišenėje mažytę užrašų knygutę, apmuštą raudonu tymu, paauksuotais kraštais, kurią jis kažkada pirko už floriną pasižymėti sunkiausioms šachmatų partijoms.

Toks jo gestas nebuvo kuo nors ypatingas. Kesas buvo visiškai atsipalaidavęs. Užrašų knygutėje kol kas tebuvo sužymėtos dvi partijos, tiksliau pasakius, – du puslapiai išmarginti sutartiniais ženklais.

Tada jis ištraukė pieštuką, užkištą už įrišimo, ir užrašė:

Išvykimas iš Groningeno traukiniu 16 val. 7 min.

Po to jis įsikišo knygutę atgal į kišenę ir išsitraukė tik prieš Sneko geležinkelio stotį, kad pridurtų:

Sustojimas pernelyg trumpas, kad suspėtum išgerti stikliuką.

Tačiau jau kur kas vėliau ši užrašų knygutė, šios pastabos padės psichiatrams nustatyti, kad prieš pat išvykimą iš Groningeno jis jau buvo išprotėjęs.

Tad ar jo žmona nebuvo beprotė, nes kruopščiai saugojo savo albumą dar iš tų laikų, kai buvo mergaitė, o vieną vakarą, kai neturėjo lipduko priklijuoti, ėmė ir visai nejuokaudama ten užrašė:

Nupirkti nauji batai Karlui. Ar Frida nuėjo pas kirpėją?

Dar daugiau, nebuvo jokio kito įrodymo, išskyrus užrašų knygutę. Su juo važiavę ir tuo metu jo net nepastebėję žmonės vėliau visi kaip vienas prisiminė reikšmingas smulkmenas.

Vis dėlto jo elgesyje nebuvo nieko tokio, kas galėtų sukelti aplinkinių smalsumą. Jis buvo visiškai ramus. Galbūt ta ramybė buvo kažkaip perdėta? Jis ir pats tai pastebėjo, prisiminė dvi gyvenimiškas situacijas, kada lygiai taip pat nežinia kodėl tapdavo toks šaltakraujis.

Pirma istorija jo atmintyje atgijo kartu su ta raudona užrašų knygute, nes tas įvykis buvo susietas su šachmatais. Vieną vakarą klube jam pavyko laimėti iš eilės tris partijas, o jo negalintis pakęsti senasis Kopenghemas pradėjo šaipytis:

– Labai lengvai laimite nuo to laiko, kai žaidžiate tik su varžovais, kurie kur kas silpnesni už jus!

Popinga, taip skaudžiai įgeltas, nusprendė atsikirsti. Taip buvo mestas iššūkis, ir Kesas galiausiai pasiūlė atiduoti Kopenghemui rikį ir bokštą.

Jis dar kartą peržiūrėjo visą partiją, vieną žymiausių jų klube. Nors Kopenghemas buvo puikus žaidėjas, Popinga apsimetė visiškai pasitikintis savimi ir netgi, o tai jo varžovui kėlė tikrą įniršį, išeidavo prasivaikščioti tarp partijos ėjimų. Šalimais ant staliuko jis buvo pasistatęs bokaliuką bavariško alaus ir vis eidavo jo įsipilti iš statinės.

Po valandos, o visą tą laiką nuo Popingos veido nenuslinko karinga ironija, jo varžovas netikėtai vos pastebimai šypsodamasis įrentė jam šachą ir matą.

Atsitiko nemaloniausia, kas tik begalėjo būti. Daugiau kaip dvidešimt žmonių stebėjo partiją ir pagyrūniškus Popingos išsišokimus.

Tačiau tai jo nė kiek nesutrikdė, jis nei išbalo, nei išraudo. Netgi priešingai: jis tapo neįsivaizduojamai ramus ir abejingai ištarė:

– Juk tokie dalykai gali bet kada atsitikti, ar ne?

Tuo pat metu apsimesdamas, kad visiškai nekreipia dėmesio į šachmatų lentą, mikliai sugriebė

vieną rikių. Šie šachmatai, išskaptuoti iš dramblio kaulo, žinomi visame Groningene, priklausė Kopenghemui, kuris net skelbėsi negalįs žaisti jokiomis kitomis figūromis, išskyrus savo.

Popinga išsirinko juodąjį rikį. Tik žvilgtelėjęs jis viską apskaičiavo, o jau po akimirkos įmetė rikį į savo bokalą bavariškojo.

Turėjo prasidėti antra partija. Apsižiūrėtas rikio dingimas ir imta jo ieškoti visur, ant kojų sukeltas net barmenas, svarstytos visos, kokias tik galima įsivaizduoti, prielaidos. Tik nepagalvota apie bokalą tamsiojo alaus, kurio Kesas pasistengė neišgerti ir kurį turėjo ištuštinti Dievas žino kur, nes Kopenghemo rikis pas savo šeimininką taip niekados ir nesugrįžo.

Na ir puiku! Visą tą laiką, kol ieškota dingusio daikto, Popinga tviskėjo tokia pačia romia palaima kaip ir dabar traukinyje, tik šį kartą mąstė apie Groningene likusius žmones, kuriems iškrėtė smagų pokštą dingdamas be pėdsakų.

Tačiau tai nesukliudė damai, dėvinčiai gedulą, dviem dienomis vėliau paskelbti:

– Jo žvilgsnis buvo kaip persekiojamo žmogaus, o du kartus jis pats sau vienas nusijuokė...

Jokio juoko, tik šypsena! Pirmą kartą dėl to nuotykio su Kopenghemu, o antrą – dėl jaučių uodegų sriubos.

Tai atsitiko gana neseniai. Maždaug prieš metus, kai Jefui Van Durenui suteikė Medicinos fakulteto profesoriaus vardą. Van Durenas, jo draugas dar nuo senų laikų, titulo suteikimo proga surengė iškilmingą vakarienę. Kai buvo geriamas

vermutas, Kesas nuėjo į virtuvę, nes turėjo įprotį papokštauti su tarnaite Marija, labai apetitiškos išvaizdos moteriške.

Tačiau, kai pabandė ją apkabinti, ši atrėžė:

– Kadangi elgiatės nerimtai, sugrįšiu tik tada, kai jūsų čia nebus...

Ir ji nusileido į rūsį, kur esą turėjo kažką veikti.

Labiausiai jį žemino tai, kad Marija buvo kone vienintelė moteris, su kuria Kesas išdrįsdavo būti familiarus, ir kiekvieną kartą kūnas maloniai nueidavo pagaugais.

Vis dėlto jis išliko ramus, net siaubingai ramus, ir, panašiai kaip tada dėl to rikio aluje, jis iškart pastebėjo puodą su jaučių uodegų sriuba ant viryklės – šį patiekalą Van Durenas virdavo tik šventinėmis dienomis. Virtuvės lentynose į eilę buvo sustatytos prieskonių dėžutės, o prie dviejų buvo užrašyta „druska“. Kesas vieną iš jų atidarė ir į jaučių uodegų sriubą įbėrė nemenką dalį jos turinio, paskui lyg niekuo dėtas sugrįžo į saloną.

Tik poveikis buvo kur kas juokingesnis, negu jis galėjo numanyti. Nors ant dėžutės buvo pažymėta, kad ten druska, bet, dievai žino kodėl, į ją buvo suberta cukraus pudra. Keletą akimirkų prie stalo jis gavo stebėti sumišusius veidus ir pakilusius antakius, svečiai vis ragavo sriubą šaukštą po šaukšto, bet niekaip negalėjo nustatyti, kas čia per skonis.

Štai tokią ramybės būseną jis išgyveno ir šiandien. Šeštą valandą traukinys atvežė jį į Stavorenį, ten net neužteko laiko išgerti stikliukui, nors jau

ilgesnį laiką kankino troškulys. Stavorene jis laiko turėjo tik tiek, kad spėtų įlipti į laivą, plaukiantį per Zuiderzę; laimei, kad laive veikė bufetas.

– Du stikliukus kadaginės, – tarė stiuardui pačiu natūraliausiu tonu, koks tik begali būti pasaulyje.

Jis pasakė „du", nes žinojo, kad tiek ir išgers, ir nebuvo jokio reikalo du kartus iš eilės gainioti padavėją per visą laivą. Dar visai neseniai „Mažajame šventajame Jurgyje" Julijus de Kosteras pareikalavo, kad ant stalo jam paliktų butelį, o šeimininkui tai pasirodė visai normalu.

Tad kodėl gi stiuardas vėliau pareiškė:

– Jis atrodė kaip beprotis, užsisakė atnešti du stikliukus kadaginės ir juos išgėrė vienu mauku...

Po keturiasdešimties minučių kelionės laivu Enkhuizene jis persėdo į Amsterdamo traukinį ir ten atvyko keletas minučių po aštuntos. Paskutinėje kelionėje toje pačioje kupė važiavo ir du gyvulių prekiautojai, kurie kalbėjosi apie savo reikalus, vis mesdami į jį nepatiklią akį, lyg būtų galimas konkurentas.

Tačiau niekas, net jis pats, nė neįtarė apie tą jo šiurpų populiarumą, kuris užgriuvo jau po keleto valandų. Jis buvo apsirengęs pilkai kaip visada. Jis mašinaliai pasiėmė ir odinį portfelį, su kuriuo eidavo į darbą.

Amsterdame nedvejodamas nė akimirkos jis užtikrintu žingsniu pasuko „Karltono" link, lyg būtų metęs šachmatų figūrą į alų ar bėręs cukraus pudrą į jaučių uodegų sriubą.

– Ar galiu pamatyti panelę Pamelą?

Visiškai niekuo jis neišsiskyrė iš visų kitų lankytojų, nebent ypatinga ramybe.

– Ir kieno vardu reikėtų pasiklausti? – pasiteiravo uniformuotas durininkas.

– Julijaus de Kostero...

Durininkas lyg nugirdo balse dvejonę, pasižiūrėjo į jį ir suniurnėjo:

– Atleiskite... Bet jūs nesate ponas de Kosteras...

– O iš kur jūs žinote?

– Ponas de Kosteras čia atvyksta kas savaitę, ir aš jį pažįstu...

– Ir tai jums įrodymas, kad aš nesu koks nors kitas ponas de Kosteras?

Vis dėlto durininkas perdavė telefonu:

– Alio!.. Panelė Pamela?.. Čia atvyko vienas ponas, kuris sakosi esąs nuo pono de Kostero. Turėčiau jį praleisti?

Viešbučio tarnautojas, kuris įjungė liftą, ničnieko neįtarė.

Pamela, besišukuojanti priešais didžiulį veidrodį, bereikšmiu balsu šūktelėjo: „Įeikite!“, paskui ji staiga atsigręžė, nes, girdėdama, kaip atsidaro ir užsidaro durys, nesulaukė, kad kas nors ją užkalbintų.

Ji pamatė Kesą Popingą prie pat savęs su portfeliu po pažastimi ir kepure rankoje ir pratarė:

– Gal malonėsite atsisėsti...

Į tai jis atsakė:

– Labai ačiū... Ne...

Tokių apartamentų kaip šitie „Karltone“ galėjo būti koks šimtas, jei ne daugiau. Durys į apšviestą

vonią buvo atvertos. Ant lovos gulėjo kaip pakliuvo numesta vakarinė suknelė.

– De Kosteras paprašė jūsų ką nors man perduoti?.. Ar leisite man baigti šukuotis?.. Aš ir taip vėluoju... Tarp kitko, kelinta dabar valanda?

– Pusė devintos... Jūs turite laiko...

Ir jis pasidėjo portfelį bei kepurę, nusivilko apsiaustą, priešais veidrodį išbandė šypseną.

– Jūs, aišku, manęs neprisimenate, bet aš jus dažnai matydavau Groningene... Galėčiau pridurti, kad tuos dvejus metus aš geidžiau jūsų... Taigi vakar aš ir Julijus de Kosteras apie viską pasikalbėjome, ir aš atvykau...

– Ką jūs norite man pasakyti?

– Nesuprantate? Aš atvykau, nes padėtis dabar nėra tokia pati, kai jūs dar gyvenote Groningene.

Jis prisiartino ir atsistojo tiesiai prieš ją. Tai ją trikdė, bet ji toliau šukavosi tamsius plaukus.

– Užsitęstų pernelyg ilgai, jei imčiau jums viską smulkiai aiškinti... Bet svarbiausia yra tai, kad nusprendžiau kartu su jumis praleisti kokią valandą...

Kai jis išėjo, atrodė dar ramesnis, jei tik tai įmanoma. Jam reikėjo leistis žemyn per penkis aukštus, bet jis nepasinaudojo liftu. Tik apačioje prisiminė, kad pamiršo portfelį Pamelos kambaryje, ir pagalvojo, ar durininkas tai pastebės.

Ir jis pasirodė teisus, nes perėmė to žmogaus mestą žvilgsnį į jo tuščias rankas!

– Viršuje aš pamiršau portfelį, – ištarė jis abejingai. – Pasiimti užeisiu rytoj...

– Ar nepageidautumėte, kad pasiųsčiau patarnautoją?

– Dėkoju! Gal geriau nesivarginkite.

Poelgis buvo nevykęs, nes jis nebuvo pripratęs prie prabangių viešbučių, bet vis dėlto išsitraukė iš kišenės ketvirtį florino ir ištiesė durininkui.

Po dešimties minučių jis jau buvo geležinkelio stotyje. Vienintelis greitasis į Paryžių turėjo išvykti tik vienuoliktą dvidešimt šešios, ir jis nusprendė iki to laiko pasivaikščioti po peronus ir paspoksoti į sustojančius traukinius.

Lygiai be penkiolikos minučių vienuoliktą valandą tokia šokėjėlė, kas vakarą išeinanti kartu su Pamela, užsuko į „Karltoną" ir pasidomėjo:

– Ji dar nenusileido? Jau visa valanda, kaip laukiu jos restorane...

– Paskambinsiu jai į apartamentus.

Durininkas paskambino vieną, du, tris kartus ir atsiduso:

– Vis dėlto nemačiau jos išeinant!

Jis šūktelėjo praeinančiam darbuotojui:

– Nubėk pasižiūrėti, ar tik panelė Pamela nebus pramigusi.

Geležinkelio stoties perone Popinga visiškai nesinervino. Jis slampinėjo belaukdamas savo traukinio ir prasiblaškydamas skaičiavo praeinančius keleivius.

Viešbučio patarnautojas kone nuriedėjo per šešis aukštus iš viršaus ir sudribo fotelyje rėkdamas nesavu balsu:

– Greitai!.. Į viršų!..

Jis jau paleido liftą, ir dabar teko kopti laiptais. Pamela gulėjo skersai lovos paslika, per veidą jai buvo užrištas kilpotas rankšluostis, kuris užspaudė burną lyg kamšalas. Reikėjo įspėti direktorių, paskambinti gydytojui. Kada atvyko policija, jau buvo pusė dvyliktos, o Paryžiaus traukinys vis tolo nuo stoties.

Šį kartą naktinis traukinys buvo tikras, tokie dažnai pralėkdavo Popingos svajonėse: traukinys su miegamaisiais vagonais, užuolaidomis, užtrauktomis ant kupė langų, naktinėmis lempomis ir keleiviais, kalbančiais įvairiomis kalbomis. Tarp kitko, tarptautinis traukinys, per keletą valandų kertantis dviejų valstybių sienas.

Jis nusipirko antros klasės bilietą ir susirado kupė, kur, be jo, važiavo tik dar vienas keleivis – vyriškis, visu ūgiu tysojęs ant suolo dar iki jam pasirodant, todėl jo veido kol kas nematė.

Kesas nejautė noro numigti ir dar mažiau jam norėjosi šitaip sėdėti, todėl lėtu žingsniu tris ar keturis kartus perėjo visą traukinį, stengdamasis dirstelėti į visas kupė, bandydamas atspėti...

Kontrolierius pramušė jo bilietą net nepasižiūrėjęs. Belgų policija tik probėgšmais metė žvilgsnį į jo asmens tapatybės kortelę, ir jis pasinaudojo sustojimu muitinėje, kad savo užrašų knygutėje pažymėtų:

Sėsta Amsterdame į 23 val. 26 min. traukinį, antra klasė.

Šiek tiek vėliau jam vėl užėjo noras ką nors užrašyti:

Niekaip nesuprantu, kodėl Pamela šaipėsi iš manęs, kai pasakiau, ko iš jos noriu. Tuo blogiau jai! Aš negalėjau tiesiog šiaip išeiti. Manau, dabar ji turėtų suprasti.

Jei ji tik būtų šypsojusis ar atsikirtusi kokia ironiška fraze! Net jei būtų susierzinusi! Bet ne! Apžiūrėjusi Kesą nuo galvos iki kojų, ji pratrūko juoku ir niekaip negalėjo sustoti. Tokiu garsiu, isteriškų juoku, supurčiusiu net jos gerklę. Ir tai suteikė jai dar daugiau žavesio.

– Aš jums draudžiu juoktis! – griežtai pratarė jis.

Bet ji kvatojosi tik dar smagiau, iki ašarų, ir jis sugriebė ją už abiejų riešų.

– Aš daugiau nenoriu, kad juoktumėtės!

Jis šiurkščiai stumtelėjo ją lovos link, ta ir pargriuvo.

Jo portfelis gulėjo ten pat, ranka pasiekiamas, šalia vakarinės suknelės.

– Prašau bilietus!

Šį kartą pasirodęs belgų kontrolierius vis dėlto metė smalsų žvilgsnį į keleivį, kuris nepaisydamas šalčio vaikštinėjo koridoriais. Bet iš to prieiti prie išvados, kad...

Popingos kupė jo bendrakelionis prabudo tik prie sienos, ir Kesas pagaliau pamatė jo veidą, papuoštą juodais ūsiukais.

Vis dėlto keista naktis, beveik tokia pat audrinanti kaip praėjusi bei „Mažajame šventajame Jurgyje“ praleistos valandos, besiklausant Kostero kalbų. Ką gi pasakytų Julijus Jaunesnysis, jei viską sužinotų?

Ar Pamela pateiks dėl jo skundą? Tokiu atveju, kai suras jo portfelį jos kambaryje, Popingos pavardė sumirgės visuose laikraščiuose.

Ar tai būtų įsivaizduojama? Ir čia jau būtų neįmanoma nuspėti visų galimų padarinių. Pavyzdžiui, Frida lanko mokyklą, kuriai vadovauja seserys vienuolės. Ar laikytų ten dukterį tokio žmogaus, kuris?..

O šachmatų klube! Koks būtų Kopenghemo snukis!.. O daktaro Klaso, kuris manosi esąs vienintelis vyras, galintis turėti meilužę. Ir...

Jis pusiau prisimerkė. Nė vienas veido raumenėlis nejudėjo. Kartais jis matydavo už langų šmėkštelint šviesas, arba triukšmas staiga sustiprėdavo. Ir tai reiškė, kad jie pravažiuoja stotį. Jis įžvelgė tamsoje plačią lygumą, užklotą sniegu, ir mažytį namelį, kuris, dievai žino kodėl, – galbūt ten kažkas gimė ar apsilankė mirtis, – buvo apšviestas tokią gūdžią naktį...

Ar tikrai vertėjo pamiršti portfelį pas Pamelą? Jis mąstė apie tai. Ir kas akimirką vis kildavo noras ką nors užrašyti raudonojoje užrašų knygutėje.

Prie prancūzų sienos jis išlipo į peroną, pasiklausė, ar stotyje veikia bufetas, bet turėjo apeiti nemažą vingį lenkdamas muitinę ir išgėrė didelį stiklą konjako, o tada paskubomis užrašė knygutėje:

Konstatuoju, kad alkoholis manęs visiškai neveikia.

Likusi kelionės dalis jam pasirodė labai ilga. Jis pabandė užmegzti tarpusavio supratimo santykius su kupė bendrakelioniu, prekybos brangakmeniais tarpininku. Bet vyriškis, kuriam tokia kelionė išpuldavo bent porą kartų per savaitę, buvo išsiugdęs tam tikrus įpročius ir jį traukė tik miegoti.

– Nežinote, ar „Mulen Ružas" tokiu laiku dar bus atidarytas? – vis dėlto pasiklausė Popinga.

Jam norėjosi būti tarp žmonių, ir jis vėl ėmėsi klaidžioti traukinio koridoriais, pereidamas per vagonų dumples ir prikišdamas veidą prie kupė langų, už kurių miegojo žmonės.

Į „Mulen Ružą" ar kur nors kitur... Jis teikė pirmenybę „Mulen Ružui" dėl to, kad apie jį buvo tiek skaitęs...

Jis jau matė save, sėdintį ant purpuriniu aksomu aptraukto minkštasuolio veidrodžiais gausiai išpuoštoje salėje, ant stalo šampano kibirėlis ir gražios merginos su atviromis dekoltė šalia... Bet jis išliks ramus! Šampanas jį veiktų ne daugiau už kadaginę ar konjaką. Ir jis atsiduotų pagiežingam malonumui murmėti frazes, kurių jo draugės nesugebės suprasti...

Staiga, visiškai nelauktai, išniro Šiaurės stotis, ir vos išlipęs jis pajuto skersvėjus laukiamajame, pamatė išėjimo rodyklę ir jau laukiantį taksi.

– Į „Mulen Ružą"! – tarstelėjo jis.

– Jūs neturite bagažo?

„Mulen Ružas“ buvo uždarytas, bet automobilis sustojo prie kito kabareto, ir jo durininkas iškart pradėjo gerintis Popingai. Ir niekas negalėtų pasakyti, kad jis pirmą kartą gyvenime ateina į tokio pobūdžio vietą. Jis neskubėjo. Ramiai dairėsi aplink, be metrdotelio pagalbos ieškodamas laisvo staliuko.

– Atneškite man šampano ir cigarą!

Štai! Jis yra čia! Viskas vyko taip, kaip jis apgalvojo. Ir jam pasirodė visai natūralu, kai moteris žalia suknele priėjo ir paklausė:

– Ar leisite?

Jis atsakė:

– Prašau jūsų!

– Jūs užsienietis?

– Aš olandas. Bet laisvai kalbu keturiomis kalbomis: gimtąja, prancūzų, anglų, vokiečių...

Atsipalaiduoti buvo tiesiog nuostabu! Ir jau išvis neįtikėtina – kad viskas, net menkiausios smulkmenos, sutapo su tuo, ką jis įsivaizdavo.

Ir įsivaizduoti, kad jis jau pažįsta šį kabaretą su tamsiai raudono aksomo minkštasuoliais, džiazo ansamblį, kurio saksofonisto šviesūs plaukai liudijo šiaurietišką kilmę, tikriausiai olandas, kaip ir jis, ir šitą rudaplaukę moterį, pasirėmusią alkūnėmis ant stalo ir prašančią cigaretės.

– Oficiante! – šūktelėjo jis. – Cigarečių.

Po kiek laiko jis išsitraukė iš kišenės užrašų knygutę ir paklausė savo draugės:

– Kaip jus vadinti?

– Mane?.. Norite užsirašyti mano vardą?.. Kas per keista mintis!.. Tiek to! Jeigu jums nuo to

maloniau... Žana Rozjė... Paklausykite! Ar žinote, kad čia tuoj uždarys?..

– Man visai tas pats.

– Tai ką jūs norėtumėte daryti?

– Nueiti pas jus.

– Pas mane, ne, neįmanoma... Tik viešbutyje, jei norite...

– Gerai!

– Paklausyk, tu atrodai sukalbamas!

Jis nutaisė plačią šypseną. Keista, jis net negalėtų pasakyti kodėl!

– Ar dažnai atvažiuoji į Paryžių?

– Tai antras kartas mano gyvenime. Pirmą kartą čia buvau povestuvinėje kelionėje...

– O šį sykį tavo žmona taip pat kartu?

– Ne! Palikau ją namie...

Jam net užėjo noras juoktis. Jis pasišaukė metrdotelį, kad dar užsisakytų šampano.

– Ei, tau turėtų patikti mažos moterys?

Šį kartą jis nusikvatojo ir pareiškė:

– Ne mažos!

Ji to niekaip negalėtų suprasti! Juk Pamela nebuvo maža! Ji buvo tokia didelė kaip jis! Eleonora de Koster taip pat, jos ūgis buvo metras septyniasdešimt...

– Bent jau esi linksmas vyrukas. Tu čia verslo reikalais?

– Kol kas dar nežinau.

– Kaip suprasti?

– Niekaip... O jūs strazdanota... Tai labai smagu...

O iš tiesų jam buvo smagiausia matyti, kaip jo draugė slapčiomis dirsčioja į jį, tuščiai stengda-

masi ką nors suprasti. Net jos akys iš tiesų buvo šlakuotos, plaukai ryškiai rudi, oda blyški, o lūpos ilgos. Jis tepažino vos vieną ručkę. Ji buvo vieno jų šachmatų klubo nario žmona, labai aukšta ir liesa, be to, žvaira ir turėjo penkis vaikus.

– Kodėl tu šitaip žiūri į mane?

– Taip sau... Man atrodo, kad čia būti tiesiog nuostabu... Dabar man atėjo į galvą Pamela...

– Kas ji tokia?

– Nesvarbu!.. Tu jos nepažįsti...

– Turėtum susimokėti, nes visi jau išeina... Darbuotojai tik tavęs laukia, nes norėtų eiti miegoti...

– Oficiante!.. Prašau iškeisti man florinus...

Ir jis išsitraukė iš kišenės penkis šimtus florinų, ištiesė visą pluoštą metrdoteliui ir atrodė, kad tuo metu galvoja visai apie kitką.

Tačiau jis jautėsi pavargęs. Buvo akimirkų, kai jį apimdavo neįveikiamas noras išsitiesti. Tik ar verta tokią dieną kaip ši sutrumpinti miegant.

– Kodėl negaliu miegoti pas tave?

– Nes ten yra mano draugas!

Jis pasižiūrėjo į ją įtariai.

– Kas jis toks? Koks nors senis?

– Jam trisdešimt metų.

– Ką jis veikia?

– Prekiauja...

– Aaa!.. Aš juk taip pat prekiauju...

Ir jis toliau bendravo pats su savimi, linksminosi pats vienas, mėgavosi savo žodžiais, žiūrėdamas į veidrodį, gėrėjosi savo judesiais ir veidu.

– Štai, pone!

Bet tai jam nė kiek netrukdė kruopščiai suskaičiuoti pinigų ir pareikšti pastabos:

– Jūs pakeitėte pagal blogą kursą. Amsterdame man duotų trimis keitimo taškais daugiau.

Lauke Žana Rozjė, ji dėvėjo voverių kailinius, stebėjo jį šiek tiek nepasitikėdama.

– Kur tu apsistojai?

– Niekur aš neapsistojau. Čia atvykau tiesiai iš stoties.

– O tavo bagažas?

– Aš neturiu bagažo.

Vieną akimirką ji pamanė, ar nebus geriau, jeigu jį čia ir paliks.

– Kas jums yra? – paklausė jis, nustebintas jos laikysenos.

– Nieko!.. Eime!.. Yra toks viešbutis Viktoro Masė gatvėje, ten visai švaru...

Paryžiuje nebuvo sniego. Ir nešalo. Popinga jautėsi taip laisvai ir lengvai, kaip tie burbuliukai, kuriuos išgėrė su šampanu. Jo draugė įėjo į viešbutį lyg į nuosavus namus ir šūktelėjo pro įstiklintas duris:

– Nesivarginkite... Imu septintą numerį...

Ji pati pasiėmė apklotą, užtraukė durų sklendę ir lengvai atsiduso.

– Tu nenusirengi? – šūktelėjo ji iš prausyklos.

Kodėl gi ne galų gale. Taigi jis darys viską, ką tik panorės!

Jis buvo paklusnus ir žaismingas kaip vaikas. Jis dabar troško laimės visam pasauliui!

– Dar ilgai pasiliksi Paryžiuje?

– Galbūt visam laikui...

– Ir atvažiavai be bagažo?

Ji nejautė jokio pasitikėjimo ir nusirengė labai nenoromis, o jis sėdėdamas ant lovos krašto žaismingai ją stebėjo.

– Apie ką tu galvoji?

– Apie nieką! Tavo gražus apatinukas... Ar jis šilkinis?

Ji jo nenusirengė įlįsdama į patalus, paliko šviesą ir laukė.

– Ką tu darai? – paklausė ji po akimirkos.

– Nieko nedarau!

Jis ramiai baigė rūkyti cigarą, atsigulė ant nugaros, įsmeigė žvilgsnį į lubas.

– Gal tu susinervinęs!

– Ne!

– Ar nieko, jei užgesinsiu šviesą?

– Nieko.

Ji pasuko jungiklį ir toliau jautė jį šalia savęs, gulintį toje pačioje padėtyje, vis taip pat nejudriai, suspaudusį lūpas aplink cigaro galiuką, iš kur visiškoje tamsoje žibsėjo raudona mažytė švieselė.

Pagaliau neištvėrusi ji sujudėjo.

– Kam tu mane čia atvedei? – paklausė ji, apsiversdama tris ar keturis kartus nuo vieno šono ant kito.

– Ar čia negerai?

Šalimais jis jautė jos karštą kūną, bet tai jam suteikė tik visai nekalto malonumo, nes jis tarė:

– Jei *mamytė* būtų čia!..

Paskui visiškai netikėtai jis atsikėlė, užsidegė šviesą, susirado švarką, išsitraukė užrašų knygutę ir paklausė:

– Koks adresas?

– Kieno adresas?

– Na, kur mes dabar esame...

– Trisdešimt septintas numeris, antras namas, Viktoro Masė gatvė. Ir tau reikia viską užrašinėti?

Taip! Visai kaip kai kurie keliautojai, kolekcionuojantys atvirukus ar restoranų valgiaraščius. Ir jis vėl atsigulė, sumaigė cigaro nuorūką peleninėje ir sumurmėjo:

– Aš dar visiškai nemiegojau... O kokios rūšies prekyba jis užsiima?

– Kas?

– Tavo draugas...

– Sukasi automobilių versle... Bet paklausyk, jeigu čia viskas, ką turi pasakyti, tai jau geriau leisk man miegoti. Tu atrodai kaip kažkoks trenktas tipas! Rytoj kelintą valandą tave prikelti?

– Nekelk manęs.

– Tuo geriau! Bent jau neknarki?

– Tik kai miegu ant kairio šono.

– Taigi pasistenk miegoti ant dešinio.

Jis dar ilgai neužmigo, gulėjo išplėtęs akis į tamsą. Ir juokingiausia, kad netrukus pasigirdo, kaip nepaliaujamai užknarkė jo draugužė, o jis sau vienas patyliukais juokėsi.

Visa kita truputį priminė neseną sceną, kai dar Groningene jis pusiau prisimerkęs žiūrėjo, kaip rengiasi ponia Popinga, kuri neįtarė esanti stebima.

Jau brėško rytas, bet dar nevisiškai prašvito, tik užuolaidos nebuvo atitrauktos, todėl pusė kambario skendėjo prieblandoje. Tamsą sklaidė vienintelis šviesos pluoštelis.

Ir ten, prieš šviesą, Žana Rozjė jau stovėjo atsikėlusi, netgi apsirengusi, su Keso kelnėmis rankose.

Ji naršė kišenes, nes prieš tai matė, kaip į kelnių kišenę jis įsikišo pinigus. Ji taip stengėsi nesukelti nė menkiausio triukšmo, kad veide nuo to atsirado juokinga išraiška, ir Popinga prieš savo valią net nusišypsojo.

Ta šypsena, tegu ir nebyli, sukėlė įtarimą, kad jis nemiega, nes ji labai staigiai atsisuko į savo draugužį. Lygiai taip pat staigiai jis užsimerkė, ir ji sudvejojo, ar tikrai jis miega, ar apsimeta.

Labai smagu jausti ją taip stovint, sustingus balkšvoje šviesoje, su kelnėmis rankose, nedrįstant nė pakrutėti ir sulaikius kvėpavimą. Akimirką ji pasidavė apgavystei ir panardino ranką kišenėje, bet tučtuojau viską suprato ir pratisai išdejavo:

– Paklausyk!

– Ką?

– Baik iš manęs tyčiotis!

– Kodėl?

– Gerai... Viską supratau...

Ji numetė kelnes ant gelsvos odos fotelio, pasiėmė kailinius ir staigiu žingsniu priėjo prie lovos.

– Gal norėtum man pasakyti, ko tu atvažiavai į Paryžių be jokio bagažo ir pilnomis kišenėmis pinigų?.. Neapsimesk idiotu!.. Prisipažinsiu, kad norėjau...

– Bet...

– Palauk!

Ir ji priėjo prie lango, atitraukė užuolaidas ir įleido į kambarį ledinės dienos šviesą.

– Pasakok!

Ji atsisėdo ant lovos krašto, įdėmiai pasižiūrėjo į savo draugužį ir galiausiai atsiduso:

– Turėjau iš karto pamatyti, kad tu tešlagalvis... Kai tu kalbėjai apie prekybą šiąnakt, tai ką norėjai pasakyti?.. Galiu lažintis, kad sukiesi kokse!.. Gal išdrįstum pasakyti, kad tai netiesa!..

IV SKYRIUS

Kaip Kesas Popinga praleido Kalėdų naktį ir kaip iš pat ankstyvo ryto jis rinkosi automobilį pagal savo skonį.

„Karltono" durininkui jis pasirodė beprotis; kai jis nepasipiktino užklupęs Žaną Rozjė bekraustant kišenes, ji pamanė, kad jis kokaino prekiautojas. Iš esmės taip jam buvo gerai. Per keturiasdešimt metų turėjo nemažai vargo, kad visi jį laikytų Kesu Popinga, kad net menkiausias judesys atitiktų tai, kuo turi būti.

– Aš noriu miego... – suniurnėjo jis, nieko neatsakydamas savo draugužei, kai ši prisiartino prie lovos.

Jos žalsvose akyse, nubarstytose rudais taškučiais, jis įskaitė šį tą daugiau negu paprastą smalsumą. Ji buvo suintriguota. Ją tiesiog erzino toks nežinojimas. Atrėmusi kelį ant lovos, ji paklausė:

– Ar nenorėtum, kad prigulčiau minutėlei?

– Neverta vargintis!

Rankose ji laikė banknotus, kuriuos ištraukė iš jo kišenių, ir dabar iškilniai padėjo juos ant stalo.

– Dedu juos čia, matai?.. Sakyk!.. Ar galiu paimti vieną, štai šitą?

Jis nebuvo toks mieguistas, kad neatskirtų tūkstančio frankų banknoto, kurį ji pasiėmė. Bet kokios tai jam galėjo turėti reikšmės? Ir jis ramiai užsnūdo.

Žanai Rozjė iki namų ryto šaltyje tereikėjo perbėgti kokius porą šimtų metrų ir užkopti per tris aukštus; ir ji jau po keleto minučių buvo Fromenteno gatvės nuomojamame bute; ji be triukšmo uždarė duris, įpylė katei pieno, neskubėdama nusirengė ir nėrė į lovą, kurioje gulėjo vyriškis.

– Truputį pasislink, Luji...

Kažką niurnėdamas Luji pasislinko.

– Ką tik palikau tokį trenktą tipą... Jis manęs vos neišgąsdino...

Bet Luji nesiklausė, ir, taip pragulėjusi kokias penkiolika minučių įsmeigusi akis į užuolaidos tarpą, Žana Rozjė savo ruožtu užmigo, jau ramiai, savo lovoje, jausdama šilumą, sklindančią nuo Luji, dėvinčio šilkinę pižamą.

Ir kone tą pačią valandą, kai į vieną po kitos įstaigą plūdo darbuotojai, nerodantys didžiausio noro pulti prie darbo, o rytinė cigaretė dar tokia karti, į Sosė gatvę* atėjo telegrama.

Amsterdamo saugumo skyrius – Paryžiaus nacionalinio saugumo skyriui.

* Ten yra Prancūzijos vidaus reikalų ministerija. (Čia ir toliau – vert. past.)

Vyras pavarde Kesas Popinga trisdešimt devynerių metų, gyvenantis Groningene, ieškomas dėl panelės Pamelos nužudymo, įvykdyto naktį iš gruodžio 23 į 24 „Karltono" viešbučio apartamentuose Amsterdame. Taškas. Yra pagrindo daryti prielaidas, kad Popinga sėdo į traukinį, vykstantį į Prancūziją. Taškas. Dėvi pilkus drabužius ir pilką kepurę. Taškas. Šviesūs plaukai, veidas skaistus, kūno sudėjimas vidutinis, ypatingų žymių nėra. Taškas. Laisvai kalba angliškai, vokiškai ir prancūziškai.

Be sutrikimų ir be skubėjimo teisėsaugos mašina buvo paleista, ir pridurkime, kad Keso Popingos žymės buvo perduotos per radiją, telefonais ir telegrafu į visas kaimynines šalis, jų policijos nuovadas ir kriminalinės paieškos brigadas.

Visuose Paryžiaus policijos postuose kiekvienas kapralas Morzės aparato juostoje iššifruodavo:

...vidutinio sudėjimo, ypatingų žymių nėra...

O tuo metu Kesas Popinga viešbučio kambaryje miegojo ypač saldžiai ir kietai. Apie vidurdienį jis vis tebemiegojo. Apie pirmą valandą kambarinė pabarbeno į įstiklintas duris ir paklausė:

– Ar septintas numeris jau laisvas?

To niekas neprisiminė, ir darbuotoja nuėjo pasižiūrėti; ji pamatė giedrą miegančio Keso veidą atvira burna, o šalia, ant stalo, pluoštą banknotų, bet nedrįso prie jų prisiliesti.

Buvo jau ketvirta valanda ir pradėjo degti šviesas, kai Žana Rozjė savo ruožtu stumtelėjo viešbučio biuro duris.

– Ar tas tipas, su kuriuo šiąnakt atėjau, jau išvyko?

– Manau, kad dar tebemiega.

Žana Rozjė su laikraščiu rankoje užsiropštė per visus aukštus, stumtelėjo kambario duris ir pasižiūrėjo į Popingą, kuris vis gulėjo nė krust ir kurio veidas bemiegant įgavo vaikišką išraišką.

– Kesai! – prislopintai šūktelėjo ji.

Žodis jį pasiekė ir pro miegus, bet prireikė du ar tris kartus pakartoti, kad pradėtų suvokti, kas dedasi. Taigi Popinga pravėrė vokus, virš lovos pamatė uždegtą lempą ir jos šviesoje Žaną Rozjė su voverių kailiniais bei kepure.

– Jūs vis dar čia! – sumurmėjo jis abejingai.

Ir jau taikėsi apsiversti ant kito šono, kad vėl užsikabintų už sapnų gijos. Todėl jai teko jį net papurtyti.

– Tu negirdėjai, ką aš tau sakiau?

Jis pasižiūrėjo į ją visiškai ramiai, prasitrynė akis, šiek tiek kilstelėjo lovoje ir romiu balsu, beveik tokiu pat vaikišku kaip ir veido išraiška, kai miegojo, paklausė:

– Ir ką tu man sakei?

– Aš tave pavadinau Kesu... Kesu Popinga!

Ji ištarė paskiemeniui, kad jam nekiltų abejonių.

– Tu dar nesupranti?.. Še!.. Skaityk!..

Ji numetė ant lovos vidurdienio laidos numerį, nervingai žirgliodama per kambarį.

Prabangiame Amsterdamo viešbutyje nužudyta šokėja.

Žudikas nustatytas pagal dokumentus, kuriuos paliko nusikaltimo vietoje.

Manoma, kad jis buvo beprotis arba sadistas.

Žana Rozjė nekantravo, visą laiką gręžiojosi į savo bendrą, laukdama kokios nors reakcijos. O jis nė nemanė blaškytis ir labai paprastai paprašė:

– Ar negalėtum paduoti man švarko?

Jai užteko naivumo apčiupinėti kišenes ir įsitikinti, kad ten neslepiamas ginklas, kurį ir norėjo, kad jam perduotų. Bet ten buvo cigaras! Jis tiesiog stulbinamai lėtai jį prisidegė, po to pasitaisė pagalvę, patogiau atrėmė nugarą ir tik tada pradėjo skaityti, kartais be garso krutindamas lūpas.

...paskutinėmis žiniomis vadinamasis Popinga paliko savo namus Groningene tokiomis aplinkybėmis, kurios leidžia iškelti klausimą, ar jo sąžinės neslegia ir kitas nusikaltimas. Iš tiesų jo šeimininkas p. Julijus de Kosteras, netikėtai dingęs ir...

– Tai čia tikrai tu? – kapodama skiemenis ištarė Žana Rozjė, jau netekdama kantrybės.

– Žinoma, kad aš!

– Tai tu pasmaugei tą moterį?

– Aš gi to nedariau tyčia... Vis galvoju, kaip ji galėjo numirti... Tarp kitko, šiame straipsnyje daugybė dalykų yra perdėta ir taip pat yra visiškai klaidingų dalykų...

Paskui jis atsikėlė ir pasuko tualeto link.

– Ką tu darai?

– Rengiuosi... Turiu nueiti papusryčiauti...

– Jau penkta valanda!

– Tada aš eisiu vakarieniauti.

– Ir ką tu manai daryti paskui?

– Nežinau.

– Ir tu nebijai, kad tave tučtuojau suims?

– Bet tam dar reikia mane atpažinti...

– Ir kur tu eisi miegoti? Pamiršti, kad tavęs gali paprašyti dokumentų?

– Tai nemaloniausia, savaime suprantama!

Jam dar neužteko laiko apie viską pagalvoti, o miegojo jis taip kietai, kad prireikė tam tikrų pastangų pradėti mąstyti.

– Aš apie tai tučtuojau pagalvosiu. Beje, neturiu net dantų šepetuko. Ar šiandien gruodžio dvidešimt ketvirtoji?

– Taip.

– O čia ar Kalėdoms nepuošiami medeliai?

– Čia valgomos kūčios... Vakarieniaujama ir šokama visuose restoranuose, kur tik kokie yra, visose kavinėse... Paklausyk, gali prisiekti, kad nekabini man makaronų?

– Kuriam galui?

– Aš nežinau! Ar tik nesilinksmini, vedžiodamas mane už nosies ir leisdamas tikėti, kad esi Popinga?

Štai! Vėl tas pats! Kažkodėl žmonėms reikia, ir bet kokia kaina, matyti jame kažkokį kitą personažą, tik ne jį.

– Noriu tau kai ką pasakyti, – vėl prakalbo Žana Rozjė. – Aš tau dar nieko nepažadu... Galbūt

darau neteisingai, rūpindamasis visu tuo... Netrukus aš su kai kuo pasikalbėsiu... Ak! Tik nebijok, nekalbu apie ką nors iš policijos, bet apie kai ką, kas gali, jei panorės, ištraukti tave iš viso to reikalo... Tiktai nežinau, ar jis tam pasirašys... Tos iškrypėlių istorijos visada kelia baimę...

Jis klausėsi jos varstydamasis juodus batus.

– Bet aš jį matysiu tik gana vėlai... Žinai Duė gatvę?.. Ne? Tai visai netoli nuo čia... Galėsi pasiklausti... Ten yra tabako krautuvėlė, kur galėsi prisėsti ir palaukti... Galbūt aš grįšiu prieš pat vidurnaktį, galbūt šiek tiek po, nes visa chebra valgysime kūčias.

Ji pasižiūrėjo į jį paskutinį kartą ir paėmė laikraštį nuo lovos.

– Nepalik čia mėtytis šitų popierių... Va šitaip dažnai ir susemia... Ir atsimink! Už kambarį susimokėsiu pati, kad pernelyg nepatrauktum dėmesio viešbučio kontoroje. Jie jau ir taip stebisi, kad taip ilgai miegi. Tai dar viena žymė, kaip tik!

– Žymė ko?

Bet ji tik gūžtelėjo pečiais ir išėjo.

– Būk tabako krautuvėje Duė gatvėje...

Didžiuosiuose bulvaruose apie aštuntą valandą, kai visas Paryžius jau pradėjo šventiškai šurmuliuoti, jis stabtelėjo prie šeštos laidos vakarinio laikraščio, pirmajame puslapyje išspausdinusio jo nuotrauką su prierašu:

„Pamelos žudikas“
(perduota telefonograma iš Amsterdamo)

Tiesiog šiurpu! Iš pradžių jis pagalvojo, iš kur galėtų būti šita nuotrauka, kurios jis ir pats neprisiminė. Paskui, pasižiūrėjęs iš arčiau, kairėje savo galvos pusėje įžvelgė kito žmogaus skruostą ir viską suprato. Tas kitas žmogus buvo jo žmona. Šita nuotrauka stovėdavo ant staliuko, ir joje buvo pavaizduota visa jo šeima.

Žurnalistai išdidino jo galvą, atskyrė nuo kitų ir, maža to, perdavė kaip telefonogramą, nors vaizdas buvo išplaukęs, lyg palyta.

Prie kito kiosko jis įsižiūrėjo į tą patį laikraštį, į tą pačią klišę ir susisielojo, kad ir ten toks pat neatpažįstamas. Nuotrauka galėjo būti bet kurio praeivio, nebūtinai jo.

Žudiko žmona kalba apie amnezijos krizę.

Jis nuėjo iki trečio kiosko, nusipirko laikraštį, paklausė:

– Ar nėra pas jus kitų laikraščių, išeinančių vakarais?

Jam parodė dar keturis, ir jis paėmė juos.

– Ar neturite olandiškų laikraščių?

– Kioske Operos aikštėje...

Visur degė šviesos, afišos kvietė praeivius valgyti Kūčių vakarienės už dvidešimt penkis arba šimtą frankų, kur viskas įtraukta į sąskaitą. Šventė dar nebuvo prasidėjusi, bet jautei, kad valanda artinasi.

– Prašau duoti olandiškų laikraščių.

Jis visas drebėjo. Priešais jį gulėjo išskleistas *Daily Mail* su jo nuotrauka, ta pačia kaip pran-

cūziškuose dienraščiuose, taip pat pirmame puslapyje.

– Duokite dar *Daily Mail*... ir *Morning Post*...

Kuo daugiau jų matė, tuo didesnį pasitenkinimą jautė. Taip kartais būdavo malonu žiūrėti į susikaupusius ant jo darbo stalo popierius. Gal jau turėjo eiti į tabako kioską Duė gatvėje?

Jam labiau norėjosi pavakarieniauti kur nors arčiau, ir jis įsitaisė „Taikos kavinėje“, kur padavėjai karstė paskutines girliandas ir amalų šakeles.

Ir jis pagalvojo, kad Amersenas jau iš ryto turėjo būti atsiuntęs Kalėdų eglę, kurią jis užsakė. Tik ką dabar su ja darytų namuose? Tik ką tokia duktė kaip Frida galėtų manyti?

Kai skaitydavo kriminalinę kroniką, tai niekados nesukdavo sau galvos dėl šalutinių aplinkybių, bet dabar, kai pats buvo ten įsuktas, pradėjo pastebėti daugybę tų smulkių veiksnių.

Pavyzdžiui, jis turėjo gyvybės draudimą... Tik ko vertas būna gyvybės draudimas, jei klientas persekiojamas už žmogžudystę?

– Ar skanu? – priėjo paklausti metrdotelis, pas kurį jis užsakė kraujingą kepsnį.

– Dar ir kaip! – atsiliepė jis patenkintas.

Tiktai jis buvo nepatogiai įsitaisęs, kad valgydamas galėtų skaityti laikraščius, ir dar jam pasirodė, kad pyragaičiai ne tokie skanūs kaip Olandijoje. Jam labiau patiko saldesni. Dėl to netgi kavą gėrė su plakta grietinėle ir vaniliniu cukrumi, o tai metrdoteliui atrodė nesuprantama.

Bet ką jau iš tiesų jis tiesiog pritrenkė, tai Žaną Rozjė! Ir tai patvirtintų visi jos rūpesčiai dėl jo,

nors jis visai to neprašė. Tik ką ji mano iš tikrųjų? Kad jis yra itin šaltakraujis, suprantama! Jis pats taip sugalvojo. Ir kad patirtų naują išbandymą, jis nuėjo prie Kapucinų bulvaro kampo ir pasiklausė policininko kelio į Duė gatvę.

Ten, kvadratiniame kambarėlyje, išsidėstė baras ir tabako kiosko prekystalis, o už įstiklintos pertvaros tilpo kavinukė su aštuoniais staliukais. Kesas Popinga įsitaisė kavinėje, ir jam pasisekė rasti laisvą kertelę prie lango. Iš lauko matėsi šviečiančios naktinių klubų iškabos, jos kaip tik ėmė žiebtis, bet šokėjai profesionalai ir durininkai dar tebesėdėjo prie staliukų ir aptarinėjo savo reikalus. Kampe, tiesiai prieš jį, šalia pasidėjusi krepšį, gėlių pardavėja gurkšnojo kavą su romu.

– Atneškite ir man kavos, oficiante!

Jis jautėsi šiek tiek nuviltas dėl tos keistos Kalėdų nakties, kuri jau pradėjo įsisiautėti aplink jį. Bet Kalėdų naktis nebuvo tikra, ji gerokai priminė masines išgertuves. Jau devintą valandą vakaro galėjai sutikti girtų žmonių, ir niekas nekalbėjo apie vidurnakčio mišias.

(Mūsų specialusis korespondentas iš Groningeno)

Kai mūsų teisėsaugos tarnybos tęsia tyrimą „Karltone", kur nelaimingoji Pamela atrado mirtį, mes skubiai nuvykome į Groningeną surinkti žinių apie Kesą Popingą, šokėjos žudiką...

Kesas atsiduso, kaip tai darydavo, jei kuris nors iš Julijaus de Kostero darbuotojų padarydavo

neatleistiną klaidą, išsitraukė iš kišenės raudonąją užrašų knygutę, užrašė datą, laikraščio pavadinimą ir toliau žymėjosi:

Ne žudikas, bet nusikaltėlis. Nereikia pamiršti, kad mirtis buvo atsitiktinė.

Jis dirstelėjo į gėlių pardavėją, kuri snūduriavo laukdama, kol iš teatrų plūstelės publika, ir tęsė savo skaitinius.

Koks didžiulis buvo mūsų apstulbimas, – tęsė laikraštis, – sužinojus, kad Kesas Popinga čia garsėjo kaip padorus žmogus, o ta baisi naujiena pasėjo tikrų tikriausią širdgėlą visame mieste, ir žmonės tiesiog sutrikę spėlioja...

Jis pieštuku pabraukė žodį „spėlioja“, nes šis pasirodė pernelyg pretenzingas.

Popingos namuose, kur į šeimos narių sielvartą net sunku žiūrėti, iš ponios Popingos gavome progą sužinoti...

Oriai, tarp dviejų cigaro paptelėjimų, jis pasižymėjo užrašų knygutėje:

Vis dėlto mamytė priėmė žurnalistus!

Ir jis nusišypsojo, nes pamatė, kaip gėlių pardavėjos galva svyra ant krūtinės.

...gavome progą sužinoti, kad vien staigus pamišimo priepuolis, amnezijos akimirka gali paaiškinti poelgį...

Žodis „poelgis“ jam pasirodė juokingas, ypač kaip jį ištaria *mamytė*, ir jį taip pat pabraukė.

Paskui atsivertė švarų puslapį knygutėje ir užrašė:

Ponios Popingos nuomonė: pamišimas arba amnezija.

Ne ji viena taip manė. Vienas jaunas Julijaus darbuotojas, septyniolikos metų vaikinas, kurį pats Kesas priėmė į darbą, kuo įžūliausiai pareiškė:

Aš jau anksčiau pastebėjau, kad jo akys kartais ima keistai spindėti...

O Klasas aiškino ypač paslaugiai:

Savaime suprantama, kad Popingos poelgio kitaip ir nepaaiškinsi kaip pamišimo priepuoliu. Tik ar jis buvo linkęs į tai, gydytojo paslaptis neleidžia man...

Taigi raudonais pamišimo siūlais buvo austas visas tas straipsnis! Ir nueita taip toli, kad net spėliota, jog, prieš nužudydamas Pamelą, jis galbūt užmušė Julijų de Kosterą.

Kadangi senasis Kopenghemas išdėstė žurnalistui:

Skaudu blogai kalbėti apie žmogų, kuris buvo mūsų šachmatų klubo narys, bet kaip nešališkam stebėtojui reikia pripažinti, kad Kesas Popinga visada buvo paniurėlis, niekada nepripažįstantis niekieno viršenybės jokioje srityje ir visą laiką gromuliuojantis keršto planus. Tik jo menkavertiškumo kompleksas, išvirtęs į idée fixe, *gali paaiškinti įvykį...*

Popinga užrašų knygutėje šalia Kopenghemo pavardės pažymėjo: *Menkavertiškumo kompleksas.* Paskui glaustesne rašysena: *Šachmatais jis mane sumušė vieną vienintelį kartą, ir tai atsitiktinai. Taigi!*

Dešimtą valandą jis apsižiūrėjo, kad kavinėje jau nelikę nė vienos laisvos vietos, ir jį jau po truputį stumia prie minkštasuolio krašto. Protarpiais jis pakeldavo žvilgsnį nuo laikraščių ar užrašų knygutės, įsižiūrėdavo į kažkieno nepažįstamą veidą, net antakius suraukdavo, paskui apie tai daugiau negalvodavo. Šitaip jis pagaliau pastebėjo, kad salėje jau įsitaisę keturi ar penki juodaodžiai. Gėlių pardavėja tebebuvo savo vietoje. O kostiumuoti žmonės sėdėjo šalia labai prastai apsirengusių.

Jis nežinojo, kad atsidūrė, galima sakyti, vieno Monmartro teatro užkulisiuose ir kad jį supa daugiausia statistų ir epizodinių vaidmenų atlikėjų draugija. O tuo metu šventė jau pradėjo įsismarkauti visose šio kvartalo pasilinksminimo įstaigose.

Groningeno geležinkelio stoties tarnautojas prisiminė vieną labai stipriai susijaudinusį žmogų, kuris...

Ir jis pašaipiai užrašė: *Netiesa.* Kai kalbama apie beprotybę, menkavertiškumo kompleksą, tai tiek jau to, bet kai įrodinėjama, kad išvykdamas iš Groningeno keletas valandų iki tol, kai netyčia nužudė Pamelą, jis buvo susijaudinęs... Gal ir dabar yra susijaudinęs, nežiūrint tų dviejų puodelių kavos, kuriuos ką tik ramiai išgėrė?

O jau visko viršūnė buvo Amsterdamo viešbučio metrdotelis, kuriam Popinga mielai skeltų porą antausių.

Vos tik jis atvyko, iškart pastebėjau, kad jo būsena nėra normali, ir norėjau įspėti panelę Pamelą...

Kesas pažymėjo: *Tai kodėl jis šito nepadarė?*

Kai nusileido, – tęsė durininkas, – *jo veido išraiška buvo lyg persekiojamo žvėries ir...*

Ir Popinga sarkastiškai užrašė:

Paklausčiau, ką jis norėjo pasakyti žodžiais „veido išraiška"!

Ir ties šauktuku jis kilstelėjo galvą, nes kažkas stovėjo šalia ir žiūrėjo į jį iš viršaus. Tai buvo jaunuolis, apsirengęs smokingu. Už jo glaudėsi Žana Rozjė, ji sumurmėjo:

– Mano draugas Luji!.. Aš jus palieku...

– Ar galite ateiti minutei? – paklausė Luji, jo rankos buvo kišenėse, o burnoje judėjo cigaretė. – Kol kas viską palikite! Nusileiskime...

Jis nusitempė savo naują bendrą į tualetą pusrūsyje ir čia, nužvelgęs nuo galvos iki kojų, praniurnėjo:

– Žana man papasakojo tą istoriją... Mečiau akį į laikraščius... Sakykite, ar dažnai jums užeina tokios fantazijos?

Popinga šypsojosi. Kupinas savotiško susidomėjimo šiek tiek ironiškas žvilgsnis leido pajusti, kad šis vyrukas nekalbės nei apie beprotybę, nei apie menkavertiškumo kompleksą.

– Tai buvo vienintelis kartas! – atsakė jis, slopindamas šypseną.

– O kitas, tas senis?

– Jie nieko nesuprato. Julijus de Kosteras, kuriam prastai sekėsi verslas, paspruko, suvaidindamas savižudybę. Ir dėl to, kad ir aš ten buvau...

– Gerai! Neturiu dabar laiko. Mokate vairuoti?

– Automobilį? Žinoma!

– Iš esmės, jei gerai supratau, ką man aiškino Žana Rozjė, tai jums reikia prieglobsčio, kur pralauktumėte, kol kas nors parūpins dokumentus?

Jis ištraukė Popingai iš burnos cigarą prisidegti cigaretei ir nesivaržydamas pats nusprendė:

– Greitai viskas pasimatys!.. Likite ten viršuje ir laukite. Mes visa chebra vakarieniausime priešais...

Jau buvo beveik vidurnaktis. Gėlių pardavėja kažkur dingo, taip pat ir du juodaodžiai. Kartais iš kaimyninio kabareto vis užsukdavo tenykštis durininkas, lydimas taksi vairuotojo ar kokio kito bendro, paplepėdavo su juo prie baro, išlenkdavo

stikliuką ir vėl grįždavo į savo darbo vietą kitoje gatvės pusėje.

Popinga niekaip negalėjo įsivaizduoti, kad Kalėdos galėtų būti tokios varganos, o išmušus vidurnaktį jis tuščiai laukė nuskambančių varpų. Kažkoks girtuoklis, atrodė, pakirdo tik todėl, kad užtrauktų „Didžiąją naktį", kurios težinojo vos pusę pirmo stulpelio. Tada šeimininkas nusprendė pasukti radijo imtuvo rankenėlę, ir po keleto akimirkų kavinė staiga prisipildė vargonų gaudesio, rėksmingų vyrų ir vaikų choro balsų, praklykiančių liturginę giesmę.

Kesas užskleidė laikraščius, dar paprašė kavos, nes alkoholio jau nenorėjo. Jis klausėsi *Dominus vobiscum*, kuriuo kunigas kreipėsi į tikinčiuosius.

Plonai apsirengusi smulkutė moteriškaitė, sėdinti priešais jį, buvo visa perbalusi, bet šitaip turėjo būti nuo šalčio, nes visą laiką sužvarbusi vis atbėgdavo čia, žingsniais išmatavusi nemažai šaligatvių.

Ir automobiliai, nenutrūkstamai plūdę prie naktinių klubų... Trys juodaodžiai, apie kažką karštai ginčijęsi... Dėl ko gi?

Ir visų nuostabiausia, kad tą pačią akimirką visos Žemės visose bažnyčiose...

Popinga įsivaizdavo pasaulį, lyg matytų jį iš lėktuvo, jei tik skrenda gana greitai ir gana aukštai: veik neaprėpiamą rutulį, baltą nuo sniego, su miestais, kaimais, šen bei ten pritvirtintomis prie paviršiaus bažnyčiomis, kurių varpinės primena milžiniškas vinis... Ir visose bažnyčiose žvakės, smilkalai, tikintieji, parimę prie prakartėlių...

Tačiau, deja, ne viskas taip! Vidurio Europoje naktinės mišios jau baigėsi, nes ten dabar pirma valanda. O Amerikoje dar tik brėkšta po vakarykštės dienos! Ir visur, už bažnyčių sienų, juodukai kalbasi apie savo reikalus, gatvės merginos, šaligatviuose medžiojančios klientus, šildosi kava ir stikliuku romo, o viešbučių durininkai...

Nuo šiol jis daugiau nesileis šitaip kvailinamas. Jis nejautė nė menkiausio noro niūniuoti kartu su radiju, o šeimininkas, kuris manėsi suteikęs malonumo savo klientams, o gal jis pats kažkada dainavo vaikų chore, buvo priverstas išjungti aparatą, nes niekas nesiklausė, kai kas net pradėjo murmėti.

Ir iškart vėl pasigirdo lankytojų balsai, cigarečių dūmai susitelkė į melsvą lubų sluoksnį per du metrus žemiau baltintų lubų, o priešais Popingą jaunuolis susiaurintu smokingu, sėdintis tik prie butelio mineralinio, įsikišo į šnerves žiupsnį baltų miltelių.

Kodėl jo paklausė, ar jis moka vairuoti? Ir ką pasakytų visi tie jį supantys žmonės, jei jis staiga atsikeltų ir pareikštų:

– Aš esu Kesas Popinga, Amsterdamo satyras!

Šitaip jį išvadino prancūzų vakarinis laikraštis, raidės per visą puslapį.

Antrą valandą paryčiais jis vis tebesėdėjo ten, toje pačioje vietoje, ir padavėjas, pradėjęs jį įsiminti, praeidamas rodydavo kažkokius ženklus. Daugiau jis jau net negalėjo gerti. Ir jis sugalvojo, ką daryti: kaip tas jaunuolis priešais, užsisakė butelį mineralinio. Paskui, kai visi jau kėlėsi išeiti, jis vienintelis dar galėjo likti sėdėti.

Prie baro įsiplieskė barnis. Girdėjosi, kaip žmonės keikiasi. Kažkas pamosikavo sifonu ir bematant sudaužė į stalą. O netrukus būrelis žmonių išgarmėjo iš salės, išsiskleidė per šaligatvį ir iškart sukibo į padriką kamuolį.

Iš kažkur netikėtai atskardėjo švilpukas. Popinga visiškai nesijaudindamas, ramiai susirinko savo laikraščius, nusileido į tualetą ir užsidarė kabinoje, kur automatiškai ėmėsi skaityti pirmą pasitaikiusį straipsnį apie Olandijos ekonominę ekspansiją XVIII amžiuje.

Kai jis po penkiolikos minučių sugrįžo, viskas jau buvo ramu, ir ant grindų nesimatė nė šukelės sudaužyto sifono. Trūko tik lankytojų. Priėjo padavėjas ir familiariai pamerkė akį, nes buvo pastebėjęs apdairų savo kliento dingimą.

– Ar daug suėmė? – paklausė Popinga.

– Žinote, Kalėdų naktį *jie* nebūna labai griežti. Du nusivežė į nuovadą, bet iš ryto paleis...

Pasirodė Žana Rozjė, apsirengusi vakarine suknele, išsikvepinusi, visa įkaitusi ir suprakaitavusi, lyg būtų labai daug šokusi. Ji tik trumpam užbėgo iš kaimynystės, todėl kailinius užsimetė tiesiai ant nuogų pečių.

– Čia jums nebuvo bėdų? Man sakė, kad įvyko peštynės.

– Na ne! Beveik niekai!

– Manau, kad Luji jumis pasirūpins. Man jis neatrodo labai ryžtingai nusiteikęs, bet toks jau jis yra. Svarbiausia, niekur neikite, kol grįšiu! Jei žinotumėte, kaip ten karšta! Vietelė ne vien pamosikuoti šakute...

Atrodė, kad ji pasirengusi perimti jį savo globon, bet tuo pat metu žiūrėjo ir šiek tiek nerimaudama, lyg būtų kažkodėl įbauginęs.

– Jums nebus labai nuobodu?

– Visai ne.

Ji jau buvo išėjusi, ir tik tada jis pastebėjo, kad daugiau jo nebetujina, ir liko dėl to patenkintas. Štai šita pagaliau viską suprato! Tai ne tokia kvaiša kaip Pamela, kuri vien težinojo, kaip pratrūkti beprasmiškai kvatoti.

Jis išsitraukė iš kišenės užrašų knygutę. Ir suradęs puslapį, kur buvo sužymėtos *mamytės*, geležinkelio tarnautojo, Kopenghemo, durininko ir kitų nuomonės, įrašė:

Žana Rozjė tikrai manęs nelaiko bepročiu!

O tokiai smulkutei moteriškaitei kaip ta, kuri jau tiek kartų prieidavo paprašyti pavaišinti ją stikliuku, jis ištiesė penkis frankus, leisdamas suprasti, kad daugiau neverta iš jo tikėtis.

Tada jis rūpestingai susilankstė laikraščius. Ir laukė. Porą kartų jis prisiminė keistą Fridos žvilgsnį ir pagalvojo, kuo ji bus gyvenime.

Čia buvo labai karšta, bet jis susikūrė sau įspūdį, kad dar niekada jo protas nebuvo toks šaltas, o mąstymas toks aiškus. Ar ponia Popinga pradėjo vykdyti savo planą imtis ūkinės veiklos viešbutyje Olandų Indijoje*?

* Olandų kolonijos Indonezijos salyne.

Jam šovė mintis Julijui de Kosterui į *Morning Post* nusiųsti žinutę tiesiog brūkštelėjus: „Kaip jums sekasi?“

Jis galėjo sau viską leisti! Jis galėjo būti, kuo tik panorėjo, tik dabar, kai prieš visą pasaulį išsižadėjo bet kuria kaina būti bendrovės patikėtiniu Kesu Popinga.

Vien pagalvojus, kiek įdėjo neregėto vargo, idant jo vaidinamas personažas būtų tobulas ir pats reikliausias žvilgsnis nepastebėtų nė vienos akį rėžiančios smulkmenos. Bet Kopenghemui tai nė trupučio nesukliudė pareikšti reporteriams...

Jis dabar galėjo nė nemirktelėjęs užsisakyti visą butelį kadaginės ar konjako... Jis galėjo parsivesti tą smulkutę moteriškaitę, kuriai davė penkis frankus. Jis galėjo paprašyti truputį kokaino to nervingo jaunuolio. Jis galėjo...

– Atneškite man dar mineralinio, oficiante!

Tyčia prieštaraudamas tam, ką galėtų padaryti. Ir dar dėl to, kad jam buvo labai gera nuo tos svaiginamai giedros nuotaikos. Jis netgi buvo įsitikinęs, kad Žana Rozjė jį įsimylėjo, nežiūrint to jos meilužio...

Ir štai ji apsireiškė apie ketvirtą valandą ryto, šiek tiek išgėrusi. Ji atrodė nustebusi, kai atrado jį čia, ir net susižavėjusi tarė:

– Koks vis dėlto jūs ištvermingas!

Paskui jau kitokiu tonu:

– Luji ir kiti jumis nelabai pasitiki. Padariau viską, ką galėjau. Štai ką man pavyko pasiekti: po keleto minučių jie išeis iš kabareto ir paims du au-

tomobilius. Ir jie nesustodami varys iki pat Italijos įvažiavimo. Žinote?

– Ne!

– Tuo blogiau! Tokiu atveju nėra galimybės, kad jums pavyks. Jie nori, kad jūs taip pat paimtumėte automobilį. Prie Italijos įvažiavimo jie šiek tiek palauks, ir kai tik atvyksite, pamirksėsite žibintu, kad juos įspėtumėte. Paskui jums tereikės juos sekti.

– Minutėlę! Italijos įvažiavimas – į kairę ar į dešinę?

– Nei į kairę, nei į dešinę, reikia kirsti visą Paryžių...

– Tai man nieko nesako. Pasiklausiu policininkų.

– Jūs beprotis arba visai nieko nesupratote! *Paimti* automobilį – tai reiškia priklausantį kažkam iš tų žmonių, kurie šiuo metu vakarieniauja kabarete...

– Viską gerai supratau. Tikrai, jei pasiklausi policininkų, jiems nė nekils įtarimų.

– Bandykite! Bet įspėju, kad Luji ir jo draugai ilgai jūsų nelauks... Dar vienas dalykas: jie nenori prabangaus automobilio. Jiems geriausiai tinka populiariausios markės.

Ji sėdėjo tiesiai priešais jį. Ir staiga jis pasigailėjo, kad ja nepasinaudojo, kai turėjo progą. Kaip jis galėjo nepastebėti, kad ji vis dėlto verta pastangų?

– Kada galėsiu jus vėl pamatyti? – paklausė jis tyliai.

– Aš nežinau... Tai priklauso nuo Luji... Dėmesio!.. Žiūrėkite, jie jau išeina...

Jis apmokėjo sąskaitą, užsivilko apsiaustą, susivyniojo į ritinį laikraščius, kad būtų patogiau įsidėti į kišenę. Du automobiliai šovė į priekį beveik tuo pačiu metu, išsiveržę iš įspūdingos virtinės, užgriozdinusios visą gatvę.

– Jūs man nesakote „iki pasimatymo"?

– Taip... Jūs man labai patinkate... Esate gera moteris...

Ir jau lauke, jausdamas, kad ji žiūri į jį pro langą, jis praėjo šaligatviu kaip žmogus, kuris apie nieką kitką negalvoja, tik kaip pareiti namo, apmetė žvilgsniu du ar tris automobilius, įsėdo į ketvirtąjį ir pasuko starterį.

Automobilis nuvažiavo lengvai, perkirto šaligatvį ir kiek laiko sekė didžiulį limuziną, kuriame sėdėjo daug moterų. Ir kai Popinga norėjo atsisveikindamas pamojuoti pro langą Žanai Rozjė, jau nebesimatė Duė gatvės tabako krautuvėlės, kurioje jis praleido Kalėdų naktį.

V SKYRIUS

Kur Popinga labai nusivilia žiūrėdamas į Popingą su vilnoniu megztiniu ir kombinezonu, bindzinėjantį po garažą, ir kur jis pagaliau išreiškia daugiau nepriklausomybės.

Buvo vos dešimta valanda ryto. Namsargė tik kėlėsi, ir visa korespondencija tebegulėjo sugrūsta į jos kamaraitės kamputį, šalia nepradėto butelio pieno ir kepaliuko duonos. Gatvės tiesėsi be žmonių, ten tvyrojo neviltį varanti tuštuma, kokia paprastai būna kitą dieną po švenčių; netgi taksi nesimatė stovėjimo aikštelėse, ir tik keli tikintieji raudonomis nuo šalčio nosimis neskubėdami ėjo iš naktinių mišių.

– Kas čia? – paklausė Žana Rozjė dar besipinančiu liežuviu. Ji jau keliolika minučių girdėjo kažkokį triukšmą, tik niekaip negalėjo nustatyti ryšio tarp jo šaltinio ir savo kambario durų.

– Policija!

Šis žodis ją bematant prikėlė, ir kojų pirštų galais graibydamasi šlepečių ji suniurnėjo:

– Palaukite minutėlę...

Ji buvo savo namuose, Fromenteno gatvėje. Miegojo viena, ir jos žalia suknelė gulėjo numesta

ant kėdės, o kojinės – po lova; kadangi buvo apsirengusi vien naktiniais marškiniais, tai dar užsisiautė peniuarą ir nuėjo atrakinti durų.

– Ko gi jūs norite?

Ji mažai pažinojo šį policijos inspektorių. Jis įžengė į kambarį, nusiėmė kepurę, pasuko elektros jungiklį ir tepasakė:

– Komisaras Luka norėtų jus matyti. Ir man nurodyta jus atvesdinti į Krantinę.

– Tai jis tenai dirba ir švenčių dienomis?

Tikriausiai Žana Rozjė šitokia, dar neapsirengusi ir netvarkinga, ką tik išlipusi iš lovos, atrodė gražesnė. Jos rudi plaukai krito ant veido, o dar nepadažytose akyse atsispindėjo išgąsdinto gyvulio nepatiklumas.

Ji pradėjo rengtis, visiškai nesidrovėdama inspektoriaus, kuris rūkė cigaretę ir dėl visa ko nenuleido nuo jos akių.

– Koks lauke oras? – paklausė ji.

– Smarkiai šąla.

Ji tik šiek tiek pasidažė. Ir jau gatvėje vėl paklausė:

– Jūs neimate taksi?

– Ne! Dėl to man neperdavė jokių nurodymų.

– Tiek to, aš pati užmokėsiu. Nejaučiu jokio noro per pusę Paryžiaus važiuoti autobusu.

Kai jiedu atvažiavo į Orfevro krantinę, kur turėjo pereiti per daugybę tuščių koridorių ir pro begalę užrakintų kabinetų, tai ji, sugebėdama neišsiduoti savo palydovui, tuo metu perkratė galvoje visas įmanomas hipotezes ir pasirengė atremti bet kurį komisaro klausimą.

O jis vien iš principo privertė ją pralaukti koridoriuje gerą ketvirtį valandos, bet Žana Rozjė jau buvo net pernelyg gerai apsipratusi su šia įstaiga, kad parodytų bent menkiausią nekantravimo ženklą.

– Įeikite, mano mažyle... Atleiskite, kad priverčiau taip anksti atsikelti...

Ji atsisėdo prie rusvo tarnybinio stalo, ten pat pasidėjo rankinuką, pasižiūrėjo į komisarą Luka, pliką tėviškos išvaizdos vyriškį.

– Jau labai daug laiko praėjo, kai jūs čia buvote, ar ne? Pasižiūrėkime, paskutinį kartą, jei gerai prisimenu, čia lankėtės prieš trejus metus dėl tos kvaišalų istorijos. Tai kaip čia yra? Atrodytų, kad jau nebegyvenate kartu su Luji?

Pirmi du sakiniai buvo skirti užkalbėti dantims, sudaryti atitinkamai atmosferai, bet Žana sudrebėjo po trečiojo ir pagaliau atsiliepė:

– Ką jūs norite man pasakyti?

– Iš tikro net nežinau. Šiąnakt, kai valgiau Kūčių vakarienę Monmartre, kai kas man papasakojo, kad buvote susidėjusi su užsieniečiu, gal vokiečiu, gal anglu...

– Be juokų!

– Štai kodėl ir paprašiau atvykti. Ir vien iš rūpesčio, kad nepatirtumėte nemalonumų...

Jų pasiklausius, galėjai pamanyti, kad kalbasi du geri draugai. Komisaras skersai ir išilgai vaikščiojo po kabinetą, užsikišęs pirštus už liemenės prakarpos. Lankytojai jis pasiūlė cigaretę, ir ji užsirūkė, sukryžiavusi kojas ant kėdės, įsmeigusi žvilgsnį į ištuštėjusią Senos krantinę, į tilto galą, pro kurį vis suko autobusai.

– Atrodo, žinau, ką norite pasakyti, – sumurmėjo ji šiek tiek pamąsčiusi. – Galėčiau lažintis, kad kalbate apie užvakarykštį klientą...

Ir Luka apsimetė nustebęs.

– Ak! Jis buvo klientas? O man sakė...

– Nieko kito jums negalėjo pasakyti. Jei jums kas nors apie tai kalbėjo, tai galėjo būti tik Fredis, „Pikrato" metrdotelis. Jie jau rengėsi uždaryti kabaretą, kai atėjo tas olandas, atrodė, labai norintis pasilinksminti. Jis pakvietė mane prie savo staliuko, užsakė šampano, paskui, kai reikėjo apmokėti sąskaitą, jis keitėsi florinus. Mudu nuėjome į Viktoro Masė gatvę, kur visada veduosi klientus, nes ten švaru. Ir atsigulėme miegoti. Jis manęs net nepalietė...

– Ir kodėl gi?

– Iš kur aš galiu žinoti? Iš ryto man pasidarė bjauru miegoti su tuo storu sriubos termosu, ir aš išėjau...

– Su jo pinigais?

– Ne. Aš jį pažadinau, ir jis davė man tūkstantį frankų.

– Už tai, kad nieko nedarė?

– Betgi čia ne mano kaltė!

– Ir jūs sugrįžote namo? Ir atradote Luji...

Ji linktelėjo galvą, kad „taip".

– Iš tiesų, o ką gi veikia Luji? Šįryt, kaip žinote, jo nebuvo namie?

Ir štai Žanos Rozjė akyse žybtelėjo pašaipos kibirkštėlė.

– Man būtų labai įdomu, jei pasakytumėte, kur jis! – iškošė ji.

– Tai šiąnakt nebuvote kartu?

– Suprantama, kad ne! Valgėme kūčias su draugais kaip padorūs žmonės... Tik va, kažkokia vištelė užmetė į jį akį, kad jis nusiplovė angliškai, net neatsisveikinęs, ir nesugrįžo namo miegoti...

– Ar jis daug dirba?

Ji pratrūko šiurkščiu juoku.

– Kam jis turėtų dirbti? Manote, kad būčiau jam labai reikalinga, jei dirbtų?

Luka nusišypsojo. Žana Rozjė lengviau atsiduso, tikėdamasi, kad jau viskas baigėsi. Kiekvienas stengėsi atlikti savo vaidmenį kaip galima geriau ir kiekvienas pasiliko savaip slaptai įtarinėdamas.

– Ar jau galiu eiti namo miegoti?

– Dėl Dievo meilės, taip... Bet paklausykite! Jei kartais vėl netyčia susitiksite savo olandą...

– Tai iškart pliaukštelėsiu jam per snukį! – pareiškė ji. – Aš bijausi iškrypėlių... Jei jums atrodo, kad nežinau, kodėl mane klausinėjate ištisą ketvirtį valandos... Aš gi taip pat viską skaičiau laikraščiuose!.. Vos tik pagalvoju, kad ir mano likimas galėjo būti toks kaip tos šokėjos iš Amsterdamo...

– Tai jūs jį atpažinote iš nuotraukos?

– Meluočiau, jei sakyčiau taip... Nuotraukoje jis nepanašus į save... Bet kai tik atspėjau...

– Ir jis jums nieko nepasakė? Nedavė jums jokios nuorodos, ką rengiasi veikti?

– Jis manęs klausė, ar gerai pažįstu Vidurio Prancūziją... Atrodo, kad jis taip pat kalbėjo apie Nicą...

Ji jau buvo atsistojusi eiti. Komisaras padėkojo, ir po keliolikos minučių Žana Rozjė grįžo

namo, kur, užuot atsigulusi, įlipo į karštą vonią, paskui apsirengė kasdieniais drabužiais.

Maždaug pusę pirmos ji nuėjo į restoraną „Pas Meli“, įprastinę Blanšo gatvės gyventojų pasisėdėjimų vietą, įsitaisė prie savo staliuko ir užsisakė taurę porto, nes valgyti nenorėjo.

– Luji? – paklausė ji padavėjo, lyg šis vienintelis žodis atstotų visą sakinį.

– Nežinau... Manau, kad ateis...

Bet trečią valandą jis dar nepasirodė. Žana Rozjė paliko jam žinutę ir nuėjo į kvartalo kino teatrą. Ten tik apie penktą valandą kažkas atsisėdo šalia jos. Tai buvo jis!

– Labai vėlai atvažiavai, – sumurmėjo ji.

– Turėjau vykti iki pat Puatjė.

– Klausyk! Reikia pasikalbėti... Atsargiau! Už nugaros gali būti smalsuolių...

Jie išėjo iš kino ir perėjo į aludę Blanšo aikštėje, kuri buvo pilnutėlė.

– Šįryt jie mane privertė nueiti į Orfevro krantinę... Luka... Tai tas, kuris mus visas traktuoja kaip nuosavas tarnaites ir yra piktesnis už juos visus, į krūvą sudėjus... Kur palikai tą mūsų lopą?

– Pas Guaną... Labai keistas tipas... Fernanas, buvęs pirmoje mašinoje su manimi, sakė, kad jis niekada nesugebės į Italijos aikštę atvažiuoti automobiliu... Kur tau! Mes patys vos suspėjome apsisukti, kai pamatėme mašiną, kuri mums pasignalizavo... Nuvarėme iki pat Žiuvizi visu greičiu... Įvažiavome į garažą, ir jis paskui mus, lyg visą gyvenimą būtų tai ir daręs...

– Ir ką jis sakė?

– Nieko!.. Guanas jau laukė kartu su savo mechaniku... Jie puolė prie darbo, ir po valandos viskas buvo baigta... Roza paruošė mums karštos kavos... Dar neišaušo, o mes jau išvažiavome trimis automobiliais skirtingomis kryptimis, išskyrus tavo olandą, kuris ten turės likti tol, kol pamatysiu, ką iš jo galima išpešti... Jis turėtų būti šiek tiek pasidėjęs santaupų...

– Reikės būti atsargiems. Policija žino, kad aš praleidau naktį su juo. Luka mane šiandien privertė ateiti pas jį dešimtą valandą ryto tik dėl to olando.

– Čia tai nieko gero! – subambėjo Luji. – Dėl to reikėtų paskambinti Guanui.

– Jeigu jie klausosi tavo pokalbių?

Prie staliuko jie atrodė kaip jauna, elegantiška porelė. Iš jų veidų negalėjai išskaityti tikrųjų jausmų.

– Sugalvosime kokį nors kitą dalyką, – pasakė Žana Rozjė, duodama suprasti, kad viską reikia baigti. – Apie tai su tavim pasikalbėsiu rytoj. Šįvakar bus geriausia, jei kur nors nueisi, kur tavęs nepastebėtų – gal į bokso varžybas, gal į velodromą, nežinau, aš tai...

– Supratau! Vakarieniausime kartu?

– Ne! Aš papasakojau policijai, kad tu man įtaisei ragus su viena mano draugužе. Taigi turi pabandyti kokią nors surasti...

Tai sakydama, ji žiūrėjo kažkur pro šalį, bet įžnybė jam į šlaunį ir pridūrė:

– Tiktai įspėju – nesumanyk jos liesti! Nes...

Nejaugi Kesas galėjo būti taip priblokštas išklausęs Julijaus de Kostero išpažintį „Mažajame

šventajame Jurgyje“, kad net nusprendė, jog viskas, kuo jis iki šiol tikėjo, iš tikrųjų neegzistuoja?

Kažkada jis nebūtų nė pastebėjęs, kad šios autoremonto dirbtuvės visai ne tokios kaip kitos. O dabar, priešingai, jis iškart suprato, kad niekas tikrų autoservisų neįrengia prie kaimo vieškelių net per šimtą metrų nuo jų, ties keliuku, kuris apskritai toliau niekur neveda, su dviem benzino kolonėlėmis be jokio apšvietimo ir vartais, kurie atsiveria patys, jei papypsėsi ypatingu būdu.

Jis taip pat įsidėmėjo, kad viename dykvietės plote į dalis buvo išnarstyta bent tuzinas automobilių, bet ne senos mašinos, o gana naujos, lyg būtų po avarijų, o viena net smarkiai apdegusi. Blankioje automobilio žibintų šviesoje jam pavyko perskaityti iškabą: „Guanas ir Borė – automobilių elektrinė dalis...“

Be to, kol jis rūkė cigarą, prisižiūrėjo šiokių tokių scenelių, kurios pradėjo rutuliotis iškart jiems atvažiavus. Ten jų jau laukė du vyrai, vienas storulis milžinas, kuris ir buvo Guanas, o kitas, dar visai paauglys, ir turėjo būti tas Borė, bet visi jį vadino Gerklūzu. Guanas vilkėjo rudu kombinezonu, prisikišęs skečiamųjų raktų, vis lendančių iš kišenių. Vos spustelėjęs Luji ranką, jis iškart metėsi prie darbo.

Iš pirmo žvilgsnio matei, kad abudu buvo gerai įgudę mosikuoti veržliarakčiais. Kitą mašiną atvarė simpatiškas vaikinas, kurio vardo Kesas taip ir neišgirdo. Jis taip pat vilkėjo smokingu, kaip Luji ir Fernanas.

Serviso garažas, pastatytas tiesiai ant suplūkto grunto, buvo tuščias, išskyrus vieną kitą įrankį ir lauke stovintį furgoną, sienos nubaltintos kalkėmis, kampe stūksojo milžiniška krosnis, o du galingi elektriniai prožektoriai skleidė akinamą šviesą.

Kada visi jau plušėjo, Luji iš furgono išsitraukė lagaminėlį, nusirengė iki juosmens ir įprastais judesiais lyg aktorius, užkulisiuose keičiantis aprangą, nusimetė rudą kostiumą, išskyrus geltoną kaklaraištį, kuris taip ir liko prie darbinio kombinezono, ir atskubėjo į pagalbą savo draugužiams.

Fernanas ir tas kitas jaunuolis darbavosi kartu su juo, Guanas švaistėsi litavimo degikliu, o Gerklūzas atsukinėjo registracinių numerių lenteles.

– Ar Rozos čia nėra? – paklausė Luji.

– Tuoj nusileis. Skambtelėjau jai, kai tik jus išgirdau.

Ir Kesas pamatė skambučio mygtuką viduje už garažo durų. Juo, matyt, naudotasi susisiekti su gyvenamaisiais apartamentais. Ir iš tiesų po kelių minučių pasirodė dar jauna moteris, ką tik pakirdusi iš miego, apsirengusi kaip pakliuvo. Ji nedelsdama atėjo į garažą ir su visais pasilabino kaip sena draugė, taip pat ir su Popinga, į kurį žiūrėjo be menkiausios nuostabos.

– Tik trys kažkokie laužai! Gyvas niekas! Nežiūrint, kad dabar Kalėdos...

– Eik greičiau ruošti mums kavos! Gal ko nors užvalgysi, Luji?

– Ačiū! Dar kalakutas skrandyje tebetupi...

Čia niekas nesirūpino, kas apskritai dedasi kitur. Visi jautėsi labai saugiai. Tarp dviejų veržliarakčio pasukimų buvo svaidomasi sąmojais, paskalomis.

– Žanai gerai sekasi?

– Tai ji čia atgrūdo mūsų draugą, kurį turėsi saugoti, kol gausi naujų nurodymų. Tik atsargiau! Jis yra kaip reikiant šlapias, ir jei leisis pričiumpamas...

Per valandą registraciniai numeriai buvo pakeisti, taip pat variklių ir važiuoklių žymos. Už dirbtuvių matėsi virtuvė, galima prisiekti, kad visai švari, kur Roza paruošė kavos, padėjo duonos, sviesto ir dešros.

– Jūs, – tarė Luji Kesui, po gurkšnelį siurbčiodamas kone verdančią kavą, – slapstysitės čia ir darysite viską, ką Guanas pasakys. Kadangi neturite popierių, tai neverta niekur landžioti ir išsidirbinėti! Ateinančią savaitę pažiūrėsime, kaip jus ištraukti iš čia... Ar aišku?

– Viską supratau! – atsakė patenkintas Popinga.

– Tai mes, visi kiti, mauname? Fernanas važiuoja Reimso keliu... O tu geriau aplenk Paryžių ir bandyk parduoti kledarą Ruane... Na, aš tai tūpsiu Orleane... Iki vakaro, vaikučiai!.. Iki vakaro, gražioji mano Roza!..

Kesui iš pradžių pasirodė visai smagu pabūti šioje naujoje aplinkoje, ypač su žmonėmis, kurių dar nepažinojo. Darbas buvo baigtas, ir Guanas, kurio ūgis siekė metrą aštuoniasdešimt ir jis atrodė dar stipresnis už „Okeano III“ kapitoną, gar-

džiavosi kava ir vyniojosi cigaretę, o Roza, pasirėmusi alkūnėmis į stalą, ramiai sau svajojo.

– Tu užsienietis?

– Olandas.

– Kadangi visiškai nereikia, kad tave surastų, tai geriau visiems sakyti, jog tu anglas. Mūsų apylinkėse yra keletas. Bent jau kalbi angliškai? Farai turi tavo požymių aprašymą.

Kol Kesas gėrė kavą, įsipylęs daug pieno, Guanas užkopė į viršų ir atnešė senas mėlynas kelnes bei kombinezoną, panašų į savo, taip pat tankų pilkos vilnos megztinį.

– Še! Pasimatuok!.. Turėtų tikti... Roza tau paklos lovą kamaraitėje, kur už mūsų kambario... Jei gerai supratau, bus geriausia, kad tu ten kuo ilgiau snūduriuotum belaukdamas...

Roza taip pat užkopė į viršų, suprantama, pakloti jam lovos. Guanas, kurį jau suėmė snaudulys, prisimerkė ir liko sėdėti nejudėdamas, ištiesęs kojas, kol pasigirdo balsas, šaukiantis iš viršaus:

– Galima lipti!

– Girdi?.. Eik gulti... Labanaktis...

Laiptai buvo tamsūs ir siauri. Kesas turėjo pereiti Guano ir Rozos kambarį, kuriame viešpatavo didžiausia netvarka, ir taip pateko į mažiuką kambarėlį. Ten stovėjo sudedamoji lovelė, staliukas, o ant sienos kabojo įskeltas veidrodis.

– Kai norėsite nusiprausti, jums tereikės nueiti prie čiaupo koridoriuje... Triukšmas jums netrukdo?.. Kadangi dieną ir naktį čia girdisi traukinių švilpukai... Mes gyvename šalia manevrinės geležinkelio stoties...

Ji uždarė duris, o jis priėjo paspoksoti prie lango. Ir vakaro prieblandoje jis įžiūrėjo bėgius, nusidriekiančius į begalybę, vagonus, ilgiausius traukinius, kokią dešimtį garvežių, kurie po murziną dangų skleidė skaisčiai baltus garų kamuolius.

Jis nusišypsojo, pasitraukė nuo lango, atsisėdo ant lovos krašto ir po keliolikos minučių jau kietai miegojo, net nenusirengęs.

Dar jis tebemiegojo, kai Žana Rozjė buvo pakviesta į Policijos kriminalinių nusikaltimų tyrimo skyrių. Jis vis tebemiegojo, kai ji įsitaisė prie staliuko „Pas Meli“, ir neprabudo net antrą valandą, kai Roza pravėrė duris į jo kambarį, nustebinta taip ilgai užsitęsusios tylos.

Jis atsikėlė tik trečią valandą ir užsivilko naujuosius drabužius, kurie buvo šiurkštesni negu iš pradžių atrodė, apgraibomis nusileido visiškai neapšviestais laiptais ir virtuvėje pamatė iš krašto padengtą stalą.

– Jūs mėgstate triušį?

– Na žinoma!

Jis mėgo viską, kas tik valgoma.

– Kur jūsų vyras?

– Jis nėra mano vyras. Tai mano brolis. Jis nuėjo į futbolo rungtynes, penkiolika kilometrų nuo čia.

– O kiti dar negrįžo?

– Jie niekada negrįžta atgal šituo keliu.

– O Žana Rozjė? Kartais čia atvažiuoja?

– Ką ji čia darytų? Juk ji yra šeimininko žmona!

Jam labai norėjosi pamatyti Žaną, nors gerai nežinojo kodėl. Jis pradėjo ilgėtis pasijutęs atskirtas nuo jos ir vis galvojo apie tai valgydamas gabalą triušio ir mirkydamas duonos plutas tirštame padaže.

– Ar galiu eiti pasivaikščioti?

– Šarlis nieko apie tai man nesakė.

– Kas tas Šarlis?

– Mano brolis! Guanas, jei jums geriau patinka...

Keista moteriškė. Ji šiuose namuose taip priminė tarnaitę. Jos veido oda buvo blyški, kone mėnulio atspalvio, todėl ji labai ryškiai išsidažydavo lūpas, dėvėjo oranžinio šilko suknelę, kuri visai netiko, ir avėjo batus pernelyg aukštais kulnais.

– Po pietų jūs visą laiką būnate dirbtuvėse?

– Reikia, kad kas nors pasiliktų. Šį vakarą aš einu pašokti.

Jis nusprendė išeiti. Vaikštinėjo Žiuvizi gatvelėmis, kuriose šiandien visi praeiviai buvo apsirengę išeiginiais drabužiais. Su savo megztiniu ir gautomis iš Guano kelnėmis, susikišęs rankas į kišenes, jis vaikščiojo po miestelį ir galvojo, kur rasti krautuvėlę ir nusipirkti pypkę. Nors visos atrodė labai prastai, bet vis dėlto nusipirko, prikimšo pilko tabako, paskui nuėjo į kavinę, kur lankytojai rinkdavosi pažaisti rusiško biliardo.

Čia jis aptiko gan sudėtingą žaidimų automatą, kur mesdavai franką, o skrituliai imdavo suktis, sustodami ties įvairiais vaisiais ir sudarydami derinius, pagal kuriuos galėjai laimėti du, keturis,

aštuonis ar net šešiolika frankų, žiūrint, kiek jų būdavo tame įrenginyje.

– Ar neiškeistumėte man penkiasdešimt monetų po vieną franką? – paklausė jis.

Po pusvalandžio jis paprašė iškeisti dar penkiasdešimt frankų, nes žaidimas įtraukė jį kaip reikiant. Į jį daug kas žiūrėjo. Netgi prieidavo pažiopsoti, kaip jis žaidžia. Jis buvo išsitraukęs iš kišenės raudonąją užrašų knygutę, kur žymėjosi visus statymus.

Penktą valandą, kai oras net pamėlynavo nuo tabako dūmų, jis vis dar žaidė, visai nesirūpindamas, kas vyksta aplinkui, nes jau pradėjo perprasti visą sistemą.

– Taip išeina, – pasakė jis šeimininkui, – kad viena iš dviejų monetų įkrenta į specialią dėžutę, kurioje ir surenkamas savininko pelnas.

– Nežinau. Mums nieko neatitenka. Tai žmonės, kurie ją čia pastatė, ateina susirinkti pajamų.

– Kas kiek laiko?

– Maždaug kas dvi savaites. Įvairiai būna.

– Ir kiek jie susirenka?

– Neturiu nė supratimo.

Lankytojai vis dirsčiojo į jį, stebėdamiesi jo sudėtingais skaičiavimais ir matydami jį žaidžiant taip, kad nekrustelėdavo nė vienas veido raumenėlis. Kai iškrisdavo aštuoni ar dvylika frankų, nė nemirktelėdamas susižerdavo, užsirašydavo kažkokį skaičių ir tęsdavo...

Klientai čia daugiausia buvo geležinkelininkai, ir Kesas, nepertraukdamas žaidimo, kažkurio paklausė:

– Ar šita geležinkelio stotis labai didelė?

– Ji pati reikšmingiausia visoje Paryžiaus didmeninėje prekyboje. Kaip tik pas mus atliekami visi sąstatų manevrai... Žinote, jei ir toliau taip žaisite, tai galite prarasti viską, ką turite...

– Žinau.

– Ir vis tiek žaidžiate?

Jis turėjo padėti į šalį pypkę, nes ši trukdė žaisti. Ir nusipirko cigarų. Išgėrė aperityvo, kurio net pavadinimo nežinojo, bet matė, kad jį geria dauguma klientų, be to, patiko spalva.

Labai keistos buvo Kalėdos, išties! Atrodė, niekam nerūpėjo religinės priedermės ir niekur nesigirdėjo jokio bažnyčios varpo skambtelėjimo. Prie vieno stalo keletas žmonių lošė kortomis. Ten sėdėjo visa šeima: tėvas, motina ir du vaikai. Tėvas žaidė su draugais, šeimos nariai tik žiūrėjo, o vaikai kartkartėmis gurkštelėdavo iš stiklų.

Popinga pagaliau baigė skaičiuoti.

Labai reikšminga povyza jis prisiartino prie baro ir pareiškė šeimininkui:

– Žinote, kiek atneša tokia mašina kaip ši? Mažiausiai šimtą frankų per dieną. Atsižvelgus, kad ji kainuoja kokius penkis tūkstančius frankų...

– Jeigu ima ir iškrenta laimikis? – kažkas paprieštaravo.

– Tai visai neturi reikšmės! Tuoj jums paaiškinsiu...

Du jo užrašų knygutės puslapiai buvo primarginti įvairiomis lygtimis. Jo klausėsi nieko nesuprasdami. Kai jis pagaliau išėjo, kažkas paklausė:

– Kas jis toks?

– Nežinau. Sako, kad užsienietis...

– Kur jis dirba?

– Juolab nežinau! Jis sumetė du šimtus frankų į tą mašiną! Keistas tipas...

– Ar jums neatrodo, kad jis panašus į trenktą?

O vienas geležinkelininkas nusprendė:

– Visi tie užsieniečiai vienodi. Dėl to mes jų ir nesuprantame...

Guanas sugrįžo iš futbolo rungtynių, o Roza išėjo pašokti. Dirbtuves jis užrakino. Įsispyrė į šlepetes, nuėjo į virtuvę ir išskleidė laikraštį, susisuko cigaretę ir atrodė pats ramiausias ir laimingiausias žmogus šioje žemėje, o Kesas tuo metu parašė savo knygutėje keletą pastabų.

Pelnas iš trijų automobilių: trisdešimt tūkstančių frankų, ir tai pačia mažiausia kaina. Ir taip darant kas savaitę, o tai yra labai lengva, per metus atneštų...

Paskui šiek tiek žemiau:

Norėčiau pamatyti Žaną Rozjė ir sužinoti, kodėl ji privertė mane čia atvažiuoti.

Paskui jis iškart nuėjo miegoti, bet prieš tai kokią valandėlę galvojo apie blyksinčias nakties tamsoje geležinkelio linijas, žalias ir raudonas semaforų šviesas, pravažiuojančius tamsius traukinius. Tik štai apie Žaną Rozjė jis mąstė be atvangos. Ir, keistas dalykas, – jis mielai įsivaizduodavo

artumo su ja reginius, nors tada, tą lemiamą akimirką, liko jai abejingas.

Kitądien jis atsikėlė dešimtą valandą ryto. Apylinkes buvo užklojusi plonytė sniego danga. Tik keliuose jis nutirpo, o atšlaitėse ir tarp geležinkelio bėgių viskas baltavo. Roza, užsimetusi vien negliže, jau kuitėsi virtuvėje. Jis paklausė, kur jos brolis.

– Išvyko į Paryžių.

Dirbtuvėse krapštėsi vien Gerklūzas, kuris net iškišęs liežuvį it koks stropus mokinukas taisė mašinos starterį.

– Aš taip pat noriu nuvažiuoti į Paryžių, – tarė jis Rozai.

– Brolis sakė, kad neleisčiau. Atrodo, viską turėtumėte suprasti, kai perskaitysite rytinį laikraštį...

– Ir ką gi ten rašo?

– Nežinau. Dar neskaičiau.

Galėjai nujausti, kad ji tikrai nėra smalsi. Jai terūpėjo laiku sumesti svogūnus į puodą. Ji net neatsisuko, kai jis išskleidė laikraštį.

Turime pripažinti, kad su tokia keblia byla mus supažindino tik laikydamiesi didžiausio slaptumo. Vis dėlto mums leido pranešti, kad Kalėdų šventė ne visiems žmonėms buvo poilsis – komisaras Luka iš kriminalinės policijos tą dieną įdėjo nemažai triūso. Tad galima tikėtis, kad jei ne šią, tai kitą akimirką Amsterdamo satyro sulaikymas...

Tik ir kalbama apie jo maniją! Jis paniekinamai pabraukė žodį „satyras“ ir keistai šypsodamasis

pasižiūrėjo į nusisukusią Rozą, jos plačius klubus, kurie dar įspūdingiau atrodė pro peniuarą.

Kita vertus, Olandijoje sužinojome, kad byla gali įgauti neįtikėtiną mastą, prie viso to prisidėjus tam, jog Julijaus de Kostero Jaunesniojo bendrovė bus likviduojama per teismą. Ar sužinojęs, kad visos jo santaupos, įdėtos į bendrovę, kuri turėjo jomis rūpintis, buvo prarastos, Kesas Popinga nusprendė atkeršyti šeimininkui? Kito paaiškinimo reikėtų ieškoti...

Iš viso to jis geriausiai įsiminė tik du žodžius: „komisaras Luka". Paskui jis pasižiūrėjo, kas kunkuliuoja po puodo dangčiu. Vėliau iki vidurdienio visai ištuštėjusiame bistro jis lošė prie žaidimų automato, plepėdamas tik su šeimininku.

Kai Kesas grįžo atgal į dirbtuves, Guanas jau buvo grįžęs ir pusryčiavo. Beje, vos jį atpažino, nes jis vilkėjo elegantišku miestietišku kostiumu.

– Štai pagaliau ir jūs! – šūktelėjo gerokai susierzinęs. – Nesate išprotėjęs, ne? Kurgi buvote nuėjęs?

– Į nedidelę labai mielą kavinę.

– Ar žinote, kas darosi? Aš kalbėjausi su šeimininku šįryt. Vakar inspektorius išvertė iš lovos Žaną Rozjė ir nusivedė į Orfevro krantinę. Jei mes per jus iki ausų neįklimpsime į mėšlo krūvą, tai mums dar labai pasiseks!

– Ir ką ji pasakė?

– Kas?

– Žana Rozjė.

– Nieko nežinau. Šeimininkas jums griežtai draudžia išeiti iš kambario. Roza atneš jums pavalgyti. Nereikia, kad jus čia matytų bent keletą dienų, kol Luji pats duos ženklą...

– Jūs nevalgote? – abejingai paklausė Roza.

– Laukiu, kol man įdės.

– Kai jis jus čia atsivedė, nemaniau, kad viskas taip rimta. Paklausykite! Kas gi jums užėjo? Jūs trenktas, ar ne?

– Aš nesuprantu šito žodžio.

– Ar jums dažnai užeina tokios užgaidos smaugti moteris?

– Taip atsitiko pirmą kartą. Jei ji nebūtų juokusis...

Ir jis pradėjo kramtyti troškintą jautieną su keptomis bulvėmis.

– Taigi norėčiau iškart pranešti, jei, savo nelaimei, prisiliesite prie mano sesers, tai išmalsiu jums snukį! Jei būčiau žinojęs, koks gaidys esate...

Kesas nusprendė, kad jam neverta į tą prakalbą atsakinėti. Nes anas vis tiek nesugebėtų suprasti, todėl geriau valgyti toliau ir nieko nesakyti.

– Jei jau kartą užėjote į savo kambarį, tai nesumanykite niekur iš ten išeiti. Jau užtenka to, kad padarėte nesąmonę nuėjęs į Žiuvizi bistro! Bent jau nesikalbėjote ten su žmonėmis?

– Taip.

Juokingiausia, kad Guanas siaubingai išsigando, o Kesas išliko ramus ir valgė su didžiausiu apetitu.

– Pažiūrėsime, ar šeimininkas nebus padaręs kvailystės. Keista, bet iš pradžių jūs man pasirodėte visai įdomus žmogus!

Štai kur tikra diskusija! Dalyvaujant Rozai, kuri valgė prie stalo kampo, vis pašokdama pasižiūrėti viryklės kaip tikra gera šeimininkė, ir Gerklūzui, kuris tupėjo ant slenksčio, pasidėjęs lėkštę ant kelių.

Popinga nusprendė nesakyti, ką iš tiesų apie tai mano. Atrodė viską pasirengęs tyliai iškęsti, todėl Guanas tęsė:

– Šeimininkas sugrįš po trijų dienų. Kadangi šį vakarą jam jau reikia būti Marselyje, bet kai tik grįš...

Taigi sprendimas dėl Popingos buvo priimtas. Jis baigė valgyti, nusišluostė nosine lūpas ir pareiškė:

– Kylu į savo kambarį. Gero vakaro!

Jam niekas neatsakė, ir jis pasuko laiptų link, bet, dar neužkopus į viršų, Guanas šūktelėjo lyg apgailestaudamas:

– Jei jums ko nors reikės, tris kartus stuktelėkite koja į grindis. Virtuvė kaip tik po jumis. Roza išgirs...

Kesas visiškai nenorėjo miegoti. Jis pasirėmė alkūnėmis į palangę, tik langas čia buvo siaura anga, ir paleido žvilgsnį klaidžioti po fantasmagorišką peizažą, kur pradžioje driekėsi sniegu užkloti plotai, o toliau matėsi geležinkelio bėgiai, kažkokie statiniai, geležinės sijos – visa ta nedarniai išdėstyta didelės stoties materialioji dalis, vagonai be garvežių, šliuožiantys vieni patys, garvežiai be vagonų, riedantys ryžtingu ritmu, švilpukai, gaudesys ir keletas medžių, išvengusių susidorojimo, šakomis liūdnai išryškinančių juodą chaosą lediniame danguje.

Iš visko, kas jam buvo pasakyta, Kesas įsiminė vieną dalyką: Luji kažkur išvykęs arba turėjo išvykti į Marselį.

Apie ketvirtą valandą, sėdėdamas ant lovelės, po elektrine lempute be gaubto, jis dar kartą perskaitė:

Komisaras apklausė kažkokią Žaną R... iš Fromenteno gatvės 13, kuri...

Pasidarė šalta. Kesas užsimetė medvilninį apklotą. Jis prisitraukė lovelę prie virtuvės krosnies kamino, per jo kambarėlį išmūrytą stogo link. Piktai ūkė traukiniai. Triukšmai iš lauko susiliejo į vieną orkestrą: iškilmingi ir šaižūs garsai ir garo mašinų švokštimas. Kartais į tą melodiją įsiterpdavo plentu visu greičiu pralekiančio automobilio žviegimas.

Luji išvyko į Marselį... O šita tokia neišraiškingo veido Roza net neskaitė laikraščių, kad sužinotų, kas jis toks yra... O Luji turėjo jį kaip reikiant apdergti... Jei tik dabar negalvoja, kaip jį parduoti...

Bet tai neturi jokios reikšmės, ar ne? Jis galėjo tik gūžtelėti pečiais ir niekinamai pasižiūrėti į pernelyg šiurkštų megztinį, kombinezoną, trumpam iškraipiusį tikrąjį Popingą.

Jis tvirtesnis už juos visus, įskaičiuojant ir Luji, įskaičiuojant ir Žaną Rozjė... Visa ta gauja susieta su remonto dirbtuvėmis tokiu pat būdu, kaip *mamytė* susieta su namais, kaip Klasas susietas su savo klientūra ir Eleonora, kaip Kopenghemas

susietas su šachmatų klubu, kur taip veržiasi pasidaryti prezidentu...

Jis, Popinga, nesusietas su niekuo, su jokiu žmogumi, jokiais siekiais, apskritai su ničniekuo, ir tai patvirtintų...

VI SKYRIUS

Kaip kaminai nesugeba saugoti paslapties, ir antrasis Keso Popingos išpuolis.

Tikriausiai jis būtų užsnūdęs nuo šilto kamino alsavimo, kuris sklido nuo virstančių į jį liepsnų kaitros, jei nebūtų labai aiškiai išgirdęs, kaip virtuvėje atsidaro durys, prie viryklės artinasi žingsniai. Paskui visus kitus triukšmus užgožė židinyje žarstomų žarijų krebždesys. Ir į šiuos garsus įsiterpė Guano balsas, klausiantis:

– Ar pasiklausei prie durų? Ką jis veikia?

Ir niūrus Rozos balsas atsiliepė:

– Nieko nežinau. Nesigirdi, kad bent krustelėtų.

– Gal norėtum man paruošti puodelį kavos?

– Gerai! Tik ką tu čia krapštai?

– Juk matai! Bandau pataisyti žadintuvą, jis visai nenori eiti...

Kesas nusišypsojo. Jis įsivaizdavo juos abu: Guaną su šlepetėmis, prilipusia prie lūpos užgesusia cigarete, surauktais antakiais, ant virtuvės stalo bandantį išardyti ar surinkti žadintuvą, o

jo sesuo tuo metu, sprendžiant pagal tarškėjimą, pradėjo plauti indus.

– O ką tu manai apie tą tipą?

Balsai atsklisdavo labai prislopinti, nes apačioje kalbėjosi be jokio karščiavimosi, lyg iš dyko buvimo, su ilgais tylos intervalais tarp frazių. Kartais prabildantis traukinys nelauktai pertraukdavo pokalbį, ir likdavo tik nuotrupos.

Kesas užsimerkęs klausėsi, tuo pat metu mėgaudamasis šilumos dvelksmu nuo dūmtraukio.

– Manau, kad kažkoks keistuolis nevykėlis. Niekada tokiu nepasikliaučiau! Ką jis padarė?

– Aš ką tik sužinojau. Pasmaugė šokėją Amsterdame ir tikriausiai prieš tai buvo nugalabijęs dar vieną senį...

Kesas Popinga, nors ir buvo smarkiai aptingęs, negalėjo ištverti neištiesęs rankos ir neužrašęs raudonojoje knygutėje žodžio „nugalabijo".

Ten apačioje užvirė vanduo, Roza paskubomis puolė malti kavos, padėjo ant stalo puodelį ir cukrinę.

– Pavyzdžiui, jei būčiau atspėjęs, kur čia šuva pakastas...

– Tu matei Luji?

– Taip. Ir norėčiau žinoti, ką jis planuoja daryti dėl to draugelio iš viršaus.

– Tai ką jis sakė?

– Tu gi žinai, koks jis yra. Reikia manyti, kad viską pasvarstė ir nieko nedarys neapgalvojęs... Tik man visą laiką atrodo, kad jis daug fantazuoja. Jis bandė man įrodyti, kad laiko tą tipą saujoje ir gali spjauti jam į snukį, kada panorės. Bet

visų pirma, kaip aš jam atsakiau, tas tipas laiko ir mus...

– Gerk savo kavą, kol dar karšta... Kažkoks varžtelis mėtosi ant žemės...

– Kada šitaip atsakai Luji, tai jis susierzina ir pradeda rėkti, kad nuo tos akimirkos, kai prisiėmė visą atsakomybę, mes turime jam leisti veikti. Dėl manęs, aš jam atsakiau, tai viskas gerai. Mašinos sutvarkytos! Bet nelabai man patinka, kad čia gyventų toks gaidys kaip tas olandas... Tik įsivaizduok, kad jis trenktas ir gali eilės tvarka užšokti ant tavęs...

– Jis man nekelia baimės.

– Neskaičiuojant, kad tai mums gali bemat užtraukti kokius penkerius metelius... Mano galva, tai Žana pristojo prie Luji dėl to tipelio... Luji, nedrįstantis jai pasakyti „ne“, pasakė „taip“ rimčiau nepagalvojęs... Štai kaip yra! Pažiūrėsime, ar veikia...

Skambutis pasigirdo toks skardus, kad galėjai pamanyti matęs, kaip jis pagaliau pataisė žadintuvą.

– Ir jis eina?

Vietoj atsakymo – trinktelėjimas, kai įsiutęs remontininkas nusviedė žadintuvą į virtuvės kampą.

– Rytoj iš ryto nupirksi kitą... Ar dar neatnešė spaudos?

– Dar ne.

– Aš tai Luji patariau gerą dalyką. Jeigu jau mūsų rankose tokia proga, tai reikia pasinaudoti, kad gautume stogą. Jei tyliai pakištume satyrą policijai, tada, suprantama, pernelyg neišeitų į aikštę tai, kas siejasi su mūsų verslu...

– Ir ką jis atsakė?

– Nieko. Jis pagalvos apie tai grįždamas iš Marselio.

– Ar Olandijoje yra giljotina?

– Nežinau. Kodėl tu klausi?

– Taip sau.

Tyla. Paskui šiek tiek sutrikęs Guano balsas:

– Jei būtų žmogus kaip mes visi, aš taip nekalbėčiau. Betgi tu supranti, ką noriu pasakyti. Pati gi matei, kaip jis elgiasi. Eisiu paieškoti laikraščio, pabūk...

Kesas Popinga nė nekrustelėjo. Pro langelį jis tematė vos keletą spindulėlių, išdrikusių po dangų, o apačioje girdėjo, kaip iš vieno virtuvės galo į kitą mina fetriniai Rozos puspadžiai, atidarinėjamos spintų ir indaujų durys, dėliojami porcelianiniai ir fajansiniai indai, paskui staiga sušiureno į krosnį metamos anglys.

Visa tai truko labai ilgai. Guanui laikraščio paieškos tebuvo dingstis pasėdėti bistro ir, suprantama, sumesti kortomis beloto partiją, nes sugrįžo tik po poros valandų, o vakarienės stalas jau buvo padengtas.

– Niekas nebuvo atėjęs?

– Ne.

– O iš ten aukštai?

– Turėtų miegoti. Negirdėjau, kad vaikščiotų.

– Žinai, ką galvojau grįždamas? Kad štai tokie paukščiai visuomenei kur kas pavojingesni už mus. Kažkada Luji pasitaikė kartelį iššauti – tai nutiko Rošuaro bulvare, kai jį bandė apmauti. Šiuo atveju

bent jau žinai, kas ir dėl ko. Ogi jis!.. Ar galėtum pasakyti, ką jis galvoja, ką?

– Turėtų būti kas nors labai sumauta! – atsiduso Roza.

– Tai ko gi tu nori? Jei jau mano nuomone, tai tik pakartosiu, kad nemėgstu tokių dalykų savo namuose!.. O dar ir triušis! Kažkoks maitinimo abonementas, ar ne?

– Liko iš vakarykščio.

– Reikia jam nunešti pavalgyti.

– Tuoj nueisiu.

Netrukus Roza iš tikrųjų pabeldė į jo duris.

– Atidarykite! – net nelaukdama atsakymo šūktelėjo ji. – Štai jūsų vakarienė.

Popinga atsikėlė. Kai durys buvo pravertos ir Roza įžengė apsikrovusi padėklu, jis nutaikė akimirką atsidurti tarp jos ir staktos ir įdėmiai nužiūrėti ją nerimastingai primerktomis akutėmis.

– O jūs bent jau esate maloni su manimi! – tarė jis.

Galbūt jis dar nežinojo, ar nori jai tik sukelti baimės, ar čia jau kai kas rimčiau.

– Truputį pasiliksite su manimi, ar ne?

Ji atsisuko nerodydama jam jokių jausmų, apžvelgė jį nuo galvos iki kojų:

– Žiūrėk tu man! – išrėžė stačiokiškai.

Ir jos žvilgsnis sustojo ties pašnekovo akimis, priverstine šypsena, drebančiomis rankomis.

– Juk jūs manęs nesupainiosite su šokėja, ar ne? Bus geriau, jei pavalgysite ir eisite miegoti!

Šitaip be jokio triukšmo, priblokšdama vien savo laikysena, privertė jį pralaisvinti kelią. Jau atsidūrusi prie slenksčio, ji dar atsigręžė:

– Kai pavalgysite, jums tereikės palikti padėklą už durų.

Po akimirkos Popinga jau sėdėjo vos nespausdamas žando prie dūmtraukio. Ir netrukus jis išgirdo, kaip atsiveria ir vėl užsidaro įstiklintos virtuvės durys. Subildėjo kėdė – tai Roza sėdosi... Tyla... Stiklinė stuktelėja į butelį...

– Jis miegojo?

– Atrodo, kad taip.

– Nieko nesakė?

– O ką jis turėjo sakyti?

– Atrodo, girdėjau judu kalbantis.

– Aš jam pasakiau, kad pavalgytų ir paliktų padėklą už durų.

– Ar tau neatrodo, kad aš teisus, o Luji tiesiog neatsargus? Jei Luka privertė Žaną ateiti į Krantinę, tai reiškia, kad kažką sugalvojęs... Žana jau turėtų būti sekama, Luji taip pat. Tai dabar vis suku galvą, ar šiandien policija jau nesužinojo, kad su juo mačiausi. Įtariu, kad ir mane sekė...

– Tu nori jį įskųsti?

– Kaip čia pasakius, jei ne Luji...

Jis turėjo visiškai užsimiršti skaitydamas laikraštį, nes gana ilgai nieko nesigirdėjo. Pagaliau jis atsiduso:

– Ar jis jau nuėjo miegoti? Šiąnakt vis vien nieko neišeis! Einu, užrakinsiu dirbtuves.

Popinga, kaip Roza ir prašė, nunešė padėklą už durų ir labai rūpestingai jas uždarė. Paskui jis

nusivilko drabužius, kuriuos jam paskolino Guanas, ir apsirengė savo pilkuoju kostiumu, į kišenes susikišo visus, kiek dar liko, pinigus ir raudonąją užrašų knygutę.

Tik jis visiškai nedegė nekantrumu. Išsitiesęs lovoje, užsimetęs apklotą jis laukė. O brolio ir sesers pusėje ramiai nusirengta, apsikeitus keletu žodžių, pajudinus iš vietos kai kuriuos daiktus. Paskui jiedu atsigulė, dar nuo vaikystės kažkokiame skurdžiame kaime įpratę penkiese ar šešiese miegoti tame pačiame kambaryje.

– ...naktis, Roza!

– ...naktis!

– Nenoriu pasirodyti pranašu. Aš jaučiu tai, nors tu man nepritari. Bet pamatysi, kad buvau teisus!

– Pamatysime... – atsiliepė ji abejingai arba jau mieguistai.

Popinga palaukė ketvirtį valandos, paskui ištykojo pusvalandį, tada be jokio triukšmo atsikėlė, priėjo prie langelio. Snigo. Akimirką dar baiminosi: jei atvers langą, tai į namus bematant įsiverš visi manevrinės stoties triukšmai ir prikels brolį su seseria.

Bet jis žinojo, kad viskas įvyks labai greitai. Tiesiai po langeliu stovėjo senas furgonas, iki kurio nudrengto brezento tebuvo du metrai. Popinga akimirksnį pakibo tuštumoje ir krito žemyn, o dar po akimirkos jau bėgo per dykvietę, kuri driekėsi už dirbtuvių, palikdamas plonai iškritusiame sniege juodas pėdas.

Jis norėjo pasižiūrėti, kelinta valanda, ir pamatė, kad nebeturi laikrodžio, kurį paimti galėjo tik

Guanas. Paskui jis susiorientavo apylinkėse ir pasiekė Žiuvizi, ten turėjo pražingsniuoti pro bistro, kur visai neseniai žaidė lošimo automatu. Ir vos ten neįėjo, nes norėjosi pasirodyti tokiam, koks iš tikrųjų yra – su kostiumu ir pilku apsiaustu, su prisegamąja marškinių apykakle ir kaklaraiščiu.

Laikrodį jis surado stotyje – rodė be dvidešimt vienuoliktą. Jis įėjo į vidų ir maloniai paklausė tarnautojo, kada vyksta traukinys į Paryžių.

– Po dvylikos minučių, – atsakė šis.

Stoties perone jam pagaliau palengvėjo. Ne, remonto dirbtuvėse jis nė akimirkai nepasidavė baimei! Bet tokio jausmo jis dar neišgyveno nuo pat išvykimo iš Groningeno. Jam atrodė, kad atvykdamas į Žiuvizi jis nelauktai prarado visus pabėgimo suteiktus pranašumus.

Jis jautėsi panašiai, lyg vėl būtų patekęs į ponios Popingos ir Julijaus de Kostero globą, tik dabar juos pakeitė Luji, Guanas ir Roza.

Tačiau šie žmonės jį suprato nė kiek ne geriau negu Groningene. Kokį gi ten žodį apie jį pasakė Guanas? Ir atsivertė užrašų knygutę tik todėl, kad jį susirastų:

– *Nugalabijo!*

Štai šitoks jis jiems atrodo: *nugalabijo* Julijų de Kosterą ir yra *trenktas*!

Nemalonus jausmas buvo sudedamojoje lovelėje keletą valandų klausytis garsų iš virtuvės. Kesas net kažkurią akimirką pasijuto atsidūręs Groningene, kada, pavyzdžiui, jo kambaryje girdėdavosi, kaip už durų žmona plepa su tarnaite. Jos lygiai taip pat neskubėdamos košdavo frazes ir

apie žmones bei dalykus spręsdavo taip, lyg visas pasaulis negalėtų atsigėrėti jų intelektu...

Bet Guano nuomonė apie Luji vis dėlto buvo teisinga – kažkoks vaikėzas, kuris vaidino didelį viršininką, bet gerai nežinojo, ko pats nori...

Popinga dar niekuomet nesijautė toks tvirtas kaip dabar, matuodamas žingsniais stoties peroną, žiūrinėdamas turistines afišas ir rūkydamas cigarą. Jo mintys pleveno ištisu dangumi aukščiau visokių Luji, Guano, Julijaus de Kostero, visų tų kunkuliuojančių plepalais pagyrų puodų.

Jis buvo tikras, kad, nusipirkęs bet kurį laikraštį, suras ten apie save kokių nors žinių. Galbūt jau išspausdino jo naują nuotrauką? Jo ieškojo policija! Žmonės drebėjo vien nuo minties, kad kažkur netoli gali slampinėti Amsterdamo satyras.

O jis kuo ramiausiai išėjo iš savo prieglobsčio, nusipirko antrosios klasės bilietą, laukė traukinio ir rengėsi vykti į Paryžių, kur komisaras Luka vadovauja jo paieškoms.

Ar tai nepatvirtina, kad jis yra tvirtesnis ir protingesnis už juos visus? Ir jis padarys dar geriau: nueis pas Žaną Rozjė vien dėl to, kad tai pavojinga, kad tai vienintelis dalykas, kurio negalima daryti.

Beje, jis ir taip norėjo ją pamatyti. Buvo reikalų, kurie tarp jųdviejų liko nesutvarkyti.

Traukinys įriedėjo į peroną. Atsitiktinumas panoro, kad jis užimtų vietą kupė kartu su dviem sodietėmis moterimis tamsia apranga, plepančiomis apie svarbius kaimo įvykius, kaimynų ligas ir mirusius šiais metais.

Apdairiai įsitaisęs kamputyje, stebėjo jas vos tvardydamas beprotišką troškimą pareikšti:

– Leiskite man prisistatyti: aš esu Kesas Popinga, Amsterdamo satyras!

Jis to nepasakė, ne! Tik daug kartų apie tai pagalvojo. Ir jis atsidavė piktdžiugiškam malonumui įsivaizduoti sceną, kuri iš to išsirutuliotų. Kad ir kaip ten būtų, bet Paryžiuje jis sudėjo į vežimėlį savo bendrakelionių lagaminus, tačiau negalėjo ištverti ironiškai nenusišypsojęs, kai pramurmėjo gerai išauklėto žmogaus tonu:

– Aš jūsų paslaugoms!

Iš esmės štai ko jis norėjo: likti vienas, visiškai vienas, žinantis tai, ką jis žinojo, vienintelis, pažįstantis Kesą Popingą, ir klaidžioti minioje, vaikščioti pirmyn atgal tarp žmonių, stumdančių jį ir nežinančių, kas jis toks, ir galvojančių apie jį pagal perskaitytus laikraščius kvailus dalykus, visąlaik skirtingus.

Pavyzdžiui, šioms dviem moterims jis atrodė mandagus vyriškis, kokių šiais laikais nedažnai pasitaiko. Rozai... Iš tikrųjų tai ji aiškiai ir nepasakė, ką apie jį mano, bet buvo įsitikinęs, kad jį niekina, nes jai trūksta vaizduotės.

Jis jautėsi laimingas, sugrįžęs į Paryžių, vėl matydamas jo autobusus, taksi, žmones, žingsniuojančius visomis įmanomomis kryptimis, dievai žino kokio neegzistuojančio tikslo link. Jis turėjo laiko. „Pikratas“ nebūdavo uždaromas iki trečios ar ketvirtos valandos ryto, ir numanant, kad Žana Rozjė iš ten išeis viena, tai namuose ji bus gal apie penkiolika minučių po trečios ar šiek tiek vėliau.

Keistas dalykas – Kesas net nepasinaudojo Žana, kai ji visiškai jam priklausė, miegojo jo lovoje! O dabar, atvirkščiai, jis vien tik apie ją tegalvojo...

Bet dabar visai kas kita! Nuo šiol, kai ji viską žinojo, jį apėmė troškimas ją valdyti, sukelti jai baimę, nes ji buvo pernelyg subtili, kad atstumtų taip bukai kaip Roza.

Laukdamas ir neturėdamas ką veikti, jis užkalbino policininką ir paklausė, kaip surasti Kriminalinių tyrimų skyrių. Pateisinamas smalsumas, juk yra dėl ko! Visuose laikraščiuose, kur tik rašydavo apie jį, visur buvo minima kriminalinė policija ir komisaras Luka! Jis buvo patenkintas suradęs Orfevro krantinę ir virš prastai apšviestų durų perskaitęs: *Kriminalinė policija*. Jam būtų dar maloniau, jei būtų pamatęs ir patį komisarą, bet tai buvo kur kas sunkiau.

Jis turėjo pasitenkinti gerą valandėlę pasėdėjęs ant parapeto prie Senos ir pasižiūrėjęs į tris apšviestus langus antrame aukšte. Kieme pro dengtą monumentalią tarpuvartę matėsi policijos automobiliai ir viena mašina grotuotais langais.

Jis pasitraukė apgailestaudamas. Jam norėjosi įeiti į vidų, apžiūrėti viską iš arčiau. Sen Mišelio aikštėje jis atsigręžė ir pastebėjo policininką, matytą jau ne kartą, ir paklausė, kaip nueiti į Monmartrą. Klaustis kelio jam visai nebuvo reikalo, tik vien iš malonumo persimesti vienu kitu žodeliu su policijos pareigūnais. Ir jis patenkintas pamanė: „Jie ničnieko neįtaria...“

Jam neužtektų jėgų šitaip vaikščioti iki trečios valandos ryto, ir jis žygį pertraukdavo sustodamas

užeigose, kur prie pasagos formos barų, apkaltų skarda, sutiko keletą žmogystų, kurių gyvenimas, atrodė, yra kaip sustabdyta akimirka. Taip pat žmonių, kurie vien todėl, kad išgertų puodelį kavos, nutaisydavo svajingą išraišką. O kiti, alkūnėmis pasirėmę į barą, jau neturintys už ką gerti, žiūrėjo tokiomis tuščiomis akimis, kad vieną akimirksnį pamanydavai, kokie burtai jiems vėl padėtų atgauti sąmoningą būseną. Smulkutė mergina, tampiusi krepšį žibuoklių, jam priminė Kalėdų naktį ir kaip Žana Rozjė du kartus apsilankė pas jį tabako krautuvėlėje Duė gatvėje.

Guanas turėjo būti teisus – tai Žana prikalbino Luji juo pasirūpinti. Bet kodėl? Nes jis padarė jai įspūdį? Nesielgė su ja kaip kiti klientai? Ar galbūt sužinojus, ką jis padarė, jai sukilo smalsumas?

Kad tai galėjo būti iš gailesčio, jis tą mintį iškart atmetė. Ir ne vien dėl to, jog visiškai nenorėjo, kad jo gailėtųsi, bet todėl, kad Žana visai neatrodė gailestinga moteris.

„Dar visa valanda!“ – konstatavo jis nekantraudamas.

Kuo labiau artinosi ta akimirka, tuo daugiau jis apie ją galvojo ir vis bandė nuspėti, kaip viskas klostysis. Ir iki tol gėręs vien mineralinį vandenį, jis pradėjo stikliuką po stikliuko užsisakinėti konjako, ir karštis jam nuo to mušė į galvą.

Ir jau apie pusę trečios apžiūrinėdamas save veidrodyje Batinjolio bulvaro bare, jis mąstė: „Juk visiškai niekas nežino, kas įvyks!.. Tuo labiau aš... Tuo labiau Žana, laukianti, kada galės grįžti

namo!.. Luji dabar Marselyje... Guanas ir jo sesuo miega savo kambaryje, manydami, kad aš guliu lovoje... Niekas nežino...“

Jis paprašė paduoti laikraštį ir turėjo perversti net penkis puslapius, kol surado keletą eilučių apie save. Jis net susierzino, nes giesmelė buvo vis tokia pati:

Komisaras Luka tęsia Amsterdamo nusikaltimo tyrimą ir tikisi netrukus sulaikyti Kesą Popingą.

Dar vienas, prasimanantis visokių kvailysčių, – tai komisaras Luka, ir dar apie nieką neturintis žalio supratimo. Tikriausiai, ir visai logiška, kad visa tai laikraščiuose rašo vien todėl, idant pribaugintų Kesą.

Jis netgi buvo pasirengęs tučtuojau pašokti iš vietos ir nueiti įsitikinti, ar tikrai komisaras toks kietas, kaip nori pasirodyti. Fromenteno gatvėje jis tyčia pasirodė į akis policininkui, perėjo ja trejetą kartų, žvilgsniu išnaršydamas visus užkaborius, ir įsitikino, kad joks seklys nėra pasislėpęs netoli trylikto numerio.

Taigi niekas nė numatyti nenumatė, kad jis šiąnakt apsilankys pas Žaną Rozjė. Taigi Luka nieko nesuprato. Todėl Popinga ir toliau išliko už jį kietesnis.

Kokia būtų komisaro fizionomija, jei šiąnakt kas nors atsitiktų? Ir ką parašytų laikraščiai, vaikiškai kartojantys tas pačias raminamas frazes?

Galų gale kuo daugiau jis reikšis, tuo jo priešams liks mažiau galimybių, nes kiekvienas jo

veiksmas sukels tokias pačias visiškai prieštaringas naujas hipotezes ir tik beviltiškai viską supainios.

Kas gi jam trukdė veikti? Kas gi jam būtų sutrukdęs visai neseniai užpulti dvi moteris traukinyje, patraukti pavojaus sirenos rankeną ir ramiai išlipti, kada visi tik pultų zuiti koridoriais?

Jis lengvai surado „Pikratą“, kur praleido pirmąsias valandas Paryžiuje, ir šiek tiek pasivaikščiojo netoliese, laukdamas, kol klubas bus uždarytas. Iš tiesų, kai jis vos tik čia atvyko, tai dar nieko nežinojo. Ir neturėjo net laiko pagalvoti. Ir dabar jam pasidarė beveik gaila to naivuolio, kuris išlipo Šiaurės stotyje ir kuris taip skubėjo kuo greičiau užsisakyti šampano ir pasakoti visokias istorijas mergšei.

Iš kabareto išėjo dvi moterys, šokėjos, kaip ir Žana, bet jos kartu nebuvo.

Taip jis liūdnai širdyje prisivertė numatyti atvejį, kad ją bus parlydėjęs klientas, todėl, suprantama, viską reikia atidėti kitam kartui, gal iki rytojaus.

Bet ne! Ji išėjo! Užsivilkusi voverių kailinius, su žibuoklių puokštele atlape. Ir jos nenormaliai aukšti batų kulniukai sukaukšėjo per šaligatvį.

Ji tirtėjo nuo šalčio. Ėjo greitai, lenkdama tamsius namus ir beveik nesidairydama aplinkui, kaip žmogus, įpratęs visą laiką vaikščioti tuo pačiu keliu ir tokiu pačiu laiku.

Kesas ją sekė, eidamas kita gatvės puse, tikras, kad dabar ji niekur nuo jo nepabėgs.

Jis vis dėlto šiek tiek išsigando, kai ji įėjo į vieną tų retų barų, kurie dar tebeveikė, ir buvo gero-

kai nustebęs, kai pamatė pro langą, kad ji užsisako vien kavos su plakta grietinėle ir ten vilgo raguolį.

Vis dėlto niekas jos nepakvietė vakarienės. Ji valgė kažkur beprasmiškai žiūrėdama. Jis jau buvo pastebėjęs tokį žvilgsnį tų, kas užeina į panašaus pobūdžio maitinimo įstaigas. Ji panaršė rankinuke, užsimokėjo ir išėjo, ilgiau ten neužtrukusi.

Jis palaukė, kol ji paskambins į savo namų duris. Ir tą akimirką, kai nuskardėjo skambutis, jis prisiartino netardamas nė žodžio, o ji net krūptelėjo. Bet ji nepravėrė burnos, neišleido nė garso, tik baimė išplėtė jos žalsvų akių vyzdžius. Dėl to jis buvo tikras, nors ji tik gūžtelėjo pečiais ir pasitraukė, leisdama jam praeiti.

Liftas buvo toks siauras, kad jiedu keletą kartų susilietė. Žana jį ir įjungė, paskui nusiuntė atgal žemyn, susirado rankinuke raktus ir pagaliau pramikčiojo:

– Jūs norėjote ką nors pasakyti Luji?

Jis tik nusišypsojo ir pasižiūrėjo į ją. Ir ji sutriko, nes suprato, kad jis žino, atspėjo jos gudrybę. Tik jau įėjęs į kambarį, Kesas atsakė:

– Luji išvykęs į Marselį!

– Guanas jums pasakė?

– Ne!

Ji uždarė duris, uždegė lemputę virš jų. Butą sudarė trys kambariai ir vonia, viskas čia buvo senstelėję, gerokai perkrauta, visur ištiesti kilimai ir daugybė pigių puošmenų, viduryje kambario mėtėsi vakariniai bateliai, svetainėje ant stalo šalia pustuščio vyno butelio gulėjo džiūstantis sumuštinis.

– Ką gi jūs čia rengiatės daryti?

Pirmiausia jis pasistengė įsitikinti, ar jos akys tikrai žalios, kokios išliko jo prisiminimuose. Ir jam pasirodė, kad iš baimės jos pasidarė dar žalesnės.

– Būčiau galėjusi pašaukti namsargę...

– Ką ji čia darytų?

Ir, pasijutęs vyru, nusimetė apsiaustą, truktelėjo gurkšnį vyno iš to paties butelio ir atidarė miegamojo duris. Jis pastebėjo, kad ant naktinio staliuko stovi telefono aparatas, ir nusprendė būti budrus, bet Žana Rozjė jau pagavo jo žvilgsnį ir atspėjo ketinimus.

Buvo tikras malonumas žaisti su ja. Nuojauta jai kažką sakė, bet ji taip stengėsi išsaugoti šaltą kraują, kad jos jausmai atrodė beveik neįžvelgiami.

– Jūs nenusirengiate? – paklausė jis, nusirišdamas kaklaraištį ir nusisegdamas marškinių apykaklę.

Ji dar nebuvo nusivilkusi voverių kailinių ir tik kažkokiu kupinu nevilties judesiu paleido juos slysti nuo pečių.

– Kai tik sužinojau, kad Luji išvyko į Marselį, tai iškart sumaniau tuo pasinaudoti... O kieno čia portretas virš lovos?

– Mano tėvo.

– Vis dėlto gražus vyras! O tie jo ūsai tokie ypatingi...

Jis atsisėdo į Liudviko XIV stiliaus foteliuką nusiauti batų. O Žana Rozjė, visai priešingai, neskubėjo rengtis. Perėjusi keletą žingsnių per kambarį, ji atsistojo viduryje ir ištarė:

– Tikriausiai nesumanėte čia pasilikti?

– Bent jau iki rytojaus tai tikrai!

– Apgailestauju, bet tai neįmanoma.

Jai tam užteko drąsos. Bet prieš jos valią žvilgsnis ieškojo telefono aparato. Ypač tą akimirką, kai jis, užuot atsakęs, tik nusikvatojo ir nusiavė kitą batą.

– Jūs negirdėjote?

– Girdėjau, bet tai neturi reikšmės, ar ne? Pamiršote, kad mudu jau miegojome vienoje lovoje! Tą naktį aš buvau labai pavargęs. Ir dar aš jūsų visai nepažinojau. Nuo to laiko aš gailiuosi...

Ir jis liko sėdėti, patenkintas savimi, šiek tiek apimtas drebulio, nuo kurio jo balsas paduslėjo.

– Paklausykite... – ištarė ji. – Aš nenorėjau kelti skandalo ten apačioje, kviesti namsargės ir gyventojų... Žinau, kad jūs rizikuojate. Bet tučtuojau apsirenkite! Ir išsinešdinkite! Norėčiau tikėti, kad nesate šitaip išprotėjęs ir neįsivaizduosite, jog aš sutikčiau dabar...

– Dabar, kai – kas?

– Nieko!

– Dabar, kai... ką sužinojote? Sakykite! Dabar, kai sužinojote, kas atsitiko Pamelai? Atsakykite gi! Galiu jus užtikrinti, kad mane tai tiesiog siaubingai linksmina! Štai jau tris dienas spėlioju, ką jūs apie tai manote...

– Nesuteikite man tokio vargo!

– Trys dienos, kai aš kartoju: „Ji ne tokia kvaila kaip kitos...“

– Galimas daiktas, bet vis dėlto jūs išsinešdinsite.

– O jei neišsinešdinsiu?

Jis atsistojo priešais ją vienomis kojinėmis, segdamasis viršutinę marškinių sagutę.

– Tada tik jums nuo to blogiau.

Ir ji išsitraukė iš stalčiaus revolverį perlamutro rankena ir atstatė jį, nesitaikydama, net ne visai užtikrintai laikydama.

– Jūs šausite?

– Nežinau. Manyčiau.

– Kodėl? Taigi aš jus klausiu, kodėl daugiau nebenorite. Pirmą kartą aš nenorėjau.

– Meldžiu, išeikite!

Ji rengėsi nepastebimai prisėlinti prie telefono. Bet jos ne visai grabūs judesiai išdavė baimę, kurią taip norėjo nuslėpti. Turbūt ta baimė sujudino Keso viduje viską, kas sukėlė jam priepuolį. Bet aktorinių gebėjimų jis dėl to neprarado.

– Paklausykite, Žana, – verkšleno jis nunarinęs galvą, – jūs tokia pikta su manimi, o man tereikia, kad mane suprastumėte ir...

– Nesiartinkite.

– Aš nesiartinsiu, bet meldžiu mane išklausyti, atsakyti man. Aš žinau, kad Guanas ir jo sesuo nori perduoti mane policijai.

– Kas jums tai pasakė? – pasipiktino ji.

– Aš girdėjau, kaip jie apie tai kalbėjosi. Taip pat žinau, kad Luji tikisi išpešti iš manęs stambią sumą.

– Tai netiesa!

– Tiesa! Jis tikriausiai jums to nepasakė, bet prasitarė Guanui, o šis viską pakartojo seseriai. Aš klausiausi jų pokalbio. Aš pabėgau pro langelį ir atėjau...

Ji turėjo būti išmušta iš vėžių, nes jau tiek nesirūpino gynyba ir kažką galvojo, įbedusi žvilgsnį į grindų kilimą. O jis kuo išraiškingiau tęsė:

– Įrodymas, kad jūs kai ką žinote ir taip pat mane išduodate, – tai revolveris, kurio griebėtės...

– Čia ne dėl to!

Ji tuoj pat kilstelėjo galvą, atrodytų, buvo visai nuoširdi.

– O dėl ko?

– Nesuprantate?

– Norite pasakyti, kad keliu jums baimę?

– Ne!

– Taigi?

– Nieko!

Jam pavyko pasislinkti trejetą žingsnių arčiau. Dar pora žingsnių, ir jis visai šalia. Dabar jau viskas buvo nulemta. Jis net negalvojo, ką darys, bet žinojo, kad įvykis, taip sakant, bręsta.

– Taigi jums reikėtų žinoti vieną dalyką...

– Nutilkite!

– Jei ji nebūtų tokia kvaila...

– Nutilkite gi pagaliau!

Prarasdama kantrybę, ji mostelėjo ranka ir akimirkai nusuko revolverį į šoną. Kesas stulbinančiu tikslumu tiesiog žaibiškai tuo pasinaudojo. Jis užšoko ant jos, parbloškė ant lovos ir išplėšė ginklą. Tuo pat metu, kad neleistų rėkti, užmetė jai ant veido pagalvę ir užgulė visu svoriu.

– Pažadėkite, kad nepaskambinsite...

Ji priešinosi. Ir pasirodė labai stipri. Ji atstūmė pagalvę nuo veido, ir tada jis smogė jai į galvą

revolverio rankena kartą, du, tris kartus, nes jam terūpėjo, kad ji pagaliau nustotų judėti.

Kai jis jau avėsi batus, nusiplovęs rankas, ant kurių pastebėjo kraujo dėmių, buvo visiškai ramus, kaip apsilankęs pas Pamelą. Tik gal šį kartą ta ramybė buvo labiau slegianti, gal net liūdna? Kai jau buvo pasirengęs išeiti, jis vėl sugrįžo ir atsistojo prie lovos, palietė rudus Žanos plaukus ir suniurnėjo:

– Kaip blogai!

Ir tik leisdamasis laiptais jis gūžtelėjo pečiais ir įsikabino guodžiančios minties: „Dabar bent jau viskas baigta!“

Jis žinojo, kad vienintelis tegalės save suprasti. Kas gi iš tikrųjų yra baigta, to jis negalėjo paaiškinti. Tai buvo viskas, kas tik siejo jį su kitų gyvenimais. Nuo šiol jis liko visiškai vienas prieš visą pasaulį!

Jį trumpam apėmė panika. Jis tuščiai bandė atsidaryti duris pirmame aukšte. Nepažinodamas Paryžiaus, jis nežinojo, kaip čia viskas veikia; jis negalėjo nustygti vietoje, kaktą išpylė baimės prakaitas.

Jam dingtelėjo mintis, ar neužkopus į viršutinį aukštą ir nepralaukus ten iki ryto, kada gyventojai išeis iš namų. Bet atsitiktinumas lėmė, kad kažkas paskambino, ir durys atsidarė. Jis pamatė įeinant porelę, ji gerokai nustebusi net atsigręžė į tą sprunkantį šešėlį.

Vėl žmonės, kurie rytoj kažką pasakos apie jį policijai!

Monmartre buvo ramu. Net iškabos buvo užgesintos. Tik kartais išnirdavo retas taksi, siūlydamas paslaugas.

Tik kam jam reikia stabdyti taksi, jei net pats nežinojo, kur eina?

Bet vienas dalykas vis dėlto jam nedavė ramybės: akyse vis iškildavo Žanos Rozjė atvaizdas, kuri vėlavo grįžti namo ir kuri...

Nieko nepadarysi! Jis susistabdė pirmą pasirodžiusį taksi, tik jam buvo labai sunku paaiškinti, ko iš tiesų nori.

– Tai štai! Nuvažiuosite iki Fromenteno gatvės trylikto numerio. Užkopsite į ketvirtą aukštą pas panelę Rozjė. Ji laukia taksi, kad ją nuvežtų į geležinkelio stotį. Štai dvidešimt frankų avanso.

Vairuotojas, atrodė, nelabai juo pasitikėjo.

– Esate tikras, kad šita ponia?..

– Aš gi jums sakau, kad ji laukia taksi!

Tas tik gūžtelėjo pečiais ir įjungė variklį, o Popinga sparčiais žingsniais jau ėjo miesto centro link. Kas jam, jei paieška prasidėtų šiek tiek anksčiau ar truputį vėliau, nes jis buvo tikras, kad išsisuks.

Jį ypač pralinksmintų, jei sužinotų, kad Žana Rozjė pateikusi tikslius jo požymius ir pagelbėjusi policijai. Bet kažkoks slaptas balsas, prieštaraudamas sveikam protui, kuždėjo, kad ne.

Jis buvo pavargęs. Norėjo miegoti bent dvylika valandų, gal net visas dvidešimt keturias; tokia buvo jo savijauta kelias pastarąsias dienas.

Jei nueitų į viešbutį, jam reikėtų užpildyti anketą, gal net paprašytų iš jo dokumentų. Bet ar Žana neišmokė jo vienos gudrybės?

Ir jis toliau ėjo sparčiu žingsniu, kol pagaliau sutiko merginą, kuri tebeieškojo klientų, nors jau

buvo labai vėlu. Jis mostelėjo jai, ir ji nusekė paskui jį. Viešbučio kambaryje jis nusprendė apdairumo dėlei pasikišti pinigus po pagalve.

– Tu užsienietis?

– Nieko nežinau... Noriu miego!.. Štai, imk šimtą frankų... Palik mane ramybėje...

Ir tučtuojau užmigo, o susapnavo, kad vėl tapo Kesu Popinga, kurio *mamytė* tyliai rengėsi, žiūrinėjosi veidrodyje, išsispaudė spuogelį, o tarnaitė tuo metu bildėjo virtuvėje apačioje. Tik šita tarnaitė buvo Roza. Ir ji jam paskui pasakė, kai jis nusileido pas ją žemyn ir prisėlino iš užpakalio:

– Sugrįšiu į virtuvę tik tada, kai jūsų daugiau čia nebus!

Kažkoks balsas jam šnibždėjo į ausį:

– Dėmesio! Druskinėje laikomas cukrus... Jis labai netinka jaučių uodegų sriubai...

Jis laužė galvą, kaip atpažinti šį balsą, ir staiga viską nutvieskė šviesa: tai buvo Žana Rozjė, o jis virtuvės viduryje stovėjo vienomis kojinėmis, be prisegamosios apykaklės ir namuose buvo pilna svečių. Ji kvatojosi pabrėžtai pašaipiai jam metusi:

– Greitai apsirenkite! Ar nesuprantate, kad jus gali atpažinti?

VII SKYRIUS

Kaip Kesas Popinga įsitaisė kilnojamąjį namų židinį ir kaip jis nusprendė, kad jo pareiga yra suteikti postūmį prancūzų policijos tyrimui.

Dažnai pradedama nuo kokios nors smulkmenos, kartais visai nereikšmingos, ir visiškai to nesitikint atrandama labai svarbių dalykų.

Tą rytą žiūrėdamas į veidrodį, o visą tą procedūrą jis visuomet atlikdavo labai rimtai, Popinga pastebėjo, kad yra nesiskutęs nuo pat išvažiavimo iš Olandijos. Ir nors šeriai dar nėra nei labai tankūs, nei labai šiurkštūs, vis dėlto patrauklios išvaizdos jam nesuteikia.

Jis pasisuko lovos link, ant jos krašto moteris, kurios net nepažinojo, pasilenkusi movėsi kojines.

– Kai būsi apsirengusi, nueisi man paieškoti skutimosi mašinėlės su peiliukais, skutimosi muilo, teptuko ir dantų šepetėlio...

Kadangi davė jai pinigų į priekį, tai ji galėjo ir negrįžti, bet pasirodė sąžininga ir parėjusi netgi pateikė tikslią ataskaitą, kiek išleidusi. Paskui, nežinodama, ar turi išeiti, ar pasilikti, vėl atsisėdo ant lovos krašto ir žiūrėjo, kaip Popinga skutasi.

Tai buvo viename Monmartro priemiesčio viešbutyje, tik kur kas mažesniame už tą Viktoro Masė gatvėje. Apskritai netgi atrodė taip pat, lyg ant lovos krašto sėdėtų Žana Rozjė, tik, taip sakant, trimis ar keturiomis kategorijomis prastesnė.

Bet šita moteris, kurios net vardo nežinojo, elgėsi visai priešingai ir kaip įmanydama stengėsi jam suteikti malonumą, bandė atspėti jo skonius. Tai ji įrodė graudžiai atsidusdama:

– Tau turėtų būti liūdna, ar ne? Galiu prisiekti, kad tau širdį spaudžia kažkoks skausmas...

Tik jos balse girdėjosi kur kas daugiau pasitikėjimo negu abejonės gaidų ir todėl ji priminė kortų būrėją.

– Kodėl tu taip kalbi? – paklausė jis, muiluodamasis žandą.

– Kadangi pradedu pažinti vyrus... Kiek amžiaus man duotum?.. Tokia, kokią tu mane matai, aš esu trisdešimt aštuonerių metų, mano mažyli! Aš gerai žinau, ko nesakoma. Taigi supranti, kaip dažnai matau tokius kaip tu, kurie tave nusiveda ir nieko nedaro. Pavyzdžiui, daugelis išlaukę tinkamo momento jau kaip pradeda kalbėti ir vis kalba, kol išdėsto visas savo istorijas... Mes esame tam labai pravarčios!.. Išklausome viską, ir tai nesukelia jokių pasekmių...

Scena buvo beveik patriarchališka: Kesas nuoga apdribusia krūtine, petnešomis, nukritusiomis ant blauzdų, ir meiliu čiauškėjimu jį viliojanti moteris, laukianti, kol jis bus pasirengęs. Keisčiausia, kas jam išliko atmintyje, kad, pasak jos, yra liūd-

nas – tai dar viena atrasta jo nauja asmenybė, ir nereikia pamiršti to užsirašyti! Ir jis nustojo klausytis, ką ji kalba.

Skutimasis jo mintis nukreipė kita linkme. Jis pamanė, ar nereikėtų nueiti ir nusipirkti kelioninio lagaminėlio, į kurį sudėtų vertingesnius daiktus.

Mat rimtame viešbutyje, jei ten apsistoji be bagažo ir vienas, vienintelei nakčiai, iškart rizikuoji patraukti dėmesį. Su lagaminėliu jį palaikys komivojažieriumi. Tik ką jis veiktų su tuo vadinamuoju lagaminėliu visą dieną? Paliktų geležinkelio stoties saugojimo kameroje? Kur pasidėtų kavinėje?

Jis nusprendė jokiu būdu nenakvoti du kartus toje pačioje vietoje. Jau pastebėjo, kad žmonės, kurie leidžiasi užklumpami, išsiduoda kam nors iš aplinkos netikėtų abejonių sukeliančia smulkmena.

„Jokio lagaminėlio!“ – sumurmėjo jis, rūpestingai valydamas skutimosi mašinėlę ir vyniodamas ją į laikraščio skiautę.

Pridėkime, kad nemenka rizika tapti *žmogumi su lagaminėliu*, ir to elementaraus daikto užteks, kad kas nors įskųstų jį policijai.

Jo pranašumas prieš kriminalinių istorijų herojus, apie kuriuos jis skaitė laikraščiuose, visokius vagis, žudikus, besislapstančius sukčius, pasireiškė taip, kad jis manė apie šituos dalykus panašiai kaip apie Julijaus de Kostero Jaunesniojo bendrovės reikalus, tai yra šaltakraujiškai, visiškai atsietai, lyg būtų visiškai niekuo dėtas.

Iš tikrųjų jis svarstė vieną sprendimą po kito ir pagaliau netikėtai paklausė savo bendrės:

– Ar tokiuose viešbučiuose kaip šis reikia rodyti dokumentus?

– Niekada! Kartais jie paprašo pasakyti pavardę, kad įrašytų į kortelę. Bet kartą per du ar tris mėnesius per patį nakties vidurį įsiveržia policija ir prikelia visus klientus. Taip būna dažniausiai tada, kai viešbutyje gali būti apsistojęs koks nors pravažiuojantis reikšmingas veikėjas iš užsienio, sietinas su pasikėsinimais.

Kesas suvyniojo teptuką, muilą, dantų šepetėlį ir susidėjo viską į kišenes, kur jau gulėjo jo raudonoji užrašų knygutė ir pieštukas. Tai ir buvo visas jo namų ūkis.

Kaip praktiška! Jis galėjo eiti, kur tik norėjo, kaskart nakvoti vis kitame viešbutyje, netgi rinktis juos skirtinguose Paryžiaus kvartaluose. Ne prie širdies jam buvo tik tos gaudynės, apie kurias pasakojo mergina. Bet jis apskaičiavo, kad būtų tik viena galimybė iš šimto jį nutverti.

– Ar nenuvesi manęs papusryčiauti? – paklausė ji.

– Būčiau linkęs vis dėlto ne...

– Aš ir nereikalauju. Tai pasakiau tik todėl, kad suteikčiau tau malonumo. Taigi tau daugiau manęs nereikia?

– Ne!

Jie atsisveikino šaligatvio pakraštyje, gatvėje, užkimštoje daržovių pardavėjų vežimėliais. Popinga jau nebeturėjo rankinio laikrodėlio, bet sankryžoje pamatė kabantį laikrodį, kuris rodė penkiolika po dvyliktos.

Kvartalas jam visai patiko, nes tirštai knibždėjo įvairiausių socialinių kategorijų atstovų, o barai net braškėjo nuo lankytojų.

„Su trimis tūkstančiais frankų, kurie man dar liko, – skaičiavo jis, – sugebėsiu vos kokį mėnesį prasilaikyti, bet čia surasiu būdą, kaip apsirūpinti pinigais...“

Taip jis iš karto pasidarė gobšus, nes tie pinigai, kuriais iki šiol taip švaistėsi, dabar įgijo ypatingos vertės, panašiai kaip skustuvas kišenėje, lagaminėlis, kurio atsisakė, ir bet kuri smulkmena jo gyvenimo plano, kurį dabar stengėsi apmesti.

Šitaip jis išstovėjo kone valandą prie Paryžiaus plano ties metro įėjimu. O topografijai jis turėjo puikią atmintį. Kvartalai, pagrindinės miesto arterijos, bulvarai išsidėstė pagal savo vietas jo atmintyje taip tiksliai lyg žemėlapyje, ir kada jis vėl leidosi į kelią, tai Paryžiuje jau galėjo orientuotis nieko nesiklausdamas.

Pusryčių valgyti jis nenorėjo, bet bare išgėrė dvi dideles stiklines pieno su raguoliais ir į didžiuosius bulvarus nusipirkti popietinių laikraščių atėjo kaip tik tuo metu, kada jie turėjo pasirodyti.

Nuo pat ryto jis bandė apsimesti, kad negalvoja apie Žanos Rozjė likimą, bet iš tikrųjų buvo labai susirūpinęs ir godžiai vartė laikraščių puslapius. Ir buvo baisiai apstulbintas, susierzinęs, jautėsi net užgautas, kad nerado apie tai nė eilutės. Apie jį apskritai daugiau nieko nerašė, lyg Pamelos istorija būtų visiškai pamiršta. Netgi priešingai, be saiko išsiplėsta aprašinėjant niūrią dramą, kuri išsirutuliojo Paryžiaus–Bazelio eksprese.

Suprantama, jei Žana Rozjė būtų mirusi, tai ir visi laikraščiai sukiltų ant kojų. Taigi...

Jeigu tiktai ne... Kas žino, ar čia nebus kokie spąstai, o policija nuslėpė nusikaltimą, tikėdamasi, kad jis kaip nors neapgalvotai išsiduos? Jei tik jis galėtų pamatyti komisarą Luka ne vien pro lango stiklą! Tuomet galėtų įvykdyti vieną sumanymą. Bent jau galėtų įvertinti, koks jis žmogus, o tada jau ir numanyti kai kurias gudrybes, kurių galima iš jo tikėtis...

Nieko nepadarysi! Jis buvo sumanęs vieną dalyką, kurį galėjo atlikti be didesnės rizikos. Juk Žanos kambaryje ant naktinio staliuko stovėjo telefonas...

Jis nuėjo į aludę, telefonų knygoje susirado Rozjė numerį, paprašė, kad telefonistė sujungtų, ir išgirdo nepažįstamą balsą, bet iš tonacijų galėjo spręsti, kad ji buvo tam tikro amžiaus moteris.

– Alio! Paprašyčiau panelę Rozjė, jei ji yra?

– O kieno vardu turėčiau kreiptis?

– Pasakykite, kad čia prašo vienas toks draugas...

Šitaip jis sužinojo, kad ji nėra mirusi! Kurį laiką tvyrojo tyla, paskui:

– Alio! Turite ką nors perduoti? Panelė Rozjė smarkiai negaluoja ir negali prieiti prie aparato...

– Tai rimta?

– Ne, nėra rimta, bet...

Užtenka! Jis padėjo ragelį ir sugrįžo į pagrindinę aludės salę ieškodamas vietos atsisėsti, bet tik po keliolikos minučių pakvietė padavėją ir paprašė, kad atneštų kokius nors rašymo reikmenis.

Jo nuotaika buvo visiškai subjurusi. Jis ilgai galvojo, ką turėtų pasakyti. Pagaliau tvirta rašysena jis užmetė pradmenis:

Pone komisare,

Manyčiau, mano pareiga yra pranešti, kad šiąnakt įvykdytas naujas nusikaltimas, kuris turės nemažą reikšmę Popingos byloje. Galbūt galėtumėte nuvykti į panelės Rozjė namus Fromenteno gatvėje ir apklausti, kokiomis aplinkybėmis ji tapo tokios būklės, kokios dabar yra...

Jis suabejojo pamanęs, ar pernelyg anksti neatskleis kortų, paskui piktdžiugiškai tęsė prisimindamas Guaną ir jo seserį:

Kita vertus, aš naudojuosi šia proga, kad galėčiau bendradarbiauti su prancūzų policija, kuri taip rūpinasi manimi, jog aš savo ruožtu taip pat turėčiau ja pasirūpinti.

Jeigu tik galite, tai pačiu artimiausiu metu imkitės griežtų priemonių prieš automobilių vagių gaują, kuri išplėtojusi veiklą didžiuliu mastu. Tai ta pati gauja, kuri, be kita ko, Kalėdų naktį pavogė tris automobilius Monmartro kvartale.

Nusiųskite būrį policijos pareigūnų į naktinę pasalą prie „Guano ir Borė" autoremonto dirbtuvių Žiuvizi miestelyje. Nėra reikalo vykti jau pačią artimiausią naktį, nes ten nieko nevyks, kai gaujos vadas išvažiavęs į Marselį. Bet jau kitomis naktimis galėsite pradėti sekti. Labai mane nuviltumėte, jei nesugebėtumėte susitvarkyti iki sausio pirmosios.

Turėjau garbės į jus kreiptis, pone komisare, ir išreiškiu ypatingą pagarbą.

Kesas Popinga

Labai patenkintas jis viską perskaitė, užklijavo voką, užrašė adresą ir pasišaukė padavėją.

– Sakykite! Jei laiškas pateks į paštą tučtuojau, tai kada jis nueis?

– Paryžiuje? Rytoj iš ryto... Bet galite siųsti pneumatiniu paštu, ir jis nueis greičiau kaip per porą valandų...

Nespėdavo praeiti ir valanda, kaip jis sužinodavo kokį nors naują dalyką. Taigi jis išsiuntė laišką pneumatiniu paštu ir pasitraukė iš to kvartalo, nes tyčia naudojosi aludės blankais.

Buvo ketvirta valanda. Darėsi gana šalta, ir apie gatvės žibintų dujų degiklius ėmė telktis permatoma migla. Nesustojamai žingsniuodamas, jis priėjo Seną ten, kur ir tikėjosi prieiti, tai yra prie Naujojo tilto, ir perėjo juo į kitą miesto pusę.

Jis nėjo, kur pakliūva. Buvo nusistatęs aiškų kelionės tikslą. Dabar, kai jau pakankamai dėmesio skyrė būtiniems reikalams, jam norėjosi atsipalaiduoti, sužaisti šachmatų partijėlę.

Tačiau kurgi užsienietis, atvažiavęs iš Groningeno ir nieko čia nepažįstantis, gali tikėtis susirasti partnerį? Nebent vienintelėje vietoje, didžiojoje kavinėje, esančioje netoli universiteto fakultetų, todėl gausiai lankomoje studentų.

Argi Paryžiuje turėtų būti ne taip? Taigi jis pasuko į Lotynų kvartalą, paskui pagrindine jo gatve, Sen Mišelio bulvaru. Be abejonės, jis jautėsi

šiek tiek išmuštas iš vėžių, nes ten šurmuliuojantis sambrūzdis neturėjo nieko bendra su iškilia Groningeno ramybe, bet tai jo neatgrasė.

Kokiame tuzine kavinių, kurių vidų jis apžiūrėjo pro langus, apskritai nebuvo žaidžiami jokie žaidimai, ir jautėsi, kad žmonės, atėję ten pasėdėti, nelinkę pernelyg ilgai užsibūti.

Bet pasižiūrėjęs į kitą bulvaro pusę, kažkokios aludės antstate, jis pastebėjo už užuolaidų išryškėjančius siluetus, kurie mosikavo biliardo lazdomis.

Jis pasijuto toks išdidus, lyg jau būtų laimėjęs šachmatų partiją. Po akimirkos jį apėmė dar didesnis pasididžiavimas, kai, apžiūrėjęs visą aukštą, atrado kuklią prirūkytą salę, kur lempos su žalsvais gaubtais apšvietė keliolika biliardo stalų, o už jų ir daugybę staliukų, prie kurių buvo žaidžiama kauliukais, kortomis ir šachmatais.

Lygiai taip pat oriai, lyg būtų gimtajame šachmatų klube, jis nusivilko sunkų apsiaustą, pakabino jį ant pakabos ir nuėjo į tualetą nusiplauti rankų, ten susišukavo, išsivalė panages, o sugrįžęs prisėdo prie dviejų jaunuolių, žaidžiančių šachmatais. Po kiek laiko jis užsisakė pusę bokalo tamsiojo alaus ir prisidegė cigarą.

Gaila, kad jis buvo nusprendęs du kartus nesirodyti toje pačioje vietoje, kitaip ši kavinė būtų pati ta, kur mielai praleistų visas popietes. Ir jokios moters, o tai jam iš tikrųjų buvo malonu! Priešingai, čia dauguma lankytojų buvo jauni vyrukai, studentai, kai kurie iš jų net nusimetė švarkus, kad būtų patogiau žaisti biliardą.

Vienas šachmatininkas prie staliuko, dėvintis raginius akinius, buvo japonas, o kitas šalia – stambus šviesiaplaukis vaikinas, pilnakraujo veido, kuriame atsispindėjo visi jo jausmai.

Kesas, jausdamasis lyg gimtajame Groningene, išsitraukė iš kišenės akinius auksiniais rėmeliais, rūpestingai nusišluostė stiklus ir tik tada užsidėjo ant nosies. Po to slinko minutė po minutės, o jis nieko kito neveikė, tik stebeilijosi į šachmatų lentą, kur figūros taip pat puikiai užimdavo vietą jo atmintyje kaip ką tik ten buvę Paryžiaus plano kvartalai.

Net kvapas, kuriame maišėsi alus, cigarai ir pjuvenos, kaip čia viskas priminė Groningeno šachmatų klubą. Net padavėjo aistra, kai jis pertraukdavo savo darbą, kad atsistotų žaidėjams už nugaros ir jo smerkianti veido išraiška komentuotų partijos pabaigą.

Štai tokioje aplinkoje Kesas galėtų išsėdėti valandų valandas nė nekrustelėdamas, užsimetęs koją ant kojos, o cigaro pelenų antgalis paprastai pailgėdavo tris keturis centimetrus!

Ir tik tada, kai japonas pasidarė labai jau nelaimingas ir, mąstydamas daugiau kaip dešimtį minučių prie lentos, nedrįso pajudinti figūros, pagaliau jis leido cigaro pelenams nukristi ant žemės ir iš lėto pratarė:

– Jūs laimėsite dviem ėjimais, ar ne?

Azijietis atsisuko į jį nustebęs ir dar labiau nusiminęs, nes buvo įsitikinęs, kad yra negrįžtamai ir beviltiškai prapuolęs. Jo varžovas buvo ne ką mažiau apstulbęs, nes niekaip negalėjo įsivaiz-

duoti, kokiu būdu gautų šachą ir matą, kai buvo visiškai tikras, kad laimės.

Įsitvyrojo tyla. Japonas ištiesė ranką savo bokšto link ir grąžino jį atgal į tą pačią vietą, lyg figūra būtų padaryta iš įkaitintos ikį raudonumo geležies, pasižiūrėjo į Popingą lyg prašydamas patarimo, kai blondinas dar kartą išanalizavo padėtį, ir tik atsiduso:

– Pavyzdžiui, aš nematau, kaip...

– Gal leistumėte?

Geltonodis linktelėjo, kad taip. O varžovas laukė skeptiškai šypsodamasis.

– Štai pastatau žirgą čia... O ką jūs darote?

Nė trupučio negalvodamas šviesiaplaukis jaunuolis atsakė:

– Aš jį nukirsiu bokštu.

– Labai gerai! Aš perkeliu valdovę per du langelius į priekį. Ir ką jūs dabar darysite?

Šį kartą jaunuolis jau neberado, ką atsakyti, kurį laiką sėdėjo sutrikęs, paskui perkėlė savo karalių per vieną langelį.

– Ir štai! Dar per langelį į priekį keliu valdovę ir skelbiu šachą bei matą! Juk nebuvo sunku, ar ne?

Ir tyčia laikėsi pabrėžtinai kukliai, bet jo veidas švytėjo iš pasitenkinimo. Abu jaunuoliai buvo taip sužavėti, kad net nedrįso pradėti naujos partijos.

Japonas, dėjęs pastangas perprasti tuos genialius ėjimus, pagaliau pramurmėjo:

– Gal norėtumėte sužaisti?

– Aš užleidžiu jums savo vietą... – sumurmėjo jo draugas.

– Na jau ne! Jei jums tinka, tai aš žaisiu prieš jus abu vienu metu... Sėsite prie skirtingų šachmatų lentų...

Galėjai akivaizdžiai pastebėti, kad jo rankos, kai jas glostėsi, o tai jis dabar ir darė, yra gražios, nors, žinoma, putlios, užtat baltos, dailiai nulipdytos iš gana geros tešlos.

– Oficiante! Atneškite dar vienus šachmatus...

Komisaras Luka dar nebuvo gavęs laiško, bet, kai pora partijų bus sužaista, jam kaip tik perduos jį į rankas ir jis, be abejonių, tekinom nuskubės į Fromenteno gatvę.

Jaunuoliai dar jautėsi įbauginti, ypač kai Popinga, išsidrėbęs priešais juos ant sofutės, pasidavė paniekinamo malonumo pagundai, be visa ko, dar stebėti ir biliardo partiją.

Jis perstatinėjo figūras nedvejodamas, nors žaidė iškart prie dviejų lentų. Abu jo priešininkai ilgam susimąstydavo, ypač japonas, kuris nusprendė laimėti.

„Kaip apsirūpinti sąrašu kavinių, kur žaidžiama šachmatais?“ – vis pagalvodavo Popinga.

Jam atrodė, kad jų turėtų būti tiesiog daugybė, nes visai neseniai, tyrinėdamas Paryžiaus planą, padarė reikšmingą atradimą. Groningene, kaip ir daugumoje miestų, yra vienintelis centras, aplink kurį gyvenamieji namai išsidėsto panašiai kaip vaisiaus minkštimas apie kauliuką.

Tačiau Kesas konstatavo, kad Paryžiuje ne tik ne vienas, ne du ir net ne trys tokie centrai, bet kiekviename kvartale yra savo „kauliukas“, aplink

kurį išsidėsto kavinės, kino teatrai, šokių salės ir judriausios gatvės.

Taigi Grenelio gyventojas neis į Sen Mišelio bulvarą pažaisti šachmatais, nei Mon Suri parko apylinkių gyventojas ten nepasirodys. Vadinasi, tereikia gerai paieškoti, ir kiekviename kvartale...

– Aš labai atsiprašau... – tarė jis apsimestinai sumišęs. – Bet malonėkite patraukti atgal savo rikį... Jeigu ne, tai pasistatysite sau šachą nuosava valdove...

Jaunasis blondinas išraudo ir pramikčiojo:

– Ėjimas atliktas...

– Na jau ne! Meldžiu jus...

O japonas visą laiką skersakiavo į savo draugo žaidimą, kad nekartotų tų pačių klaidų.

– Ką jūs studijuojate?

– Mediciną, – atsakė japonas.

O blondinas norėjo būti dantų gydytoju, ir jam tai visai pritiko.

Nežiūrint viso nervingumo ir susikaupimo, japonas buvo sumuštas pirmas. Jo draugas tada net įsikarščiavo, bet dar prasilaikė vos keletą minučių.

– Ko galėčiau jums pasiūlyti? – jam atrodė, kad turi tai ištarti.

– Nieko! Tai aš perku išgerti.

– Juk mes pralošėme.

Jis vis dėlto užsispyrė juos pavaišinti ir prisidegė naują cigarą, dar patogiau išsidrėbęs ant sofutės.

– Kas yra svarbu, argi ne, – tai laikyti galvoje visą figūrų išdėstymą ir nepamiršti, kad rikis saugo valdovę, valdovė saugo žirgą, o...

Ir vos sugebėjo susilaikyti nepridūręs:

– ...Luji, kurį Žana Rozjė bus įspėjusi, dabar jau turėtų sėdėti Marselio traukinyje... O komisaras Luka šiuo metu jau atvažiuoja į Fromenteno gatvę, ir Žana negali suprasti, kas čia dedasi... O Žiuvizi Guanas neišdrįsta paskambinti iš baimės, kad gali išsiduoti, kai Roza...

Jis tęsė:

– Be to, reikia atidžiai stebėti priešininko taktiką, o pačiam jos griežtai nesilaikyti... Įsivaizduokite, kad naudojuosi kažkokia taktika... Galiu sumušti vieną iš judviejų, bet kitas perkąs visą mano žaidimą, ir aš atsidursiu nepavydėtinoje padėtyje...

Jis buvo toks patenkintas savimi, kad, jaunuoliams jam padėkojus ir išėjus, pasiliko sėdėti toliau, įsikandęs cigarą, įsikišęs ranką į liemenės iškirptę, iš tolo stebėdamas biliardo partiją ir sunkiai atsispirdamas pagundai pats sužaisti.

Juk jis galėjo ir prie biliardo stalo padaryti lygiai tą patį kaip ką tik prie šachmatų lentos – paprasčiausiai prieiti prie kurio nors žaidėjo, ištraukti jam iš rankų lazdą ir įvaryti gražų penkiasdešimtuką taškų rutulį po rutulio.

O jo priešininkai visiškai nepastebėjo, netgi per visą tą kartu prabėgusį laiką, kad jis įsitaisė priešais kitoje salės pusėje išdėstytus veidrodžius. Šviesa nerėžė akių, o salėje buvo blausu nuo pypkių ir cigarečių dūmų, tad Popingos atvaizdas, atmušamas veidrodžio, atrodė išplaukęs, netgi gana mistiškai, ir jis gėrėjosi savimi, suapvalinęs aplink cigarą lūpas.

Laikrodis žalsvo emalio ciferblate rodė šeštą valandą. Kad greičiau slinktų laikas, jis išsitraukė užrašų knygutę, bet ilgam susimąstė prieš kažką užrašydamas.

Kadangi jam gerai matėsi, kad kas dieną tuščiai praslinks begalė valandų, net jei jis miegotų kaip tik įmanoma ilgiau. Klaidžioti gatvėmis ilgiau kaip tris ar keturias valandas jis negalėjo, nes pavargdavo, o ilgainiui tai įgrisdavo iki koktumo. Reikėjo kažkaip susiorganizuoti tokių pramogų kaip dabar ir kad jos tęstųsi kiek įmanoma ilgiau, idant jis išliktų pakilios nuotaikos, išsaugotų proto aiškumą.

Pagaliau jis pasižymėjo:

Antradienis, gruodžio 28 diena. – Pabėgta iš Žiuvizi pro langą. Dvi moterys traukinyje. Fromenteno gatvė, pas Žaną, kuri nesijuokė. Imtasi priemonių ją lengvai apsvaiginti. Esu tikras, kad ją dar pamatysiu.

Trečiadienis, gruodžio 29 diena. – Dėl viso to miegota Monmartro priemiestyje su moterimi, kurios pamiršau paklausti vardo. Jai atrodžiau liūdnas. Nusipirkti būtiniausi tualeto reikmenys. Parašyta komisarui Luka ir žaista šachmatais. Savijauta puiki.

To užteko. Kad tai jam padėjo tiksliai prisiminti visas prabėgusias valandas, patvirtintų įstrigusi galvoje viena smulkmena – tas lagaminėlis. Jis jo nenusipirko, kad netaptų *žmogumi su lagaminėliu*. Tikrai reikėjo vengti pernelyg krentančių į akis

žymių. Tačiau vis žiūrėdamas į veidrodį jis suprato, kad cigaras tampa vienu jo išskirtinių požymių. Pavyzdžiui, tie du jaunuoliai nepamirš, kad jis rūkė cigarą. Juolab padavėjas toje aludėje, kur jis rašė laišką siųsti pneumatiniu paštu. Jis apsižvalgė aplinkui ir įsitikino, kad iš penkiasdešimties lankytojų vos du žmonės rūkė cigarus.

Žana Rozjė tai žinojo! Guanas žinojo! „Pikrato" metrdotelis žinojo! Moteris, kuri jį paliko apie vidurdienį, taip pat tai pastebėjo.

Vadinasi, jeigu jis nenori tapti *žmogumi su cigaru*, tai turi rūkyti ką nors kita, pypkę ar cigaretes. Ir cigaro jis atsižadėjo labai apgailestaudamas. Juk tai sudarė gyvybiškai jautrią jo asmenybės dalį.

Priėmęs sprendimą, nedelsdamas jį ir įvykdė: sutraiškė peleninėje tai, kas dar liko iš cigaro, ir prisikimšo tą juokingą pypkę, kurią buvo nusipirkęs Žiuvizi.

Šiuo metu komisaras Luka tikrai turėjo būti Fromenteno gatvėje ir tęsdamas tyrimą pradėti namsargės ir tikriausiai tų dviejų namo gyventojų, su kuriais jis susidūrė koridoriuje, apklausą. Ir jis panoro iškrėsti smagų pokštą – paskambinti komisarui ir pasakyti:

– Komisaras Luka? Čia Kesas Popinga! Ką manote apie pranešimuką, kurį perdaviau? Matote, aš jums dovanoju premijos taškų, nes esu geras žaidėjas...

Bet tai buvo pavojinga. Jis įtarė, kad telefono linijos galėjo būti perklausomos, bet ir šitai jam

nesutrukdė pasismaginti. Pačiame salės kampe stovėjo telefono kabina. Jis nusipirko žetonų ir paskambino į tris laikraščius, kurie apie jį paskelbė ilgiausius straipsnius. Paskutiniajame jis netgi pakvietė prie telefono redaktorių, kuris pasirašė ties ta rašliava:

– Alio!.. Kesas Popinga šiąnakt Paryžiuje surengė naują išpuolį... Galite tuo įsitikinti, jei nuvyksite į Fromenteno gatvę, numeris tryliktas... Taip... Sakote?..

Kitame linijos gale nepažįstamas balsas kartojo:

– Kas prie telefono?.. Tai jūs, Maršando?..

Jį supainiojo su nuolatiniu laikraščio reporteriu.

– Betgi ne, joks ne Maršando! Čia Kesas Popinga su jumis kalba! Labą vakarą, pone Saladenai! Pasistenkite daugiau nerašinėti kvailysčių, ypač, kad aš esu beprotis...

Jis pasiėmė skrybėlę, apsiaustą, nusileido laiptais ir pėsčiomis nukulniavo į kvartalą, kur buvo numatęs pernakvoti, tai yra Bastilijos link.

Toks buvo vienintelis patikimas būdas – keisti ne vien restoranus bei viešbučius, bet taip pat ir jų kategorijas. Jis buvo įsitikinęs – jei du kartus apsistojo tam tikros kategorijos viešbutyje, tai jo ieškos visuose tokio pobūdžio viešbučiuose. Jis netgi buvo įsitikinęs, kad šiąnakt Monmartre komisaras Luka išnaršys daugumą tokių nakvynės įstaigų.

Jis jautėsi visai kaip tie du jaunuoliai, su kuriais žaidė šachmatais, vis laukusiais lemtingo kirčio, ir jis pagaliau kirto!

Tačiau Bastilijos kvartale jis nusprendė pavakarieniauti už fiksuotą keturių ar penkių frankų kainą ir nakvoti viešbutyje už dešimt frankų.

Pavyzdžiui, jis dar nenusprendė, ar miegos vienas, kaip jau du kartus teko, ar atsives kompanionę.

Apie tai jis galvojo visą kelią, netgi kai jau priėjo Sent Antuano gatvę. Pagaliau nusprendė, kad tai ne ką mažiau pavojinga, jei tik ne dar daugiau, kaip lagaminėlis ar cigaras. Jis įsivaizdavo policijos raportus, mintyse kartodamas:

Paprastai nakvoja žemos kategorijos viešbutyje su atsitiktine kompanione...

Ir policija stebės visas vieteles, kur tik laisvo elgesio moterims įprasta verbuoti klientus!

„Taip neatsargu!" – nusprendė jis.

Lygiai taip pat neatsargu būtų žaisti šachmatais įvairiose vietose, nes viskas pasibaigs taip, kad raporte atsiras pastaba:

Popietes leidžia laiką žaisdamas šachmatais Paryžiaus ir jo apylinkių aludėse...

Bent jau šitaip, komisaru Luka dėtas, būtų koregavęs asmens bylos duomenų kortelę, neužmiršdamas pažymėti, kad kišenėje jis nešiojasi skutimosi mašinėlę, teptuką, muilą barzdai ir dantų šepetėlį.

O pagalvojus, kad tokio pobūdžio pranešimų gali pasirodyti visuose Paryžiaus laikraščiuose...

Jis skynėsi kelią per minią, išilgai apšviestų parduotuvių vitrinų, ir netgi prisivertė nusišypsoti, pagalvojęs apie tokių pastabų pasekmes.

Pirmiausia visose kavinėse, kur tik galėjai žaisti šachmatais, lankytojai gana įtariai žvalgysis vieni į kitus ir galbūt netgi žaidžiant partiją padavėjas išnaršys apsiaustus, ypač pilkus, kad įsitikintų, ar kišenėse nėra skutimosi mašinėlės arba teptuko.

O jau moterys... Jos įžvelgs Popingą visuose klientuose, ir Kesas buvo įsitikinęs, kad pasipils daugybė įskundimų...

„Šito tai nereikia...“ – vis kartojo jis.

Ir vis dėlto jis jautė pagundą tapti personažu, kurį ką tik nusipiešė. Jis atmetė tokią pagundą, pabandė išlikti šaltakraujis ir, kad išblaškytų tokias mintis, nusprendė po vakarienės nueiti į kiną.

Jis pavalgė už fiksuotą penkių frankų kainą, bet sumokėjo vienuolika, nes negalėjo atsisakyti papildomo patiekalo ir deserto. Jį aptarnavo moterys baltomis prijuostėmis, ir jam dingtelėjo mintis, ar ta jį aptarnavusioji galėtų jį prisiminti. Iš smalsumo davė jai penkis frankus arbatpinigių.

Ar ji nebus nustebusi, netyrinės jo dėmesingai ir nenustatys panašumų tarp to žmogaus, apsirengusio pilkai, jo svetimšalio akcento ir satyro, apie kurį rašė laikraščiai?

Kad nors ką! Ji įsimetė pinigus į kišenę ir tęsė savo darbą, lyg būtų davęs jai kokius penkiasdešimt santimų ar porą frankų.

Kinas buvo priešais – „Sen Polio“ kino teatras. Jis nusipirko bilietą ložėje, nes nevengė būti

matomas. Bilietų kontrolierė čia buvo apsirengusi raudonai, visai kaip grumas „Karltono“ viešbutyje Amsterdame.

Ir jis nusprendė pasielgti visai priešingai. Jis jau nedavė arbatpinigių, ir ji nueidama pasitenkino vien pabambėjusi, bet ypatingo dėmesio į jį neatkreipė.

Tai bent dienelė! Net nesitiki, kad jau praėjo. Dar pagalvojus, koks tylos sąmokslas jį supo.

Žana Rozjė neįspėjo policijos! Laikraščiai daugiau neberašė apie bylos tyrimą! Guanas nerodė jokių gyvybės žymių! Luji tebebuvo Marselyje, o ta moteris iš ryto pasitenkino vien paskelbusi, kad jis yra liūdnas, lyg dažnai su juo matytųsi.

Groningene jis niekados neidavo į kiną, nes *mamytei* atrodė, kad tokia pramoga yra vulgari. Kiekvieną žiemą jie įsigydavo abonementą į ketvirtadienio koncertus, ir tokios pramogos turėjo užtekti.

„Sen Polio“ kino teatre Popinga užsikrėtė savotiška karštligės atmosfera. Jis dar nepažinojo tokio pobūdžio visuotinai lankomų salių, kur susikemša daugiau kaip tūkstantis žmonių, susispaudusių vieni prie kitų, valgančių apelsinus ir čiulpiančių rūgščias karameles.

Jam už nugaros driekėsi žmonių užkimšta galerija ir kai atsigręžė, pamatė šimtus veidų, nutvieskiamų ekrano mirgėjimo, ir tai jam pasirodė įspūdinga.

O pagalvojus, kad kažkuris iš jų imtų ir šūktelėtų:

– Tai jis!.. Amsterdamo beprotis!.. Žmogus, kuris...

Kaimyninėse ložėse visai priešingai – tik storos kailiniuotos moterys, jaunos moterys rausvomis kaip dešrelės rankomis, drūti ponai, taigi visas kvartalo komersantų elitas.

Per pertrauką jis pajuto kažką panašaus į galvos svaigulį, todėl nedrįso įsimaišyti į šitą minią, kuri lingavo tai baro, tai pisuarų link. Jis pasiliko žiūrėti reklaminių filmų, ir prekių siūlymai jam priminė apsipirkimus Groningene, kada *mamytė* užsisakinėdavo visų didžiųjų Olandijos parduotuvių katalogus.

O ką gi veikia *mamytė* šiuo metu? Apie ką ji galvoja? Ji vienintelė kalbėjo apie amneziją, nes, be abejo, skaitė *Telegraaf* laikraštyje ištraukomis spausdinamą karo romaną, kuriame kontūzytas vokiečių kareivis užmiršo net savo vardą ir tik po dešimties metų grįžo į savo namų židinį, ten pamatė savo žmoną antrąkart ištekėjusią, o vaikai jo neatpažino.

O Julijus de Kosteras? Visą laiką gerdamas „Mažajame šventajame Jurgyje" jis pripasakojo tiek visokių dalykų, bet pasirodė geras nenaudėlis, nes, nepaisant girtumo, taip ir nepasakė, kur vyksta. Kiek Popinga jį pažinojo, tai Paryžiuje jo negalėjai sutikti, nebent Londone, kur jam būtų geriau. Be abejo, bus apsirūpinęs slaptais pinigėliais ir ten su jais, prisidengęs kitu vardu, imsis naujo verslo ir krausis pelną.

Kai žmonės užėmė savo vietas, o salėje pasidarė tamsu, alyvinė šviesa užtvindė ekraną ir orkestras užgrojo kažką labai ilgesingai, labai švelniai. Popinga nuo to labai susigraudino. Kartu su visa

sale jis plojo iš visų jėgų, tik jam visai nepatiko tas didis filmas, pasakojantis advokato ir jo profesinių paslapčių istoriją.

Šalia jo sėdinti stora dama, geriausiai apsirengusi iš visų ložių, nes dėvėjo audinių kailinius, be perstojo kartojo savo vyrui:

– Kodėl jis nepasako teisybės?.. Kaip kvaila!..

Paskui filmas baigėsi, ir visi pasuko prie išėjimo, lėtu žingsniu juodos angos link į gatvės šaltį, kur krautuvės jau buvo uždarytos ir burzgė kaitinami automobilių varikliai.

Popinga nusižiūrėjo vieną viešbutį Birago gatvės kampe. Tokį viešbutį, kuris, jo galva, turėjo būti labai pigus ir be jokių patogumų.

Ir patvirtinimas, kad tai buvo būtent tokia kategorija, kurios jis ieškojo, – gal už penkiasdešimties metrų nuo pastato užsiglaudęs šešėlyje moters siluetas.

Parsivesti? Ar neparsivesti? Žinoma, jis nusprendė, kad...

Bet tai neturėjo jokios reikšmės. Policija šiuo metu negalėjo to žinoti.

Iš tiesų jis nemėgo būti vienas nei naktį, nei juolab iš ryto, kai keldavosi. Tada jis būdavo priverstas žiūrėti į veidrodį ir nutaisinėti visokias grimasas vis klausdamas savęs:

– Jei mano burna būtų šitokia... Ar nosis šitokia...

Pirmyn! Dar bent kartelį! Tik vieną sykį! Tereikėjo sužinoti, kokios kategorijos moterų galima sutikti šiuose tamsiuose Birago gatvės užkaboriuose. Jis abejingai praėjo susikišęs rankas į

kišenes, ir vos tik jie susigretino, drovus balsas pramikčiojo:

– Ateini?..

Jis nutaisė abejojantį veidą, apsigręžė, dujinio žibinto šviesoje apžiūrėjo jauną, išblyškusį, smarkiai ištįsusį veidą. Ji dėvėjo nepernelyg šiltą apsiaustą, iš po beretės draikėsi sutaršyti plaukai.

– Tiks! – nusprendė jis.

Ir jis nusekė paskui ją. Dabar jis žinojo, kaip tai daroma. Jie praėjo pro vestibiulį, kur geraširdė storulė dėliojo pasiansą.

– Į septintąjį!.. – nurodė ji.

Nieko sau, vėl septintasis!

Ten nebuvo net tualeto, tik užuolaida, dengianti fajansinį dubenį. Popinga, net nepažvelgęs į savo kompanionę, pradėjo dėliotis muilą, skutimosi mašinėlę, teptuką.

– Pasiliksi visai nakčiai?

– Na žinoma!

– Ak!

Neatrodė, kad tai būtų ją pernelyg nudžiuginę, tik ką darysi!

– Tu ne iš šito kvartalo?

– Tikrai ne!

– Užsienietis?

– O tu?

– Aš bretonė, – atsakė ji, nusiimdama beretę. – Bent jau būsi malonus? Buvai kine, mačiau tave iš ten išeinant...

Ji kalbėjo tam, kad kalbėtų, galbūt norėdama suteikti jam malonumo. Iš tikrųjų ji tik papildė pustuštį kambarį kaip baldas, o jis tuo metu

kruopščiai užsiėmė tualetu, paskui pasižiūrėjo ir įsitikino, kad lova beveik švari, tada išsitiesė ramiai atsidusdamas.

Jis dabar tikrai norėtų pamatyti komisaro Luka žmoną. Tik ką *jis* sugalvotų jai pasakyti apie jį, rengdamasis gulti į lovą? Kad tokiu metu, kaip ir visi žmonės, jis gulasi miegoti.

– Ar man palikti šviesą?

Ji buvo tokia liesa, kad jam kilo noras nukreipti žvilgsnį kitur.

VIII SKYRIUS

Apie sunkumus atsikratyti senų laikraščių ir apie amžinosios plunksnos ir laikrodžio naudą.

Tą rytą į užrašų knygutę jis beveik neturėjo ko užrašyti:

Jos tikrasis vardas yra Ziulma. Duota dvidešimt frankų ir nedrįsta prieštarauti. Atsidūsta, kai aš rengiausi:

– Galiu lažintis, kad tau labiau patinka riebios. Tu tik pasakyk, aš tau atvesiu kokią nors savo draugę!

Neplautos kojos.

Jis taip pat pažymėjo, kad būtina nusipirkti laikrodį, nes lauke pasižiūrėdavo į gatvės laikrodžius arba pamatydavo laiką kavinėje, o dabar iš pat ryto pasijuto sutrikęs, negalėdamas sužinoti, kelinta valanda.

Ir jis labai nustebo, kad išėjo į lauką aštuntą valandą, nes jį suklaidino triukšmingas rytinis šio kvartalo šurmulys.

Kai Ziulma, apsirengusi žalsvu apsiaustu, platoku per pečius, jau nuėjo savo keliu, Popingai, vos prisiartinus prie laikraščių kiosko, net širdis pašoko krūtinėje.

Visi jie išsijuosę pagaliau vėl rašė apie jį, skirdami dvi ar net tris skiltis, ir dar pirmajame puslapyje! Jo nuotrauka neišspausdinta tik dėl to, kad jau anksčiau buvo pasirodžiusi. Užtat buvo nufotografuota Žana Rozjė ir jos kambarys.

Jis turėjo tvardytis, kad iš karto nenusipirktų visos rytinės laidos laikraščių ir nenulėktų į kurią nors kavinę skaityti.

Taigi buvo labai sunku išlaikyti šaltakraujiškumą, kai skilčių skiltys tiesiog trimitavo apie jį, pateikdamos pačias skirtingiausias nuomones. Žmonės praeidavo, nusipirkdavo laikraštį, bet tik kurį nors vieną, ir skubėdavo metro įėjimo link.

Jis iš pradžių pasirinko tris reikšmingiausius dienraščius ir nusinešė juos į barą Bastilijos aikštėje. Niekas nė neįtarė, kokios vidinės audros jį purto, nes jis paprasčiausiai gėrė kavą ir skaitė, dar kartą perskaitydavo taip susižavėjęs, tuo pat metu ir įskaudintas, bet apimtas tokios pačios karštinės.

Kaip jam pagaliau pavyko atgauti įprastą praktišką mąstyseną? Juk jis nusprendė išsaugoti vien tik šiuos straipsnius, kita vertus, nelabai galėjo išeiti pasivaikščioti po miestą su tuzinu laikraščių kišenėje.

Jis dar pamąstė, nusileido į tualetą, ten kišeniniu peiliuku išsipjovė viską, kas jam buvo aktualu. Liko tik atsikratyti visų tų šitaip suluošintų laikraščių. Ir jam atrodė, kad geriausias sprendimas – numesti

juos kabinose. Tai jam kainavo ištisą pusvalandį pastangų, nes tokios šūsnys popieriaus nepralįsdavo į kanalizaciją. Jam prireikė daugelį kartų nuleidinėti vandenį, kas kartą laukti, kol bakelis prisipildys, ir kai sugrįžo į barą, jautėsi kaip tikras ligonis.

Taigi reikėjo keisti taktiką ir ką nors daryti su ta dvidešimčia dienraščių, kuriuos jis nusipirktų visą dieną vaikščiodamas po miestą kiekviename kioske po tris, kad su tokiais pluoštais pagaliau nepatrauktų dėmesio.

Pirmuosius tris perskaitė bistro, kurį surado Henriko IV bulvaro ir krantinių sankirtoje. Ir ten jis išmetė į Seną apipjaustytus laikraščius.

Dėl kitų jis nuėjo į kitą kavinę Austerlico krantinėje ir sekė juos pasroviui, kol jie nuplaukė iki pat Bersi krantinės.

Kadangi Senos pakrantėse nesurado jaukių kavinių, tai po pietų sugrįžo į Liono stoties rajoną, kur užtiko jam patinkančią aludę. Ir porą valandų, prisiglaudęs kampe prie krosnies, jis užsiėmė darbu, prieš tai apsirūpinęs amžinąja plunksna, nes jo rašiklis pasiliko Groningene.

Jam teko susitaikyti su išlaidomis perkant laikrodį ir amžinąją plunksną – dvidešimt frankų už laikrodį ir trisdešimt du už plunksną – tik dėl to, kad turėjo rimtai padirbėti. O patirtis jam parodė, kad negalima rašyti plunksnomis, kurios duodamos kavinių lankytojams.

Kavinėje jis tepaprašė popieriaus. Paskui jis pradėjo smulkia, taisyklinga rašysena, nes žinojo, kad laiko turi užtektinai ir nenorėjo, kad nuo skubos maustų riešą.

Pone vyriausiasis redaktoriau,

Šis laiškas buvo adresuotas pagrindiniam Paryžiaus laikraščiui, nes jis skyrė jam kone tris skiltis ištisai, o specialusis korespondentas net dviem dienoms pasiliko Olandijoje. Kesas jį rinkosi ne vien dėl tiražo, bet ir todėl, kad šis leidinys buvo vienintelis, išspausdinęs straipsnį kultūringu pavadinimu.

Pamelos žudikas tyčiojasi iš policijos, iš anksto perspėdamas apie naują piktadarybę, o ji į tai visiškai nereaguoja.

Jis turėjo marias laiko. Ir jam reikėjo pasiieškoti tinkamų frazių. O krosnis šniokštė visai kaip Groningene, staliukai buvo apsėsti ramių lankytojų, laukiančių savo traukinio.

Pone vyriausiasis redaktoriau,

Pirmiausia prašau man atleisti už prastą prancūzų kalbą, bet pastaraisiais metais Olandijoje turėjau ne per daugiausia galimybių ją vartoti.

Įsivaizduokite, kad visuose laikraščiuose žmonės, kurie jūsų nepažįsta, rašinėja, kad esate šioks ir anoks, ir tai visiškai nėra tiesa, o jūs gi esate visai kitoks. Esu tikras, kad jums tai būtų nemalonu ir panorėsite išsakyti visą teisybę.

Jūsų redaktorius nuvyko į Groningeną ir išklausinėjo žmonių, bet tie žmonės nieko negalėjo žinoti, todėl jie tyčia melavo ir dar kai kurie melavo be tyčinių paskatų.

Aš noriu viską ištaisyti ir pradedu nuo pačios pradžios, nes tikiuosi, kad paskelbsite šį raštą, nes jis yra teisingas ir visiems parodys, kaip galima tapti auka dėl to, ką prikalba kiti.

Iš pradžių straipsnyje kalbama apie mano šeimą. Ir pasakojama remiantis mano žmonos žodžiais, kuriuos ji pasakė reporteriui:

„Aš negaliu suprasti, kas atsitiko, ir niekas negalėjo to numatyti. Kesas yra kilęs iš labai geros šeimos ir baigęs aukščiausios kokybės aukštuosius mokslus. Kai jis mane vedė, buvo ramus ir protingas jaunuolis, vien tesvajojo apie tai, kaip sukurti šeimos židinį. Nuo tos akimirkos visus tuos šešiolika metų jis buvo puikus vyras ir tėvas. Jis pasižymėjo tiesiog nuostabia sveikata, bet turėčiau pasakyti, kad šį mėnesį vakare, kai buvo smarkiai pašalę, jis pargriuvo ir susitrenkė galvą. Gal kaip tik dėl to jam prasidėjo proto sutrikimai ir amnezija? Jis tikrai nebūtų to padaręs atsakingai išmanydamas esamą reikalą, todėl negali būti atsakingas...“

Kesas užsisakė antrą kavos ir vos nepaprašė cigaro, bet prisiminė savo apsisprendimą, todėl atsiduseęs prisikimšo pypkę, perskaitė šias keletą užrašytų eilučių ir ėmėsi tuos teiginius neigti.

Štai ką, pone vyriausiasis redaktoriau, norėčiau pasakyti šia tema:

1. Aš nesu iš labai geros šeimos. Bet jūs suprasite, kodėl mano žmona, kurios tėvas buvo burmistras, bandė pasakoti tokius dalykus žurnalistams. Mano motina dirbo pribuvėja, o tėvas buvo architektas. Iš

tiesų tai tik motina rūpinosi šeima. O tėvas, kai eidavo susitikti su užsakovais, tai tik šiaip plepėdavo ar gerdavo su jais, nes deryboms buvo pernelyg nerimtas ir bičiuliškai nusiteikęs. Paskui jis pamiršdavo su jais susiderėti dėl kainos ar netgi užmiršdavo darbe atlikti kokią nors smulkmeną, todėl visuomet patirdavo įvairių nemalonumų.

Bet jis dėl to nenusimindavo. Tik atsidusdavo:

– Esu per geras žmogus!

Bet mano motina šito nenorėjo klausytis, ir nebuvo nė dienos, kad namuose nekiltų vaidų. Jie pereidavo į tikras rietenas, kai mano tėvas būdavo išgėręs daugiau negu paprastai, o motina šaukdavo mano seseriai ir man:

– Pasižiūrėkite į šitą žmogų ir pasistenkite niekados nebūti į jį panašūs! Jis varo mane į kapus!

2. Matote, pone vyriausiasis redaktoriau, kad mano žmona nepasakė tiesos. Tuo labiau apie aukščiausios kokybės išsilavinimą. Nors ir įstojau į Jūrų mokyklą, tačiau niekada neturėjau kišenpinigių, todėl negalėjau linksmintis su draugais. Taigi pasidariau paniurėlis ir veidmainis.

Galiausiai mūsų namuose viešpatavo skurdas, tik to niekas pašalinis negalėjo matyti. Pavyzdžiui, tomis dienomis, kai per vakarienę valgydavome tik sausą duoną, motina uždėdavo ant ugnies du ar tris puodus, jei kas netyčia ateitų. Šitaip galėjai pamanyti, kad ji verda kažkokius prašmatnius patiekalus!

Su žmona susipažinau, kai tik baigiau mokslus. Ji dabar teigia, nes taip reikalauja padorumas, kad mes susituokėme iš meilės.

Tai netiesa. Mano žmona gyveno mažame kaimelyje, kur jos tėvas buvo burmistru, o ji norėjo gyventi tokiame dideliame mieste kaip Groningenas.

O man glostė savimeilę, kad vedu turtingo ir gerbiamo žmogaus dukterį, kita vertus, iki aštuoniolikos metų ji prabuvo pensione.

Jei ne ji, būčiau plaukiojęs. Bet ji pareiškė:

– Niekada netekėsiu už jūreivio, nes jie geria ir žvalgosi į moteris!

Jis išsitraukė iš kišenės straipsnį, kad dar kartą perskaitytų, nors mokėjo jį beveik atmintinai.

3. Gali atrodyti, pasak ponios Popingos, kad šešiolika metų aš buvau puikus vyras ir tėvas. Tai dar mažiau teisinga negu visa kita. Niekada neapgaudinėjau žmonos tik dėl to, kad Groningene šito neįmanoma daryti, jog niekas nesužinotų. O ponia Popinga pavertė mano gyvenimą pragaru.

Ji niekada nešaukdavo kaip mano motina. Tik štai ką ji darydavo, jei netyčia nupirkdavau kokį daiktą, kuris jai nepatikdavo, ar surūkydavau vienu cigaru per daug. Ji sakydavo:

– Labai gerai!

Paskui dvi ar tris dienas apskritai su manimi nesikalbėdavo, klaidžiodama po namus ir visa savo išvaizda rodydama, kad ji yra nelaimingiausia moteris pasaulyje. Jei vaikai dėl to stebėdavosi, tai ji tik atsidusdavo:

– Tai jūsų tėvas privertė mane kentėti... Jis manęs visiškai nesupranta!

Kadangi esu žaismingo būdo, stengiausi vengti tokią scenų. Ir man tik su išlygomis pavyko pasiekti, kad tuos šešiolika metų tenkinčiausi vieną vakarą per savaitę skirdamas šachmatams ar biliardui.

Kai gyvenau su motina, svajodavau turėti pinigų, kaip ir kiti, kad galėčiau pasilinksminti mieste kartu su draugais, taip pat svajodavau gražiai rengtis, užuot dėvėjęs pasiaurintas senas tėvo drapanas.

O jau gyvendamas savo namuose, tiksliau, pas žmoną, visus tuos šešiolika metą pavydėdavau tiems žmonėms, kurie gali vakare išeiti kur tik nori ir niekam nieko nesakyti, kurie už parankės vedasi gražią moterį, sėdasi į traukinius ir kažkur važiuoja...

Kad aš būčiau puikus tėvas, tai visai nemanau. Aš visą laiką nekenčiau savo vaikų. Kai jie gimė, sakiau, kad jie gražūs, idant įtikčiau ją mamytei, bet man jie pasirodė tiesiog šlykštūs. Ir mano požiūris per tą laiką nedaug pasikeitė.

Teigiama, kad mano duktė labai protinga, nes ji niekada nekalba, bet aš žinau, kad ji tiesiog neturi ką pasakyti. Dar daugiau, ji yra arogantiška, pučiasi prieš savo drauges, kad gyvena gražiame name. Vieną kartą nugirdau tokį pokalbį:

– Ką gi veikia tavo tėvas?

– Jis yra Kostero bendrovės direktorius ir akcininkas...

Tai visiškas melas! Suprantate? O štai berniūkštis neturi jokią tokiam amžiui būdingų trūkumą,

todėl esu linkęs manyti, kad jis nieko gero nepasieks gyvenime.

Kad sugalvojau jiems visokių žaidimų, pagal kuriuos galėtum pasakyti, jog esu puikus tėvas, tai čia apgavystė. Visa tai prasimaniau tik todėl, kad vakarais man pačiam būna nuobodu. Aš nuobodžiauju visą laiką. Pasistačiau vilą, bet ne tam, kad būčiau labai norėjęs ten gyventi, o vien dėl to, kad, būdamas jaunas, pavydėdavau draugams, kurie gyveno vilose.

Aš nusipirkau lygiai tokią pačią krosnį, kokią mačiau pas turtingiausią savo draugą. Taip pat darbo stalą kaip...

Bet tai jau įtrauktų mus pernelyg toli... Aš niekada nebuvau berniukas iš geros šeimos, nei gerai išauklėtas, nei geras vyras, nei geras tėvas. Ir mano žmona tai tvirtina vien todėl, kad pati save įtikintų esanti ir gera žmona, ir gera motina, ir toliau tokia pati giesmelė.

Buvo vos trečia valanda. Jis dar turėjo laiko pagalvoti ir leido jį apatiškai stebėdamas lipnią kavinės atmosferą, kuri vis labiau tirštėjo dienai einant į pabaigą.

Dar skaitau jūsų laikraščio straipsnyje, kad Bazingeris, mano buhalteris pas Kosterą, pareiškęs:

„Ponas Popinga buvo taip prisirišęs prie bendrovės, kad ji beveik tapo jo antraisiais namais. Ir tai rodo, jog bankrotas turėjo jam suduoti siaubingą smūgį ir pažeisti smegenis.“

Aš jus užtikrinu, pone vyriausiasis redaktoriau, kad apie tokius dalykus net nemalonu skaityti. Įsivaizduokite, kad jums kas nors pasako, jog per visą likusį gyvenimą valgysite vien juodą duoną ir dešrą. Tai ar nebandysite pats savęs įtikinti, kad juoda duona ir dešra yra tiesiog nuostabūs dalykai?

Šešiolika metų buvau įsitikinęs, kad de Kosteno bendrovė yra rimčiausia ir solidžiausia visoje Olandijoje.

Paskui vieną gražų vakarą „Mažajame šventajame Jurgyje" (jūs to negalite suprasti, bet man visai nesvarbu) sužinojau, kad Julijus de Kosteras yra sukčius, ir dar daugybę panašios rūšies naujienų.

Bet būčiau neteisus rašydamas „sukčius". Iš tiesų Julijus de Kosteras darė viską, neskambindamas apie tai visais varpais, ką aš taip troškau daryti visą gyvenimą. Jis turėjo meilužę, tą Pamelą, kuri...

Aš jau prieinu prie to... Jūs tik pagalvokite, kad pirmą kartą gyvenime pats savęs paklausiau, žiūrėdamas į veidrodį:

– Kokia prasmė toliau taip gyventi?

Taip, kokia? Galbūt jūs taip pat užduosite sau šitą klausimą, galbūt jį užduos daugelis jūsų skaitytojų. Kokia prasmė? Jokios! Štai ką aš atradau galvodamas labai logiškai ir šaltai apie dalykus, į kuriuos visada žiūri tik klaidingai.

Taigi iš esmės bendrovės patikėtiniu buvau pasidaręs iš įpročio, savo žmonos vyru ir savo vaikų tėvu – iš įpročio, nes aš nežinau, kas nusprendė, kad būtų šitaip, o ne kitaip.

O jei aš norėčiau viską daryti kitaip?

Jūs net negalite įsivaizduoti, kaip, priėmus tokį sprendimą, viskas pasidarė paprasta. Tai reiškė, kad daugiau nereikia rūpintis, ką pagalvos ponas Toks ir ponas Kažkoks apie tai, kas man leista ir kas man uždrausta, pridera ar ne visai, teisinga ar ne.

Taigi namuose, iš kur rengiausi vykti tik į kaimyninį miestą, tereikėjo susikrauti bagažą, telefonu rezervuoti viešbučio kambarį...

Visai ramiai nuėjau į geležinkelio stotį ir nusipirkau bilietą į Amsterdamą, vieną bilietą visiems laikams!

Paskui, kadangi Julijus de Kosteras man pasakojo apie Pamelą, į kurią ištisus dvejus metus žiūrėjau kaip į trokštamiausią šioje žemėje moterį, aš nuvažiavau su ja pasimatyti.

Ar čia nėra viskas paprasta? Ji paklausė manęs, ko aš noriu. Aš jai pasakiau, kaip ir jums parašiau, ir, užuot priėmusi tai kaip natūralų dalyką, ji pratrūko idiotiškai ir pasityčiodama juoktis.

Aš jūsų klausiu, kas jai čia pasirodė bloga, juk toks buvo jos amatas? Aš gi nuo tos akimirkos, kai nusprendžiau, kad ją turėsiu, tiesiog bandžiau ją turėti. Kitą dieną supratau, kad šiek tiek per stipriai spustelėjau rankšluostį. Juk, beje, reikėjo žinoti, ar ji neserga kokia širdies liga, nes ji atsisveikino su gyvenimu neįtikėtinai lengvai.

O štai dar čia jūsų redaktorius suklydo per visą eilutę. Ką jis pasakoja? Kad aš sprukau iš Groningeno kaip beprotis. Kad traukinio keleiviai pastebėjo mano neįprastą susijaudinimą. Kad laivo stiuardui

gerai matėsi, jog mano būklė nebuvo man įprastinė normali...

Betgi niekas iš jų nežino, koks aš buvau prieš tai, tad kaip mano būklė galėjo pasirodyti nenormali? Prieš tai, jei norėdavau išgerti, neišdrįsdavau nei to pasakyti, nei įeiti į kavinę. Jei būdavau alkanas, tai svečiuose, kai man pasiūlydavo pavalgyti, iš mandagumo murmėdavau:

– Ne, ačiū!

Jei važiuodavau traukiniu, tai maniau, kad turiu apsimesti skaitąs ir žiūrįs pro langą į peizažą, ir niekada nenusimaudavau pirštinių, nes taip atrodė padoriau, nors man nuo jų grauždavo delnus.

Jūsų redaktorius toliau rašo:

„Čia nusikaltėlis padarė klaidą, kuri nulėmė ir visas kitas: apimtas beprotybės, jis pamiršo rankšluostį aukos kambaryje."

Tai netiesa! Aš nepadariau jokios klaidos! Manęs nebuvo apėmusi beprotybė! Tą rankšluostį pasiėmiau tik iš įpročio, ir man jo nereikėjo. Dėl to jį ten palikau. Jei būčiau žinojęs, kad Pamela numirė, tikrai būčiau parašęs policijai, kad aš čia dėtas.

Kad taip būtų buvę, gali patvirtinti vakar mano nusiųstas pneumatinis laiškas komisarui Luka, idant jam pasakyčiau, jog surengiau naują pasikėsinimą, šį kartą į Žaną Rozjė.

Antraštė, kurią išspausdinote, yra neabejotinai pataikūniška. Čia teigiama, kad tenorėjau pasityčioti iš prancūzų policijos, bet iš tiesų taip nėra. Aš nenoriu tyčiotis iš nieko. Juolab nesu maniakas ir ne dėl piktų kėslų užpuoliau Žaną Rozjė.

Būtų labai sunku paaiškinti, kas atsitiko, juolab kad jums tai primena Pamelos istoriją. Dvi dienas ji buvo mano dispozicijoje, bet vis dėlto nebandžiau ja naudotis.

Paskui vieną kartą, jau būdamas vienas, ėmiau apie ją galvoti ir supratau, kad ji mane domina. Ir nuėjau jai to pasakyti. O ji be menkiausios priežasties ėmė ir atsisakė.

Kodėl? Ir kodėl gi tokiu atveju negalėčiau pasinaudoti jėga? Aš taip ir pasielgiau tik apsidraus-damas, nes ji yra žavi būtybė, ir tikrai nenorėčiau, kad jai atsitiktų kas nors bloga. Nieko blogesnio negu Pamelai. Kai dėl Pamelos, tai įvyko nelaimingas atsitikimas. Aš gi tada buvau naujokas!

Ar pradėsite pagaliau suprasti, kad mane žemina tie straipsniai, pasirodę iki šios dienos? Aš nerašysiu į visus iš eilės laikraščius, nes kainuotų pernelyg daug triūso, bet bandau viską kaip nors sureguliuoti.

Taigi nesu nei beprotis, nei maniakas! Vien tiktai sukakus keturiasdešimčiai metų nusprendžiau gyventi, kaip man patinka, nesirūpinti nei dėl papročių, nei dėl įstatymų, nes gan vėlai supratau, kad niekas jų nesilaiko, ir iki šiol buvau mulkinamas.

Aš nežinau, ką darysiu, nei ar bus kokių kitokių įvykių, kuriais turės užsiimti policija. Tai priklauso nuo mano norų.

Nežiūrint, ką galėtum apie mane pamanyti, vis dėlto esu ramus žmogus. Jei rytoj sutiksiu moterį, kuri būtų to verta, tai esu pasiryžęs ją vesti ir daugiau niekas nieko negirdės kalbant apie mane.

Bet jei, priešingai, būsiu ujamas, tai mane įkvėps kovoti iki mirties ir manau, kad niekas nesugebės manęs sulaikyti.

Ištisus keturiasdešimt metų vien kankinausi. Keturiasdešimt metų žiūrėjau į gyvenimą kaip koks vargšelis, kuris prispaudęs nosį prie cukrainės vitrinos stebi, kaip kiti valgo pyragaičius.

Dabar aš žinau, kad pyragaičiai priklauso tiems, kas įdeda pastangų juos pasiimti.

Ir toliau spausdinkite, kad aš esu beprotis, jei tik jums nuo to maloniau. Šitaip jūs tik įrodysite, pone vyriausiasis redaktoriau, kad esate toks, koks aš buvau iki apsilankydamas „Mažajame šventajame Jurgyje".

Aš nereikalauju, kad įdėtumėte šitą laišką, – galimybės pasinaudoti atsakymo teise, nes tai, be jokių abejonių, jums sukeltų tik šypseną. Ir vis dėlto tie, kas šaipysis, bus idiotai. Taip, išties kas, jei ne žmogus, kuris pats tokioje situacijoje rizikuoja savo kailiu, gali gerai išmanydamas reikalų prašyti teisės atitaisyti apie jį išspausdintas klaidas?

Taigi lieku, laukdamas savo atsakymo jūsų skiltyse, – jums atsidavęs (tai netiesa, bet tokia jau formuluotė)

Kesas Popinga

Jam net ėmė mausti riešą, bet jau seniai nebuvo išgyvenęs tokių pakilių akimirkų. Jis negalėjo atsispirti pagundai tęsti tą susirašinėjimą. Įžiebė lempas. Laikrodis stotyje priešais kavinę rodė pusę penktos. O padavėjui visai nepasirodė keista, kad klientas leidžia laiką tvarkydamas korespondenciją.

Pone vyriausiasis redaktoriau,

Dabar jau jis rašė į laikraštį, kuris riebiu šriftu išspausdino *Olandijos beprotis*. Ir jis ėmėsi atkirčio:

Jūsų redaktorius, be jokių abejonių, manosi esąs labai protingas ir tikriausiai labiau įgudęs rašinėti reklaminius šūkius negu rimtus reportažus.

Pirmiausia nematau, ką šitoje istorijoje galėtų veikti Olandija, kai laikraščiuose daugelį kartų esu skaitęs kur kas siaubingesnių istorijų, kurių herojai yra nuostabieji prancūzai.

Be to, labai patogu laikyti bepročiais žmones, kurių nesi pajėgus suprasti.

Jeigu esate įpratęs šitaip informuoti savo skaitytojus, tai man sunku jus ta proga pasveikinti.

Kesas Popinga

Vienu šūviu – du zuikiai!

Kokią akimirką jis manė, ar neverta sugrįžti į Sen Mišelio bulvarą, kur susirastų partnerį pažaisti šachmatais. Bet jis jau anksčiau nusprendė du kartus nesirodyti toje pačioje vietoje ir ryžosi to laikytis. Beje, laikraščių pardavėjas pradėjo nuo staliuko prie staliuko nešioti vakarinę spaudą, todėl jis nusipirko keletą egzempliorių ir įniko skaityti.

Amsterdamo satyro Keso Popingos sulaikymas, visuotiniu įsitikinimu, tėra tik keleto valandų

klausimas. Jam tiesiog neįmanoma prasprūsti pro akutes tinklo, ištiesto aplink jį mūsų veikliojo kriminalinės policijos komisaro Luka.

Atsiprašome skaitytojų negalėdami daugiau apie tai nieko pasakyti, bet mūsų skrupulai bus suprantami, nes reikštų žaisti kriminalinį žaidimą, atskleidžiant priemones, kurių turėtų būti imamasi.

Mes tiktai žinome, kad po išpuolio prieš Žaną Rozjė, kurios būklė šiuo metu kiek tik įmanoma yra patenkinama, olando turima pinigų suma yra nepakankama prasilaikyti ilgesnį laiką.

Mes taip pat žinome, kad jį yra lengva atpažinti pagal kai kurias manijas, kurių jis nepajėgus atsisakyti. Ir mes apie tai papasakosime viską, ką tik mums bus leista pasakyti.

Vienintelio dalyko tereikia baimintis: kad Popinga, pasijutęs persekiojamas, gali griebtis naujo išpuolio. Bet tam užkirsti kelią jau imtasi visų atsargumo priemonių.

Kaip įprastai ramus komisaras Luka mums papasakojo, kad, laimei, susiduriame su gana retu kriminalinės praktikos atveju. Vis dėlto tai būdingiau Anglijai ir Vokietijai, keletas tokių nusikaltimų ten užfiksuota ir anksčiau.

Šios rūšies maniakai, iš esmės morališkai supuvę, tyčia besielgiantys pagal savo nesąmoningus impulsus, gali sukelti iliuziją, kad žaidžia labai šaltakraujį žaidimą, tačiau jis vis dėlto atveda juos prie lemtingo neatsargumo.

Pridurkime, kad tai yra keleto valandų arba vis dėlto tik keleto dienų klausimas. Nuo šios dienos

jau sekama daugybe galimų pėdsakų. Šįryt Rytų stotyje pagal vienos gerbiamos keleivės parodymus buvo sulaikytas vienas asmuo, kuris pagal požymius atitiko Kesą Popingą, bet patikrinus paaiškėjo, kad jis visų gerbiamas verslo atstovas iš Strasbūro regiono.

Viena smulkmena vis dėlto komplikuoja bylos tyrėjų uždavinius – Kesas Popinga laisvai bendrauja keturiomis kalbomis, o tai jam suteikia galimybę taip pat lengvai apsimesti anglu arba vokiečiu, kaip ir būti olandu.

Užtat Žanos Rozjė apklausa, nors ji iš pradžių nenorėjo pateikti skundo, leido sudaryti labai tikslų požymių aprašą, kuris yra nepaprastai vertingas policijai.

Tad tebūnie mūsų skaitytojai tikri – Kesas Popinga toli nenueis.

Keistas dalykas, bet šitas straipsnis jam suteikė nemažai optimizmo, ir jis nusileido į tualetą dėl vienintelio dalyko – pasižiūrėti į save veidrodyje.

Jis nesulyso. Atrodė puikiai. Jam dingtelėjo mintis nusidažyti plaukus arba užsiauginti barzdą, bet nusprendė, kad jo ieškos ne tiek pagal tikrąją išvaizdą, kiek įtars kaip nors užsimaskavus.

Kad ir jo pilkas kostiumas – juk banalesnio nesurastum.

Jam tereikėtų įsigyti melsvą apsiaustą! – taip jis nusprendė.

Jis užsimokėjo sąskaitą, nunešė laiškus į stoties paštą ir pasuko gatavų drabužių parduotuvės link, pro kurią netoli Bastilijos aikštės praėjo iš ryto.

– Norėčiau melsvo apsiausto... Jūros melsvumo...

Vos tiktai stovėdamas didžiulio prekybos centro salėje jis tai ištarė pardavėjui, kaip suvokė naują iškylančią grėsmę dėl dar vienos ydos: mat buvo išsiugdęs įprotį žiūrėti į visus žmones šiek tiek ironiškai. Atrodė, kad jis jų klausia:

– Ei, ką tu sau galvoji? Ar neskaitei laikraščiuose? Tau net nešauna į galvą mintis, kad dabar aptarnauji garsųjį Kesą Popingą, Olandijos beprotį?..

Jis pasimatavo apsiaustus, kurie beveik visi jam buvo arba per trumpi, arba per siauri. Pagaliau rado vieną beveik tinkantį, užtat jo būklė atrodė apverktina.

– Šitą renkuosi, – nusprendė jis.

– Mes galime išsiųsti kitą, tik kokiu adresu?

– Jei galite suvynioti į ryšulį, tai paimčiau jį dabar.

Kaip tik šios smulkmenos buvo pavojingos. Ir vaikščioti užsivilkus naują apsiaustą, ir pasirodyti gatvėje su ryšuliu rankoje! Laimė, kad jau temo, o Sena buvo arti, ten galėjai atsikratyti tos griozdiškos pakuotės.

Nežiūrint visų kvailysčių, kurias apie jį pasakojo žurnalistai, iš to bloga išėjo tas gera, kad jam pateikė nuorodų, ką mano daryti komisaras Luka.

Bent jau... Bent jau, ir tai akivaizdu, kad Luka išspausdins ką nors tokio vien todėl, kad jį suklaidintų.

Čia tai smagu! Juk nei jis, nei komisaras vienas kito nepažįsta. Jiedu niekados nesimatė. Bet

jie buvo kaip du šachmatų žaidėjai, kurie žaidžia partiją nematydami varžovo.

Apie kokias priemones buvo rašoma laikraštyje? Kodėl manoma, kad jis imsis naujo išpuolio?

Provokacija! – priėjo prie išvados jis.

Po velnių! Jie įsivaizduoja, kad jis lengvai pasiduoda netikėtiems impulsams. Jį laikė jeigu ne visišku bepročiu, tai bent ligoniu. Jie stengėsi jį nukreipti naujos piktadarybės link, kad šitaip jis pagaliau išsiduotų.

Ką gi tokio galėjo pateikti Žana Rozjė, kas papildė jo požymių aprašą? Kad jis rengiasi pilkai, tą jau žinojo visas pasaulis. Kad jis rūko cigarus? Kad kišenėje turi ne daugiau kaip tris tūkstančius frankų? Kad jis buvo nesiskutęs?

Jis dėl to visai nesijaudino, ne! Bet vis dėlto šiek tiek nervino, kad nežino, ką galvoja komisaras Luka. Kokius nurodymus perdavė pavaldiniams? Kur jo ieško? Kaip?

Galbūt Luka pasirodė, kad Popinga norės pasižiūrėti į automobilių vagių gaujos sulaikymą ir bastysis kur nors aplink Žiuvizi autoremonto dirbtuves?

Niekad gyvenime!

O gal jis ir toliau lankysis Monmartre?

Juolab!

Kaipgi jie tada planuoja jį sučiupti?

Gal jie vylėsi, kad jis puoselėja mintį sprukti, ir dabar saugo visas geležinkelio stotis?

Popinga net pradėjo kartkartėmis nevalingai gręžiotis ir vis dažniau stabčioti prie veidrodinių vitrinų, kad įsitikintų, ar nėra sekamas. Prie

iškabinto ties metro įėjimu plano jis pradėjo galvoti, kokį kvartalą reikėtų pasirinkti nakvynei. Taip, kokį?

Bent jau kažkuriame Paryžiaus kvartale, jei ne kokiuose dviejuose ar trijuose, policija apeis visus pigius viešbučius ir pareikalaus svečių parodyti dokumentus.

Tik kokį kvartalą pasirinks Luka? Ir tik dėl to visą naktį nemiegoti, nors jis ir taip neišsimiegojęs? Ar nėra jau anksčiau pastebėjęs, kad didžiuosiuose bulvaruose yra kino teatrų, kuriuose seansai trunka iki ryto? Nejaugi Luka šautų mintis ieškoti jo kine?

Bet kuriuo atveju jis turėjo trūks plyš atkreipti dėmesį į vieną dalyką, tai yra daugiau nežiūrėti žmonėms tiesiai į veidą taip ironiškai, ypač moterims, tarsi norėtų pasakyti:

– Tai jūs manęs neatpažįstate?.. Ir aš jums nekeliu baimės?

Betgi jis pats ieškodavo tokių progų. Net nesąmoningai dar tebeieškojo. Tai patvirtintų lankymasis restorane, kur padavėjomis dirbo vien moterys.

Būti atsargiam dėl savo žvilgsnių, – pasižymėjo užrašų knygutėje, sustojęs po dujiniu žibintu.

Vienintelis sakinys, kurį perskaitė paskutiniame straipsnyje, tiesiog nedavė ramybės. Primygtinai bandyta įteigti, kad jis pats išsiduos.

Kaip jie galėjo atspėti, kad jam vis užeina kažkoks svaigulys, dėl kurio taip sunku išlikti nežinomam minioje, ir jis kartais pajunta troškimą, ypač kai tuščioje ir tamsioje gatvelėje sutinka praeivį, užklupti jį iš netyčių ir rėžti klausimą:

– Ar žinote, kas aš esu?

Dabar, kai jis jau perspėtas, daugiau tokio pavojaus neiškils. Jis įpras žiūrėti į žmones natūraliai, lyg būtų koks nežinomasis, o ne žmogus, apie kurį rašo visi laikraščiai.

O iš tiesų kokios gi mintys turėjo blaškytis Julijaus de Kostero galvoje, kai jis visa tai sužinojo? Juk jis žinojo! Kadangi apie tai daug rašė ir anglų, ir vokiečių laikraščiai.

Bent jau turėjo pripažinti, kad jo nuomonė apie savo darbuotoją visą laiką buvo klaidinga. Juk jis turėjo būti pažemintas jau paties tono, kuriuo „Mažajame šventajame Jurgyje" dėstytos tos išpažintys, lyg tai būtų sakęs idiotui, kuris bus visiškai nepajėgus ką nors suprasti.

Tačiau štai darbuotojas pralenkė savo šeimininką, dar ir kaip Popinga perspjovė Julijų. Ar galėtum nors žodeliu papriešgyniauti? Julijus gal kažkur Londone, gal Hamburge ar Berlyne rūpinasi, kaip sureguliuoti savo verslo reikalus nepriekaištinga ir iškilia linkme. O Popinga stačiokiškai išdėstė visam pasauliui, ką iš tikrųjų apie jį mano...

Vieną gražią dieną vien todėl, kad sužinotų de Kostero nuomonę, jis įdės skelbimą į *Morning Post*, kaip jie buvo sutarę. Tik kaip gauti atsakymą?

Popinga be perstojo vis vaikščiojo. Ir šitaip klaidžioti gatvėmis, krautuvėlių vitrinų šviesoje, minioje, kuri plaukė nežinia kur, tapo antrąja jo gyvenimo dalimi. Ir jo rankos apsiausto kišenėse visą laiką mašinaliai čiupinėjo dantų šepetėlį, teptuką ir skutimosi mašinėlę.

Ir štai jis surado sprendimą. Jis buvo tikras, kad visada suras reikalingus sprendimus, kaip šachmatuose. Tam užteko vos porą kartų apsistoti tame pačiame viešbutyje, parašyti porą laiškų pirmu pasitaikiusiu vardu. Tereikėjo tik poros jam pačiam adresuotų vokų, kad galėtų atsiimti korespondenciją iki pareikalavimo.

Kodėl gi nepradėjus sumanymo jau šį vakarą? Jis dar kartą užėjo į tą pačią aludę. Jis nemėgo tikrų paryžietiškų kavinių, kur staliukai buvo pernelyg maži ir lankytojai sėdėdavo prisispaudę vieni prie kitų. Mat jis buvo įpratęs prie Olandijos salių, kur nėra jokios rizikos užkabinti kaimyno alkūnę.

– Paduokite man telefonų knygą.

Jis atsivertė, kur pakliuvo, pataikė į Brejo gatvę, kurios jis visiškai nepažinojo, pasirinko viešbutį pagal vardą, tai yra „Puikiąją viešnagę".

Paskui jis parašė laišką, tiksliau – įdėjo švarų popieriaus lapą į voką, ant kurio užrašė:

P. Smitsonui, „Puikiosios viešnagės" viešbutis, 14 b, Brejo gatvė.

Kodėl nesutaupius laiko ir neužrašius iškart dviejų vokų? Jis pakeitė rašyseną. Specialiai antrajam vokui.

Kodėl gi nepasinaudojus pneumatinio pašto sistema?

Kodėl gi nepasinaudojus proga viską padaryti iki galo ir nepaprašius pinigų iš de Kostero, kuris turėtų siaubingai drebinti kinkas, kad tik jis nepapasakotų jo tikrosios istorijos.

Jis surašė skelbimą:

Kesas – Julijui. Atsiųskite penkis tūkstančius Smitsonui, iki pareikalavimo, 42-asis skyrius, Paryžius.

Šiais smulkiais rūpesčiais jis užsiėmė iki vienuoliktos vakaro, nes niekur neskubėjo, ir jam buvo malonu taip lėtai kraiglioti dailia, smulkia ir gerai įskaitoma rašysena.

– Atneškite man pašto ženklų, oficiante!

Paskui jis užėjo į telefono kabiną, paprašė sujungti su „Puikiosios viešnagės" viešbučiu, pradėjo kalbėti angliškai. Vėliau perėjo į prancūzų kalbą, tik su ryškia anapus Lamanšo tartimi:

– Alio!.. Čia ponas Smitsonas... Atvyksiu pas jus rytoj iš ryto... Ar nepasaugotumėte korespondencijos, kuri ateis mano vardu?

– Gerai, pone!

Ar komisaras Luka nebuvo nusodintas? Ar galėjo pagalvoti apie tokį Popingos šaltakraujiškumą?

– Jūs norėtumėte kambario su vonia?

– Suprantama!

Juolab jam buvo pikta, kad susijaudino, vos atsiliepė moters balsas. To jis bet kokia kaina turėjo vengti. Vakariniame laikraštyje buvo aiškiai parašyta, kad iš jo tikimasi naujo išpuolio, kuris suteiktų papildomų žinių policijai.

– Bet aš nerengsiu jokio naujo išpuolio! – nusprendė jis. – Ir tą patvirtins tai, kad visiškai ramiai eisiu į kiną. Rytoj, šeštą valandą, apsistosiu

„Puikiosios viešnagės“ viešbutyje, lyg būčiau ką tik išlipęs iš traukinio.

Dar vienas įrodymas, kad jis apgalvojo viską, kai kitoje kavinėje paprašė geležinkelio tvarkaraščio ir pasižymėjo, kad Strasbūro traukinys atvyksta penktą valandą trisdešimt dvi.

– Taigi galėsiu jiems paaiškinti, kad atvažiavau iš Strasbūro!

Pirmyn! Darbas baigtas. Jis galėjo eiti į kiną ir dar labiau nusiramino, pamatęs, kad ten žiūrovus sutinka ne bilietų kontrolierės, o stambūs uniformuoti vaikinai.

Ką šiuo metu galėjo veikti komisaras Luka? Arba Luji, kuris jau tikrai turėjo būti grįžęs iš Marselio? O Guanas? Ir Roza, kurios jis neapkentė be jokios aiškios priežasties?

IX SKYRIUS

Mergina melsvo atlaso suknele ir kreivanosis vaikinas.

Ką gi reikštų laikraščiams, jei išspausdintų apie jį nors keletu žodžių daugiau? Paprastai jie pripasakoja tiek ir dar tiek, atskleidžia, ką policija mano apie tą ir aną, paspendė šitokius ar anokius spąstus, paskelbia labai ryškias nuotraukas tų, kas seka nusikaltimų pėdsakais.

Tačiau Popinga pastebėjo, kad nė vienas laikraštis neįdėjo komisaro Luka nuotraukos. Žinoma, tai nebuvo labai jau reikšminga. Pats komisaras asmeniškai nelakstė gatvėmis kaip koks skalikas šniukštinėdamas Kesą, bet jam norėtųsi savo priešininką pažinoti iš veido, ne vien tik susidaryti apie jį nuomonę.

Ne tiek pati žiniasklaidos tyla atrodė iškalbi, kiek policijos nuorodos, dėl kurių ji prasidėdavo. Pavyzdžiui, laikraštis, paskelbęs ilgą Popingos laišką, pridėjo štai tokį prierašą:

Komisaras Luka, gavęs šį raštą, tik nusišypsojo, grąžino jį mums ir gūžtelėjo pečiais.

– Ką apie tai manote? – paklausėme mes.

Bet komisaras vien numojo ranka ir tik tiek tepasakė:

– Kokie niekai!

Bet Popingai tai nieko nesakė ir iš to nebuvo jokios naudos. Jam tik magėjo sužinoti, kaip ir daugelį kitų dalykų, ar mergina, kurios net vardo nepaklausė ir kuri miegojo su juo, kai buvo apsistojęs Monmartro priemiestyje, ir jam nupirko skutimosi mašinėlę, nebus jo atpažinusi pagal nuotraukas ir pateikusi paaiškinimų policijai.

Tai buvo svarbu, nes jei jie sužinotų, kad jis kišenėje nešiojasi skutimosi mašinėlę ir teptuką, ir kurią nors naktį nuspręstų praleisti ne vienas, būtų labai greitai aptiktas.

Tačiau miegoti vienam buvo kankinama. Šitaip jis išmiegojo „Puikiosios viešnagės“ viešbutyje Brejo gatvėje, kur turėjo atsiimti abu laiškus, kad galėtų prisistatyti pašto iki pareikalavimo skyriuje Smitsono vardu.

Šitaip jis miegojo ir rytojaus dieną Vožiraro kvartalo viešbutyje, net norėjo naktį keltis iš lovos ir eiti į gatvę ko nors pasiieškoti. Visa tai jam darydavosi labai keistai. Jei kartu būdavo kokia nors moteris, jis tučtuojau užsnūsdavo ir neprabusdavo iki paryčių. O vienas, priešingai, imdavo galvoti iš pradžių apie šį bei tą, visai kaip vežimas, kuris krusteli nuo šlaito, paskui rieda vis greičiau, lekia vis greičiau ir greičiau. Taip jam į galvą ateidavo

vis daugiau įvairių nemalonių dalykų, kad pagaliau net atsisėsdavo lovoje ir užsidegdavo šviesą.

Jei būtų kam nors tai papasakojęs, galėtum sakyti, kad jį kankino sąžinė, nors tai buvo netiesa. Juk jis net nepagalvodavo apie mirusią Pamelą, užtat labai dažnai įsivaizduodavo matąs Žaną Rozjė, kurią nors ir sužeidė, bet ji neįskundė jo policijai. Taip pat matydavo ir vaidingąją Rozą, nors ji nė karto nebuvo su juo susiginčijusi. Tai kodėl visose jo fantasmagorijose jai tekdavo raganos žiežulos vaidmuo? Ir kodėl jis visą laiką svajodavo, kad Žana Rozjė, jam šiek tiek ironiškai ilgai žvelgiant jai į akis, priglaustų lūpas prie jo blakstienų, o drėgną ranką – prie jo delnų?

Gal jau geriau leisti tokias neramias naktis negu rizikuoti, kad tave atpažintų kokia vienos nakties draugė? Ir neatsirastų nė vieno žurnalisto, kuris pajustų gailestį ar bent jau būtų toks kvailas, kad parašytų: „Policija žino tai ir tatai... Ji sergsti jį tokioje ir tokioje vietoje...“

Ar dėl to, kad laiškus jis rašė aludėse, taip pat ir pneumatinį pranešimą komisarui Luka, visas tas įstaigas ims sekti? Net be specialios priežiūros ten vis vien jam iškiltų tam tikra grėsmė, nes kavinių padavėjai yra labai įgudę stebėtojai; kita vertus, jie taip pat skaito laikraščius, ir per du apsilankymus jiems užtenka laiko įdėmiai apžiūrėti ir palyginti savo klientus.

Kodėl gi laikraščiai tiesiai šviesiai neparašo: „Vien tik per vakarykštę dieną centrinės miesto dalies kavinėse penki užsieniečiai prašė kuo rašyti, ir apie juos pranešta policijai. Jie pristatyti į

įvairius komisariatus, kad būtų galutinai išaiškinta jų tapatybė...“

Kadangi to niekas nedarė, tai Popinga turėdavo dešimtis kartų imtis įvairių atsargumo priemonių, o šį vakarą reikėjo būti ypač budriam, nes miestas jau pradėjo pamažu šurmuliuoti.

Tai, suprantama, dėl artėjančių Naujųjų metų. Daugumoje kavinių net negalėjai prisėsti, nes salės buvo tvarkomos kviestinėms vakarienėms, ir padavėjai, atsistoję ant staliukų, karstė amalų kuokštus bei popierines girliandas.

Popinga prisiminė savo pirmąją šventinę vakarienę Paryžiuje sutinkant Kalėdas. Tai buvo prieš savaitę Duė gatvės bare, ten jį du kartus aplankė Žana Rozjė. Juk ji net du kartus susirūpino dėl jo, nors sėdėjo Luji ir savo bičiulių draugijoje! Paskui ta keista išvyka vogtais automobiliais, atvažiavimas į Žiuvizi, apsnigta manevrinė geležinkelio stotis ir tie traukiniai, tas garvežių alsavimas, duslus bėgių atsparų trinksėjimas...

Jis ėjo... Jis daug nuėjo per tas porą dienų vien iš nepasitikėjimo kavinių padavėjais. Ir kada sustodavo, tai rinkdavosi mažyčius bistro, kokių pasitaiko kiekviename kvartale. Ir kaskart pagalvoji, kaip tokie išsilaiko, nes juose niekada nematai nė vieno lankytojo.

Jam neužteko drąsos nueiti ir pamiegoti, ir jis vis galvojo, ar komisaras Luka rengiasi šventinei vakarienei. Tik kur galėtų vakarieniauti kriminalinės policijos komisaras?

Jautėsi ir kažkokia nykuma! Bet tai praeis su šventėmis, kada Paryžiuje išsisklaidys šita nervin-

ga atmosfera, kada nebeliks to skubėjimo dėl būtinybės trūks plyš pasilinksminti.

Iš baimės, kad pagunda nenusitemptų pasižiūrėti, ar Duė gatvėje ta pati mergina tebepardavinėja gėles, šiąnakt jis pasirinko Gobeleno kvartalą beveik kitame miesto gale, kuris su visais tais didžiuliais nei senoviniais, nei šiuolaikiniais prospektais, vienodais kaip kareivinės namais ir kavinėmis, prisikimšusiomis nei turtingų, nei vargšų, jam pasirodė vienas nykiausių Paryžiuje.

Štai vienoje tokių pasibuvimo vietų jis pagaliau prisiglaudė. Kampinis restoranėlis buvo alinės tipo, ten afiša prie įėjimo siūlė šventinę vakarienę už keturiasdešimt frankų, įtraukiant ir šampaną.

– Jūs būsite vienas? – nustebo padavėjas.

Jis ne vien tiktai atėjo vienas, bet buvo ir vienas pirmųjų lankytojų, todėl turėjo laiko nuodugniai apžiūrėti viską, stebėti, kaip vienas po kito ant scenos sulipa penki muzikantai, pasiklausyti jų anekdotų, kol jie derinosi instrumentus, o padavėjai tuo metu šalia stalo įrankių dėliojo amalų šakeles ir vėduoklėmis lankstė servetėles lyg provincialiam vestuvių baliui.

Paskui pradėjo rodytis klientai, ir tai vis labiau panėšėjo į vestuves. O Popinga net pamanė, ar nebūtų taktiška iš čia išeiti.

Čia visi žmonės iš tikrųjų vieni kitus pažinojo ir sustūminėjo stalus vieną prie kito, rengdamiesi bendram pokyliui. Ir visi čia rinkosi šeimomis, ir matei, kad jos priklauso tam visuomenės sluoksniui, kurio atstovai sėdėdavo ložėse „Sen Polio“ kino teatre. Suprantama, jie buvo kvartalo prekijai:

švariai nusiprausę, išsikvepinę, apsirengę, ką tik turi geriausia, o beveik visos moterys pasipuošusios naujomis suknelėmis.

Teprireikė kokių penkiolikos minučių, kad per visą šitą salę, tokią šaltą, kai Popinga ten pasirodė, nuvilnytų pokalbiai, juokas, muzikos garsai, peilių, šakučių ir taurių skimbčiojimai.

Tik atėjusieji iškart pasinerdavo į linksmybes, nes dėl to jie čia susirinko, tad niekas ir negaišo prisitaikyti prie bendros nuotaikos, ypač rimtos damos, iš kurių garsiausiai krykštavo pačios storiausios.

Kesas, kaip ir visi, valgė daug, pernelyg apie nieką negalvodamas. Nuotaika jam, dievai žino kodėl, iškėlė atmintyje tą atsitikimą apie cukraus pudrą jaučių uodegų sriuboje, kada jo draugui buvo suteiktas profesoriaus laipsnis. Kodėl gi atrodė, kad laikraščiai tik ir laukia kažko panašaus į išpuolį prieš Pamelą?

Jis sėdėjo kampe. Netoliese, kur aplink ilgiausią stalą būrėsi ištisas ratas tarpusavyje artimų šeimų, pačioje garbingiausioje vietoje buvo įsitaisęs didingas, patenkintas savimi vyriškis, apsirengęs ankštoku smokingu, su nukarusia laikrodžio grandinėle ir tokiais ūsais, kurie atrodė pamirkyti politūroje. O pasiklausęs pokalbių, Kesas spėjo, kad jis galėjo būti municipalinis patarėjas arba kažkas panašaus.

Jo žmona atrodė ne ką mažiau įspūdingai: įpakuota į juodo šilko suknią, kurioje lyg vitrinoje išdėstė šūsnį deimantų, gal tikrų, gal dirbtinių.

Toliau, tėvui iš kairės, sėdėjo duktė, kuri panėšėjo į abu gimdytojus iš karto, bet vis dėlto nebuvo bjauri. Žinoma, kada nors ji pasidarys panaši į savo motiną, bet kol kas atrodė šviežutėlė, toks trykštantis rausvumas mėlyno atlaso suknele; atvirai tariant, ji nebuvo visiškai apriebėjusi, tik oda labai lepi, o korsetas taip sutrauktas, kad kartkartėmis jautei, kaip jai sunku kvėpuoti.

Kas nuo viso to galėjo pasidaryti Popingai? Jis valgė. Išsiblaškęs klausėsi muzikos, ir, kai sutuoktinių poros tarp atnešamų patiekalų pasileisdavo šokti, jam nė akimirkai nedingtelėdavo mintis, kad ir jis imtų suktis tarp stalų kartu su kitais.

Bet taip ir atsitiko, tik labai kvailai. Jis įsižiūrėjo į merginą mėlyno atlaso suknele, tuo metu galvodamas apie visai ką kita, bet, kai orkestras užgrojo naują valsą, jo žvilgsnį ji palaikė kvietimu, nes nusišypsojo ir mostelėjo ranka, o tai neabejotinai reiškė:

– Jūs norėtumėte?

Paskui ji atsikėlė, pasitapšnojo suknelę, taisydamasi išdrikusias klostes, ir pasuko Popingos link. Jis šitaip pateko į patį šokančių porų sūkurį. Jo partnerės rankos buvo drėgnos, o nuo jos dvelkė gana banaliais kvepalais, vis dėlto ne tokiais jau ir šleikščiais. Ji šoko įsiremdama į partnerį visu svoriu ir smarkiai prisispaudusi krūtine, o tėvai į tai žiūrėjo pritariamai.

Popinga, tiesą pasakius, nesijautė labai patogiai. Matydamas save veidrodyje tokia poza, vis galvojo, ar jam šitaip pridera, ir jo veide atsirado

sardoniška šypsena. Ką pasakytų ta storulė merga, jei žinotų, su kuo...

Staiga orkestras pritilo, ir mušamieji prapliupo klaikiai griaudėti, visi aplinkui ėmė šūkauti, kvatotis, glėbesčiuotis. Ir Kesas pamatė, kaip drėgnas veidas artėja prie jo, o prie skruostų prilipo du bučiniai.

Šitaip paskelbtas vidurnaktis. Žmonės ėjo vieni prie kitų kvatodamiesi, stumdydamiesi, glėbesčiuodamiesi. Ir kai Popinga po merginos bučinių dar jautėsi šiek tiek išmuštas iš vėžių, gavo dar du iš jos tėvo ir dar iš kažkokios moters, sėdinčios prie jų stalo, tikriausiai daržovių pardavėjos.

Serpentinai šovė vienu metu iš visų pusių, taip pat daugiaspalviai vatiniai kamuoliukai, kuriuos padavėjai žarstė lyg krušą. Orkestras užtrenkė iš naujo, ir Popinga, visai to neketinęs, vėl atsidūrė su mėlynąja mergina viename glėbyje.

– Tik nežiūrėkite į kairę, – sušnopavo ji.

Kai šokis vėl prasidėjo jau tikru velnišku ritmu, ji prisipažino:

– Aš nežinau, ką jis gali padaryti. Ne! Nuveskite mane į dešinį salės kampą. Man taip baisu, kad tik jis nesukeltų skandalo!..

– Kas?

– Nesižvalgykite, nes supras, kad kalbama apie jį!.. Netrukus pamatysite. Tas jaunuolis su smokingu, atėjęs čia vienas... Labai tamsus, sklastymas iš šono... Mes esame beveik sužadėtiniai, bet aš jo nenoriu, nes sužinojau apie jį kai kokių negerų dalykų...

Suprantama, kelios išgertos taurės šampano ją pastūmėjo į tokią išpažintį. Pagaliau ir pati pokylio atmosfera buvo palanki išpažintims sakyti, nesivaržyti, broliautis. Argi visi aplinkui čia nesiglėbesčiavo? Dabar tai tęsėsi, pokylio dalyviai vaikščiojo po kampus ir tempė iš ten visus pamirštuosius, atsivesdavo moteris po amalų vainikais ir ten bučiuodavo į skruostus, o jos atsakydavo džiaugsmingai cypčiodamos.

– Aš jums tai sakau, nes manau, kad geriau būtų jus įspėjus.

– Taip... – atsakė jis dvejodamas.

– Gal būtų geriau, jei daugiau nekviestumėte manęs šokti. Kiek jį pažįstu, tai jis gali bet ką iškrėsti! Beje, jis mane įspėjo, kad aš niekada nebūsiu niekieno kito sužadėtine...

Laimei, šokis baigėsi, ir mergina sugrįžo į savo vietą, o jos motina nusiuntė Popingai padėkos šypsenėlę, lyg būtų padaręs kažkokią paslaugą visai šeimai.

Kesas iš savo kampo žvilgsniu ieškojo jaunuolio, apie kurį kalbėjo mergina, ir iškart atpažino, nes jis vienintelis iš visų šukavosi plaukus sklastymu iš šono, o tai tik dar labiau paryškino jo asimetrišką veidą ir išskyrė kreivą nosį.

Jis buvo įtūžęs, ir nereikėjo ilgiau į jį žvalgytis, norint tuo įsitikinti. Jis atrodė toks išbalęs! Jis įsmeigė šiurpų akių žvilgsnį į merginą mėlyno atlaso suknele, ir jo lūpos virpčiojo.

Kodėl gi Popingai visa tai priminė mėgėjišką paveikslą, kur spalvos pernelyg ryškios, personažai

visomis savo detalėmis pernelyg išsiskiria? Visi daiktai atrodė iškreiptai, ir čia užteko tų penkių muzikantų, kad užpildytų salę tikrais perkūno trenksmais. Visi aplinkui kvatojosi lyg ištikti isterijos visai iš nieko: iš serpentinų, spalvoto vatinio kamuoliuko, kuriuo kažkoks ponas gavo į kaktą ar į nosį. Visi aplinkui buvo įsismaginę beveik nežmoniškai, išskyrus kreivanosį jaunuolį, kuris priminė aktorių, vaidinantį išdaviką teatriuko spektaklyje.

Iš esmės Kesas prašovė, kad negėrė putojančiųjų gėrimų kaip visi aplinkui. Gal kaip tik pritaptų prie bendros nuotaikos, o šitaip leisti Naujųjų metų naktį, kai viešpatavo tokia šeimyniška ir šiek tiek stačiokiška atmosfera, buvo iš tiesų keista.

Kartkartėmis mergina mesdavo į jį sąmokslininkės žvilgsnį, lyg kalbėtų:

– Visai teisingai! Bus geriau, jei manęs daugiau nekviesite! Juk pats matote, koks jis grėsmingas!

Kas galėjo būti tas jaunuolis? Banko tarnautojas? Gal tiksliau stambaus prekybos centro pardavėjas, sprendžiant iš jo pernelyg puošnios aprangos. Bet kuriuo atveju labai ugninga asmenybė, kuri viena vaidino visą romaną, visą tragediją ir partnere pasirinko šviesiaplaukę municipalinio patarėjo dukterį.

O šis šoko su žmona, paskui su dukterimi, paskui su visomis savo stalo damomis iš eilės tai straksėdamas, tai kraipydamasis, linksmindamas visą galeriją, užsimaukšlinęs ant makaulės kartoninį gaisrininko šalmą.

Orkestras paskelbė kotiljoną, ir Popinga taip pat gavo baltutėlę jūrų karininko kepurę, kurios jis visiškai nenorėjo užsidėti.

Du kartus tos merginos motina atsisuko į jį paskatinamai šypsodamasi, o tai reiškė:

– Jūs daugiau nešokate?

Ir tikrai bus pasakiusi savo vyrui:

– O šitas vyriškis atrodo kaip reikiant!

Tuo metu jaunuolis išnėrė iš kažkokio kampo, kur Popinga jo iš pradžių nepastebėjo, pasikvietė šokti mėlyno atlaso suknelę, ir Kesas staiga suvokė, kad pavojus tikrai ne įsivaizduojamas, nes kreivanosio įsimylėjėlio žvilgsnis įgavęs labai tragišką išraišką.

Bent dešimt kartų šokio metu atrodė, kad jis pasirengęs kažką pulti, ir Popingai tikrai nebuvo malonu matyti, kaip tas neištraukdamas vis laiko ranką dešinėje kišenėje.

– Oficiante! – šūktelėjo jis.

– Aš čia, pone! Čia...

Jam pradėjo kuždėti nuojauta. Jis jautė, kad turi kažkas įvykti, todėl norėjo kuo greičiau išeiti. Visi kiti linksminosi nieko neįtardami, o jam dingojosi, tarytum tas jaunuolis jau būtų iškėlęs skandalą.

– Nagi! Oficiante!

– Taip, pone! Nejaugi jūs jau eisite? Juk dar nėra net pirmos valandos...

– Kiek aš jums skolingas?

– Kaip pageidausite!.. Ką aš galėčiau jums pasakyti... Keturiasdešimt plius aštuoni plius septyni... Penkiasdešimt penkis frankus!

Popingos nuojauta peraugo į paniką. Jam atrodė pavojinga sugaišti nors keletą sekundžių, ir jis nekantravo laukdamas, kol atneš apsiaustą, vis

bandydamas sekti „išdaviką“, kurio salėje jau nesimatė, o mėlynoji mergina visą laiką šoko ir šokio sūkuryje vis puse lūpų šyptelėdavo Kesui.

– Ačiū...

Jis atsikėlė taip staigiai, kad vos neapvertė staliuko.

Patarėjo žmona metė į jį priekaištingą žvilgsnį.

„Jau išeinate! – galėjai iš jo perskaityti. – Netgi nepakvietėte manęs pašokti!“

Jis jau buvo ties priestato durimis. Kepurę dar tebelaikė rankoje. Peržengė pirmą slenkstį...

Sausai pokštelėjo šūvis, prasimušdamas pro orkestro garsus ir sukeldamas stulbinamą tylą. Kesas norėjo atsigręžti, bet suprato, kad turi bet kokia kaina atsispirti tokiai pagundai. Jis suprato, koks rimtas pavojus iškilo ir kad teturi laiko tik kuo skubiau išlėkti iš tos buržuazinės šeimyninės kavinės, kur pradėjo rutuliotis meilės drama.

Jis gręžiojosi tai į kairę, tai į dešinę rinkdamasis nepažįstamas gatves, eidamas vis greičiau ir galvojo, ar tik mergina mėlyno atlaso suknele nebus nušauta ir kaip ji atrodytų paslika ant žemės, – gal kaip stora lėlė tarp serpentinų ir vatinių kamuoliukų.

Jis jau buvo gana toli nuėjęs, kai pamatė automobilį, pilną policininkų, visu greičiu lekiantį Gobleno kvartalo link. O Kesas stabtelėjo gal tik po ketvirčio valandos, kai staiga atpažino Sen Mišelio bulvarą pagal kavinę kairėje, kur su japonu žaidė šachmatais.

Tik dabar jį apėmė tikra baimė. Jis suprato, kaip išties rizikavo. Nusišluostė prakaitą ir pajuto, kaip dreba keliai.

Ar nebuvo kvaila, kai jis vienas, moksliškai mąstant, kovojo prieš komisarą Luka ir visą pasaulį, pridėkime dar žurnalistus, šitaip nežinia kur nueiti ir įkliūti dėl kažkokio pavydaus jaunuolio šūvio iš revolverio?

Nuo šiol reikėtų vengti minios, nes ten visą laiką kažkas įvyksta, išsirutulioja kokia nors drama, koks nors nelaimingas atsitikimas, – ir štai jau tavęs gali paprašyti dokumentų...

Jis neturėjo ilgiau pasilikti Sen Mišelio bulvare, nes jam atrodė, teisingai ar ne, kad čia viena tų vietų, kur jo gali ieškoti. Monmartre taip pat. Ir Monparnase. Vertėjo grįžti į tokio tipo kvartalą kaip Goblenas, susirasti ramų viešbutį ir eiti miegoti...

Tarp kitko, ar nereikėtų padirbėti? Jau senokai nebuvo išsitraukęs užrašų knygutės. Tiesą pasakius, išskyrus šūvį, neįvyko nieko reikšmingesnio, ką reikėtų pažymėti.

Bet jam atėjo kitas sumanymas. Juk gali nutikti tokių dalykų, kurie netilptų toje užrašų knygutėje, o tų kuklių įrašų niekas gerai nesuprastų. Ir jis nusprendė, kad turėdamas marias laiko imsis dėlioti tikrus prisiminimus.

Tokią mintį jam pakišo laikraštis, išspausdinęs jo laišką, pavadintą *Keista žudiko išpažintis*. Po straipsnio dar pridėjo tokią pastabą:

Kaip matote, mes skaitytojams pateikėme ypatingos vertės žmogišką liudijimą, netgi kriminalistikos archyvuose saugoma vos keletas tokių pavyzdžių.

Ar Kesas Popinga tikrai nuoširdus? Gal vaidina komediją? Gal prieš save kažką vaidina? Pagaliau ar jis yra sveiko proto, ar pamišęs, – tai ne mums spręsti.

Štai kodėl mes perdavėme šį laišką dviem mūsų garsiausiems psichiatrams ir tikimės, kad rytoj pateiksime jų požiūrį dienraščio skiltyse, būdami tikri, kad šitaip suteiksime reikšmingą paslaugą policijai.

Jis dar kartą perskaitė savo laišką ir liko nepatenkintas. Žodžiai, sakiniai laikraštyje visai neatrodė tokie reikšmingi kaip popieriaus lape, užrašytame aludėje. Daug dalykų buvo gan prastai paaiškinta, kiti išdėstyti tik iš dalies. Jis netgi vos neparašė abiem psichiatrams, kad jie šiek tiek luktelėtų prieš pasisakydami.

Tai, ką jis pasakė apie tėvą, turėtų nuteikti skaitytojus manyti, kad jis paveldėjo alkoholinį atavizmą, nors jo tėvas iš tikrųjų be saiko pradėjo gerti jau praėjus daugeliui metų po jo gimimo.

Jis ne visai gerai paaiškino visą laiką jautęsis vienišas, betgi iš tikrųjų tik palikęs mokyklos suolą jis suprato, kad jam niekas neduos tokios vietos gyvenime, į kokią turi teisę.

Reikėjo vėl viską pradėti iš pradžių, kitaip tariant, nuo pat savo gimimo. Reikėjo pasakyti, kad, be kita ko, jis visą laiką norėjo būti pirmas nesvarbu kur. Ir kaip tik tokia būtų tiesa. Dar berniūkštis būdamas jis išsiskirdavo iš kitų visuose žaidimuose. Jei pamatydavo, kaip kas nors atliko kokį gimnastikos pratimą, jis tardavo:

– Tai tik menkniekis, ar ne?

Ir be jokio pasirengimo, kaip išeina, jis padarydavo tą patį pirmu bandymu.

O štai dėl jo šeimyninio gyvenimo laikotarpio skaitytojai kaip tik labiausiai ir buvo suklaidinti. Jis paprasčiausiai nesugebėjo tiksliai paaiškinti, kaip viskas buvo iš tikrųjų.

Pavyzdžiui, jį galėtų apkaltinti, kad jis niekados nemylėjo nei žmonos, nei vaikų, o tai yra visiškai neteisinga.

Jis juos mylėjo *gerai*, štai tas žodis. Tiksliau tariant, jis darė viską, ką privalėjo daryti, kad iš tikrųjų galėtų būti vadinamas geru tėvu ir niekas negalėtų papriekaištauti, kad kas nors ne taip.

Iš tiesų jis visuomet darė viską, kas tik įmanoma. Jis stengėsi būti tokiu žmogumi kaip kiti, būti padoriu, mandagiu, garbingu žmogumi. Ir todėl jis nešykštėjo nei laiko, nei pastangų.

Jo vaikai valgė sočiai, buvo gerai aprengti, gyveno patogiomis sąlygomis.

Jo viloje jie turėjo po atskirą kambarį. Ir dar atskira vonia jiems abiem, o tai atrasi toli gražu ne kiekvienoje šeimoje. Jis nedrebėjo dėl skatiko namų išlaidoms. Taigi...

Vien tiktai to, kad gali viską daryti ir likti kažkokiame kamputyje vienas, kankinamas neaiškaus jausmo, neužtenka užpildyti savo gyvenimui, tikriausiai reikėtų dar ką nors padaryti.

Jis norėjo, kad visi šitai suprastų. Vakare, kai Frida, – kaip keista dabar tarti šį vardą! – ruošdavo pamokas, o *mamytė* klijuodavo į albumą paveikslėlius ir jis rūkydamas cigarą sukinėdavo

radijo imtuvo rankenėles, nieko negalėdavo padaryti, kad nesijaustų vienišas.

Kada traukinio švilpukas nuskardėdavo per kokius tris šimtus metrų nuo jo namų...

Tada jis išeidavo pasivaikščioti tai tamsiomis gatvelėmis, tai net pernelyg ryškiai apšviestomis gatvėmis. Pakeliui kartais jis sutikdavo prašurmuliuojančias grupeles žmonių, įsikibusių vieni kitiems į parankes ir užsidėjusių tokias pat karnavalines kepures kaip tas municipalinis patarėjas.

Pasitaikydavo sutikti ir vargetų vyriškių, lėtai slampinėjančių gatvėmis ir rankiojančių nuo šaligatvio nuorūkas, sustojančių prie kavinių su neaiškia viltimi ką nors ten gauti. Jis praeidavo pro uniformuotus policininkus, kurie Kalėdų nakties šventes praleisdavo budėdami prie gatvės kampo ir be mažiausio entuziazmo sergėdami miesto ramybę.

Tai patvirtina, kad jie net nepažvelgdavo į jį, kai praeidavo pačioje panosėje.

Jis tikrai rašys prisiminimus. Iš ryto netgi pabandė, tik nieko neišėjo, nes norėjo tai daryti vienatvėje, pasilikęs viešbučio kambaryje.

Tačiau, kai tiktai likdavo vienas, mintys išsilakstydavo, tiksliau – mintis pasukdavo visai kita linkme, ir jam net kildavo noras pasižiūrėti veidrodyje, ar nuo to nepasikeitė jo bruožai.

Todėl jis labiau linko rašyti aludėje, ten, kur gali uosti kitų gyvenimą, lyg jaustum ore krosnies alsavimą. Tik jis daugiau nebeturėjo teisės prašyti kuo rašyti, bijodamas pamatyti susiraukusį padavėją, kuris iškart nueis prie telefono būdelės ir įspės policiją.

Ką gi pagaliau jis dar turėjo teisę daryti? To jis negalėjo tiksliai žinoti, nes komisaras Luka apie savo planus nieko nekalbėjo spaudai arba pasiekė, kad ji tylėtų.

Bet kuriuo atveju sėsti į traukinį jam buvo neleistina. Elementarus dalykas! Tikėtina, kad kiekvienoje stotyje būtų po policininką, įdėmiai stebintį visus keleivius ir gerai prisimenantį ypatingus Keso Popingos bruožus.

Merginos? Dėl to jis nebuvo visai tikras. Reikėjo išmėginti, tik rizika buvo didžiulė. Kita vertus, jei jis eitų gulti vienas, tai gerai žinojo, kad praleis klaikią naktį ir tai visą dieną prastai atsilieps savijautai, nes atsikels be įprastinio žvalumo ir proto aiškumo.

Iš tiesų jam reikėjo moters kaip Žana Rozjė, kuri suprastų ir padėtų, nes tam ji gana nuovoki. Beje, jis buvo įsitikinęs, kad ji atspėjo jį esant kitokį žmogų negu tas jos meilužis Luji, tinkamas vien automobiliams vogti ir jiems perpardavinėti provincijoje, o tai iš tiesų tėra tikrojo meno pradmenys. Šitai patvirtina, kad Popinga iš pirmo karto perkando visą sistemą, net nesudrebinęs kinkų.

Ar policija stebėjo Žiuvizi dirbtuves, kaip jis patarė? Kas žino? Tik jis šitaip pasielgė visiškai neatsitiktinai. Luji už grotų praleis keletą metų su Guanu ir kitais, Žana Rozjė liks viena, o tada...

Bet iki to laiko reikėjo nors kartkartėmis pamiegoti. Ir tie nepatogumai pradėjo darytis vis labiau varginantys, nes kas vakarą reikėdavo vis kitur apsistoti tolygiai augant rizikai. Kesas dabar net gerai nežinojo, kur atsidūrė. Jam prireikė pasižiūrėti

net dviejų gatvių pavadinimus ir surasti metro stotį, kad įsitikintų patekęs į Pastero bulvarą. O šio kvartalo jis dar nepažinojo, ir jis nepasirodė jam bent kiek linksmesnis už Gobleną.

Namai dar tebebuvo apšviesti. Iš ten be perstojo ėjo žmonės, šventinį vakarą praleidę pas draugus, ir dabar ieškojo taksi. Kažkoks vyras ir moteris ką tik išėję ginčijosi, ir lenkdamas juos išgirdo, kaip ji priekaištavo vyrui:

– Pirmąją Naujųjų metų dieną jau nebuvo reikalo tau taip dažnai ją kviesti šokti!..

Keistas gyvenimas! Keista naktis! Kažkoks senis miegojo, visu ūgiu išsitiesęs ant suoliuko, o netoliese ritmingu žingsniu vaikštinėjo du policininkai plepėdami apie savo buitinius reikalus – be abejo, skundėsi dėl mažų atlyginimų.

Iš tikrųjų sunku susitaikyti su viskuo ir eiti miegoti vienam, be to, juk... Tai buvo tiesiog idiotiška! Tuo metu jis šito nesugebėjo pastebėti... Nežiūrint, kad ta stora mergina, kurią laikė glėbyje, jį iškart sunervino... Pagaliau jis buvo įpratęs prie tokio nevaržomo ir vulgaraus artumo, kai kas vakarą su kokia nors nepažįstamąja...

Kodėl jis negalėtų pabandyti, dar nors kartelį? Išties šią naktį gatvėse buvo labai mažai vienišų moterų. Netgi prie viešbučių, kur buvo įprasta jas matyti, jis nepastebėjo nė vienos. Taigi jos taip pat linksminosi naujamečiuose pokyliuose?

Jis vis ėjo. Iš tolo pastebėjo Monparnaso stotį ir pasistengė pernelyg nepriartėti, nes buvo įsitikinęs, kad ši vieta pavojinga.

Jis pavaikščiojo dar pusvalandį ir nieko nesutiko, todėl labai prastos nuotaikos, nuilsusiomis kojomis nusivilko į viešbutį, tikėdamasis, kad jį priglobs bent jau kokia kambarinė. Bet jį pasitiko tik senas naktinis sargas tokios pat prastos nuotaikos kaip jis ir pamatęs, kad svečias atvyko be bagažo, paprašė užsimokėti į priekį ir mestelėjo kambario raktą.

Dar kaip tyčia sustojo Popingos laikrodis, ir jis nežinojo nei kelintą valandą pagaliau užmigo, nei kada atsikėlė, nes kambario langai buvo į kiemą, tad negalėjo orientuotis pagal judėjimą gatvėje.

Kai jis pagaliau pasižiūrėjo į lauką, tai buvo labai anksti, ir jautėsi, koks tuščias dabar miestas, netgi niūrus, kaip paprastai po švenčių. Gatvėse nieko, tiktai reti žmonės iš priemiesčių, apsirengę išeiginiais drabužiais, migruojantys iš vienos metro stoties į kitą tik todėl, kad perduotų šventinius linkėjimus... Dar buvo ir gerokai apsiniaukę, o ledinis šiaurys šlavė gatves. Tad veikiau patikėtum, kad dabar Visi šventieji, bet ne Naujieji metai.

Jis vis dėlto nuėjo pasiieškoti laikraščių, kad susipažintų su išspausdintomis apie jį dviejų psichiatrų nuomonėmis, ir, tiesiog gatvėje sklaidydamas lapus, šitaip nužingsniavo net iki Karo akademijos.

Profesorius Abramas, nežiūrint visų švenčių, maloningai sutikęs mus priimti vakar vakare, Keso Popingos laišką vis dėlto buvo priverstas perskaityti labai skubotai, tad, kol sulauksime išsamesnės

studijos, keletu žodžių pateikiame jo pirmus įspūdžius: pasak jo, olandas yra paranoikas, ir jei jį puikybė pastūmės eiti iki galo, tai gali tapti ypač pavojingu individu, juolab kad tokios rūšies žmonės bet kokiomis aplinkybėmis sugeba išsaugoti pavydėtiną šaltakraujiškumą.

Profesorius Lenzas, kurio dar porą dienų nebus Paryžiuje, supažindins mus su savo nuomone, kai tik sugrįš.

Kriminalinėje policijoje nieko naujo. Komisaras Luka visą vakarykštę dieną turėjo tirti kvaišalų bylą, kuri jam leido šiek tiek atsipalaiduoti. Bet jo kolegos neišleidžia iš akių tolesnio Popingos bylos tyrimo.

Iš to, ką mes, atrodytų, supratome, aišku, kad šioje byloje atsirado visai nauja grandis, bet Orfevro krantinė šiuo klausimu laikosi absoliučios tylos.

Viską, ką mes galime pasakyti, tai atrodo, kad Popingai neilgai liko džiaugtis laisve.

– Kodėl?

Jis kalbėjosi pats su savimi. Taip, kodėl gi jam jau neilgai liko džiaugtis laisve? Kodėl nepateikiama daugiau smulkmenų? Ir kodėl jis traktuojamas kaip paranoikas?

Jis jau buvo girdėjęs šį žodį, be abejonės. Tik labai smarkiai abejojo dėl to, ką juo norima pasakyti. Ar negalėtų jie nors šiek tiek patikslinti? Jei būtų galima pasižiūrėti žodyne? Į viešąsias Groningeno bibliotekas iš pradžių reikėdavo užsirašyti, kad įleistų. Panašiai turėjo būti ir Paryžiuje. O kavinėse telefonų knygos ir geležinkelio tvar-

karaščiai nuolat žiūrinėjami, bet nešioti žodynus klientams vis dėlto visiškai neįprasta.

Šlykštu, ir tiek! Tai jau įgavo tikro sąmokslo mastus. Tokia nepelnytai patiriama piktadarybė. Dar ir šita užuomina apie naujai atsiradusią grandį, kurią taip susirūpinta nutylėti.

Ar tik Žana Rozjė, kuri tiek daug žinojo, nebus pasakiusi komisarui Luka, kad jis yra šlykštus galvijas? Popingai vis stiprėjo nuojauta, kad tas seklys nieko nedaro, netgi visiškai jo neieško, įsitikinęs, kad grobis įklius pats savaime.

Ar taip nebus dėl to, kad per spaudą išlindo į viešumą kai kurie jo būdo bruožai ir dar tie keletas dviprasmiškų posakių, kuriuos malonėjo jiems išsakyti?

Tačiau anas klydo, nes Popinga visiškai nemanė nuleidęs galvą įkišti ją tiesiai į spąstus. Jis bent jau buvo ne ką mažiau protingas už tą poną, o štai anas psichiatras arogantišku tonu išvis tesugebėjo pasakyti vos vieną žodį:

– *Paranoikas!*

Lygiai taip pat kiti apie jį sako *beprotis*. Kaip anie apie jį sakydavo *iškrypėlis*. Kaip ta moteriškė iš Monmartro priemiesčio, apie jį pasakiusi *liūdnas*. Kaip ta liesa mergšė iš Birago gatvės apibūdino, *kad jis mėgsta vien riebias moteris*.

Ar jo pranašumas prieš juos visus nepasireiškia kaip tik taip, kad jis bent jau pažįsta save?

Jis dar kartą perskaitė straipsnį, – koks vis dėlto trumpas, – jau gerdamas kavą su grietinėle ir valgydamas raguolį bariuke, kurio sienos buvo išklijuotos XIX šimtmečio stiliaus plytelėmis. Paskui

jis prisiminė tą merginą mėlyno atlaso suknele, išvartė visus laikraščius, pagaliau rado keletą eilučių kriminalinėje kronikoje:

Šiąnakt, per naujametį pobūvį, vienoje Gobleno kvartalo kavinių atstumtas mylimasis Žanas R... iššovė į Žermeną H..., kurios tėvas yra prekiautojas vynais ir kartu visų mūsų mylimas municipalinis patarėjas. Sužeistas kulka, laimei, tebuvo vienas šokėjas Žermenas V..., kuris, aptvarsčius žaizdą, išvyko namo. Žanas R... išvežtas į areštinę.

Jis juokėsi pats sau vienas, nežinodamas kodėl. Nors nudvėsk iš juoko, jei drama baigiasi šitaip, tik galbūt baigsis vedybomis. Kadangi Popinga nebuvo tikras, kad Žermena H..., kaip ją vadino laikraštis, nesielgė taip tyčia.

Beliko sužinoti, ką Julijus de Kosteras atsakė į žinutę, nes nepamiršo kasdien skaityti *Morning Post*. Popinga sėdo į autobusą, nes reikėtų pereiti kone pusę Paryžiaus, kad pasiektum 42-ąjį pašto skyrių Beri gatvėje. Ten jis pasirodė visiškai nesibaimindamas ir parodė abu vokus, adresuotus Smitsono vardu.

Be didesnių sunkumų krūvelėje su raide S surado ir perdavė jam voką, kurio adresas buvo išspausdintas rašomąja mašinėle.

Jis pasitraukė į kampą atplėšti voko. Kesas jautė kažkokį sunkumą. Pirmiausia jis ištraukė keturis banknotus po vieną svarą, paskui popieriaus lapą, kuriame buvo išspausdinta keletas eilučių:

Atsiprašau, kad negaliu atsiųsti daugiau, nes pradžia visada būna sunki. Ir čia viskas, ką turėjau kišenėje. Bet atsilaikyti prieš srovę yra būtina, ir padarysiu net tai, kas neįmanoma.

J.

Tai viskas. Dar pagalvojus, kad Julijus de Kosteras nė kiek nenustebo dėl to, ką Popinga pridirbo! Ir pagalvojus, kad ir niekas nenustebo ir, kad įvertintų jo poelgį, tesurado vos vieną ničnieko nesakantį žodį:

– *Paranoikas!*

Ir tikrai *mamytė* surado kur kas geresnį žodį – *amnezija*.

X SKYRIUS

Kaip Popinga keičia marškinius, o tuo metu policija ir atsitiktinumas, sulaužę žaidimo taisykles, surengia tikrą blogio jėgų sąmokslą.

Jis neprarado ryžto, ne. Tai būtų pernelyg didelis malonumas tiems ponams. Tik, kai atskleidė laikraštį, netgi kai pamatė numerį kioske, niekaip negalėjo sulaikyti kupinos kartėlio šypsenos.

Jie visiškai neatsižvelgė į nieką: nei kad jis buvo vienas prieš visus ir drąsiai žaidė tą žaidimą, nei kad kai kurios kasdienio gyvenimo smulkmenos labai savotiškai komplikuojasi tokiais atvejais kaip jo.

Taigi kada jis pirmą kartą keitėsi marškinius kavinės tualete, – šita visuomeninė vieta įgavo svarbų vaidmenį klajokliškame gyvenime, – tai išėjo iš kabinos su baltiniais rankoje ir jų atsikratė įmesdamas į pisuarą.

Tiek to! Nors jis vos neįkliuvo. Kažkoks policininkas iškart pastebėjo numestą daiktą, ir, kai Kesas iš ten pasitraukė, tai apžiūrėjo visą vyrų tualetą, nors, suprantama, Popinga tuo metu jau tekinas skuodė tolyn.

O dabar, kai keitėsi naujus marškinius antrą kartą, senuosius buvo sumanęs išmesti į Seną. Bet tai pasirodė kur kas sudėtingesnis dalykas, negu iš pradžių atrodė, nes reikėjo surasti vietą ir padaryti taip, kad niekas nematytų. Kiek bandė, bet paskutinę akimirką pamatydavo meškeriotoją, valkatą, įsimylėjusiųjų porelę ar poniutę, bevedžiojančią šuniuką...

Kas gi galėtų numanyti, kad jo gyvenime gali atsirasti tokių nenumatytų šalutinių aplinkybių? Tik jau, žinoma, ne laikraščiai! Jis teikė jiems ne vien žaliavą straipsniams, bet netgi nemokamus gaminius. Tik jie už tai nerodė jam nė menkiausio palankumo.

Jis nereikalavo, kad jam viešai linkėtų laimėti partiją. Ir jis visai nereikalavo, kad kas dieną pirmame puslapyje jam skirtų po dvi skiltis. Jis viską suprato. Bet yra tam tikras būdas pateikti šios rūšies įvykius. Nuo to priklauso, ar herojus bus simpatiškas, ar antipatiškas. O Prancūzijoje kriminalinės kronikos herojai beveik visada būna simpatiški.

Kodėl šį kartą tokios taisyklės nesilaikyta? Ar čia reikia įžvelgti komisaro Luka įsikišimą?

Juk jis nieko neapvogė, o tai turėtų nuraminti buržuaziją. Pamela numirė, bet jis gi to nepadarė tyčia. Ir abu kartus jis užpuolė merginas iš tam tikros aplinkos, o garbingoms moterims turėtų būti aišku, kad joms nėra ko bijotis.

O štai Landriu*, daugybės nusikaltimų suteršta sąžine, be kita ko, ir iš pažiūros bjaurus, galėjo pasigirti, kad jį palaiko pusė žmonių.

* Henri Landru 1922 m. giljotinuotas Paryžiuje už keliolikos moterų nužudymą. Aukas jis sukapodavo į gabalus, užkasdavo apleistuose soduose, o galvas sudegindavo virtuvės krosnyje.

Kaipgi taip? Ir iš kurgi tas užslėptas laikraščių priešiškumas? Kai jie nepaskelbia tylos streiko, tai tenkinasi niekam neįdomiais pranešimais:

Daktaras Lenzas, kurio nuomonę apie olando atvejį žadėjome savo skaitytojams, leido suprasti, kad, nežiūrint jo didžiulio noro mums pasitarnauti, jis nemano, kad yra kompetentingas, peržiūrėjęs vos vieną laišką, paskelbti diagnozę tokioje rimtoje byloje.

Jie nusirito net tiek! Iki smulkmeniškų marginalinių diskusijų apie jo asmenybę, gyvenimą, laisvę. Kitą dieną profesorius Abramas, kuris pasijuto užgautas savo kolegos pareiškimų, atsakė išdailintu stiliumi:

Norėta mane priversti pasakyti, ko kažkada nepasakiau netgi apie vieną tokią nereikšmingą bylą. Taip, vienos diskusijos metu suteikiau progą išgirsti, kad traktuoju Popingą kaip eilinį paranoiką, bet aš jokiu būdu nenorėjau tos savo pirminės nuomonės prilyginti galutinei diagnozei.

Netgi psichiatrai, atrodė, stengėsi jį apeiti. Netgi Saladenas, žurnalistas, iš pradžių rašęs apie jį geriausius straipsnius, dabar tik perspausdindavo pranešimus, jų net nepasirašydamas. Popinga jo nepažinojo. Jis nežinojo, jaunas jis ar senas, linksmas vyras ar niūrus žmogus, tačiau toks aplaidumas jį erzino.

Koks įdomumas skelbti tokius visiškai sausus dalykus kaip šis:

Ekspertai, kurie, nepaisydami švenčių, tyrė finansinę Julijaus de Kostero Jaunesniojo bendrovės padėtį, paskelbė pirmą ataskaitą, kurioje nurodė, kad jų darbas pareikalaus daugelio savaičių. Iš tiesų atrodo, kad byla bus svarbesnė, negu vertinta iš pradžių, ir kad išaiškėjo ne vien skandalingas bankrotas, bet ištisa serija sukčiavimų, pridengtų garbingos firmos fasadu.

Kita vertus, Vilhelminos kanalas daugelį dienų buvo naršomas tuščiai. Julijaus de Kostero kūno nerasta, ir neatrodo įmanoma, kad jį būtų nusitempęs praplaukiantis laivas.

Vyrauja nuomonė, kad įvyko surežisuota savižudybė, o pats laivų frachtuotojas slapta perkirtęs sieną.

Kokios gi čia galėjo būti sąsajos su Popinga? O čia netgi priešingai – piktdžiugiškai mėgaujantis buvo skelbiamos tokios pastabos kaip ši:

Komisaras Luka vakar lankėsi Lione ir prisipažino, kad tai susiję su bylos tyrimu, bet jis atsisakė patvirtinti, ar tai dėl Popingos, ar, priešingai, dėl kvaišalų pardavinėtojų, kurių keletas jau pateko už grotų.

Kodėl Lione? Ir kodėl taip atkakliai grįžtama prie kvaišalų bylos, kuri apskritai nedomina nieko?

Kodėl viskas klostosi taip, lyg nematomas dirigentas būtų sumanęs sugadinti visą žaidimą?

Toks dirigentas tegalėjo būti komisaras Luka. Tik jis vienokiu ar kitokiu būdu trukdydavo reporteriams imtis tirti, kaip jiems yra įprasta.

Juk paprastai kiekvienas laikraštis tęsia savo smulkius tyrimus, kiekvienas kuria savo teoriją, randa pėdsakų, kiekvienas reporteris pats apklausia žmones ir skelbia, ką pavyko sužinoti.

Tačiau niekam nešovė mintis apklausti Žanos Rozjė. Nė žodžio apie jos būklę. Neįmanoma sužinoti, ar jos sveikata pasitaisė, ar ji vėl sugrįžo į darbą „Pikrate". Juolab nė žodžio apie Luji, net apie jo sugrįžimą iš Marselio ničnieko nepranešė.

Ar visa tai jau neįgavo smulkmeniško persekiojimo tendencijų? Ir ką manyti apie tai, kad niekas neprisistatė į policiją ir nepareiškė matęs Popingą? Ir kam gi nutylėti tokį dalyką?

Kad pastūmėtų jį eiti iki galo, suprantama. Jam viskas aišku. Jis gūžtelėjo pečiais ir niekinamai atsiduso, nujausdamas, kad aplink jį norima sudaryti tuštumą.

Ir vis dėlto jis išliko atsargus. Kai vaikštinėdavo gatvėmis, jis vengdavo žiūrėti į praeivius tiriamai arba ironiškai. Jis šalinosi gatvės merginų, – jau geriau prastai miegoti, netgi iš pradžių ilgai neužsnūsti, vis krūpčiojant tamsoje.

Jis sumanė atlikti naują bandymą. Visai atsitiktinai atsidūrė „Žavelyje", tokiame prastučiame viešbutyje. Jam atrodė, kad labai sumanu šitaip keisti nakvynės vietų kategorijas. Tai buvo klaida.

Jis nebuvo taip apsirengęs, kad apsistotų tokiuose viešbučiuose, ir pastebėjo, kad į jį žiūrima su nuostaba.

Taigi nenusileisti pernelyg žemai ir nekopti pernelyg aukštai! Kita vertus, jam teliko dvylika šimtų frankų ir reikėjo jau artimiausiomis dienomis vėl apsirūpinti pinigais. Jis pradėjo apie tai galvoti. Dar turėjo laiko, bet klausimas buvo vertas nagrinėti jau dabar.

Popinga „Žavelyje" praleido naktį tarp sausio 7 ir 8 dienos ir paskui, kai įmetė purvinus marškinius į Seną, nusprendė keisti kvartalus, jei reikėtų kur nors įsitaisyti perskaityti laikraščių. Lijo. Kitiems tai buvo menkas nemalonumas. O jam, turinčiam didesnę dienos dalį praleisti gatvėje ir neturinčiam drabužių pamainai, tai įgavo ypatingą reikšmę ir tapo tikra gamtos rūstybės apraiška.

Tik bėda nevaikšto viena!..

Sėdėdamas jaukioje Madleno kvartalo aludėje ir skaitydamas laikraštį, kuriame darbavosi būtent tas Saladenas, jis vos nepratrūko beprotiškai kvatoti, kai perskaitė straipsnio pavadinimą:

Policija paleido automobilių vagį

Įdomiausia, kad jau keletą dienų jis kažko panašaus laukė. Ir neklydo manydamas, kad bandoma iškrėsti kokią nors kiaulystę. Bet apie šitokį akibrokštą nė mintis nekilo...

Vakar, apie penktą valandą vakaro, atsitiktinai pamatėme, kaip kriminalinė policija paleido į laisvę

vieną iš tų automobilių vagių, kurie buvo sulaikyti praėjusią savaitę.

Kai vadinamasis Luji išėjo iš komisaro Luka biuro, mes bandėme gauti paaiškinimų iš oficialių šaltinių, bet atsitrenkėme į nepajudinamą tylos sieną.

Todėl tegalime čia pateikti vien savo tyrimų duomenis ir pasiūlyti tik keletą prielaidų.

Pastebėtina, kad spaudai nebuvo perduotas joks pranešimas, kai naktį tarp sausio 1 ir 2 dienos komisaras Luka, paprastai neužsiimantis tokio pobūdžio bylomis, vadovavo suimant automobilių vagių gaują.

Kam toks slaptumas? Ir kodėl nuo to laiko ničnieko neiškilo aikštėn iš bylos, kuri yra nemenko užmojo, nes keturi vyrai ir viena moteris jau atsidūrė už grotų?

Mums atrodo, kad galime atsakyti į šitą klausimą, nes mums žinoma gaujos vado tapatybė, žinome, kad ta grupuotė įvardyta kaip Žiuvizi gauja, nes šio miestelio apylinkėse vogti automobiliai tą pačią naktį buvo perdažomi, kad paskui juos permestų į provinciją.

Gaujos vadas yra ne kas kitas kaip toks Luji, anksčiau vertęsis kokaino prekyba, ir jis yra Žanos Rozjė meilužis.

Nepamirškime, kad ji...

Kesas Popinga būtų galėjęs parašyti šio straipsnio tęsinį net geriau už savo draugą Saladeną. Dar niekad jo šypsenoje nebuvo susitvenkusios tiek paniekos laikraščiams, komisarui Luka, visai žmonijai.

Taigi nuo šiol pasidaro suprantamas asmeninis komisaro Luka kišimasis į Žiuvizi bylą. Gauja sulaikyta, kartu ir tokia Roza, anksčiau dirbusi kambarine pataisos namuose, dirbtuvių savininko Guano sesuo. O tardymas ėjo įprasta linkme, nors spauda apie tai nežinojo.

Ar dabar reikėtų manyti, kad, paleidus Luji, kartu pripažintas ir jo nekaltumas? Bet mūsų nuomonė ne tokia. Mes pranešame, kad, trūkstant žinių iš Orfevro krantinės, patys apklausėme kai kuriuos nusikalstamos terpės atstovus, kurie ypač gerai pažinojo ir patį Luji, ir jo reikalus.

– Luji paleistas į laisvę, – pasakė jie mums, – tik dėl to, kad kažkam turi padaryti darbelį, supratote?

Lyg patvirtindamas šią nuomonę, Luji, apie kurį kalbama, vakar vakare apėjo kai kuriuos barus ir ten savo draugužiams perdavė paslaptingus nurodymus.

Pasakykime, idant pernelyg toli nenueitume, kad mums atrodo, jog nuo šiol Kesas Popinga, Žanos Rozjė užpuolikas, ieškomas jau ne vien policijos, bet ir visa „terpė" nusprendusi gauti jo kailį.

Taigi mes neabejojame, kad dėl to per labai trumpą laiką jis bus sulaikytas. Jeigu tik koks įvykis...

Šį kartą pasižiūrėjęs į veidrodį priešais, kitame patalpos gale, Popinga pamatė, kaip išbalo, o lūpos negalėjo išraityti šypsenos, kad ir kaip sarkastiškai jis buvo nusiteikęs.

Įvykiai tik patvirtino jo baimes, ir be Saladeno, iš kurio tikėjosi kur kas mažiau, jis būtų nieko nesužinojęs, tiesiog vaikštinėjęs sau šen bei ten, neįtardamas, koks sąmokslas rezgamas prieš jį.

Kaip viskas paprasta, po velnių! Operacija Žiuvizi pavyko, ir gauja buvo sulaikyta, bet Luka, užuot skambinęs apie tai visais varpais, smagino laikraščius pasakėlėmis apie morfiną ir heroiną.

Jis turėjo Luji parodyti Popingos nusiųstą skundžiamąjį laišką. Jis nesvyravo – dabar tai jau tikras reikalas – pasiūlyti niekšišką sandėrį.

Štai kas atsitiko! Policija derėjosi su Luji! Policija jį paleido, kad pagaliau sučiuptų Popingą. Kitaip tariant, ji viena buvo nepajėgi nutverti jį už pakarpos.

Tai jau buvo nebe panieka, nebe kartėlis, bet pačioje Keso širdies gelmėje susitelkęs pasišlykštėjimas. Jis paprašė atnešti popieriaus, išsitraukė plunksnakotį. Bet kai jau rengėsi rašyti, tik abejingai gūžtelėjo pečiais. Kam rašyti? Saladenui? Kad patvirtintų jo straipsnio teiginius? Komisarui Luka, kad ironiškai pasveikintų jį? Tik kam ir kas iš to?

Jeigu jau Luji metėsi į medžioklę, tai policijai partija atrodė laimėta ir ji trimitavo pergalę. Tik kokiu būdu! Nuo šiol visos Paryžiaus merginos, visi valkatos, visi įtartinų barų ir pigių viešbučių laikytojai akių nenuleis ir bus pasirengę iškart įspėti policiją.

Policija jo niekada nematė, bet Luji jį pažinojo.

– Oficiante! Kiek aš skolingas?

Jis apmokėjo sąskaitą, bet niekur nėjo. Tarp kitko, nežinojo kur. Staiga pajuto per visas klajones skersai išilgai visą Paryžių susikaupusį nuovargį. Jis liko sėdėti ant moleskino minkštasuolio, sustingusiu žvilgsniu žiūrėdamas į gatvę, banguojančią nuo skėčių.

Iš tiesų policija oficialiai buvo palankesnė ne jam, o automobilių vagiui, recidyvistui, be kita ko, gyvenančiam iš prostitucijos. Taip jau yra. Ir niekas negalėtų pasakyti, kad gali būti kitaip. Ir, be jokių abejonių, jei Luji pavyks, tai policija užmerks akis dėl Žiuvizi gaujos veiklos.

– Oficiante!

Jis norėjo išgerti. Nieko nepadarysi! Jam reikėjo pagalvoti, o stikliukas alkoholio padėtų.

Po istorijos su Žana Rozjė jis iš esmės klydo, manydamas sustoti. Tai bent buvo įžvalgus! Dabar jis pradėjo suprasti visuomenės nuomonės mechanizmą. Reikėjo, kad kitą dieną būtų galima perskaityti visuose laikraščiuose:

Kesas Popinga užpuola jauną moterį traukinyje...

Ir taip toliau, visą laiką kas nors nauja. Ir šitaip išlaikyti publiką užgniaužusią kvapą, šitaip iškilti iki legendos.

Ar ji būtų taip užsidegusi domėtis Landriu likimu, jei tas būtų nužudęs vos vieną ar dvi moteris?

Taip pat jis tikriausiai klydo, manydamas aprašyti viską, kaip buvo, užuot melavęs. Jei, tarkime,

jis būtų leidęs *jiems* patikėti, kad Groningene, kur visi manė jį esant pavyzdinį pilietį, jis jau rengęs kažkokius slaptus išpuolius?

Jis dar kartą perskaitė Saladeno straipsnį, kuris tik patvirtino jo mintį, kad istorijos herojus jau ne jis, Popinga, bet Luji, tapęs jos pagrindiniu veikėju.

Jau rytoj Žanos meilužis taps patraukliu personažu. Žmonės tiesiog susižavės ta žmogaus medžiokle, kurios pačiame Paryžiaus dugne ėmėsi recidyvistas, patyliukais pritariant policijai.

Ne, jis neprarado ryžto, nenorėjo jo prarasti ir nebūtų su tuo susitaikęs jokia kaina. Jis tik turėjo teisę trumpam pajusti nuovargį ir įvertinti neteisybę, kurios auka tapo. Kiek jau jų dabar jam mynė ant kulnų? Šimtai? Tūkstančiai?

Bet tai jam netrukdė išgerti stikliuką vynuoginės ir visai ramiai žiūrėti, kaip lyja. Tegu jie ieško! Tegu apšniukštinėja visus praeivius savo panosėje! Žmogus visada yra stipresnis už minią, jeigu tik išsaugo šaltakraujiškumą. O Popinga savąjį išsaugos.

Jis tepadarė vienintelę klaidą: iš pat pradžių nesuprato, kad visas pasaulis yra priešai. Dar gerai, kad niekas į jį nežiūrėjo rimtai. Jo paprasčiausiai nesibijojo. Jei tik nežiūrėjo į jį kaip į visiškai groteskišką personažą.

Paranoikas!

O toliau? Ir ką tai įrodo? Ar tai jam trukdo tyčiotis iš viso Paryžiaus, patogiai atsisėdus šiltame aludės kampe prie antro vynuoginės stikliuko? Ar tai jam trukdo daryti, ką tik jis nori, ką jis nuspren-

dė, ką nuspręstų padaryti dabar pat, kokį nors grandiozinį dalyką, ką nors tokio, kas priverstų juos visus sudrebėti, kad ir kas jie būtų – ar automobilių vagys, ar gatvės merginos, ar Luji tipo katinai?

Tik jis dar nežinojo ką. Bet jis turėjo laiko. Geriau niekur neskubėti, palaukti įkvėpimo ir toliau stebėti žmones gatvėje, žygiuojančius vorele kaip kokia kvaila banda. Kai kas netgi bėgo, lyg galėtų paskubinti kokį nors dalyką. Štai policininkas su pelerina, reikšmingas kaip popiežius ir įsitikinęs, kad yra nepakeičiamas, žaidžiantis su švilpuku ir balta lazdele. Ar nebūtų protingesnis, jei, užuot maivęsis kaip per paradą, prieitų prie Popingos ir paprašytų parodyti dokumentus?

Vienu kartu viskas būtų baigta. Daugiau nebūtų nei Popingos bylos, nereikėtų daugiau jokio Luji, nei komisaro Luka, kuriam vaidenasi, kad jis yra pats protingiausias pasaulyje.

Kad toks jis iš tikrųjų nebuvo, patvirtina tai, kad Kesas be jokių informacijos šaltinių jau daugelį dienų jautė ruošiamą smūgį ir jam dar užteko drąsos miegoti vienam.

Tik kas žino? Nuo šiol galbūt jis jau nebemiegos vienas. Tik jau dabar jo kompanionės nenueis niekam papasakoti...

Kraujas kunkuliavo jam galvoje. Jis dar kartą pasižiūrėjo į veidrodį, norėdamas įsitikinti, ar čia tikrai jis galvojo apie tai, kas ką tik buvo atėję į galvą. Kodėl gi ne? Kas gi jam galėtų neleisti?

Jis staiga atsisuko, nes kažkas kreipėsi į jį angliškai. Tai buvo vienas tipas, kuris jau keletą minučių kažką rašinėjo prie gretimo staliuko.

– Atsiprašau, pone, – tarė jis šypsodamasis, – ar jūs kartais nekalbate angliškai?

– Taip.

– Jūs tikriausiai anglas?

– Taip.

– Tokiu atveju, atleiskite man, bet paprašysiu vienos paslaugos. Aš visiškai neseniai atvažiavau į Paryžių. Atvykau iš Amerikos. Norėjau paklausti oficianto, kiek reikia priklijuoti pašto ženklų ant šito laiško, bet jam nepavyksta manęs suprasti.

Popinga pakvietė padavėją, viską išvertė, pažvelgė į savo naująjį bendrą, kuris tiesiog žėrė padėkas ir klijavo pašto ženklus ant laiško, adresuoto į Naująjį Orleaną.

– Jums tikra laimė, kad kalbate prancūziškai! – atsiduso nepažįstamasis, užversdamas aplanką. – O aš, kai tik čia atvykau, iškart pasijutau labai nelaimingas. Žmonės manęs netgi nesupranta, kai gatvėje pasiklausiu kelio. Jūs gerai pažįstate Paryžių?

– Taip, šiek tiek.

Jam darėsi smagu pagalvojus, kad per savaitę turėjo užtektinai laiko perlėkti visus sostinės kvartalus.

– Draugai man davė vieną gerą adresą. Tai amerikiečio baras, ir ten susirenka visi Paryžiuje esantys amerikiečiai... Gal žinote?

Vyriškis nebuvo visai jaunas. Plaukai jau pražilę, skruostai išraižyti raudonų gyslelių, nosis taip pat raudona, išduodanti, kad jos savininkas gerokai linkęs vartoti stipriuosius alkoholinius gėrimus.

– Atrodo, kad jis kažkur visai šalia Operos, bet ieškojau net pusvalandį ir neradau.

Jis išsitraukė popierėlį iš savo dukslaus apsiausto kišenės:

– Gatvė... palaukite... Mišodjero gatvė...

– Taip, aš ją žinau!

– Toli nuo čia?

– Gal koks penketas minučių pėsčiomis.

Žmogėnas, atrodė, svyravo, pagaliau sumurmėjo:

– Ar nesutiktumėte nueiti ten kartu su manimi ir išgerti aperityvo? Jau dvi dienos, kaip neturiu su kuo pasikalbėti.

O kaipgi Popinga! Jau gera savaitė, kai jam nė karto tokios progos nepasitaikė.

Po penketo minučių abu vyrai jau ėjo Didžiaisiais bulvarais, ir gatvės prekeivis, išgirdęs juos kalbantis angliškai, pradėjo jiems rodyti blizgančius atvirukus.

– Kas tai yra? – paklausė jankis.

O Kesas rausdamas:

– Tai menkniekis, ar ne? Smulkmenos užsieniečiams...

– Ar jau ilgai esate Paryžiuje?

– Taip, gana ilgai!

– Aš tai čia pabūsiu savaitę, paskui važiuosiu į Italiją, vėliau grįšiu į Naująjį Orleaną? Gal žinote?

– Ne.

Žmonės į juos gręžiodavosi. Kadangi jie buvo keisti tipai, didžiuliais žingsniais pasitikėdami žirgliojantys Didžiaisiais bulvarais ir kalbantys taip garsiai, lyg niekas negalėtų jų suprasti.

– Štai šitoje gatvėje... – parodė Popinga.

Jis buvo užtektinai atsargus, kad susiprastų nieko kompromituojama apie save neprasitarti šiam žmogui. Net jei jis priklauso policijai ar Luji gaujai, vis vien nieko nepeš.

Jis stumtelėjo baro duris, kurio dar nežinojo. Jį nustebino ir aplinka, ir publika.

Jam čia buvo viskas nauja. Lyg būtum ne Prancūzijoje, o Jungtinėse Valstijose. Aplink aukštą raudonmedžio barą stambūs ir tvirto sudėjimo vyrai labai garsiai kalbėjosi, gėrė ir rūkė, o du barmenai, iš kurių vienas buvo kinas, zuite zujo pilstydami viskį ir alų į didžiulius bokalus, o veidrodžiai buvo išmarginti daugybės užrašų kreida.

– Viskio, ar ne?

– Prašyčiau!

Kaip visa tai skyrėsi nuo Popingos paskutinių dienų aludžių aplinkos, net įsiėdusio jų interjero: nikeliuoto rutulio ant ketaus kojelių, šluosčių, staliukų su telefonų knygomis, kasininkių ant kėdžių labai aukštomis kojomis, padavėjų baltomis prijuostėmis...

Štai čia imdavai galvoti apie kažką kitą – tolimą kelionę, uostą nepažįstamoje šalyje. Kesas įtempė ausis ir suprato, kad dauguma lankytojų ginčijasi dėl popietinių arklių lenktynių, o pats storiausias iš jų, su keturgubu pagurkliu ir apsiaustu rudais langeliais, lyg nužengęs iš kokios karikatūros, priiminėja lažybų statymus.

– Jūs taip pat prekiaujate? – paklausė Popingos naujasis draugas.

– Taip... Prekiauju miltais...

Šitaip atsakė, nes šį bei tą nusimanė apie miltus. Juk tai buvo dalis de Kostero bendrovės veiklos.

– O aš prekiauju odomis. Gal dešrelę? Taip! Jūs turite suvalgyti dešrelę! Esu tikras, kad jos čia tiesiog nuostabios. Čia mes esame Amerikoje, o Amerika gamina nuostabias dešreles...

Žmonės čia be perstojo tai įeidavo, tai išeidavo. Tiršti tabako dūmai tvenkėsi virš baro, nuo sienų šypsojosi Amerikos sporto čempionai, padovanoję savo nuotraukas su užrašu baro šeimininkui.

– Čia miela vieta, ar ne? Draugas, davęs man šitą adresą, sakė, kad tai maloniausia Paryžiaus vietelė. Du viskio, barmene!

Paskui be ceremonijų seilėtai šypsodamasis:

– Ar tikrai prancūzai tokie malonūs užsieniečiams? Aš dar neturėjau laiko apžiūrėti linksmojo Monmartro. Prisipažįstu, kad šiek tiek bijau...

– Bijotės – ko?

– Pas mus pasakojama, kad čia yra daug blogų vaikinų, kurie miklesni už visus mūsų gangsterius, ir kyla grėsmė, kad užsieniečiai gali būti apvogti. Jūsų dar niekas neapvogė?

– Niekuomet. Nors labai dažnai vaikštau po Monmartrą.

– Ar jau susipažinote su moterimis?

– Taip.

– Ir ten nebūna pasislėpusio kambaryje nusikaltėlio?

Popinga net šiek tiek primiršo galimas komisaro Luka klastas. Čia jis jautėsi senbuvis, kuris viską žino ir duoda patarimų naujokui. Kuo ilgiau

žiūrėjo į savo kompanioną, tuo naivesnis jis jam atrodė, naivesnis už bet kokį olandą.

– Jų meilužiai netūno kambaryje, o laukia už durų.

– O ką jie rengiasi daryti?

– Nieko. Jie tik laukia. Taigi neturite ko bijotis!

– Ar nešiojatės revolverį?

– Niekuomet!

– O Niujorke, kai einu tvarkyti reikalų, visada nešuosi revolverį...

– Bet čia juk Paryžius!

Dešrelės iš tikrųjų buvo skanios. Popinga ištuštino savo stiklą, ir jis vėl buvo pripildytas.

– Jūs apsistojote gerame viešbutyje?

– Labai gerame.

– Aš apsistojau, – pasakė užsienietis, – „Grand otelyje". Ten labai gerai.

Ir jis ištiesė dėžutę su cigarais, o Kesas paėmė be jokios gėdos, nes vieną kartą per tiek dienų ir dar šitokioje vietoje jis turėjo teisę atsiduoti prabangai surūkyti bent vieną vienintelį cigarą.

– Ar nežinote, kur pardavinėja amerikiečių laikraščius? Norėčiau sužinoti biržos kursus...

– Visuose kioskuose. Nuo čia gal penkiasdešimt metrų, prie gatvės kampo.

– Leisite minutėlei? Aš tuoj pat grįšiu. Užsisakykite dar porą dešrelių, nejaugi nenorėtumėte?

Žmonių čia jau buvo netiršta, nes artėjo pirma valanda ir dauguma išėjo papietauti. Popinga palaukė penketą minučių, nusistebėjo, kad jo kompanionas dar nepasirodė, paskui pradėjo galvoti

apie visai ką kita ir, kai vėl pasižiūrėjo į laikrodį, buvo jau penkiolika po pirmos.

Jis net nepamatė, kaip akylai jį stebi barmenas nei kaip jis kažką pašnibždomis pasakė kinui.

Viskis jį veikė labai gerai. Jis pajuto daugiau pasitikėjimo savimi. Dar buvo kupinas jėgų suduoti atsakomąjį smūgį visiems tiems luka ir luji ir tvirtai pasiryžo, kad dar šią popietę sugalvos planą, kuris juos apstulbins ir privers laikraščius apie jį kalbėti kitokiu tonu.

Kodėl amerikietis negrįžta? Juk negalėjo pasiklysti! Popinga atidarė baro duris, pasižvalgė po gatvę, pasižiūrėjo į kioską prie kampo, bet savo draugo ten nepamatė.

Taigi jis tik pasišaipė iš minties, kad leidosi apmaunamas ir anas jam paliko apmokėti sąskaitą.

Viena smulkia kiaulyste daugiau ar mažiau, tai nieko nekeičia. Jis jau pradėjo su tuo apsiprasti.

– Atneškite dar viskio!

Jis turėjo prisigerti. Buvo tikras, kad ir kas atsitiktų, sugebės išsaugoti pakankamai šaltakraujiškumo, kad neišsiduotų ir...

Kad užpildytų laiką, jis įjungė specialų aparatą, iš kurio pabiro kramtomosios gumos kamuoliukai, paskui paprašė naujo cigaro, nes senasis jau užgeso, vėliau apsižvalgė aplink ir įsitikino, kad baras jau visiškai tuščias, tik kinas atsisėdęs pačiame salės gale pietauja, o kitas barmenas tuo metu tvarkė savo įrankius.

Vis dėlto kaip niekinga vaidinti tokį spektaklį, kad priverstum sumokėti už keturias dešreles ir

keletą taurių viskio. Žinoma, jis nebuvo turtuolis. Jam labiau negu bet kam kitam reikėjo pinigų, nes jam tai jau buvo gyvenimo arba mirties klausimas. Net paprasčiausia smulkmena atrodė iškalbingai: kai jo marškiniai susipurvindavo, jis negalėjo jų išsiskalbti, bet turėjo nusipirkti kitus, o panešiotus vos keletą dienų, dar beveik visai naujus, išmesti į Seną.

Kodėl gi dar nepaprašius dešrelės, kad paskui nereikėtų pietauti? Jam ta proga dar šovė mintis praleisti popietę arklių lenktynėse. Kaip būtų gerai, juk jį tiesiog išsunkdavo toks nuolatinis sukinėjimasis ratu vis tarp tų pačių dekoracijų.

Jau norėjo prasižioti. Tik, sutapimas, barmenas suspėjo prasižioti tuo pat metu kaip ir jis, ir Popinga leido jam prabilti pirmam:

– Atleiskite, kad šito klausiu. Ar pažįstate tą poną, su kuriuo neseniai bendravote?

Ką jis turėtų atsakyti? Taip ar ne?

– Aš jį labai menkai pažįstu... taip, menkai...

Barmenas, gerokai varžydamasis, tęsė:

– Ar žinote, kuo jis užsiima?

– Prekiauja kažkokiomis odomis...

Kinas pačiame salės gale net įtempė ausis, ir Popinga suprato, kad iš tikrųjų kažkas atsitiko, tad net padvejojo, ar jam iškart neišėjus ir paskui jau paknopstomis nelėkus kuo toliau iš čia.

– Taigi jis jus apmovė!

– Ką norėjote tuo pasakyti?

– Aš nedrįsau jūsų įspėti, kada čia buvo tiek žmonių, pagaliau ir nežinojau, ar nesate koks nors jo draugas...

Ir barmenas, perstatęs džino butelį kitur, atsiduso:

– Nors tai, kaip sako, jau istorija, bet, be visa ko, apmautas dar likau ir aš!

– Nesuprantu!

– Žinau... Bet greitai viską suprasite... Ar daug pinigų turėjote?

– Gana daug!

– Paieškokite savo piniginės. Nežinau, į kurią kišenę ją paprastai įsikišate, bet galėčiau lažintis nežinia iš ko, kad daugiau jos nebeturite.

Popinga apsičiupinėjo ir pajuto, kaip jam džiūsta gerklė. Kaip barmenas ir sakė, piniginės kišenėje nebebuvo!

– Ar nepastebėjote, kaip visą laiką juokaudamas jis jus vis kumšnojo? Jis specialistas. Jau dešimt metų jį pažįstu. Policija taip pat. Jis vienas mikliausių kišenvagių visoje Europoje...

Kesas trumpam užsimerkė. Ir dar akimirką jo ranka kažko ieškojo apsiausto kišenėje...

Lyg visų jo pinigų, vienintelės priemonės prasilaikyti, vagystės dar neužtektų, amerikietis nušvilpė ir skutimosi mašinėlę, pagal formą supainiojęs, be abejo, su brangenybių dėžute.

Per dieną kišenvagių aukomis Paryžiuje tikriausiai tampa tūkstančiai žmonių. Daugumai, gal net visiems iš eilės, viskas baigiasi tik daugiau ar mažiau reikšmingos pinigų sumos praradimu.

Kesas buvo vienintelė būtybė, kuriai dvylika šimtų frankų ir skutimosi mašinėlė buvo, taip sakant, paskutinis išganymas. Šis žmogus jautriau už visus kitus išgyveno karo būseną. Jau nuo pat

ryto likimas iš laikraščio straipsnio skilčių pradėjo rodyti savo šlykščią grimasą.

Paskui jis pamanė, kad pagaliau sulaukė atokvėpio ir turės bent kažką panašaus į pramogą. Jis išskėstomis rankomis priėmė tas viskio taures ir dešreles, pokalbį, kuris pakeitė jo nepabaigiamą kalbėjimąsi su savimi.

– Vis dėlto bandžiau jus įspėti. Bet visų pirma jūs į mane net nežiūrėjote. Be to, kaip jau sakiau, net pamaniau, kad esate koks nors jo draugas, gal net bendrininkas...

Popinga blankiai nusišypsojo barmenui, kuris vis atsiprašinėjo:

– Ar daug praradote?

– Ne... Nelabai... – lemeno Popinga stengdamasis išlaikyti tokią pačią kone angelišką šypseną.

Jis prarado nei daug, nei mažai. Jis prarado viską! Viską, ką tik žmogus gali prarasti, kvailai, per nelemtą atsitiktinumą. Taip, dėl atsitiktinumo, pradėjusio su juo sukčiauti kaip policija ir Luji.

Jis niekaip negalėjo ryžtis iš ten išeiti. Tik nuleido galvą, nes pajuto kylantį karštį po blakstienomis ir bijojo, kad barmenas nepastebėtų žybtelint ašarų.

Tai jau pernelyg! Pernelyg kvaila. Pernelyg nepelnyta.

– Ar toli gyvenate?

– Gana toli, taip...

– Paklausykite. Aš jumis pasitikiu. Paskolinsiu jums dvidešimt frankų, kad turėtumėte už ką paimti taksi. Nežinau, ar pateiksite policijai skundą.

Bet kokiu atveju, jei jį pagaliau suims, nuo to visiems bus geriau...

Jis sutikdamas linktelėjo galvą. Jam norėjosi atsisėsti, pagalvoti, susiimti už galvos, prapliupti galbūt juoku, galbūt rauda. Tai buvo ne vien kvaila, paprasčiausiai buvo šlykštu, ir jis žinojo, kad to nenusipelnė.

Tik ką jis galėjo padaryti? Taip, ką jis galėjo padaryti? Išskyrus...

Išskyrus vieną dalykėlį, kurį jis traktavo, savaime suprantama, kaip visiškai teisėtą. Tarp kitko, tai visai nebuvo apmąstyta. Atsirado vien iš neapykantos Rozai... Tiesiog instinktyvi neapykanta, nes realiai nieko negalėjo jai prikišti... Jis parašė komisarui Luka, kad įskųstų tą gaują...

Ar tikrai buvo pelnyta, kaip atkirtis?..

Jis paėmė dvidešimt frankų, kuriuos ištiesė barmenas. Pakėlė akis, ir prieš akis iškilo jo paties veidas, kurį pamatė atsimušant veidrodyje, suraižytą kreidos užrašais. Tik pats veidas neišreiškė visiškai nieko: nei skausmo, nei nevilties, toks panašus į tą, kurį jis kažkada matė, tiksliau, prieš dešimtį metų Groningene, kai kažkokį vyrą partrenkė tramvajus ir švarutėliai nurėžė jam abi kojas... Tik sužeistasis to dar nežinojo. Dar neužteko laiko skausmui pajusti. Ir kai arčiausiai susibūrę žmonės pradėjo bėgti nuo jo, jis žiūrėjo į juos be galo nustebęs, nesuprasdamas, kas gi jiems atsitiko, kas gi atsitiko jam ir kodėl jis čia, paslikas ant žemės, šūkaujančios iš siaubo minios viduryje.

– Atleiskite man, – sumurmėjo jis. – Ačiū.

Jis atidarė duris... Paskui turėjo kažkur eiti, bet nesuprato nei kur, net krypties, kuria žingsniuoja, nejautė, kaip jį užkliudo praeiviai, nei kad jis kalbasi pats su savimi...

Visi apgaudinėjo! Štai vienintelė aiški tiesa! Visi jį apgaudinėjo! Jį apgaudinėjo, nes jis buvo pernelyg stiprus, nes negalėjo kitaip jo įveikti, jei žaistų garbingai.

Komisaras Luka, kuris nedrįso duoti leidimo išspausdinti savo nuotraukos, pats pirmas ėmėsi apgaudinėti ir nesigėdijo prastos pokerio partijos suktybių; kaip jis stengėsi visus įtikinti, kad išvykęs į Lioną ir nieko nežino apie automobilių vagis...

Luji apgaudinėjo ir derėjosi su policija... Žana Rozjė taip pat...

Iš jos Popinga šito nesitikėjo. Kitų elgesys kėlė jam tik pasipiktinimą bei panieką, bet jos – gerokai ir skaudino, nes jam visą laiką atrodė, kad tarp jųdviejų kažkas buvo.

Tai patvirtina, kad jis nenužudė jos.

Dabar atsitiktinumas jį taip pat apgaudinėjo ir atsiuntė jam tą vulgarų amerikietį, kuris tesugebėjo vien ištuštinti savo draugo kišenes...

Ir kuriam jokios naudos iš skutimosi mašinėlės už šešiolika frankų.

Viskas pernelyg idiotiška, taip!

Tiesiog šlykštu...

XI SKYRIUS

Kaip Kesas Popinga sužinojo, kad valkatos apranga kainuoja septyniasdešimt frankų, ir kaip jis sugalvojo pasirodyti visiškai nuogas.

Tikriausiai šitaip vis apie ką nors galvoti buvo labiau varginama negu žingsniuoti. Ypač kai Popinga nusprendė viską suvokti rimtai, pasiekti pačią dalykų esmę, perkąsti viską nuo A iki Z, apžvelgti viską, kas tik artimiau ar tolimiau siejosi su Popinga.

Ar ne kažkoks niekingas komisaras Luka ir kažkoks Luji nulėmė, kad galvodamas prarastų ramybę, ar ne juoko vertas kišenių kraustytojas jį sudorojo taip, kad nebegali net prisėsti?

Kadangi Paryžiuje norint prisėsti reikėjo pinigų. Ir Kesas buvo priverstas apie penktą valandą tęsti savo mintis bažnyčioje, kur prie kažkokio jam nežinomo šventojo kojų degė daugybė žvakių. Bet ir paskui jis nežinojo, ką reikėtų daryti. Nors tai neturėjo jokios reikšmės. Svarbu buvo tik tai, kad jis galvojo ir turėjo staiga stabdyti minčių eigą, kai kažkoks prašalaitis įdėmiai į jį pasižiūrėjo, o Kesas net pašoko, apimtas noro sprukti, bet

susitvardė ir turėjo įdėti neišpasakytų pastangų, kad atgautų šaltą protą.

Arba atsirasdavo kažkokia menkutė mintelė visai apie nieką, kuri prisiskiepydavo prie kitų ir be jokios priežasties įgaudavo reikšmę, nukreipiančią nuo esminės idėjos.

Kad jis pražygiavo daugelį valandų, tai niekam nė motais. Jei pats savęs labai negailėjo, tad juo mažiau jam reikėtų, kad kas nors dėl jo graudintųsi. Tik tiek, kad dabar jis turėjo vien eiti niekur nesustodamas! Turėdamas dvidešimt frankų jis negalėtų apsistoti jokiame viešbutyje. Nors bistro veikė didesnę nakties dalį, bet tokiose vietose gali būti beveik visiškai tikras, kad tave sučiups.

Jei dar būtų apsirengęs skarmalais. Tada galėtų glaustis po tiltais, bet valkata, apsirengęs gan ištaigiai, iškart pasirodytų įtartinas.

Jis ėjo. Juk niekam nesukelia nepasitikėjimo tas, kas eina ir atrodo, kad planuoja kažkur nueiti. Tik iš tiesų jis niekur nėjo ir kartkartėmis, kai būdavo tikras, kad gatvėje, išskyrus jį, nėra žmonių, stabtelėdavo pamindžikuoti vietoje.

Kur tuo metu jis buvo mintyse? Ir štai viena tuo metu atsiradusi vis dar jį smagino, tik gal daugiau jausmas negu mintis:

Tai panašu į Fridos gimimą.

Kodėl? Jam būtų sunku atsakyti. Jis ėjo išilgai Senos, labai toli, galbūt jau atsidūrė ir už Paryžiaus. Pakrantėje dunksojo milžiniškos gamyklos, nes jis matė ryškiai šviečiančias langų eiles, o kaminai tvieskė dangų liepsnų aureolėmis.

Lijo, lietaus čiurkšlės krito įstrižai. Gal ir dėl to, nes, kai jam gimė duktė, taip pat lijo. Tada buvo vasara, bet lietus raižė tokius pačius brūkšnius. Ir turėjo būti kone tiek pat valandų. Ne, juk buvo vasara, todėl saulė patekėdavo kur kas anksčiau. Ar svarbu! Dar neišbrėško aušra, bet Popinga tada vis dėlto išėjo pasivaikščioti kur nors netolimais per patį lietų, plika galva, susikišęs rankas į kišenes, dairydamasis į pirmų aukštų langus. Darbininkų kvartale, anapus tilto, kai kurie langai jau švietė, ir jis įsivaizdavo dar apsnūdusius žmones, kurie pradeda praustis...

Tik kas jam nuo to galėtų pasidaryti? Jis turėtų priimti esminį sprendimą ir tik leidžiasi išblaškomas tokių dalykų. Tad jis stabtelėjo pasižiūrėti į upę, kuri šiose vietovėse, atrodė, dalijosi pusiau, iš jos sruveno kažkoks kanalas.

Toliau driekėsi tuščia pakrantė. Paskui pasirodė aukšti nykios išvaizdos namai su šviečiančiais langais, ir jis priėjo kažkokį bistro, kurio šalčmirys šeimininkas šildėsi prie įjungto kavos aparato.

Jis gūžtelėjo pečiais. Visąlaik veik tas pats! Žinoma, jis galėjo eiti į vidų, visiškai abejingai prieiti prie baro, nudėti žmogėną, kai tik jis nusigręš, ir sprukti, pasigriebęs kasą.

Bet dėl to visiškai nereikėjo būti Kesu Popinga.

Ne! Net neverta daugiau galvoti apie tokius dalykus. Kartą jis visą popietę svarstė tokį planą, apgalvojo viską, ką turėtų daryti. O dabar tai tebuvo tarsi kreidos likučiai, kai lentelę nutrina drėgna kempinė.

Buvo per vėlu. Iš esmės jis visada vėluodavo, nes viską blogai pradėdavo.

Jis buvo kur kas protingesnis už Landriu, taip pat už visus kitus, apie kuriuos vien ir tekalbėta liaupsinant jų žygdarbius. Betgi jie visi tam rengėsi, darė viską apgalvodami, o jis tai būtų galėjęs dar geriau padaryti, jei tik panorėtų.

Jei nebūtų klaidos... Jei Pamela nebūtų prapliupusi taip isteriškai kvatoti... Išskyrus tai, jis buvo tikras, kad nepadarė jokios klaidos, ir bent jau tai visi turėtų pripažinti.

Būriai žmonių ėjo pro šalį, jie traukė tos didžiulės gamyklos link, ir Popinga buvo priverstas pasisaugoti, kad nepatrauktų dėmesio, nes dabar jis neturėjo teisės leistis užklumpamas.

Jis turėjo atlikti dar vieną darbą... Paskui jau viskas eis greitai... Bet kol kas jis turėjo laikytis nepajudinamai, neišsiduoti jokia kaina...

Vis dėlto labai sunku žmogui, kuris eina per lietų dešimt ar daugiau valandų, nepatraukti kieno dėmesio.

Bet jau geriau buvo tęsti šį žygį, pereiti Ivri, paskui Alforvilį. Dar neišbrėško rytas ir nesuraudonavo žara, kai jis atsidūrė kažkokiame kaime Senos pakrantėje, nusėtoje laivų švartavimo knechtų.

Vanduo čia buvo gelsvas nuo dumblo, srovė smarki, ir matėsi, kaip sūkuriuoja šakos ir visokios nuolaužos. Už kokių šimto metrų priekyje stūksojo žemas statinys, kurio pirmas aukštas buvo apšviestas, ir Popinga iškaboje perskaitė: „Pas besikvatojantį karpį“. Iš pradžių jis ničnieko

nesuprato. Todėl turėjo pagalvoti, bet kai susigaudė, tai tik gūžtelėjo pečiais. Ne taip jau ir juokinga besikvatojančiu vadinti karpį, kuris yra žuvis ir dar su tokiais mažyčiais žabtais.

Pastatą iš visų pusių supo pavėsinės, tiksliau – aplinkui stirksojo metaliniai statramsčiai, ir tik vasarą čia atsirasdavo pavėsinių, o ant kranto gulėjo ištempta koks tuzinas valčių.

Popinga iš pradžių praėjo pro šalį lyg nekreipdamas dėmesio, pamatė drūtą moteriškę, smagiai žarstančią anglis krosnyje. Kavinės salė buvo gana erdvi, o prie stalo, užtiesto rusva klijuote, vyriškis, suprantama, šios užeigos šeimininkas, trupino duonos plutas.

Jis nusprendė įeiti į vidų, taigi nutaisė kuo paprasčiausią veido išraišką ir prie slenksčio atsainiai pramurmėjo:

– Šlykštus oras, ar ne?

Moteris krūptelėjo, aišku, kad išsigando, lyg būtų numaniusi užpuolimą. Beje, ji ir toliau nepatikliai stebėjo, kai jis jau sėdosi arčiau krosnies ir paklausė:

– Ar būtų galima puodelį kavos?

– Žinoma, kad galima!

Ant kėdės, susisukusi į kamuolį, snaudė katė.

– Ar galima būtų ir šiek tiek duonos su sviestu?

Šie žmonės nežinojo, su kuo turi reikalą, ir jei nors truputį numanytų, kas bus rytoj...

Jis valgė, nors ir nesijautė alkanas. Paskui, kai jau visai prašvito ir elektra buvo užgesinta, jis paprašė, ar neatneštų jam ko nors, kuo galėtų rašyti.

Pagaliau jis susidėliojo priešais save prasto popieriaus langeliais lapus, kokius paprastai parduoda kaimo bakalėjos parduotuvėse, ir, pasižiūrėjęs į matomą už lango niūrų ir drumstą srovės ruožą, štai ką parašė:

Pone vyriausiasis redaktoriau,

Kaip vakar paskelbė jūsų laikraštis, kažkoks komisaras Luka, dvi savaites be perstojo kartojantis, kad mane suimti yra tik keleto valandų klausimas, paleido į laisvę grupę piktadarių ir recidyvistų, kad užsiundytų juos mane persekioti.

Ar panorėsite būti toks malonus ir paskelbsite šį laišką, kuris padės galą tokiai beprasmei medžioklei bei padėčiai, niekam nepridedančiai nei garbės, nei pasididžiavimo?

Tai paskutinis kartas, kai jums rašau, taip pat paskutinis, kai išgirsite kalbant apie mane.

Aš iš tiesų suradau būdą, kaip pasiekti tikslą, kurį nusibrėžiau palikdamas Groningeną ir drauge atmesdamas priimtas visuomenėje taisykles.

Kai gausite šį laišką, aš jau neprisiminsiu jokio Keso Popingos ir daugiau nebebūsiu bėgančio nuo policijos nusikaltėlio padėtyje.

Mano vardas bus garbingas, gera visuomeninė padėtis neginčytina, o aš priklausysiu kategorijai žmonių, kurie gali sau leisti viską, nes jiems užtenka ir pinigų, ir cinizmo.

Atleiskite man, kad jums nesakau, kur plėtosiu savo veiklą: ar Londone, ar Amerikoje, o gal paprasčiausiai Paryžiuje, bet puikiai suprantate, kaip būtina šiuo atveju išlaikyti santūrumą.

Jums užteks žinoti tik tiek, kad vadovausiu stambioms finansinėms operacijoms ir, užuot vaikščiojęs pas tokias kaip Pamela ar Žana Rozjė, viešai rinksiuosi meilužes tarp teatro ar kino žvaigždžių.

Štai ką, pone redaktoriau, norėjau jums pasakyti. Šią žinią jums pateikiu kaip pirmieną tik dėl jūsų bendradarbio Saladeno. Nors juo anksčiau ir piktinausi, tačiau vakar man labai padėjo jo straipsnis.

Leiskite dar sykį pakartoti, ir aš žinau, ką sakau, kad, kai gausite šitą laišką, aš jau būsiu visiškai nepasiekiamas jokiam puolimui, o komisaras Luka bus priverstas nutraukti tyrimą, kurio taip puikiai ir elegantiškai ėmėsi...

Aš jau įrodžiau, kad ir vienas žmogus, paprasčiausias tarnautojas, vien vadovaudamasis savo protu, jei tik laikosi žaidimo taisyklių, gali sėkmingai siekti bet kokio tikslo, vos jis tampa laisvas.

Priimkite, pone redaktoriau, nuoširdžiausius sveikinimus to, kas pasirašo jau paskutinį kartą.

Kesas Popinga

Jis vos susilaikė nepridėjęs ironiško epiteto *paranoikas*. Paskui, kai šeimininkas stovėjo prie įstiklintų durų ir žiūrėjo, kaip teška lietus, o Popinga pro jo petį pamatė žaliai dažytus žvejų laivelius, neištvėrė nepasakęs:

– Aš taip pat turiu laivą!

– Ak! – atsiliepė pašnekovas mandagiai.

– Tik visai kitoks modelis. Nemanau, kad tokį žinote Prancūzijoje...

Jis papasakojo apie savo laivelio konstrukciją, o šeimininkė tuo metu susinešiojo kibirus didžiajam valymui.

Keisčiausia, kad, kalbėdamas apie „Jūrų velnią“, nelauktai pajuto, kaip jam užkaista po akių vokais, ir turėjo nusukti veidą. Jis matė savo laivą, elegantišką kaip žaisliukas, prišvartuotą kanalo krantinėje, ir jam staiga...

– Kiek aš jums skolingas?.. Tarp kitko... Kokiu būdu galėčiau grįžti į Paryžių?

– Galite sėsti į tramvajų, kokie penki šimtai metrų nuo čia.

– O Žiuvizi ar toli?

– Reikia įsėsti į traukinį Alforvilyje. Arba vykti į Paryžių, o iš ten autobusu...

Jam buvo labai sunku iš ten išeiti. Jis žvelgė į stalą, prie kurio ką tik rašė, į tą krosnį ir katę, persisotinusią šilumos ant šiaudinės kėdės, į tą senę, kuri klūpomis plovė grindis, į tą vyrą, kuris rūkė riestą pypkutę ir vilkėjo storu melsvu kaip jūreivio megztiniu.

„Besikvatojantis karpis“, – mintyse pakartojo jis.

Jam labai norėjosi dar ką nors jiems pasakyti, leisti jiems išgirsti, kad visiškai to nežinodami taps labai reikšmingo įvykio dalyviais, ir pasiūlyti labai dėmesingai skaityti rytojaus laikraščius.

Jis vis delsė. Dar norėjosi stiklo alkoholio, bet turėjo taupyti dvidešimtį frankų.

– Na, aš einu... – atsiduso jis.

O šeimininkai to tik ir telaukė, nes jis pasirodė jiems keistas.

Jo planas iš pradžių buvo šiek tiek kitoks. Jis manė į Žiuvizi eiti pėsčiomis, neskubėdamas palei Seną, nes dar visa diena buvo prieš akis. Bet tai tik patvirtina, kad jis sugebėjo išsaugoti šaltą kraują, nes rašydamas laišką pagalvojo: jei ant voko bus netolimos nuo Žiuvizi vietovės antspaudas, tai iškart bus sulyginta ir iš viso to rašymo nebus jokios naudos.

Geriausia buvo sugrįžti į Paryžių. Jis sėdo į tramvajų, ir nuo kratymo jį suėmė šleikštulys, kaip atsitinka, kada būni labai pavargęs. Prie Luvro jis nusipirko pašto ženklą ir įmetė laišką į dėžutę, paskui dar gana ilgai jautė svaigulį, lyg kabotų virš tuštumos.

Nuo šiol jam daugiau nebereikėjo apie ką nors galvoti. Užteko tik išpildyti tai, ką buvo nusprendęs, žingsnis po žingsnio, nedarant jokių klaidų.

Tebelijo. Paryžius atrodė pilkas, purvinas ir paskendęs miglose lyg kokiame košmare, pripildytas žmonių, nežinančių, kur brenda gatvėmis, prie Halių slidinėjančių ant daržovių atliekų, praslenkančių tarp vitrinų, prikrautų batų. Tik dabar jis pastebėjo, kokia čia gausybė avalynės parduotuvių ir šimtų šimtai porų batų lentynose.

Jam galbūt reikėjo laiške parašyti, kad...

Bet ne! Kad juo patikėtų, nevertėjo pernelyg plačiai kalbėti. Tarp kitko, jau buvo ir per vėlu. Pernelyg vėlu viskam. Jam net neužteko drąsos nuvilkti nuo žmogaus drabužių.

Jam tų drabužių reikėjo žūtbūtinai. Naktį šalia metro tilto jis aptiko girtuoklį, miegantį ant suoliuko.

Tereikėjo tik apsvaiginti jį kumščio smūgiu į galvą ir nurengti. Kas jam nuo to baisaus būtų atsitikę? Žmogus gulėjo apsivėmęs. Šalia mėtėsi ištuštintas litrinis butelis.

Iš tikrųjų Popinga nejautė jokio gailesčio. Visai ne. Jis jau susiprato, kad per vėlu, štai ir viskas.

Net jeigu jis to būtų ėmęsis iš pat pradžių, dabar jau žinojo, kad vis vien nieko neišeitų. Vienas laikraštis pateikė jo dramos esmę, bet skaitydamas Kesas neatkreipė dėmesio, tą straipsnį kartu su kitais susikišo į kišenę, priskyręs prie visiškai neįdomių.

Visiškai akivaizdu, – rašė redaktorius, pasirašęs Šarlio Beljero vardu, – *kad turime reikalą su mėgėju...*

Dabar jis viską suprato! Jis suprato jau tada, kai barmenas pranešė, kad jam iškraustė kišenes. *Jis buvo mėgėjas!* Štai kodėl komisaras Luka žiūrėjo į jį taip paniekinamai. Štai kodėl žurnalistai netraktavo jo rimtai, štai kodėl Luji užsiundė visą savo „terpę" prieš jį.

Mėgėjas!.. Jis stengėsi tapti kitoks, bet to reikėjo imtis anksčiau, pagaliau viską daryti kitaip...

Kodėl jis vargsta be perstojo galvodamas apie tai, kai jau viskas baigta? Tai buvo nereikalinga. Jam jau sukosi galva, panašiai kaip dabar pradėjęs mausti skrandis, tik apie drabužius jis negalėjo pamiršti. Todėl reikėjo susirasti gatvę, į kurią užsuko praėjusią savaitę, tokią siaurą gatvelę, užsiglaudu-

sią už Municipalinio kredito banko, kur ir buvo ta krautuvėlė, prekiaujanti dėvėtais drabužiais.

Jis klydinėjo po neįprastą kvartalą, kirto Rozjė gatvę, kuri jam priminė Žaną, – ką ji apie tai pasakytų? – paskui jam šovė mintis parduoti savo laikrodį. Tik kas iš to? Kiek naudos išpeštų iš laikrodžio, kurį nusipirko už aštuoniasdešimt frankų?

Jis neturėjo teisės pasidaryti nei lepūnu, nei baltakiuoti priešais bistro kaip vaikas, kuriam nedavė saldainio. Alkoholis nieko nepakeistų. Kuo galėjai pasikliauti, tai tik laišku, ir, vis kartodamas kai kurias jo frazes, pagaliau nusprendė, kad jis pavyko ne per blogiausiai, nors ir užmiršo parašyti ne tiek jau mažai smulkmenų.

Kokį pavadinimą jam pridės laikraštininkai? Kokius komentarus prie jo prirašys?

Svarbiausia – jam pagaliau reikėjo nustoti dirsčioti į veidrodines parduotuvių vitrinas. Tai tiesiog juokinga. Gali patraukti dėmesį. O naudos – kad tik susigraudins dėl savo likimo.

Reikėjo tiesiog eiti... Štai! Blan Manto gatvė, dešinėje kaip tik ta krautuvėlė, kurią jis surado praėjusią savaitę.

Svarbiausia – atrodyti visiškai nesusivaržiusiam, ir turi pavykti šypsena.

– Atleiskite, ponia...

Sena moteriškė, išgirdusi balsą, išlindo iš šlamšto krūvos parduotuvės gilumoje.

– ...norėčiau žinoti... Sumaniau kaukių baliui persirengti valkata. Tai būtų žaisminga, ar ne?

Tačiau veidrodis bambuko rėmais parodė blausų, atrodo, pavargusio Popingos atvaizdą.

Kiekgi kainuotų tokia sena apranga kaip šita?

Tie drabužiai buvo dar labiau sudėvėti už tuos, kuriuos *mamytė* Groningene atidėdavo vienam senam elgetai, kasmet užsukdavusiam pas juos per Velykas.

– Aš jau jums perleisiu juos už penkiasdešimt frankų, ką jau čia!.. Pasižiūrėkite, jie dar visai geri... Pakeistas pamušalas...

Tai buvo vienas didžiausių jo gyvenimo įvykių. Jis niekada nemanė, kad nudėvėta apranga galėtų taip brangiai kainuoti, ir dar, be kito ko, paprašė dvidešimt frankų už nuklaipytus batus.

– Ačiū... Aš pagalvosiu... Dar sugrįšiu.

Ji pasivijo jį jau gatvėje ir šūktelėjo:

– Sugrįžkite! Aš jums viską nuleisiu už šešiasdešimt frankų, bet tai tik jums... Ir dar duosiu kepurę su snapeliu magaryčių!..

Jis spruko pasipustęs padus. Neturėjo jis šešiasdešimties frankų, netgi penkiasdešimties. Nieko nepadarysi! Jis jau nusprendė viską daryti kitaip. Jam šovusi mintis iškreipė jo lūpas į sarkastišką šypseną. Taigi šįkart dėl likimo užgaidos įvykiai turėjo pasukti tokia linkme, kuri lenkė lakiausią vaizduotę.

Jis eis iki galo. Iki pat savo sumanymo galo, anapus bet kokios logikos!

– Tuo blogiau tiems...

Po truputį jis susitvardė. Jis neturėjo teisės pats su savimi kalbėtis eidamas gatve. Šitiek nuėjus tikslo link, būtų kvaila tokioje padėtyje leistis užklumpamam.

Jis ėjo... Dar užsuko į bažnyčią, bet ten buvo šventinama santuoka, ir jis nusprendė neužsilaikyti.

– Ar negalite pasitraukti, besmegeni?

Jis ir buvo tas besmegenis, kurio vos nepartrenkė automobilis! Bet jis netgi neatsigręžė.

Juk tai jam tikrai nieko neduotų, nebent šitaip leistųsi užklumpamas, atsisakytų advokato ir pilnutėlėje teismo salėje oriai atsistotų, rimtai ir didingai atsiverstų aplanką ir paplonintu balsu pradėtų:

– *Jūs visi manėte, kad...*

Per vėlu! Jis nė akimirkai neturėjo pamiršti, kad privalo vengti šitokio sugrįžimo atgal. Šį vakarą laikraštį pasieks jo laiškas, ir ten pirmiausia pasirūpins perduoti jį komisarui Luka.

Keistas tas nuovargis, taip primenantis pagirias. Tuo pat metu jis jautė aiškų protą, nors būsena buvo visai ne tokia. Praeiviai atrodė jam kaip šešėliai, ir vis pasitaikydavo į juos atsitrenkti, tada burblendavo atsiprašymą ir galvotrūkčiais nerdavo į šalį, bet vis dėlto nepamiršo nė menkiausios sumanymo smulkmenos ir kuo puikiausiai surado kelią prie Italijos įvažiavimo, sužinojo, kada vyksta autobusas į Žiuvizi ir kiek tai kainuoja.

Kai nusipirko bilietą, beliko aštuoni frankai penkiasdešimt santimų. Ir pagalvojo, ar reikėtų pavalgyti, ar išgerti. Pagaliau apsisprendė dėl vieno ir kito, suvalgė du raguolius su kava, paskui išmaukė stiklą alkoholio, po to jau neliko jokios galimybės sugrįžti atgal nei antrą kartą pavalgyti ar išgerti.

Niekas nieko neįtarė. Padavėjas jį aptarnavo kaip normalų žmogų, o kažkas net paprašė prisidegti.

Apie penktą valandą po pietų jis jau sėdėjo autobuse, o keleiviams nekilo nė menkiausių įtarimų.

Prieš keletą dienų, kai dar turėjo pinigų, jei tik būtų panorėjęs, būtų įsitaisęs autobuse su bomba ir paleidęs jį su visais keleiviais į orą. Būtų galėjęs nuleisti nuo bėgių traukinį – juk tai visai nesunku!

O dabar jis sėdėjo čia, ir tokia buvo jo valia, nes jam atrodė, kad kitkam jau per vėlu ir kad iš esmės jis rado patį geriausią sprendimą.

Prieš jį sukilo visas pasaulis! O štai Žana Rozjė... Tik kas žino? Jis visą laiką manė, kad ji įsimylėjusi jį, tik pati to aiškiai nesuvokia... Taigi nuo šiol ji jam rūpėjo labiausiai, o Luji atrodė kaip koks varganas tipelis...

Jis atpažino tą stačią nuokalnę, pirmuosius Žiuvizi namus, išlipo iš autobuso ir jam taip pakirto kojas, kad jos pasidarė kaip vatinės, ir kurį laiką jis net nedrįso paeiti žingsnio.

Jį išmušė iš vėžių vienintelė smulkmena. Jis pasižiūrėjo „Guano ir Borė“ autoremonto dirbtuvių link ir pastebėjo, kad antro aukšto kambariuose dega šviesa. Tai reiškė, kad ir Guanas buvo paleistas? Neįtikėtina. Laikraščiai apie tai nieko nerašė. Tarp kitko, jei čia būtų Guanas, šviesa degtų ir garaže.

Ne! Čia galėjo būti tik Roza, kuri paleista į laisvę lygtinai. Šita mintis vos visko nesugriovė,

nes Popinga turėjo atsispirti kylančiam norui įeiti į vidų, sukelti baimę ir galbūt...

Tiktai, jei taip atsitiktų, daugiau nieko nebeliktų: nei laiško, nei ko nors kitko. Jis netgi neturėjo teisės užeiti į bistro, kur kažkada žaidė prie to lošimo automato ir kur pro blausias vitrinas matėsi būrelis vyrų geležinkelininkų uniformomis.

Tikriausiai be reikalo jis nepavalgė. Vis dėlto tai smulkmena. Bet tuščias skrandis jį kaip reikiant kamavo. Jis vaikštinėjo tuščiomis gatvėmis, apėjo geležinkelio stotį prie pervažos, ir iš čia matėsi tolumoje šviečiantis langas, kažkada buvęs jo kambario – pro jį spruko iš tų dirbtuvių.

Jei nepasiskubins, tai jam gali pristigti drąsos. Paskui, kai sutemo, pasidarė ne taip jau svarbu, kelinta valanda. Iš tiesų svarbu buvo surasti Seną, o Popinga, klaidingai pasirinkęs kryptį, jau tolokai nuėjo palei geležinkelį, bet upės srovės vis nesimatė.

Jis klaidžiojo dykvietėmis, po kažkokius daržus, paskui prasidėjo smėlio karjerai, ir jis vos neįvirto į duobę, pilną vandens. Gal tik dėl to didžiulio nuovargio kelias jam pasirodė toks ilgas? Vis dėlto ne, nes tolumoje jis pamatė šviesų spiečius, iš kurių galėjai nustatyti išsidėsčiusius kaimus ir juos supančius sklypus, taigi ir įvertinti nueitą atstumą.

Prabildėjo traukinys. Jis krūptelėjo ir pasižiūrėjo į tą pusę, paskui pusbalsiu sumurmėjo:

– Tai tik menkniekis, ar ne?

Paskui jis nusišluostė veidą, esą dėl to, kad lijo, betgi gerai jautė, kaip sūrūs lašai kutena lūpų kampučius.

Iš tamsos pasigirdo risnojančio arklio kanopų caksėjimas ir dviratės trinksėjimas. Iš tolo matėsi vien švytuojantis žibintas, bet iš arti jis išskyrė dvi būtybes, susigūžusias po tankiu apklotu, vyrą ir moterį. Jam pasirodė, kad net jaučia šilumą, iki jo atsklindančią iš susiglaudusių kūnų...

– Tai tik menkniekis, ar ne?

Juk už šešiasdešimt frankų būtų galėjęs turėti drabužius! Pagaliau atrado Seną šalimais tilto, per kurį ėjo geležinkelio linija. Jis jautėsi taip, lyg būtų nuėjęs daugybę kilometrų.

Lyg tyčia jo laikrodis vėl buvo sustojęs. Laikrodis buvo prastas, tik tai daugiau nebeturėjo reikšmės.

Keista, bet jis gerai nežinojo tikrosios žodžio *paranoikas* prasmės.

Pasidarė šalta. Dar šitos bėdos betrūko! Todėl jis turėjo gerokai prisiversti, kad nusiautų batus, ant kurių dar buvo išlikęs Groningeno fabrikinis ženklas, ir nusimautų kojines, kurias jo žmona tikriausiai atpažintų. Padėjo viską ant šlaito, apaugusio dygliuotais krūmais. Paskui nusimetė švarką, liemenę, nusimovė kelnes ir pradėjo visas tirtėti nuo šalčio.

Pasilikti galėjo tik tai, ką buvo nusipirkęs Paryžiuje – vien marškinius. Nusprendęs, kad atrodys juokingai, nusimetė ir juos.

Kai tai padarė, užsimetė apsiaustą ir kurį laiką stovėjo nė krust, žiūrėdamas į vandenį, sruvenantį už keleto metrų.

Iš tikrųjų buvo labai šalta. Be to, basas stovėjo baloje! Iš tiesų viską reikėjo daryti greičiau, juk

vis dėlto dar turėjo grįžti atgal, ir jis, labai nevykusiai dėliodamas kojas, prisiartino prie upės ir įmetė ten savo drabužius.

Paskui vėl užkopė ant šlaito, jo lūpos virpėjo. Kai pasiekė geležinkelį prie žaliai degančio semaforo, į tą ženklą visai nekreipė dėmesio. Ir pradėjo dėtis nesuprantami dalykai.

Iki šiol pirmyn jį stūmė kažkokia vidinė karštligė, bet dabar staiga apėmė tokia visiška ramybė, kokios dar niekada neišgyveno anksčiau.

Ir tuo pat metu jis vis dairėsi aplinkui ir stebėjosi, ką čia veikia visiškai nuogas su melsvu apsiaustu, stengdamasis išlaikyti pusiausvyrą ant pabėgių, kad nesusižeistų basų kojų į skaldą.

Jo plaukai buvo šlapi, veidas šlapias. Jis vis tirtėjo ir apstulbęs rutuliojo atmintyje vaizdą, kaip upės srovė nusineša jo tokius gerus drabužius, priklausiusius jam, Kesui Popingai!

Ir taip atsitiko jam, turėjusiam namą geriausiame Groningeno kvartale, su geriausio modelio patobulinta krosnimi, kur ant židinio atbrailos gulėjo brangūs cigarai ir ranka pasiekiamas stovėjo radijo aparatas, kainuojantis beveik keturis tūkstančius frankų!

Jei nebūtų taip toli, jis galbūt bandytų sugrįžti namo, be jokio triukšmo pralįstų pro virtuvės langą, o rytojaus dieną tik pramurmėtų:

– Tai tik menkniekis, ar ne?

Ką gi jis galiausiai darytų? Jis būtų norėjęs...

Ne! Nereikia, kad jis daugiau apie tai galvotų, jokiu būdu nereikia mąstyti apie tuos dalykus, nes laiškas jau išsiųstas.

Nieko nepadarysi! Viskas baigta! Jis jau praleido traukinį, kuris pralėkė pro jį bėgiais, tik jis neturi praleisti kito, nežiūrint, kad koks nors geležinkelininkas gali jį pastebėti, nes matė, kaip keletas budėtojų su žibintu rankoje praeina palei liniją.

Nežiūrint, kad tai kvaila... Tik ką jis daugiau begalėjo... Tegu tai kvaila, bet jis atsigulė skersai dešinio kelio ir padėjo skruostą ant bėgio...

Bėgis buvo tiesiog ledinis, ir Popinga pradėjo tyliai verkti įsistebeilijęs į tamsą, į patį tamsos pakraštį, iš kur netrukus pamatė pasirodant silpną švieselę...

Paskui jau nebebus Popingos... Niekas nežinos tokio Popingos, nes jis net neturės galvos!.. Ir visi žmonės manys, nes jis parašė, kad...

Jis vos nepašoko ant kojų, neištvėręs įtampos, nes jau išgirdo garvežio šniokštimą ir buvo pernelyg šalta. Jis pajuto traukinį. Traukinys turėjo išnerti už posūkio jam prieš akis ir...

Atrodo, kad jis turėjo užsimerkti. Tačiau traukinys pasirodė, ir jo akys buvo praviros, jis parietė kojas, net išplėtė vyzdžius, sulaikė kvapą, nors burna liko pražiota.

Šviesa artinosi bildėdama, ir staiga viskas peraugo į tokį kurtinantį griaudesį, kad jam pasidingojo, jog galbūt jau yra miręs.

Vis dėlto jis išgirdo ir žmonių balsus, paskui akimirką nieko nesigirdėjo. Kai jis suprato, kad traukinys sustojo kitame kelyje, iš garvežio jau iššoko pora žmonių, pradėjo leistis langai.

Jis atsikėlė. Tik nežinojo kaip. Jis net nesuvokė, kad bėga, bet aiškiai išgirdo, kaip mašinistas pavymui šaukė:

– Laikykite! Štai jis, sprunka!

Bet tai buvo netiesa. Jis daugiau neturėjo jėgų net eiti. Jis tik metėsi ir krito už krūmų, o žmonės tik bėgiojo aplinkui, pagaliau kažkas užšoko ant jo iš viršaus, puolė lyg žvėrį, kurio vis dėlto bijomasi, ir užsuko jam riešus.

– Dėmesio į gretutinį kelią!..

Jam buvo viskas baigta. Jis jau nė nesuvokė, kad ta linija, kurią buvo pasirinkęs, ką tik pralėkė greitasis, nei kaip jį įtempė į antros klasės kupė ir jį lydėjo kažkoks vyras, kažkokia moteris ir traukinio viršininkas.

Tebūnie tik jiems nuo to blogiau! Tai jam jau visai nerūpėjo.

XII SKYRIUS

Tarytum įmesti šachmatų figūrą į arbatos puodelį nebūtų tas pats, kaip panardinti ją į stiklą alaus.

Tebūnie tik jiems nuo to blogiau! O jam nebuvo kur lėkti, ir, įsitūlojęs į apsiaustą, jis ramiai vaikštinėjo po Rytų stoties peronus tarp dviejų eilių besistumdančių smalsuolių, kurie svaidė kandžias replikas.

Kaktomuša susidūręs su tuo niekingu smalsumu jis sugebėjo laikytis labai oriai ir abejingai. Stoties komisaro kabinete jo ramybė nė kiek nesusvyravo, jis nė nesiteikė atsakyti į užduodamus klausimus ir tik žiūrėjo į pašnekovus lyg į neprideramoje vietoje atsiradusius daiktus.

Jis taip elgėsi nuo tos akimirkos, kai kartą ir visiems laikams pasidarė akivaizdu, kad jie niekada jo nesupras!

Jam teko išmiegoti ant siauros ir kietos kanapos. Paskui jį prižadino, kad apvilktų kažkokio traukinio kontrolieriaus drabužiais. Tie jam buvo per ankšti, ir jis niekaip negalėjo susisegti marškinių, bet tai jam buvo visiškai tas pats.

Ir tik beveik paryčiais jam atnešė veltinio šlepetes odiniais puspadžiais, nes niekaip nesurado jo dydžio batų.

Ir vis pasirodydavo naujų žmonių, ir visiems be išimties jis darė įspūdį. Jie žiūrėjo į jį šiek tiek baimingai ir pagarbiai, lyg būtų įgavęs galios nulemti jų likimus.

– Tai vis dėlto griežtai nenorite pasakyti, kas jūs esate?

Tikrai ne! Nėra jokio reikalo. Ir jis tik gūžtelėdavo pečiais.

Jį įlaipino į taksi, ir jis atpažino Teisingumo rūmus pagal vieną iš kiemų, kuriuos reikėjo pereiti. Paskui jis atsidūrė gana šviesioje kameroje, kur dar stovėjo ir lova. Vėliau, kai jis šiek tiek numigo, toks amžinai bruzdantis žmogutis žila barzdele ją vis pasičiupinėdamas uždavė daugybę klausimų.

Popinga jam neatsakinėjo. Kad ir kaip būtų, su juo dar nebuvo pažįstamas. Prireikė, kad kažkas koridoriuje šūktelėtų:

– Pone profesoriau Abramai!.. Poną profesorių Abramą prašo prie telefono...

Jam ir buvo skirtas tas skambutis. Taigi čia ir buvo tas *paranoiko* išradėjas, o išeidamas jis labai rūpestingai užrakino kameros duris.

Tik kas nuo to galėjo pasidaryti Popingai, uždarytam specialiajame laikinojo sulaikymo sveikatos priežiūros punkte ar kur kitur? Jam iš tikrųjų norėjosi vienintelio dalyko – tik truputėlio ramybės, nes jis jautė, kad neprabundamai išmiegotų dvi paras, ne, tris paras, gal net keturias be

pertraukos, ir miegoti nesvarbu kur – ar ant suoliuko, ar tiesiai ant žemės.

Nuo tos akimirkos, kai viskas buvo baigta...

Jis daugiau neturėjo nei laikrodžio, nei nieko. Atsigerti jam atnešė karšto pieno. Laukdamas, kol pasirodys profesorius, jis išsitiesė, ir tai turėjo trukti gana ilgai, nes jis užmigo, o kai jį prikėlė, tai atėjo ne Abramas, bet kažkoks tipelis civiliais drabužiais ir uždėjo jam antrankius, nusitempė koridorių ir laiptų labirintais iki kabineto, kuriame tebetvyrojo pypkės kvapas.

– Galite mus palikti.

Už lango matėsi, kaip teka drumzlina Sena. Banalokas vyriškis, šiek tiek patukęs, šiek tiek pliktelėjęs, atsisėdo pirmas ir ženklu parodė Popingai, kad taip pat atsisėstų.

Ir Popinga visiškai nuolankiai pakluso, leidosi, nerodydamas nė menkiausio nekantravimo, kad jį apžiūrinėtų ir čiupinėtų.

– Taip... – suniurzgė pašnekovas žiūrėdamas į jį iš tolo, paskui iš arčiau, pagaliau pažvelgė jam į akis.

Ir staiga ištarė:

– Tai kas per mintis, pone Popinga, jums šovė į galvą?

Jis nė nekrūptelėjo. Jo nebejaudino, ar šis pašnekovas tikrai yra garsusis komisaras Luka, ar ne. Jo taip pat nebejaudino, kai durys prasivėrė ir moteris pilku apsiaustu net sustingo vietoje ir kimiai pratarė:

– Čia tikrai jis... Bet kaip jis pasikeitė!

O paskui? Kieno eilė?

Kiti aiškinosi savo smulkmeniškus santykius jo akivaizdoje net nesidrovėdami. Luka surašė apklausos protokolą, kurį Žana Rozjė pasirašė, neramiai dirsčiodama į Popingą.

Paskui? Ar pro jį praeis dar Luji, Guanas, kiti, taip pat ir Roza?

Kad tik jam leistų pamiegoti! Ką tai jiems pakeistų, nes jie vis tiek galės grįžti jo apžiūrinėti ir netgi galės laisvai apčiupinėti?

Jis liko vienas, paskui vėl atėjo žmonių, paskui vėl liko vienas, vėliau jį nuvedė atgal į kamerą, kur pagaliau galėjo išsitiesti.

Koks būtų kvailas, jei dabar jiems pareikštų, kad nėra išprotėjęs!

Nuo tos akimirkos, kai partija buvo sužaista...

Gal įmanoma būtų išvengti jį versti po du ar tris kartus pereiti visus koridorius ir laiptus Teisingumo rūmuose vedant pas komisarą Luka, kur prietemoje laukdavo įvairūs žmonės, kuriuos jis klausinėdavo:

– Jūs jį atpažįstate?

– Ne... Čia ne jis... Tas buvo smulkesnis...

O jam parodydavo laiškus.

– Ar atpažįstate, kad čia jūsų rašysena?

Jis tik sumurmėdavo:

– Nežinau.

Galėtų jam dar nupirkti ir jo dydžio aprangą bei kojines, nes jau kiek laiko vaikščiojo be jų. O žmonės, įsikūrę kažkokioje pašiūrėje viršutiniame aukšte, nuolat jį fotografuojantys ir imantys pirštų

atspaudus, galėtų jo nelaikyti visiškai nuogo po keliolika minučių tokiame šaltame prieškambaryje.

Bet išskyrus tai...

Popinga taip gerai apsiprato, kad net nesuklupo per išbandymą. Juk jam tai buvo nelaukta. Niekas jo neįspėjo. Jį nuvedė į mažą kambarėlį, kur sėdėjo keletas kažko laukiančių akivaizdžiai išprotėjusių tipų. Kas kiek laiko ateidavo jų po vieną paimti, maždaug kas ketvirtį valandos, ir daugiau jų nebematydavai. Kiekvienam savo eilė.

Popinga liko paskutinis. Pagaliau atėjo pasiimti ir jo, ir jis atsidūrė ant pakylos, kur buvo pastatyta juoda rašomoji lenta ir kur bruzdėjo smulkutis profesorius Abramas. Pakylos papėdėje, gan prastai apšviestoje salėje, buvo susėdę gal trisdešimt kažką užsirašinėjančių studentų, bet ne vien, nes kai kurie iš jų nebuvo tokie jauni, kad dar tebestudijuotų.

– Prieikite arčiau, mano drauguži... Nebijokite... Norėčiau, kad paprasčiausiai atsakytumėte į keletą klausimų, kuriuos užduosiu.

Kesas buvo tvirtai nusprendęs neatsakinėti. Jis net nesiklausė. Jis tik girdėjo, kad profesorius kalbėdamasis su juo vartoja kur kas sudėtingesnius terminus negu *paranoikas*, o sėdintieji auditorijoje karštligiškai viską užsirašinėjo. Keletas tų ponų priėjo arčiau, kad galėtų jį įdėmiau apžiūrėti, ir vienas jų, išsitraukęs kažkokį įrankį, ėmėsi matuoti jo kaukolę.

O paskui... Argi jie nebuvo visiški idiotai? Na?

Jiems šovė mintis nuvesti jį į pasikalbėjimų kambarį ir pro grotas staiga parodyti belaukiančią *mamytę*, kuriai ta proga pasirodė būtina apsirengti juodai lyg našlei.

– Kesai!.. – sušuko ji sunerdama rankas. – Kesai!.. Ar manęs neatpažįstate?

Suprantama, kad ne, nes jis žiūrėjo į ją visiškai ramiai. Tada ji tragiškai riktelėjo ir pabėgo.

Ką dar tokio jie galėjo sugalvoti? Prirašyti paistalų laikraščiuose? Koks skirtumas, juk Popinga jų neskaitė.

O kitus žmones, ateinančius jo aplankyti, tikriausiai psichiatrus, jis greitai demaskavo pagal užduodamus vis tuos pačius klausimus.

Tik jis ir pats sumanė gudrybę. Įsistebeilydavo į juos su klausiama išraiška akyse, ko gi čia jie taip neriasi iš kailio, ir jie ilgai jam neįkyrėdavo.

Miegoti!.. Paskui pavalgyti ir vėl miegoti, sapnuoti ne visai tyrus dalykus, kurie dažniausiai būna tokie malonūs...

Vieną dieną jam atnešė naujus drabužius, ir tuo turėjusi pasirūpinti *mamytė*, nes jie beveik tiko pagal dydį. Rytojaus dieną jį įlaipino į grotuotą mašiną, kuria atvežė į geležinkelio stotį. Paskui, lydimas dviejų civiliniais drabužiais apsirengusių policininkų, Popinga užėmė jam skirtą kupė.

Abu vyrai atrodė įsitempę, o Kesas, priešingai, laisvai mėgavosi tokiu pasikeitimu. Užuolaidos buvo nuleistos, bet pro tarpus matėsi, kaip koridoriumi į tą ir kitą pusę vaikšto žmonės, tikėdamiesi, kad pavyks į jį pasižiūrėti.

– Kaip manote, ar šiąnakt mes jau grįšime namo?

– Nežinau. Viskas priklauso nuo tų, kas ateis perimti etapo.

Abu jo bendrakeleiviai pagaliau susimetė lošti kortomis, ir jam vis duodavo užsirūkyti, atsainiai įkišdami cigaretę į burną, lyg pats to nesugebėtų.

Visi žmonės iš laikraščių turėjo žinoti, kas vyksta, išskyrus jį. Tik jis dabar tam buvo abejingas.

Jis netgi šypsojosi pravažiuojant belgų muitinę, paskui greitai pralėkė ir olandų muitinę, nes užteko poros tų vyrų žodžių muitininkams, kad jie net neužeitų į kupė.

Beje, pravažiavus olandų muitinę, į kupė atėjo žandaras, įsitaisė kampe ir visą kelią skaitė laikraščius, nes nesuprato prancūziškai.

Paskui juos apsupo daugybė nežinia iš kur atplūstančių žmonių, stotyje ir Amsterdamo teisingumo rūmų koridoriuose tykojo fotografai; o Popinga išliko ramus, vien tik šypsodavosi ar tarstelėdavo į visus klausimus:

– Nežinau.

Čia taip pat laukė olandiškas Abramas, tik kur kas jaunesnis už savo analogą iš Paryžiaus. Jis paėmė kraujo mėginį, pakišo Kesą po rentgeno spinduliais, kokią valandą klausėsi jo širdies ritmo kalbėdamas kažką pats sau vienas, todėl teko kaip reikiant susiimti, kad nepratrūktum juokais.

Po tos procedūros viskas turėjo būti baigta. Pašaliniai žmonės aplinkui viską žinojo, bet ne jis. Jį turėjo įvertinti kaip visišką beprotį, nes nedavė

advokato ir ničnieko nekalbėjo apie prisiekusiųjų teismą.

Priešingai! Jį įkurdino didžiuliame mūriniame pastate, kažkokiame Amsterdamo priemiestyje. Pro grotuotus langus matėsi futbolo aikštė, kur buvo žaidžiama kiekvieną ketvirtadienį ir sekmadienį.

Maistas buvo geras. Jam leido miegoti beveik tiek, kiek norėjo. Paskui versdavo daryti įvairius pratimus, ir vien savo labui jis stengėsi būti stropus.

Mažytėje baltai dažytoje palatoje jis gyveno visiškai vienas, baldų ten buvo mažai. Bet nemaloniausia, kad viską reikėdavo valgyti šaukštu, nes jam nedavė nei peilio, nei šakutės.

Tik kas jam nuo to galėjo pasidaryti? Juk net visai smagu! Jie laikė jį bepročiu!

O iš tiesų ten buvo siaubinga, jei jau atvirai, tai tie nakties šauksmai, pratrūkstantys iš kitų palatų, palydimi kažkokio nepaaiškinamo bildesio. Bet jis niekada naktimis nešaukdavo. Jis gi nebuvo toks kvailas.

Gydytojas buvo panašiai jo amžiaus, dėvėjo tokį pat pilką kostiumą ir nešiojo akinius auksiniais rėmeliais. Jis vizituodavo kartą per dieną, buvo smagios nuotaikos, net tryško nuoširdumu.

– Taigi, mano drauguži, ar gerai praleidome naktį? Visąlaik nykuma? Pamatysite, kad su viskuo čia apsiprasite. Esate kuo puikiausios sveikatos, ir visa tai įveiksite labai greitai. Leiskite patikrinti jūsų pulsą...

Popinga paklusniai ištiesė riešą.

– Nuostabu! Nuostabu!.. Dar jaučiu truputį piktavališkumo, bet tai praeis. Aš tai mačiau ir kitų...

Pagaliau jį nuvedė į pasikalbėjimų kambarį, kur dalyvavo ir sanitaras, susitikti su ponia Popinga. Paryžiuje ji nieko negalėjo pasakyti, nes iš pradžių apsipylė ašaromis, o paskui išbėgo. Čia ji elgėsi kaip tikras energijos įsikūnijimas.

Ji vilkėjo suknelę, kurią kažkada apsirengė eidama apsipirkti naujagimių drabužėlių parduotuvėje. Drabužis buvo tamsus ir labai paprastas, be iškirptės.

– Tu girdi mane, Kesai? Galiu su tavimi kalbėti?..

Jis parodė ženklu, kad taip, bet vien iš gailesčio, be jokių kitų sumetimų.

– Aš tegaliu tave lankyti vien pirmais mėnesio antradieniais... Dabar pasakyk, ar tau nieko netrūksta...

Jis ženklu parodė, kad ne.

– Tu labai nelaimingas, ar ne? Bet mes visi taip pat... Nežinau, ar tu suprastum, ar sugebėtum įsivaizduoti viską, kas mums nutiko... Pirmiausia aš nuvykau į Amsterdamą ir susiradau vietą de Jongės biskvitinėje... Aš daug negaunu, bet su manimi ten pagarbiai elgiasi...

Jam prireikė pastangų, kad nenusišypsotų, nes pamanė, jog de Jongės biskvitinė taip pat platino paveikslėlius klijuoti į albumus, o tai anksčiau buvo nuolatinis jo žmonos užsiėmimas.

– Aš atsiėmiau Fridą iš mokyklos, ir ji netgi neverkė. Dabar ji mokosi stenografijos, ir de Jon-

gės bendrovė priims ją dirbti, kai tik ji gaus diplomą. Tu man neatsakai, Kesai!

– Aš manau, kad tai labai gerai!

Taip netikėtai išgirdusi jo balsą štai ir pravirko net pasikūkčiodama, sausindamasi raudoną nosį servetėle.

– Dar nežinau, ką turiu daryti su Karlu; jis nori stoti į Delfzeilo jūreivystės mokyklą. Jei galėčiau išrūpinti jam stipendiją...

Štai kaip viskas susitvarkė! Šitaip ji lankydavo jį kiekvieno mėnesio pirmą antradienį. Ji niekada nekalbėdavo apie senos praeities dalykus. Ji tardavo:

– Karlas gavo stipendiją tavo seno draugo de Grefo dėka. Jis buvo toks malonus...

Arba taip:

– Mes pasikeitėme būstą, nes dabartinis mums per brangus. Mums net labai gerai nuomotis pas tokią pagyvenusią ponią, karininko našlę, kuriai vienu kambariu per daug ir kuri...

Nuostabu, ar ne? Jis daug miegodavo. Atlikdavo pratimus ir išeidavo pasivaikščioti po vidinį ligoninės kiemą. Gydytojas, kurio net vardo nežinojo, visą laiką juo rūpinosi.

– Ar koks nors dalykas galėtų jums suteikti malonumo? – paklausė kažkurią dieną.

Nors tam buvo dar pernelyg anksti, Popinga atsakė:

– Norėčiau sąsiuvinio ir pieštuko.

Taip, tam buvo dar pernelyg anksti, ir tai patvirtino, ką jis viršelyje užrašė tyčia labai iškilia rašysena:

Jam buvo kilusi daugybė minčių šia tema. Jomis jis pasiryžo užpildyti visą sąsiuvinį ir dar paprašyti daugiau, kad po jo liktų išsami ir patikima jo atvejo studija.

Jis turėjo užtenkamai laiko viską apgalvoti. Pirmą dieną tik puošė pavadinimą arabeskomis, panašiai kaip romantizmo epochoje iliustruotos knygos. Paskui pasikišo sąsiuvinį po čiužiniu, kitą dieną išsitraukė ir labai ilgai į jį žiūrėjo, bet vėliau vėl padėjo atgal į vietą.

Laiką jis tegalėjo skaičiuoti pirmais mėnesio antradieniais, nes palatoje nebuvo kalendoriaus.

– Ką tu apie tai manai, Kesai?.. Fridai siūloma vieta pas vieną žurnalistą... Aš vis galvoju, ar...

Žinoma! Jis taip pat galvojo, ar... Bet kodėl gi ne?

– Jai belieka tik sutikti.

– Manai?

Ar ne juokinga, kai ateinama pasiklausti jo nuomonės į beprotnamį? Pasidarė netgi įprasta pasiklausti jo nuomonės visais požiūriais, netgi dėl visiškai nereikšmingų smulkmenų, o tai Groningene paprastai tapdavo ilgiausių šeimyninių debatų tema.

– Kartais aš manau, jei turėtume butą su atskira virtuve... Žinoma, nuoma kainuos kur kas brangiau, bet kita vertus...

Žinoma! Žinoma! Jis pritarė. Jis taip pat įnešdavo į bendrą aruodą savo kuklų grūdelį. Ir *ma-*

mytė buvo *mamyte*, kokia dar niekados nebuvo, nors, užuot klijavusi namie paveiksliukus, dievai žino ką ten klijuoja pas tą de Jongę.

– Jie man nuleidžia biskvitus po penkiasdešimt procentų...

– Tiesiog nuostabu, ar ne?

Nuo to laiko, kai niekas negalėjo jo suprasti? Argi dabar viskas nesiklostė gana gerai?

Jis elgėsi taip išmintingai, kad jam leido dvi ar tris valandas pabūti su dviem bepročiais, kurių vienam pasimaišydavo protas tik naktimis, o kitas būtų pats racionaliausias pasaulyje žmogus, jei tik jam neprieštarautum.

– Atsimink, Kesai! – įspėjo jį daktaras. – Mažiausias išsišokimas, ir vėl laukia vienatvė...

Kodėl jis turėtų ginčytis su tais vargšais žmonėmis? Jis leido jiems išsikalbėti. Paskui, kai jie, regis, baigė kalbėti, jam pavyko įsiterpti:

– Aš, kai buvau Paryžiuje...

Bet tučtuojau pats save nukirto:

– Jūs nesuprantate? Ir nesvarbu, nes tai neturi jokios reikšmės. Jei tik jūs mokėtumėte žaisti šachmatais.

Ir jis iš popieriaus lapų, išplėšęs juos iš sąsiuvinio, padarė lentą ir figūras, kad galėtų pažaisti vienas. Ne dėl to, kad būtų nuobodu, nes jis apskritai nenuobodžiavo, bet vien iš praeities sentimentų.

Tik kas jam galėjo nuo to pasidaryti? Jis nejautė pykčio netgi galvodamas apie komisarą Luka. Jis dar kartą jį pamatė, ir šis vėl pradėjo sukinėtis aplink jį,

vis klausinėdamas ir kažką šniukštinėdamas. Betgi ir jis žinojo, kad ne kas kitas, o Popinga laimėjo partiją. Taigi?

Ne! Jis nebuvo toks žmogus, kad ginčytųsi su likimo draugais, nei su *mamyte*, kuri visai nepasikeitė, nei su niekuo. Ir taip nutiko, kad jis net nustojo skaičiuoti bėgantį laiką ir tik nusišypsojo, kai vieną dieną *mamytė* pranešė:

– Aš nepaprastai susirūpinusi... Net nežinau, kaip turėčiau elgtis... De Jongės sūnėnas įsimylėjo Fridą ir...

Sprendžiant iš jos susijaudinimo, buvo aišku, kad ji tiesiog nerimsta kailyje, nes neturėjo tokios patirties kaip Popinga. Jai tai atrodė valstybinės reikšmės dalykas. Galėtum pasakyti, kad nuo to priklauso pasaulio likimas.

– Ir kaip jis?

– Neblogai... Labai gerai išauklėtas... Tik turbūt nėra labai geros sveikatos. Kadangi dalį vaikystės turėjo praleisti Šveicarijoje.

Tiesiog juokinga! Viską apibendrinant.

– O Frida įsimylėjusi?

– Ji man pasakė, jeigu jis jos neves, tai niekada netekės.

Štai tau ta pagarsėjusi Frida, kurios akyse nebūna jokios išraiškos! Štai kaip! Taigi gyvenimas visai smagus.

– Pasakyk jiems – tegu sau tuokiasi.

– Vien tiktai jaunuolio tėvai...

Žinoma, abejoja, ar leisti sūnui vesti bepročio dukterį.

Jei tik jie galėtų žinoti jo sumanymą! Tik jis negalėjo to atskleisti. Jis ir taip žengė pirmyn pernelyg greitai, kad net daktaras vieną dieną, pamatęs jį palinkusį ties šachmatų uždaviniu, pastovėjo jam už nugaros gal keliolika minučių laukdamas, koks bus sprendimas, paskui sumurmėjo:

– Ar nenorėtumėte, kad mes kartkartėmis sužaistume kokią partiją per arbatos gėrimo valandą? Aš matau, kaip jūs gerai juos išmanote!

– Tai yra taip paprasta, ar ne?

Kad ir sėdėjo prie stalo su pačiu daktaru, bet žaisdamas prie tikros lentos, kur vienos figūros buvo išdrožtos iš tamsaus buksmedžio, o kitos iš šviesaus medžio, jis nesugebėjo atsispirti troškimui iškrėsti pokštą.

Nors jiedu buvo ne Groningeno šachmatų klube ir netgi ne Sen Mišelio bulvare Paryžiuje. Ant stalo stovėjo tik puodeliai su arbata, tačiau pastebėjęs, kad vienas rikis kelia jam grėsmę, Popinga negalėjo kitaip pasielgti, kaip jį nušvilpti, ir tuo metu, kai kėlė kitą figūrą, leisti jam įkristi į arbatą, kaip kažkada padarė gerdamas tamsųjį alų.

Akimirką daktaras pasijuto išmuštas iš vėžių. Pamatęs figūrą arbatos puodelyje, perbraukė ranka per kaktą ir atsikeldamas nuo stalo sumurmėjo:

– Aš labai atsiprašau... Buvau pamiršęs vieną vizitą...

Po velnių! Jei, pavyzdžiui, Popinga tai padarė tyčia? Jeigu jam nuo to linksma, tai iškels iš jo atminties kai kuriuos dalykus...

– Aš taip pat atsiprašau, – tarė jis. – Tai sena istorija, kurios negalėčiau jums paaiškinti. Jūs vis tiek nesuprasite!

Nieko nepadarysi! Bet šitaip buvo patikimiau. Tai patvirtina, kad daktarui atėjo mintis pareikalauti iš jo sąsiuvinio, kuriame patikėjo rašyti prisiminimus, bet perskaitė vien:

Tiesa apie Keso Popingos atvejį

Daktaras pasižiūrėjo nustebusiomis akimis, atrodė, norėjo paklausti, kodėl pacientas nieko daugiau neparašė. Ir Popinga, nutaisęs priverstinę šypseną, pamanė, kad privalo jam paaiškinti:

– Juk tiesos nėra, ar ne?

Georges Simenon
Žmogus, kuris žiūrėdavo į nuvažiuojančius traukinius

Iš prancūzų kalbos vertė
Vilius Litvinavičius

Redaktorė
Virginija Drobelytė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

2011-11-17
Tiražas 1 500 egz.

Išleido UAB „Baltų lankų“ leidyba
Palangos g. 4, LT-01402 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino UAB „Spindulio spaustuvė“
Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas
info@spindulys.lt
www.spindulys.lt

Žvelgdamas į nuvažiuojančius naktinius traukinius, Kesas Popinga nujausdavo ten kažką psalaptinga, netgi kone nuodėminga... Jam net atrodė, kad žmonės, kurie šitaip keliauja, kažkur išvyksta visiems laikams. Nuleistos langų užuolaidos dengė keleivių paslaptis.

Vieną dieną firma, į kurią Popinga įdėjo visus savo pinigus, bankrutuoja. Nuo šios akimirkos jo ramus gyvenimas pakrypsta visai kita vaga...

Kas jis iš tiesų – beprotis maniakas, pavojingas žudikas ar tik svajotojas, nelemtai susiklosčiusių aplinkybių auka?

Georges'as Simenonas (Žoržas Simenonas, 1903–1989) – legendinis XX a. detektyvo meistras. Autoriaus knygų parduota per 500 milijonų egzempliorių, jos išverstos į daugiau kaip šimtą pasaulio kalbų.

Be garsiojo komisaro Megrė ciklo, rašytojas sukūrė ne mažiau įspūdingą vadinamųjų Simenono romanų seriją. Juose kėlė žmonių, apsėstų įvairiausių manijų, kankinamų vienišumo, nusivylimo, susvetimėjimo ir mėginančių rasti savo vietą gyvenime, temas, kūrė intriguojančius psichologinius veikėjų portretus.

Žmogus, kuris žiūrėdavo į nuvažiuojančius traukinius – vienas garsiausių šios serijos romanų.

ISBN 978-9955-23-524-8
9 789955 235248 >
www.baltoslankos.lt